

1 RELIGIA 2

PORADNIK METODYCZNY
PIERWSZA I DRUGA KLASA
SZKOŁY BRANŻOWEJ 2. STOPNIA

Z BOGIEM
W DOROSŁE
ŻYCIE

Święty Wojciech
wydawnictwo

Z B O G I E M
W D O R O S Ł E
Ż Y C I E

PORADNIK METODYCZNY
1 i 2 klasa szkoły branżowej
drugiego stopnia

pod redakcją
ks. dra Radosława Mazura

Święty Wojciech
wydawnictwo

Autorzy katechez

Aleksandra Bryła

ks. Jacek Zjawin

Beata Girzyńska

Maria Brzostowska

ks. Sebastian Kowal

ks. Krzysztof Kamiński

Łukasz Łukasiak

Anna Koźlik

Koordynator prac zespołu autorskiego

ks. dr Radosław Mazur

Koordynator projektu Nowe Podręczniki

ks. dr Marcin Wojtasik

Poradnik metodyczny

do nauczania religii rzymskokatolickiej

według podręcznika nr **AZ-54-01/18-PO-28/23**

zgodnego z programem nauczania nr **AZ-5-01/18**

Recenzent

mgr lic. Piotr Pierzchała

NIHIL OBSTAT

Poznań, 26 lipca 2023 roku

ks. dr Adam Adamski COr, Cenzor

IMPRIMATUR

Poznań, 27 lipca 2023 roku

N. 3893/2023

bp Grzegorz Balcerek, Wikariusz Generalny

ks. prałat dr Ireneusz Dosz, Kanclerz Kurii

SPIIS TREŚCI

Część 1 | NIE JESTEŚ JUŻ NIEWOLNIKIEM, LECZ SYNEM (GA 4,7)

1. Człowiek jest istotą religijną | 9
2. Człowiek a inne stworzenia | 13
3. Czym jest godność? | 17
4. Konsekwencje godności człowieka | 21
5. Droga do wolności | 26
6. Wolność człowieka a Boża opatrność | 30
7. Moja wolność a wolność drugiego człowieka | 34

Część 2 | PANIE, DO KOGÓŻ PÓJDZIEMY? TY MASZ SŁOWA ŻYCIA WIECZNEGO (J 6,68)

8. Współczesne formy bałwochwalstwa | 39
9. Sens istnienia człowieka | 42
10. Człowiek jest owocem miłości | 46
11. Człowiek istnieje dla miłości | 52
12. Skąd się wzięły symbole wiary? | 56
13. Chrześcijanin dojrzały – czyli jaki? | 61
14. Każdy jest zdolny do poznania Boga | 66
15. Każdy jest zdolny do wiary | 70
16. Dojrzały do decyzji | 75

Część 3 | I NA TEJ SKALE ZBUDUJĘ MÓJ KOŚCIÓŁ (MT 16,18)

17. Prawda czy prawdy? | 80
18. Tradycja – na straży Prawdy | 86
19. Święta Maryjo, módl się za nami | 89
20. Kościół prowadzony przez Ducha Świętego | 93
21. Kościół jako lud boży | 100
22. Kościół hierarchiczny | 105
23. Każdy ma swoje miejsce w Kościele | 108
24. Zobowiązania wobec Kościoła (przykazania kościelne) | 113
25. Jedność w różnorodności (obrzędki) | 123

- 26. Eucharystia – szczyt i źródło życia Kościoła | 128
- 27. Grzech i słabość w Kościele | 132

Część 4 | A BRAMY PIEKIELNE GO NIE PRZEMOGĄ (MT 16,18)

- 28. Bóg bogaty w miłosierdzie | 139
- 29. Każdy potrzebuje miłosierdzia | 142
- 30. „Wszystko, co uczyniliście” | 145
- 31. Żyję tak, jak wierzę | 150
- 32. Świadkowie bożego miłosierdzia | 153
- 33. Miłosierdzie potrzebuje wyobraźni | 156
- 34. Caritas – miłosierdzie w praktyce | 158
- 35. Być miłosiernym we własnym środowisku | 161
- 36. „Byłem przybyszem, a przyjęliście mnie” | 164
- 37. Uczynki miłosierdzia | 167

Część 5 | KU WOLNOŚCI WYSWOBODZIŁ NAS CHRYSZTUS (GA 5,1)

- 38. Boże podobieństwo | 171
- 39. Dorosłość i dojrzałość po czym je poznać? | 176
- 40. Rola uczuć w dorosłym życiu | 181
- 41. Życie w perspektywie powołania | 186
- 42. Rodzaje powołań w kościele | 191
- 43. Czyń dobro, a zła unikaj | 196
- 44. Moje zaangażowanie w Kościół | 203
- 45. Moje zaangażowanie w życie lokalnej wspólnoty | 208
- 46. Kosmopolita czy nacjonalista? | 213

Część 6 | TYLKO NIE BIERZCIE TEJ WOLNOŚCI JAKO ZACHĘTY DO HOŁDOWANIA CIAŁU (GA 5,13)

- 47. Szacunek i wdzięczność wobec rodziców | 220
- 48. Szacunek dla starszych i przełożonych | 225
- 49. życie człowieka jest święte | 232
- 50. „Nie zabijaj” – co to właściwie oznacza? | 236
- 51. „Jesteście świątynią Ducha Świętego” | 239
- 52. Kochaj i czyń co chcesz | 244
- 53. Troska o najbliższych bliźnich | 248
- 54. Między szacunkiem a wiernością bożej prawdzie | 252

- 55. Szacunek dla własności | 257
- 56. Nie muszę mieć wszystkiego | 261
- 57. Prawda was wyzwoli | 265
- 58. Krzywda uczyniona słowem | 270

Część 7 | NAJWIĘKSZA ZAŚ Z NICH JEST MIŁOŚĆ (1 KOR 13,13)

- 59. Czy można nakazać miłość? | 274
- 60. Miłość nieprzyjaciół | 277
- 61. Kto jest moim bliźnim? | 280
- 62. Nie słowa, ale czyny | 283
- 63. Modlitwa językiem miłości | 286
- 64. Rachunek sumienia pomocą w ocenie miłości | 289
- 65. Kochać Kościół | 293
- 66. Droga ku powszechnemu braterstwu | 296
- 67. Ekumenizm i dialog międzyreligijny | 300
- 68. Jak być szczęśliwym? | 305
- 69. Można łatwiej. Ale czy lepiej? | 311
- 70. W miłości nie ma nic na skróty | 316
- 71. Ja w centrum – słowo o egoizmie | 320
- 72. Miłość to nie zabawa | 325
- 73. (Za)kochanie | 331
- 74. Teraz trwają te trzy... | 336
- 75. Zanim powiesz: Kocham | 341

Część 8 | JAM JEST ALFA I OMEGA, PIERWSZY I OSTATNI, POCZĄTEK I KONIEC (AP 22,13) |

- 76. Bóg stał się człowiekiem | 348
- 77. Publiczna działalność Jezusa | 354
- 78. Zaczynaj od zmartwychwstania | 361
- 79. Modlitwa i czyn | 366
- 80. Do czego potrzebujemy świętych? | 371
- 81. Rola Kościoła w życiu narodu polskiego | 377

CZĘŚĆ 1

**NIE JESTEŚ JUŻ
NIEWOLNIKIEM,
LECZ SYNEM
(GA 4,7)**

1

CZŁOWIEK JEST ISTOTĄ RELIGIJNĄ

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: wskazanie, że człowiek jest istotą religijną.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > na podstawie historii kultur i cywilizacji dostrzega konieczność szukania Boga przez człowieka,
- > deklaruje że tzw. głód Boga dotyczy każdego człowieka bez wyjątku,
- > z perykopy biblijnej odczytuje wskazówki, które pomogą mu w prawdziwym poszukiwaniu Boga,
- > wyjaśnia, że szukanie Boga wymaga od człowieka konkretnego wysiłku i zawsze kończy się sukcesem, jeśli tylko jest się otwartym na Boga prawdziwego,
- > jest świadom zagrożeń, jakie mogą towarzyszyć człowiekowi w poznaniu Boga.

Postawy: uczeń odnosi swoje życie do Boga.

Metody i techniki: poszukiwanie skarbu, rozmowa kierowana, wykład, indywidualna praca z tekstem.

Środki dydaktyczne: prezent ze smakołykami, *Katechizm Kościoła katolickiego*, podręcznik, Pismo Święte, kartki z pytaniami do pracy indywidualnej.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Przed lekcją ukryj w klasie prezent – np. pudełko z cukierkami lub owocami, którym będziesz mógł potem poczęstować uczniów.

Kiedy uczniowie wejdą do sali, powiedz, by odnaleźli skarb.

(Tę część lekcji możesz przeprowadzić też w innym miejscu, np. na boisku szkolnym).

2. Obserwuj, jak uczniowie się zachowują, szukając skarbu – niektórzy mogą nie być w ogóle tym zainteresowani, inni poszukiwać, a po chwili się znużyć, jeszcze inni szukać wytrwale i do skutku.

Jeśli będą mieli problem ze znalezieniem podarunku, dawaj im drobne wskazówki.

Po znalezieniu skarbu poczęstuj wszystkich smakołykami.

3. Następnie poproś, by opowiedzieli co nieco o uczuciach i emocjach, jakie im towarzyszyły podczas szukania skarbu.

| SPOTYKAM I POZNAJĘ |

4. Podsumuj pierwszą część lekcji. Powiedz, że to była tylko krótka chwila poszukiwania prezentu, a w ciągu dziejów ludzie zawsze na rozmaite sposoby zajmowali się poszukiwaniami Boga.

5. Rozwiń myśl:

Badania archeologów i naukowców zajmujących się religią dowodzą, że w historii ludzkości nie było kultury i cywilizacji, w której nie oddawano by czci jakiemuś bóstwu. Na przykład w starożytnym Egipcie czczony był między innymi Sfinks, który wyobrażał bóstwo lub władcę; w imperium rzymskim – Jowisz, bóg nieba, światła i błyskawic, opiekun prawa.

Zachęć uczniów, by podawali kolejne przykłady. (Możesz też wcześniej poprosić ochotnika o przygotowanie krótkiej prezentacji dotyczącej religii i wierzeń w różnych kulturach i cywilizacjach).

6. Poproś, aby jeden z uczniów odczytał punkt 30 *Katechizmu Kościoła katolickiego*. Jeśli nie masz pod ręką katechizmu, odczytajcie tekst z podręcznika.

7. Rozpocznij rozmowę kierowaną.

> *Jak inaczej możemy zinterpretować tzw. istotę religijną? (Jest to każdy człowiek, który ma wewnętrzny głód Boga, ponieważ pragnie odkrywać Tego i być z Tym, od którego pochodzi. Powtarzając za*

św. Augustynem: „Niespokojne jest serce człowieka, dopóki nie spocznie w Bogu”).

- > *Co robić, aby nie szukać Boga po omacku?* (Na to pytanie odpowiada św. Paweł podczas mowy na Areopagu, zawartej w *Dziejach Apostolskich*; zaproponuj uczniom wspólne odczytanie tego tekstu: Dz 17,6–34; podręcznik, dział POZNAJĘ).

| ODPOWIADAM |

8. Każdy uczeń raz jeszcze, w ciszy, czyta ów fragment. Następnie indywidualnie odpowiada na poniższe pytania (odpowiedzi może wynotować w podręczniku na końcu działu – na stronach 56–57 przeznaczonych na notatki – ewentualnie w zeszytcie).

- > *Na jakie cechy Boga wskazuje św. Paweł?* (Bóg jest stwórcą, jest Panem nieba i ziemi, niczego nie potrzebuje)
- > *Gdzie Bóg n i e mieszka?* (nie mieszka w świątyniach zbudowanych ręką ludzką)
- > *Gdzie Bóg mieszka?* (w człowieku; świątynia jest miejscem, które ułatwia nam spotkanie się z Bogiem w nas samych)
- > *Co Bóg daje każdemu człowiekowi?* (życie, oddech i wszystko)
- > *Gdzie Bóg jest obecnie?* (przy każdym z nas)
- > *Do czego Bóg wzywa każdego z nas?* (do nawrócenia; greckie słowo *metanoia* – nawrócenie – oznacza zmianę myślenia)

| UTRWALAM |

9. Podsumuj:

Nim żyjemy, poruszamy się i jesteśmy...

*Każdy z nas ma za zadanie szukać Boga w swoim życiu, odkrywać Go, zadziwiać się Nim i dawać Mu się zaskakiwać, na przykład tak jak Oskar, bohater książki Erica-Emmanuela Schmitta. (Możesz odczytać i skomentować dwa listy Oskara z książki *Oskar i pani Róża* – podręcznik, dział).*

Człowiek nierzadko zapomina o Bogu, czasem nawet Go odrzuca. Bóg jednak nigdy nie znudzi się motywowaniem człowieka do szukania Go,

zapraszaniem do przyjaźni z Nim. Bóg kocha każdego z nas. Szukajmy Boga, gdy się pozwala znaleźć.

| MODLĘ SIĘ |

10. W ramach modlitwy na koniec lekcji zaproponuj uczniom indywidualny rachunek sumienia albo wspólne odczytanie (bądź odsłuchanie) piosenki *Chcę widzieć Cię* zespołu Fishelectric (tekst piosenki dostępny w podręczniku).

2

CZŁOWIEK A INNE STWORZENIA

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie wyjątkowości człowieka na tle innych bytów stworzonych.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > stwierdza, że człowieka nie da się w pełni zdefiniować,
- > widzi, że swoje odkrycia dotyczące głębi człowieczeństwa trzeba oprzeć przede wszystkim na Chrystusie,
- > na podstawie perykopy biblijnej i zabiegów literackich w niej zawartych wskazuje na potęgę Boga i wyjątkowość człowieka w Jego dziele stwórczym,
- > wymienia podstawowe zasady, jakimi powinien kierować się każdy z nas w odniesieniu do człowieka oraz innych stworzeń.

Postawy: uczeń kształtuje w sobie wdzięczność oraz odpowiedzialność za świat stworzony.

Metody i techniki: tworzenie pojęcia (śnieżna kula), rozmowa kierowana, praca indywidualna z tekstem.

Środki dydaktyczne: podręcznik, Pismo Święte, kartka A4 z nagłówkiem: „Człowiek to...”, kartki z pierwszym rozdziałem Księgi Rodzaju (załącznik 1), karty pracy (schemat siedmiu dni stworzenia).

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.

2. Zaproponuj uczniom, by w parach utworzyli własną definicję człowieka.

Wręcz pierwszej parze kartkę A4 z nagłówkiem „Człowiek to...” i poproś, by zapisała swoją definicję. Następnie ta para przekazuje kartkę kolejnym dwójkom, a te uzupełniają definicję, dopisując cechy, które nie zostały w niej jeszcze uwzględnione.

3. Poproś jednego z uczniów, by głośno odczytał spisane przez klasę pojęcie.
4. Następnie zapytaj uczniów, czy uważają, że ta definicja jest już pełna, wyczerpująca. Może ktoś chciałby jeszcze coś dodać.
5. Podsumuj ich pracę i ostatecznie odpowiedzi: *Żadna z definicji człowieka, jakie dotąd sformułowano – obojętnie, na gruncie jakiej dziedziny – nie ujmuje go w całości. Człowiek na tle innych stworzeń jest tak wyjątkowy, tak tajemniczy i tak fenomenalny, że aż nie do opisanie.*

Definicje religijne pośród wielu prawd o człowieku uwzględniają i tę: człowiek swoje istnienie zawdzięcza Bogu, podobnie jak inne stworzenia. Skoro zatem chcemy odkrywać prawdę o człowieku, nie zdołamy zrobić tego bez Boga.

| SPOTYKAM I POZNAJĘ |

6. Wyjaśnij: *Lektura pierwszego rozdziału Księgi Rodzaju – opowieści o stworzeniu świata – pozwala odkryć wyjątkowość człowieka na tle innych bytów stworzonych. Czytając go jednak, należy uwzględnić zastosowane w nim środki stylistyczne oraz gatunek literacki tego tekstu.*
7. Rozdaj uczniom Pismo Święte i poproś, by otworzyli je na pierwszym rozdziale Księgi Rodzaju (jeśli nie dysponujesz tyłoma egzemplarzami Biblii, rozdaj uczniom wydrukowany tekst – załącznik 1) oraz karty pracy (schemat siedmiu dni stworzenia do wypełnienia przez uczniów – załącznik 2). Wyjaśnij: *Ten tekst biblijny jest pieśnią pochwalną na cześć Boga Stwórcy. Ma nawet refren: „Tak upłynął wieczór i poranek, dzień...”. Czytając go, można zauważyć pewne zależności i ciekawą strukturę. Spróbujcie ją odnaleźć.*
8. Uczniowie wypełniają karty pracy. Możesz zaproponować im, by zrobili to indywidualnie, lub pracować wspólnie z nimi.

Przykładowe rozwiązanie:

1. Rozdzielenie światła i ciemności.	4. Stworzenie Słońca i Księżycy, by „rządziły” porą jasną (dzień) i ciemną (noc).
2. Rozdzielenie wód „pod” i „nad” sklepieniem (czyli utworzenie mórz oraz sklepienia, nieba).	5. Stworzenie istot żyjących w wodzie i na niebie.
3. Zebranie wód, by wyłoniła się sucha ziemia.	6. Stworzenie zwierząt lądowych oraz człowieka, który jest istotą szczególną: nie tylko dobrą, lecz bardzo dobrą.
7. Odpoczynek.	

9. Wspólnie sprawdźcie wyniki pracy.

10. Następnie poproś, by uczniowie przeanalizowali cały tekst pod kątem stworzenia człowieka i znaleźli to, co wyróżnia człowieka na tle innych stworzeń. Zapytaj: *Jakie wnioski stąd płyną?*

Zadbaj, by w odpowiedziach padły następujące stwierdzenia (w razie potrzeby wesprzyj uczniów, poprowadź ku wnioskowi, których sami nie dostrzegą):

- > Bóg jest potężny; jest stwórcą całego świata.
- > Wszystko, co stworzył, jest dobre.
- > Tylko człowiek został stworzony na obraz i podobieństwo Boga. Inne byty stworzone, chociaż są piękne i dobre, nie cieszą się takim przywilejem.

11. Poproś uczniów, aby jeszcze raz przeczytali tekst biblijny Rdz 1,26–31a (podręcznik, dział POZNAJĘ) oraz post dziewczyny o pseudonimie Laurka (podręcznik, dział SPOTYKAM).

Następnie rozpocznij rozmowę kierowaną, zadając uczniom pytanie: *Jaki powinien być nasz stosunek do ziemi, zwierząt i do drugiego człowieka?*

Prowadź rozmowę tak, by uczniowie doszli do następujących wniosków:

- > Człowiek ma wobec ziemi konkretne zadania: ma się o nią troszczyć.
- > Ma też szanować zwierzęta i opiekować się nimi. W pewnym sensie ma je kochać – ale nie tak jak drugiego człowieka; słowo „kochać” należałoby tu wziąć w cudzysłów.
- > Żadne zwierzę, nawet najbardziej przyjazne i oddane, nie zastąpi człowiekowi relacji z drugim człowiekiem.
- > Człowiek jest powołany do tego, by kochać Boga, siebie samego i drugiego człowieka.

12. Wnioski te zapisujemy na tablicy.

| ODPOWIADAM |

13. Podsumuj:

Mamy prawo, a nawet obowiązek kochać.

Człowiek cały czas ma za zadanie pracować nad sobą, aby wszystkie jego relacje były właściwie uporządkowane. Kształtując i pielęgnując w sobie odpowiednią hierarchię wartości, człowiek staje się coraz bardziej człowiekiem – jest coraz bardziej „na obraz i podobieństwo Boże”.

| UTRWALAM |

14. Propozycja zadania domowego: Napisz list do dziadków Laurki. Podpowiedz im, co czuje ich wnuczka, oraz zaproponuj rozwiązania, które pomogą naprawić ich wzajemne relacje.

| MODLĘ SIĘ |

15. Modlitwa na zakończenie: chętny uczeń odczytuje z podręcznika Psalm 8 (dział MODLĘ SIĘ).

3

CZYM JEST GODNOŚĆ?

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: wyjaśnienie, czym jest godność człowieka i jakie zadania z niej wynikają.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > deklaruje, że ze względu na swą godność każdy człowiek ma prawo do szacunku,
- > wymienia rodzaje godności i podaje ich źródła,
- > na przykładzie Nicka i pojęcia godności wskazuje, co jest dla człowieka wartością,
- > wskazuje zagrożenia naruszające godność człowieka.

Postawy: uczeń szanuje godność swoją i drugiego człowieka.

Metody i techniki: prezentacja multimedialna, rozmowa kierowana, praca samodzielna lub w parach, prowokacja z lustrem.

Środki dydaktyczne: rzutnik, komputer, podręcznik, tablica, lustro (dość duże), kartki samoprzylepne, tekst piosenki *Zobacz we mnie człowieka* (zob. załącznik 1, do wydrukowania w jednym egzemplarzu), odtwarzacz CD, prezentacja – zdjęcia różnych osób (zdrowych, niepełnosprawnych, wywodzących się z różnych kultur i religii; zob. załącznik 2).

PRZEBIEG KATECHEZY

| **ODKRYWAM I SPOTYKAM** |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.

2. Przybliż uczniom osobę Nicka Vujicica. Możesz skorzystać z materiałów wideo dostępnych w kanale YouTube lub z informacji zawartych w podręczniku (dział SPOTYKAM).
3. Rozpocznij rozmowę kierowaną na temat Nicka. Przykładowe pytania:
  - > *Jakie przykrości spotkały Nicka w jego życiu? (niepełnosprawność, odrzucenie przez prawo, pogarda ze strony rówieśników, depresja, myśli i próba samobójcza...)*
  - > *Dlaczego te przykrości go spotkały? Jakimi przesłankami mogli kierować się prawodawcy w tworzeniu regulaminów, które uniemożliwiały Nickowi edukację szkolną? Jakie uczucia czy intencje kierowały jego rówieśnikami?*
  - > *Czym Nick Vujicic może zaskoczyć współczesnego człowieka? (sprawnością w swojej niepełnosprawności, chęcią życia, rodziną, którą założył, tym, że jest szczęśliwy pomimo swej niepełnosprawności, wiarą, walką, determinacją, motywowaniem innych do życia...)*
4. Wyjaśnij cel dotychczasowej rozmowy: *Postać Nicka ma nam pomóc odkryć prawdę o tym, że każdy człowiek bez wyjątku, zdrowy czy chory, młody czy starszy, poczytalny czy niepoczytalny, bogaty czy biedny, ma pełne prawo do szacunku, zrozumienia, pomocy, poszanowana. Prawo to wynika z godności, którą ma każdy z nas.*
5. Zapytaj: *Czym w ogóle owa godność jest i jakie jest jej źródło?*
 Poproś jednego z uczniów, by odczytał z podręcznika krótki akapit dotyczący godności (dział ODKRYWAM).

| POZNAJĘ |

6. Poproś kolejnego ucznia, by odczytał głośno informacje zawarte w dziale POZNAJĘ (s. 31–32) – wyjaśnienie pojęcia „godność” i krótką charakterystykę jej rodzajów.
7. Zaproponuj uczniom, by samodzielnie lub w parach odpowiedzieli na pytanie: *Jakie wnioski dotyczące człowieka i jego godności możemy wysnuć na podstawie historii Nicka Vujicica oraz treści zawartych w podręczniku?*
 Uczniowie wykonują zadanie pisemnie – odpowiedź notują w podręczniku, w miejscu do tego przeznaczonym, albo w zeszyte.

8. Poproś, by uczniowie odczytali głośno swoje odpowiedzi. Niech jedna osoba zapisuje je na tablicy. Następnie wspólnie sprawdźcie, czy nic wam nie umknęło; jeśli pojawiają się nowe spostrzeżenia – dopiszcie je. Możecie też (w ramach utrwalania informacji) rozszerzyć notę o wnioski z poprzedniej lekcji.

Przykładowy zestaw wniosków:

- > Człowiek jest osobą, a więc jest istotą wolną i zdolną do poznania.
  - > Człowiek jest kimś, nie czymś – bez względu na swój stan fizyczny, psychiczny czy umysłowy.
  - > Człowiek jest świadomym i wolnym podmiotem swoich czynów.
  - > Człowiek jest odpowiedzialny za siebie, za drugiego człowieka i za świat, w którym żyje.
  - > Człowiek powinien upodabniać się do Boga przez słowa i czyny.
  - > Człowiek może tworzyć wspólnotę ludzką, opartą na wolności.
  - > Człowiek jest ponad światem przyrody, panuje nad nim i uczestniczy w dziele stworzenia.
9. Poproś uczniów, aby przyjrzeni się sobie nawzajem. Następnie weź do ręki lustro i przejdź z nim po sali lekcyjnej tak, aby każdy uczeń mógł się w nim przejrzeć.

Kiedy będą patrzeć na swoje odbicie, przypomnij im, że wszystko to, co zostało napisane na tablicy, dotyczy każdego z nich, dotyczy ich życia – tu i teraz, czyli w klasie, w domu, na szkolnym korytarzu, w klubie. Niemniej o jednym każdy z nas musi pamiętać. O czym?

Po tym pytaniu raz jeszcze odczytaj na głos tekst zawarty w podręczniku w dziale ODKRYWAM:

Godność osoby ludzkiej wynika wprost z faktu, że człowiek został stworzony na obraz i podobieństwo Boże. Przez Stwórcę został on ustanowiony panem wszystkich stworzeń ziemskich. Zatem to Bóg jest pierwszą przyczyną i źródłem godności człowieka, który ku Niemu nieustannie zdąża. Dzieje Narodu Wybranego ukazują bolesną prawdę o grzeszności człowieka. Wprowadzenie prawa moralnego – dekalogu – nie pomogło w zachowaniu ładu moralnego i harmonii ducha. Człowiek grzeszył przeciw Bogu i przeciw bliźniemu. Bardzo często łamał przykazania i brukał swoją

godność. Bóg, widząc, jak bardzo człowiek popadł w zło, posłał swojego Syna, aby go zbawił i odnowił jego godność.

10. Postaw lustro w widocznym miejscu i zapytaj: *Z jakimi zagrożeniami przeciw godności człowieka mamy do czynienia w świecie?*

(przykładowe odpowiedzi: totalitarne i nieludzkie systemy polityczne; fałszywe ideologie oraz sekty; przesadna tolerancja lub jej zupełny brak; niesprawiedliwe prawodawstwo, odbierające człowiekowi jego podstawowe prawa; agresywność środków społecznego przekazu; brak sprawiedliwości; rasizm; terroryzm; skrajne ubóstwo; nałogi; korupcja; analfabetyzm; bezdomność; bezrobocie; niegodziwie niskie wynagrodzenie za pracę; manipulacja innymi dla osiągnięcia określonych celów; oszczerstwa, szyderstwa i pomówienia; prześladowania, również za wiarę; porwania, niewolnictwo, handel ludźmi; prostytutcja; celowe poniżanie, agresja i przemoc)

Odpowiedzi wybrani uczniowie nanoszą na kartki samoprzylepne i nakleją na lustro.

Kiedy karteczek będzie już na tyle dużo, że znacznie utrudnią przeglądanie się w lustrze, podsumuj: *Kiedy godność człowieka zostaje naruszona, zamazuje się jego prawdziwe oblicze, a istota jego człowieczeństwa może stać się wręcz niewidoczna.*

| ODPOWIADAM |

11. Poproś jednego z uczniów o odczytanie tekstu **piosenki** (załącznik 1) Stanisława Soyki *Zobacz we mnie człowieka* lub odtwórz tę piosenkę (jest dostępna w kanale YouTube). Kiedy uczniowie będą słuchać, ty wyświetlaj **prezentację** – załącznik 2 ze zdjęciami różnych osób.

| MODLĘ SIĘ |

12. Zaproponuj uczniom, by każdy w ciszy, własnymi słowami pomodlił się za osobę, której godność w mniejszym lub większym stopniu sam naruszył; i za osoby, których naruszona godność porusza ich najbardziej.

4

KONSEKWENCJE GODNOŚCI CZŁOWIEKA

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: wskazanie, że krew Jezusa przelana za człowieka w konsekwencji odnawia jego godność.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > rozumie, że w ranach Jezusa, w Jego cierpieniu może odnaleźć również swoje zranienia,
- > wyjaśnia, że każda naruszona godność człowieka jest wpisana w drogę krzyżową,
- > wyjaśnia, że Bóg z miłości do człowieka przez mękę i zmartwychwstanie odnawia jego piękno, a tym samym godność.

Postawy: uczeń szanuje godność swoją i drugiego człowieka.

Metody i techniki: kojarzenie – podobieństwo, „słoneczko”, pogadanka.

Środki dydaktyczne: lustro i kartki samoprzylepne z przykładami naruszonej godności (materiał z poprzedniej lekcji), podręcznik, Pismo Świąte, twarz Jezusa z Całunu.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Przypomnij podstawowe informacje z lekcji wcześniejszej.

Podejdz z lustrem do kilkorga uczniów, postaw je przed nimi, by mogli się w nim zobaczyć, i zapytaj każdego po kolei, z czym kojarzy mu się słowo „godność”.

Następnie postaw lustro w widocznym miejscu i poproś jednego z uczniów, by ponownie przykleił na lustrze kartki, na których podczas poprzedniej lekcji wypisaliście to, co niszczy godność człowieka.

| SPOTYKAM |

3. Przyczep do tablicy lub wyświetl wizerunek Jezusa umęczonego, np. twarz z Całunu Turyńskiego (możesz skorzystać z reprodukcji zamieszczonej na płycie, katecheza 40), a następnie odczytaj z Pisma Świętego fragment pieśni o Słudze Pańskim: Iz 53,1–5. Możesz również poprosić o to jednego z uczniów.

Jeśli nie dysponujesz Pismem Świętym, możesz odczytać ten tekst z podręcznika (dział POZNAJĘ):

Któż uwierzy temu, cośmy usłyszeli?
na kimże się ramię Pańskie objawiło?
On wyrósł przed nami jak młode drzewo
i jakby korzeń z wyschniętej ziemi.
Nie miał On wdzięku ani też blasku,
aby na Niego popatrzeć,
ani wyglądu, by się nam podobał.
Wzgardzony i odepchnięty przez ludzi,
Mąż boleści, oswojony z cierpieniem,
jak ktoś, przed kim się twarze zakrywa
wzgardzony tak, iż mieliśmy Go za nic.
Lecz On się obarczył naszym cierpieniem,
On dźwigał nasze boleści,
a myśmy Go za skazańca uznali,
chłostanego przez Boga i zdeptanego.
Lecz On był przebity za nasze grzechy,
zdruzgotany za nasze winy.
Spadła Nań chłosta zbawienna dla nas,
a w Jego ranach jest nasze zdrowie.

4. Wyjaśnij, że jest to fragment jednej z czterech pieśni o Słudze Pańskim zapisanych w Księdze Izajasza.

Zapytaj: *Jakie cechy ma osoba opisana przez proroka Izajasza?*

Spodziewane odpowiedzi: bez wdzięku, bez blasku, brzydki wygląd, nie chce się na niego patrzeć, jest obolały, oswojony z cierpieniem (cierpienie nie jest dla niego niczym nowym), człowiek na dnie, skazaniec.

Jeden z uczniów zapisuje te odpowiedzi na tablicy (jeśli przyczepiłeś do niej wizerunek umęczonego Jezusa) lub na karteczkach samoprzylepnych (jeśli wyświetlasz wizerunek Jezusa na ścianie).

| POZNAJĘ |

5. Umieść lustro obok wizerunku Jezusa umęczonego. Następnie wyjaśnij, jak chrześcijanie interpretują przeczytany właśnie tekst biblijny:

Cztery pieśni o Słudze Pańskim (fragment jednej z nich właśnie poznaliście) są przez chrześcijan interpretowane jako prorocka zapowiedź męki Jezusa. Widać w nich bowiem bardzo wiele podobieństw do wydarzeń paschalnych przedstawionych w Ewangeli. Skutek tego straszliwego cierpienia, które stało się udziałem Jezusa, jest widoczny na tym wizerunku.

W kościele podczas nabożeństwa drogi krzyżowej czy w kazaniach pasyjnych słyszymy często: „Jezus tę mękę przeszedł dla naszego odkupienia”. Albo: „Ceną twojej godności jest krew Chrystusa”. Jak mamy to rozumieć? Jak wpływa to na nasze życie?

6. Wskaż na obklejone lustro. Przypomnij, że jest ono symbolem każdego mniej lub bardziej skrzywdzonego człowieka. Dodaj:

Te kartki to nasze przykre historie, które zadały nam konkretne rany, czasem niewidoczne na ciele. Każda krzywda, bez wyjątku, zostawia w nas ślad. My też, kiedy zostajemy dotkliwie skrzywdzeni, cierpiąc, stajemy się osobami bez wdzięku, bez blasku, inni nie chcą na nas patrzeć, z nami przebywać, niekiedy sami nie potrafimy siebie lubić.

Dodaj: *Czy to znaczy, że stajemy się podobni do cierpiącego Sługi Pańskiego? Do Jezusa?*

Po chwili milczenia odpowiedz: *Nie! Akurat w tym przypadku to Jezus staje się podobny do nas. Po co?*

7. Poproś, aby jeden z uczniów odczytał z podręcznika historię pewnej dziewczyny (dział SPOTYKAM).

Zaznacz, że historia ta została opowiedziana bardzo ogólnie, celowo pominięto w niej bolesne szczegóły, abyśmy czytając ją, czuli niedosyt i skupili się nie na szczegółach krzywdy i jej konsekwencjach, ale na Jezusie, który w swojej męce bierze cierpienie tej dziewczyny na siebie.

8. Dodaj: *To nie wszystko, na tym nie koniec. Jezus umiera na krzyżu, a po trzech dniach ZMARTWYCHWSTAJE. I właśnie przekroczenie śmierci jest sensem tego wszystkiego. Kiedy Jezus wstaje z martwych, jak jest napisane w Ewangelii, wygląda inaczej (Maria Magdalena ani uczniowie idący do Emaus nie rozpoznają Go od razu). Jednak ma On na sobie ślady zadanych ran. Na Jego przemienionym ciele są widoczne ślady Jego smutnej historii (Jego ciało pamięta).*

| ODPOWIADAM |

9. Przenieś temat na grunt naszej codzienności: *I tak samo jest w naszym życiu. Nie chodzi tu o wymazanie krzywdy, która nas spotkała, bo to jest niemożliwe, ale o przemianę, której dokona w nas Jezus, jeśli tylko powierzemy Mu swoje rany. Co wówczas zyskamy? Życie.... Odkupienie.... Godność!*

W przypadku dziewczyny, która dziś poznaliście, było to: wyzbycie się poczucia winy, samotności. I jeszcze jedno: ta dziewczyna już nie patrzy na siebie z nadmiernym krytycyzmem, pozbyła się niesłusznego poczucia winy.

| UTRWALAM |

10. Podsumuj lekcję: *Każdy z nas jest kimś wyjątkowym w oczach Boga i bardzo przez Niego kochanym. Ceną tej miłości jest krew Jezusa, wylana za każdego z nas, bez wyjątku. Kiedy popatrzymy na siebie w lustrze, w głowie może zaświtać nam pytanie: Ile tak naprawdę jestem wart? Ile jestem warta? Jak jest cena mojej godności? Najważniejszą odpowiedzią jest ta: Ceną Twojej godności jest krew Chrystusa.*

| MODLĘ SIĘ |

11. Poproś, aby uczniowie wzięli swoje podręczniki i rozsiedli się w klasie tak, aby nie widzieć twarzy innych osób. Jeśli brakuje na to miejsca, niech pochyla głowę tak, by nie widzieć innych wokół siebie.

Zaproponuj, aby w cichej modlitwie oddali Panu Bogu wszystkie sytuacje, które ich boją, i poprosili Ducha Świętego, aby pomógł im odnaleźć stację drogi krzyżowej, w której Jezus chce się dzisiaj z nimi spotkać (jeśli nie pamiętają poszczególnych stacji, znajdą je w podręczniku, dział ODPOWIADAM).

12. Po chwili głośno odczytaj słowa piosenki Wspólnoty Miłości Ukrzyżowanej (dział MODLĘ SIĘ, s. 37):

Ref. Nie ma Cię, Panie, nie ma Cię.
W moim życiu ciemno jest!
Rana ma krwawi boli mnie,
Daj odpowiedź, nie ma Cię!

1. To jest to miejsce, nie uciekaj stąd,
To jest brama, przez którą możesz przejść,
To jest droga, którą możesz pójść.

2. Tu, w tym cierpieniu właśnie skrył się Pan,
Jest tak blisko, że nie czujesz Go!
Jest tak blisko, że nie słyszysz Go!

3. Serce spotka serce, rana spotka ranę.
Choć nie czujesz, to właśnie tu jest Bóg,
Choć nie czujesz, to wiernie przy Nim trwaj!

Ref. Znajdziesz Go, wkrótce znajdziesz Go!
W twoim życiu Światłość jest.
Rana twa wieńcem chwały jest,
W niej spotkanie dokonuje się.

sł. i muz. Marcin Gajda

5 |

DROGA DO WOLNOŚCI

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: wskazanie, że droga do wolności jest bardzo ważnym i wymagającym zadaniem dla człowieka.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > potwierdza, że zniewolić człowieka może dosłownie wszystko,
- > rozumie, że w trudzie wolności towarzyszy człowiekowi Pan Bóg,
- > wylicza przykłady zniewoleń, drogę ich pokonania oraz osoby, które wyszły z konkretnej niewoli.

Postawy: uczeń właściwie korzysta z daru wolności.

Metody i techniki: scenka, graf, etapowe wypełnianie tabeli, wykład, samodzielna praca ucznia oparta na perykocie z Pisma Świętego.

Środki dydaktyczne: podręcznik, Pismo Święte, tabela-tablica, zeszyt ucznia.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Wybierz spośród uczniów troje ochotników, którzy podsumują najważniejsze myśli z poprzedniej katechezy. Forma dowolna: mogą to być punkty, scenka, przedstawienie graficzne na tablicy (daj im czas na przygotowanie, 3–5 minut).

W czasie, kiedy ochotnicy się przygotowują, możesz sprawdzić obecność, odpytać kogoś z wcześniejszych lekcji itp.

3. Poproś, by trójka uczniów przedstawiła swoje podsumowanie. Następnie powiedz, że dziś także będzie mowa o wolności.

| SPOTYKAM |

4. Poproś uczniów, by odczytali fragment Księgi Izajasza zamieszczony w podręczniku (dział POZNAJĘ).

Podsumuj tekst: *Pan Bóg chce wolności każdego człowieka. Wolność jest człowiekowi dana, ale i zadana. Fragment biblijny, który właśnie przeczytaliście, to słowa Boga zapisane przez Izajasza. Bóg w tym proroctwie stawia przed nami szereg zadań. To właśnie one stanowią drogę do wolności – wolności od kajdan, więzienia, biedy, głodu, trudu tułaczki.*

| POZNAJĘ |

5. Narysuj na tablicy tabelę – trzy kolumny. Nadaj im nagłówki: (1) zniewolenie, (2) droga do wolności, (3) punkt odniesienia.
6. Zapytaj: *Z jakimi formami zniewolenia borykają się dziś ludzie?*

Odpowiedzi wynotuj w pierwszej kolumnie tabeli.

7. Postaw kolejne pytanie: *Jak można wyplątać się z tych zniewoleń? Którędy wiedzie droga do wolności?*

Rozważcie wszystkie wynotowane zniewolenia; przy każdym zapiszcie przynajmniej jedno rozwiązanie (druga kolumna tabeli).

8. Zadaj kolejne pytanie: *Czy znasz osobę, która wyszła z któregoś z tych zniewoleń?*

Zaproponuj uczniom, by odwoływali się do różnych przykładów; mogą wskazać zarówno osoby, które znają osobiście, jak i osoby publiczne, które przyznają się do takiego wyzwolenia – współczesne bądź historyczne. Kto wie, może przykłady znajdą także wśród świętych?

Zaznacz też, że nie wszystkie przykłady powinny być głośno wypowiedziane; jeśli przyjdzie im na myśl osoba, którą taką informacją mogliby skrzywdzić lub zawstydzić – niech zachowają ten przykład dla siebie.

Odpowiedzi wynotuj w trzeciej kolumnie.

Przykładowy efekt pracy:

ZNIEWOLENIE	DROGA DO WOLNOŚCI	PUNKT ODNIESIENIA
Nałogi	Terapia, silna wola, wiara	Piotr Zalewski
Niewola narodu	Walka o niepodległość	Polska
Nienawiść	Przebaczenie, miłość	Ofiary II wojny światowej
Przesadne korzystanie z telefonu komórkowego	Korzystanie z telefonu tylko w sytuacjach koniecznych; decyzja, by sięgać po telefon jedynie wtedy, gdy ktoś do mnie dzwoni lub pisze, i tylko po to, by temu komuś odpowiedzieć.	

9. Podsumuj: Kiedy popatrzymy na tę tabelkę, a w szczególności na środkową kolumnę, pokazującą drogę, którą często z wielkim trudem muszą pokonywać zniewolone osoby, nie będzie dla nas zaskoczeniem fakt, że „Wolność nie jest ulgą, lecz trudem wielkości” (to słowa Leopolda Staffa, poety).

Słuchając niektórych świadectw i przeróżnych historii o drodze do wolności, widzimy, że nie jest ona łatwa; upadki bywają na niej chlebem powszednim. Jak powiedział Jan Paweł II: „Wolność nie jest nam dana raz na zawsze. Trzeba ją stale zdobywać na nowo” (to zdanie macie zanotowane w podręczniku; warto je sobie zapamiętać).

10. Poproś uczniów, by przyjrzeni się pierwszej kolumnie tabeli i skomentowali ją. Postaraj się, by zauważyli, że człowieka może zniewalać dosłownie wszystko. Czasem wystarczy tylko lekko przesadzić, np. z użytkowaniem jakiejś rzeczy, żeby ulec nawykowi, który może łatwo stać się nałogiem.

| ODPOWIADAM |

11. Podsumuj:

Nie można zapominać o jeszcze jednej istotnej sprawie w drodze ku wolności. Jeśli człowiek w swoim po ludzku może nawet beznadziejnym zniewoleniu oprze się na autentycznej relacji z Panem Bogiem, to jego myślenie, sposób bycia, funkcjonowanie może być dla niego samego wielkim pozytywnym zaskoczeniem. Za przykład można wziąć postać Corrie Ten Boom (wspólnie przeczytajcie jej historię – podręcznik, dział SPOTYKAM), która dzięki relacji z Bogiem nie uległa nienawiści do swoich oprawców. Ktoś może powiedzieć, że po ludzku jest to trudne – i będzie miał dużo racji. Jednak nienawiść też jest niewolą. I oddala nas od Bożego obrazu, który mamy w sobie pielegnować – od podobieństwa do Boga, który jest Miłością.

12. Poproś jednego z uczniów, by odczytał na głos wiersz *Ślady na piasku* (podręcznik, dział ODPOWIADAM).

Następnie wspólnie podsumujcie ten tekst. Możesz skorzystać z myśli zawartych w podręczniku w dziale UTRWALAM:

- > Wolność jest nam dana, ale też zadana. Każdy z nas musi ją w sobie kształtować, zmierzać ku niej.
- > Na drodze ku wolności nie jesteśmy sami. Bóg idzie z nami i wraz z nami podejmuje zmagania o tę wolność.

| MODLĘ SIĘ |

13. Poproś uczniów, aby sugerując się słowami z Księgi Proroka Izajasza (podręcznik, dział POZNAJĘ) spróbowali ułożyć własną modlitwę o wolność. Pomocą może być dla nich modlitwa zawarta w podręczniku.
14. Powiedz, by każdy uczeń w milczeniu przeczytał napisaną przez siebie modlitwę.

6

WOLNOŚĆ CZŁOWIEKA A BOŻA OPATRZNOŚĆ

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: wskazanie zależności pomiędzy wolnością człowieka a Bożą opatrnością.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > określa główne problemy wynikające z niewłaściwego wykorzystania wolności,
- > wyjaśnia prawdę wiary o opatrności Bożej,
- > uzasadnia wolność człowieka w perspektywie planu Bożego.

Postawy: uczeń widzi zależność pomiędzy wolnością człowieka a Bożą opatrnością.

Metody i techniki: rozmowa kierowana, puste krzesło – metoda dyskusyjna¹.

Środki dydaktyczne: kartki z przygotowanymi propozycjami odpowiedzi na problem postawiony w dyskusji: „Człowiek jest całkowicie wolny”; „Bóg zniewala człowieka”; „Człowiek jest wolny w granicach określonych przez Boga”; krzesła, czyste kartki A4 dla każdej grupy, markery; zdjęcie autobusu z kampanią grupy ateistów.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM I SPOTYKAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.

¹ Z. Barciński (red.), *Vademecum katechety. Metody aktywizujące*, Wyd. Klanza, Kraków – Lublin 2006, s. 42–43.

2. Po modlitwie rozpoczynającej lekcję postaw pytanie: *Czy odebranie wolności może prowadzić do resocjalizacji, czyli przywrócenia człowiekowi zdolności normalnego funkcjonowania w społeczeństwie?*

Pomocą mogą być fragmenty artykułu Mariusza Sepioły z wypowiedziami więźniów, ukazującymi negatywne skutki pobytu w więzieniu¹; pozwól one również podjąć temat wolności jako fundamentu ludzkiego życia.

| POZNAJĘ |

3. Kontynuując rozmowę o wolności, włącz w nią perspektywę wiary. Zapytaj: *Skoro Bóg wszystko wie, to czy ja jestem rzeczywiście wolny?*
4. Metodą pustego krzesła podejmij dyskusję pomiędzy trzema poglądami: (1) Człowiek jest całkowicie wolny; (2) Bóg zniewala człowieka; (3) Człowiek jest wolny w granicach określonych przez Boga.

Rozłóż w różnych miejscach sali kartki z tymi trzema odpowiedziami; możesz też położyć czwartą, pustą – dla tych, którzy mają jeszcze inny pogląd na ten temat.

Wyjaśnij, że po zastanowieniu się każdy uczestnik powinien wybrać odpowiedź najbliższą osobistemu przekonaniu (jeśli brakuje zdecydowania lub okaże się, że wszyscy uczestnicy zajęć mają ten sam pogląd, możesz podzielić ich na trzy grupy, np. drogą losowania, i przypisać im poszczególne poglądy).

Każda z grup gromadzi się przy kartce z odpowiedzią, która jest ich zdaniem właściwa (lub która została im przypisana). Jeśli ktoś wybrał czystą kartkę, powinien teraz sprecyzować swój pogląd.

Następnie każda z grup gromadzi argumenty na poparcie swojego poglądu. Argumenty zapisywane są na osobnych kartkach za pomocą markerów, dużymi literami. Każda grupa wybiera swojego przedstawiciela.

Przedstawiciele grup wychodzą z krzesłami przed tablicę i siadają przodem do klasy, jeden obok drugiego. Dostaw jedno puste krzesło.

---

¹ Mariusz Sepioło, *Przestępcy o polskich więzieniach: Każdy, kto stamtąd wychodzi, ma odchyły od normy*, <http://weekend.gazeta.pl/weekend/1,152121,21601857,przestepcy-o-polskich-wiezieniach-kazdy-kto-stamtad-wychodzi.html> (dostęp: 3.11.2018).

5. Wyjaśnij zasady:

- > W dyskusji na tym etapie głos mogą zabierać przedstawiciele grup (krótko przedstawiają swoje poglądy oraz główne argumenty, dyskutują między sobą) oraz każda osoba z klasy, która usiądzie na pustym krześle.
  - > Osoba, która siada na pustym krześle, może głosem w dyskusji wesprzeć swojego przedstawiciela. Kiedy skończy mówić, zwalnia krzesło i wraca na swoje miejsce.
6. Dyskusję kończymy, gdy poglądy są już jasno zarysowane. Kartki z argumentami zostają przytwierdzone do tablicy. Na koniec daj przedstawicielom grup minutę na ostatnie słowo, podsumowanie argumentów.
7. W wyniku zastosowania metody pustego krzesła uczniowie podadzą argumenty przemawiające za wolnością człowieka (wolność decyzji, wolność tworzenia, wolność wyboru); za ograniczeniem wolności (przykazania Boże, ograniczenia natury ludzkiej); argumenty ukazujące, że przykazania stoją na straży wolności, a nie są wbrew niej.
8. Możesz przywołać słowa św. Pawła przytoczone w podręczniku: „Ku wolności wyswobodził nas Chrystus. A zatem trwajcie w niej i nie poddawajcie się na nowo w jarzmo niewoli” (Ga 5,10).

| ODPOWIADAM |

9. Powiedz: *Wielu ludzi rezygnuje z wiary, sądząc, że Bóg ogranicza człowieka. Patrz: napisy, które zostały umieszczone na londyńskich autobusach przez jedną z grup ateistycznych¹ (możesz pokazać uczniom zdjęcie jednego z autobusów tej kampanii – znajdziesz je na płycie). Dlaczego ludzie mają taki obraz Boga, który w gruncie rzeczy utrudnia nam życie?*
10. W puencie podkreśl myśl przewodnią: *Bóg zna moją przyszłość, ale to nie odbiera mi wolności.*

---

¹ Widnieje na nich napis: „Bóg prawdopodobnie nie istnieje. Przestać się martwić i zacznij cieszyć się życiem”, zdjęcie dostępne online: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/b/bf/Atheist_Bus_Campaign_Citaro.jpg/1200px-Atheist_Bus_Campaign_Citaro.jpg (dostęp: 20.10.2019).

| MODLĘ SIĘ |

11. Zaproponuj uczniom modlitwę w intencji osób zniewolonych: *Pomódl się o nawrócenie jednej znanej ci osoby, zniewolonej przez nałogi lub przeżywającej inne trudności. Swoją intencję możesz wypowiedzieć na głos.*

7 |

MOJA WOLNOŚĆ A WOLNOŚĆ DRUGIEGO CZŁOWIEKA

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie chrześcijańskiej koncepcji wolności.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > definiuje wolność,
- > rozróżnia wolność i samowolę,
- > analizuje konkretne przykłady nadużywania wolności.

Postawy: uczeń szanuje wolność bliźniego.

Metody i techniki: metaplan, krótki wykład, rozmowa kierowana.

Środki dydaktyczne: arkusz szarego papieru podzielony na cztery segmenty, w każdym jedno pytanie metaplanu, a na środku temat dyskusji, kartki A4 (cztery sztuki na grupę), markery, taśma lakiernicza lub masa mocująca do przyklejenia metaplanu na tablicy oraz poszczególnych kartek do metaplanu.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Zainicjuj rozmowę na temat zwyczaju umieszczania na tablicach rejestracyjnych samochodu wiozącego młodą parę napisu: „koniec wolności”. Dlaczego ten najszcześniejszy dzień w życiu jest kojarzony z tak trudnym doświadczeniem zniewolenia?

W rozmowie prowadź do pytania: *Czy człowiek jest rzeczywiście wolny, skoro istnieje drugi człowiek ze swoją wolnością, a ta wolność może mnie ograniczać?*

| POZNAJĘ |

3. Metodą metaplanu zorganizuj w grupach pracę nad zagadnieniem „Moja wolność a wolność drugiego człowieka”.
  - a. Podziel klasę na cztery grupy.
  - b. Określ tematykę dyskusji. Omów metodę pracy, umieść na tablicy arkusz szarego papieru z metaplanem.
  - c. Wręcz każdej grupie cztery kartki A4 oraz marker.
  - d. Poproś, aby każda grupa na poszczególnych kartkach u góry umieściła jedno pytanie z metaplanu, a pod nim odpowiedzi udzielone przez grupę. (W tym momencie rozpoczyna się dyskusja nad zagadnieniem w grupach).
4. Po zakończeniu pracy w grupach postaw na forum klasy kolejno cztery pytania z metaplanu i poproś przedstawicieli grup o prezentację odpowiedzi. Zapisz je na metaplanie w odpowiednim miejscu.

Spodziewane rezultaty:

- > Jak jest: Uczniowie opiszą, że człowiek dziś próbuje poszerzać granice swojej wolności kosztem innych (konkretne przykłady: zaborcza gospodarka, niszczenie przyrody).
- > Dlaczego tak jest: Przyczyną jest to, że wolność stała się wartością absolutną – najwyższą.
- > Jak powinno być: Wolność w miłości.
- > Co zrobić: Konieczność nawrócenia wolności ludzkiej i przyjęcia wolności według Jezusa Chrystusa.

Wspólnie z uczniami podsumuj dyskusję, pomóż im wyciągnąć wnioski.

5. Dodatkowe zagadnienie do dyskusji: *Jak jest różnica pomiędzy wolnością a samowolą?*

| ODPOWIADAM |

6. W puencie podkreśl myśl przewodnią: *Granicą mojej wolności jest wolność drugiego człowieka, przekroczenie tej granicy możliwe jest dzięki miłości: jeżeli kocham, pozwalam, by ten drugi naruszył granice mojej wolności; jeżeli jestem kochany, to mogę naruszyć granice wolności drugiego człowieka. Miłość łamie granice. Na przykład małżeństwo – mąż i żona pozwalają się ograniczać, czyli przesuwać granice wolności w imię miłości wzajemnej.*
7. Zadanie dodatkowe: Zaproponuj uczniom zaprojektowanie napisu na samochód nowożeńców – takiego, który uwzględni chrześcijańskie pojęcie wolności.

| MODLĘ SIĘ |

8. Wspólnie odczytajcie modlitwę Tobiasza i Sary (Tb 8,5b–7; podręcznik).

Przedtem wyjaśnij uczniom jej kontekst: *Sara, nim poznała Tobiasza, była już siedmiokrotnie wydawana za mąż – każdy jej małżonek umierał w noc poślubną, a raczej przed nocą poślubną, zanim stał się w pełni mężem Sary. Sprawcą ich śmierci był zły duch Asmodeusz, który z niewyjaśnionych przyczyn gnębił nowożeńców. Tobiasz, który pokochał piękną Sarę i chciał, aby to ona była jego żoną, musiał stawić czoło złemu duchowi. Młody Tobiasz liczył się z utratą życia, ale miłość do żony okazała się silniejsza niż widmo śmierci. Poddał się próbie, której stawką było jego życie lub śmierć. Gdy przyszedł czas nocy poślubnej, ojciec Sary mógł zrobić tylko jedno – polecił chłopaka opiece Boga tymi słowami: „Niech Pan nieba będzie, dziecko, łaskawy dla was tej nocy i niech okaże wam miłosierdzie i da wam pokój” (Tb 7,12). Dramatyczna noc pokazała zwycięstwo miłości. Stało się tak za sprawą archaniola Rafała, który opiekował się Tobiaszem. Polecił mu modlitwę, którą małżonkowie powinni wspólnie odmówić, zanim rozpoczną noc poślubną. Tobiasz i Sara posłuchali tej rady, a modlitwa ich ocaliła. Oto ona.*

Następnie odczytaj modlitwę:

Bądź uwielbiony, Boże ojców naszych,
i niech będzie uwielbione imię Twoje
na wieki przez wszystkie pokolenia!

Niech Cię uwielbiają niebiosa
i wszystkie Twoje stworzenia
po wszystkie wieki.
Tyś stworzył Adama,
i stworzyłeś dla niego pomocną ostoję – Ewę,
jego żonę,
i z obojga powstał rodzaj ludzki.
I Ty rzekłeś:
Nie jest dobrze być człowiekowi samemu,
uczynimy mu pomocnicę podobną do niego.
A teraz nie dla rozpusty
biorę tę siostrę moją za żonę,
ale dla związku prawego.
Okaż mnie i jej miłosierdzie
i pozwól razem dożyć starości!
Amen.

CZĘŚĆ 2

**PANIE, DO KOGÓŻ
PÓJDZIEMY? TY
MASZ SŁOWA ŻYCIA
WIECZNEGO
(J 6,68)**

8

WSPÓŁCZESNE FORMY BAŁWOCHWALSTWA

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie zjawiska absolutyzowania wartości doczesnych oraz kształtowanie właściwego stosunku do dóbr materialnych.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wie, jaka jest geneza określenia bałwochwalstwo,
- > rozumie, na czym polegają współczesne formy bałwochwalstwa,
- > wskazuje zagrożenia płynące z konsumpcyjnego stylu życia.

Postawy: uczeń podejmuje walkę z postawami zagrażającymi szczęściu.

Metody i techniki: niedokończone zdania/formularz, burza mózgów, „słoneczko”.

Środki dydaktyczne: wydrukowany formularz ze zdaniem niedokończonymi dla każdego ucznia, małe karteczki, klej, większe arkusze papieru, markery.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Zapytaj uczniów, kiedy ostatni raz użyli słowa bałwan. W jakim kontekście?
3. Wyjaśnij, jak ów termin zdefiniował Aleksander Gieysztor w swojej *Mitologii słowiańskiej*. Zdaniem Gieysztora:

Jest to prastara pożyczka od ludów wschodnich, zestawiana z kirgiskim palwan, bałwan – „siłacz”, „bohater”, wschodniotureckim palwan, z perskim pahlivan – „bojownik”, „bohater” i „słup na jego cześć”, ale także „kloc”, „bryła” i „głupiec”, co – jak wiadomo – przeszło jako swoiście kontestacyjne uboczne znaczenie tego wyrazu i do Słowian¹.

4. Wyłuskaj z tego tekstu jedno znaczenie: słup na cześć jakiejś osoby. Nawiązując do niego, zaznacz, że tędy właśnie słowo bałwan weszło do języka religijnego. Dodaj: *Mimo że w języku potocznym skojarzenia z zimowym bałwanem są bardzo niewinne, w języku religijnym termin ten wiąże się z kultem oddawanym bóstwom pogańskim. W języku wiary bałwanem jest wszystko, co nie będąc Bogiem, otrzymuje od człowieka boską cześć.*

| SPOTYKAM |

5. Zapytaj: *Jakie są współczesne formy bałwochwaltwa?*

Wśród odpowiedzi zapewne pojawią się pieniądze, internet, opinia świata...

| POZNAJĘ |

6. Po krótkiej rozmowie na temat współczesnych „bożków” przejdź do Biblii:

Ewangelia (szczególnie św. Łukasza) mówi wiele o wyrzeczeniu się dóbr tego świata. Jak chrześcijanin ma żyć takim wezwaniem, skoro świat go fascynuje, dając tyle „rzeczy”, które ułatwiają życie i czynią je przyjemniejszym?

7. Dalej uczniowie pracują metodą niedokończonych zdań. Rozdaj wszystkim formularze zawierające następującą treść:

Człowiek XXI wieku:

- > nie wyobraża sobie życia bez...
- > potrzebuje pieniędzy, ponieważ dzięki nim...
- > najbardziej boi się utraty...
- > oddałby wszystko, żeby...

---

¹ Aleksander Gieysztor, *Mitologia słowiańska*, Warszawa 1980, s. 230.

8. Uczniowie pracują nad formularzem najpierw indywidualnie, a następnie w grupach metodą burzy mózgów.
9. Na koniec wspólnie uporządkujcie wszystkie wypowiedzi i zaprezentujcie je w formie „słoneczka”.

Przykładowe odpowiedzi uczniów:

- > ... telefonu komórkowego, pieniędzy, przyjaciół.
- > ... może kupować to, co jest mi potrzebne do życia.
- > ... zdrowia, pracy, rodziny.
- > ... być zdrowym, bogatym i szczęśliwym.

| ODPOWIADAM |

10. Zaproponuj temat do rozmowy:

- > Jak funkcjonują współczesne media, zwłaszcza reklama? W jaki sposób ukazują człowieka i szczęśliwe życie?

| UTRWALAM |

11. W puencie podkreśl myśl przewodnią: *Bałwanem, idolem, bożkiem jest to wszystko, co samo w sobie może być dobre, ale stawiane na miejscu Boga staje się zagrożeniem.*

| MODLĘ SIĘ |

12. Zakończ lekcję odczytaniem fragmentu Psalmu 135,15–21 (podręcznik).

9

SENS ISTNIENIA CZŁOWIEKA

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie miłości jako sensu istnienia człowieka i kształtowanie postawy troski o innych, zwłaszcza w kryzysowych sytuacjach życiowych.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wie, jak bardzo człowiek potrzebuje sensu życia,
- > wyjaśnia, że poczucie braku sensu życia może odebrać nadzieję,
- > wskazuje konkretne działania pomocowe, które może podjąć w sytuacjach kryzysowych dotyczących najbliższych.

Postawy: uczeń odczytuje wybrane sytuacje z życia jako zaproszenie do dialogu z Bogiem.

Metody i techniki: opowiadanie, formularz.

Środki dydaktyczne: opowiadanie *Złote okna* (fragment zamieszczony w scenariuszu), prezentacja ze zdjęciami mostu Golden Gate (załącznik 1), podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Opowiedz uczniom o złej sławie mostu Golden Gate (zdjęcie mostu znajduje się w podręczniku; możesz też podczas opowieści wyświetlać prezentację):

Most Golden Gate jest jedną z ikon Stanów Zjednoczonych. Zbudowany w latach trzydziestych XX wieku, spina brzegi cieśniny Golden Gate obok San Francisco. W momencie otwarcia w 1937 roku był cudem techniki niemającym sobie równych, i to w skali całego świata. Jego główne przęsło liczy 1,2 kilometra długości i wisi niemal 70 metrów nad powierzchnią wody. Wieże mostu mają ponad 200 metrów wysokości.

Według danych fundacji Bridge Rail zajmującej się zapobieganiem samobójstwom od czasu oddania Golden Gate do użytku w 1937 roku rzuciło się z niego prawie 1600 osób. Dlatego Golden Gate jest nazywany także Mostem Samobójców, tych, którzy nie widzą sensu życia i wybierają śmierć.

| SPOTYKAM |

3. Poproś uczniów, by wymienili takie okresy w dziejach świata – lub takie wydarzenia – wobec których pytanie o sens istnienia ludzkości brzmi najbardziej dramatycznie.

Nawiązując do ich odpowiedzi, zaproponuj wspólne odczytanie z podreżnika fragmentu książki Hanny Krall, *Zdążyć przed Panem Bogiem* – myśli człowieka, który widzi stopniową zagładę swojego narodu (dział SPOTYKAM).

Powiedz nieco o Marku Edelmanie, bohaterze tej książki (jeden z przywódców powstania w getcie warszawskim, po wojnie lekarz, społecznik, członek środowisk walczących o wolność i demokrację). Podpowiedz, że cała jego aktywność wskazuje, że jednak uważał albo przynajmniej czuł: tak, istnienie ludzkości ma sens i mają sens starania o jakość naszego życia.

| POZNAJĘ |

4. Przeczytaj lub streść opowiadanie *Złote okna*¹ Brunona Ferrero:

Każdego dnia, gdy noc swym cieniem zakrywała okna domu, a słaby promień lampy naftowej nie pozwalał już dłużej pracować, młody Ben porządkował narzędzia na stoliku i wzdychał: „Nie mogę dłużej tak żyć...To nie jest życie dla mnie”.

---

¹ Bruno Ferrero, *Przypowieści i opowiadania*, Wydawnictwo Salezjańskie, Warszawa 2001, s. 30.

Jego ojciec pracował razem z nim i on również spokojnie porządkował narzędzia na stole. „Dziękujemy Bogu, synu. Również dzisiaj pracowaliśmy dobrze. Wykończyliśmy siodło dla Messer Ariga, a i dwa paski hrabiny też są piękne. Twoje ręce posiadają czar prawdziwych artystów; niewielu potrafi jak ty wytwarzać piękne przedmioty ze skóry. Nie zabraknie nam klientów również i w tym roku”. Ben spuścił głowę: „Jestem powołany do wielkich rzeczy, ojczu. Czuję to. Mam już 18 lat. Muszę podjąć jakąś decyzję. Z pewnością nie jestem powołany do wyrabiania przez całe życie przedmiotów ze skóry”.

Bóg każdemu wyznacza jakieś zadanie. Proś Go szczerze, jestem pewien, że poznasz swoje zadanie. A jeżeli nie będzie ono dotyczyć skóry, trudno. Nie zwracaj uwagi na mnie, idź za głosem swego serca.

5. Zadaj pytania do opowiadania:

- > *Dlaczego Ben opuszcza swój dom? Czego szuka?* (Ben szuka szczęścia)
- > *Co oznacza słowo „powołanie”?* (powołanie oznacza plan życia)
- > *Ben czuje, że ma jakąś misję do wypełnienia. Czy wszyscy ludzie mają jakąś misję? Jak można ją odkryć?* (każdy człowiek ma życiową misję – zadanie do wykonania, które musi odkryć)
- > *Dlaczego Ben nie znajduje złotych okien w domu króla, bogatego kupca i mędrca?* (odkrywa, że ani władza, ani pieniądze, ani wykształcenie nie dają życiowego spełnienia)
- > *Co oznacza fakt, że złotymi oknami były okna we własnym domu? Jak potoczy się życie Bena?* (swoje powołanie można odkryć w codzienności, pośród zwykłych obowiązków)

| ODPOWIADAM |

6. *Podjmij z uczniami rozmowę: Co wtedy, kiedy człowiek nie widzi sensu swojego życia i staje wobec myśli o samobójstwie? Jak można mu pomóc?*
7. *Nawiąż do początku lekcji (Golden Gate – most samobójców) i opowiedz w kilku słowach o amerykańskim policjancie Kevinie Briggisie:*

Sierżant Kevin Briggs był zwykłym policjantem. Zwykłym albo i niezwykłym. Przez wiele lat miał ciężką, niezwykłą, a czasami bardzo satysfakcjonującą pracę: patrolował południowy koniec mostu Golden Gate, który,

jak już wiecie, był częstym miejscem prób samobójczych. Briggs nierzadko stawał oko w oko z samobójcą. Robił wszystko, by odwieść taką osobę od jej zamiarów. Uratował ponad 200 osób. Kiedyś opowiedział o swojej pracy podczas konferencji TED. W osobistej, dającej do myślenia prelekcji Briggs podzielił się historiami ludzi stojących na krawędzi życia, z którymi rozmawiał i których słuchał.

8. Możesz odtworzyć wykład TED Kevina Briggisa *Most między samobójstwem i życiem*¹.

| UTRWALAM |

9. W puencie podkreśl myśl przewodnią: *Miłość jest sensem. Sens odkrywamy, gdy kochamy i jesteśmy kochani.*

| MODLĘ SIĘ |

10. Jako modlitwę końcową odczytaj z uczniami fragment poezji Karola Wojtyły *Miłość mi wszystko wyjaśniła* (podręcznik).

---

¹ Dostępny online: https://www.ted.com/talks/kevin_briggs_the_bridge_between_suicide_and_life?language=pl&utm_campaign=tedspread&utm_medium=referral&utm_source=ted-comshare (dostęp: 11.11.2019).

10 |

CZŁOWIEK JEST OWOCEM MIŁOŚCI

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: uświadomienie uczniom, że każdy człowiek jest owocem miłości.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wie, że człowiek ma prawo być owocem aktu miłości małżeńskiej swoich rodziców,
- > wyjaśnia, że dziecko powinno zostać przyjęte przez rodziców jako wyjątkowy dar,
- > wyjaśnia, że każdy człowiek ma prawo do poczęcia i narodzin w sposób naturalny z własnych kochających rodziców,
- > przyznaje, że każda osoba jest darem Bożym i w Bożych planach jest przewidziana i kochana, nawet gdy rodzicielska miłość zawiedzie.

Postawy: uczeń identyfikuje się z chrześcijańską koncepcją człowieka i świata oraz konsekwentnie stosuje ją w swoim życiu.

Metody i techniki: prasówka, wykład, praca indywidualna, rozmowa kierowana.

Środki dydaktyczne: podręcznik, Pismo Święte, małe kartki samoprzylepne, tablica, plakat lub szkic dziecka w łonie matki.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.

2. Zaczynij lekcję dwiema informacjami prasowymi. Pierwsza powinna pokazywać przykład miłości matki do dziecka, druga – sytuacji przeciwnej, na przykład porzucenia dziecka przez rodziców.

Możesz wykorzystać poniższe dwa przykłady:

(1) Dziecko ożyło w ramionach matki¹

Taka historia nie zdarzyła się nigdy wcześniej. Nawet lekarze nie potrafili jej racjonalnie wytłumaczyć. Poród Kate Ogg nie był łatwy. Bliźnięta urodziły się za wcześnie. Córeczka Emily, która dobrze zniosła poród, była bezpieczna. Zdawało się jednak, że jej braciszka, Jamiego, pomimo wysiłku lekarzy, nie uda się uratować. Rodzice rozpaczali po śmierci synka. Jednak wówczas stało się coś nieprawdopodobnego. Kate chciała po raz ostatni wziąć w ramiona swojego synka i się z nim pożegnać. Położyła dziecko na piersi, głaskała i mówiła do niego. Opowiadała mu o jego siostrze. Wówczas stało się coś, czego nikt nie był w stanie przewidzieć. Jamie zaczął nabierać powietrza i poruszać się. Lekarze mimo to wciąż przekonywali matkę, że to ostatnie odruchy, jakie wydaje martwe ciało. Nie dawali nadziei.

A jednak mylili się. Wbrew wszystkiemu Jamie przeżył. Bliskość i miłość mamy, a także jego ogromna wola życia zwyciężyły. Dziś Jamie i Emily cieszą się dobrym zdrowiem i są prawdziwą pociechą dla swoich rodziców.

(2) Matka wyjechała i zostawiła roczną córkę samą w domu²

Mieszkańcy miasteczka Yaroslavl w Rosji, przechodząc niedaleko jednego z domów podczas spaceru, usłyszeli płacz dziecka. Początkowo nikt się nad nim nie zastanawiał, bo przecież było to całkiem normalne zjawisko. Słyszac go jednak przez kilka dni z rzędu, sąsiedzi zaniepokoiili się. Zadzwonili więc po policję i ustalili, że od dłuższego czasu w mieszkaniu nie były włączane światła, a płacz nie ustawał. Funkcjonariusze postanowili interweniować i podczas przeszukiwania domu odnaleźli zaniedbaną i zapłakaną roczną dziewczynkę. Pokój również nie był w najlepszym stanie, panował straszny bałagan. Po przeszukaniu mieszkania ustalili, że

---

¹ Gabriela Rapiej, *Dziecko ożywa w ramionach matki! Małego Jamiego uratowała (dosłownie) matczyzna miłość*, <https://www.ofeminin.pl/dziecko/mam-dziecko/dziecko-ozywa-w-ramionach-matki/te49wyw> (dostęp: 18.11.2019).

² *Matka wyjechała i zostawiła roczną córkę samą w domu. 10 lat później sobie o niej przypominała...*, <http://www.webniusy.com/liza-verbetskaya/> (dostęp: 20.11.2019).

nie przebywa w nim nikt więcej. Mieli wrażenie, że osoby dorosłe po prostu wyprowadziły się z niego i zostawiły tylko dziecko. Dziewczynka natchmiast została przewieziona do szpitala. Lekarze zdiagnozowali, że ma złamane biodro. Ponadto była głodna, odwodniona i zmęczona. Okazało się, że była zamknięta i pozostawiona sama sobie przez około tydzień. Po ustaleniu tożsamości dziecka funkcjonariusze poszukiwali rodziców Lizy Verbitskavy, jednak bezskutecznie. Trzeba było więc oddać dziewczynkę do domu dziecka w nadziei, że znajdzie się dla niej rodzina.

| SPOTYKAM |

3. Zaznacz, że tak skrajne sytuacje można spotkać nie tylko w wiadomościach internetowych czy telewizyjnych. One na mniejszą czy większą skalę dzieją się wokół nas: w naszym mieście, w sąsiedztwie, wszędzie. Jeśli się dobrze rozejrzemy, z pewnością dostrzeżemy wokół siebie zarówno normalną i zdrowo ukierunkowaną miłość rodziców do dziecka, jak i przykłady braku takiej miłości, nawet patologii.
4. Nawiąż do Biblii: Pismo Święte w Księdze proroka Izajasza także odnosi się do tego typu relacji, dodając jeszcze jedną: rodzicielską miłość Boga do człowieka.

| POZNAJĘ |

5. Poproś jednego z uczniów, aby odczytał wspomniany fragment biblijny: Iz 49,15–16a (jeśli nie dysponujesz Pismem Świętym, fragment ten znajdziesz w podręczniku – dział ODKRYWAM):

Czyż może niewiasta zapomnieć o swym niemowlęciu,
ta, która kocha syna swego łona?
A nawet, gdyby ona zapomniała,
Ja nie zapomnę o tobie.
Oto wyryłem cię na obu dłoniach.

6. Po odczytaniu, jeśli jest to możliwe, pozostaw uczniów w krótkiej ciszy, a następnie dla utrwalenia ponownie poproś o odczytanie tekstu biblijnego.
7. W kilku zdaniach wyjaśnij podstawowe prawdy o miłości Boga do człowieka:
  - > Bóg kocha i chce każdego człowieka bez wyjątku.

- > Przez miłość i troskę rodziców Bóg także okazuje swoją miłość.
- > Nawet jeśli miłość rodziców zawiedzie, Bóg w historii ludzkiego życia chce przebić się do nas ze swoją rodzicielską miłością po to, aby każdy człowiek, a szczególnie ten bardzo poraniony, czuł i wiedział, że jest kochany.

8. Jako puentę tej części lekcji zaproponuj uczniom wspólną lekturę historii Oli (podręcznik, dział SPOTYKAM):

Od ukończenia trzeciego roku życia wychowywałam się bez ojca. Pewnego dnia mój tata niespodziewanie, ku zaskoczeniu wszystkich, spakował swoje rzeczy i wyprowadził się z domu. Dość szybko po tym wydarzeniu urodził się mój przyrodni brat, więc powodu decyzji mojego taty chyba nie muszę tutaj głębiej tłumaczyć. Życie to nie żaden film fabularny, gdzie wyreżyserować sobie można z każdej krzywdy, cierpienia tudzież rozbitej rodziny, zakończenie z happy endem. Dorastanie bez taty nie było łatwe. Zmagałam się z brakiem miłości, obecności ojca... z głęboką tęsknotą za nim i ciągłym poczuciem zostawienia – takiej ofiary losu.

Jestem wierząca i nie raz słyszałam, że Pan Bóg jest Ojcem, który bardzo kocha swoje dzieci. Jednak mi osobiście, z racji moich doświadczeń, ciężko było w to uwierzyć. Zawsze myślałam o Bogu bardziej w perspektywie mamy niż taty. Pewnego dnia, będąc skromnie żyjącą studentką, bardzo zachorowałam i potrzebowałam natychmiastowej wizyty u specjalisty. Było to możliwe jedynie na prywatnym dyżurze u pani doktor. Z racji powagi sytuacji na wizytę wzięłam wszystkie pieniądze, jakie miałam na utrzymanie, z nadzieją, że mi wystarczy. Dodam jeszcze, że lekarka przyjęła mnie późnym wieczorem i poza godzinami swojej pracy. Spędziłam u niej dużo czasu, bo moja kwestia zdrowotna była dość skomplikowana. Przy końcu wizyty, kiedy już spytałam o cenę, usłyszałam: „Nie wiem, co w pani jest, ale ja nie wezmę od pani żadnych pieniędzy”. Dla mnie to był szok. Kobieta widziała mnie pierwszy raz w życiu, wiedziała o mnie... prawie nic. Poczulałam się jakby tata – Pan Bóg dał mi na lekarza.

Ola

| ODPOWIADAM |

9. Zaznacz, że katecheza nie kończy się na historii tej dziewczyny. Teraz należy zająć się tym samym zagadnieniem, ale rozumianym jako zadanie dla człowieka – jako nasze zadanie.
10. Naskicuj na tablicy dziecko w łonie matki (możesz wyświetlić taki rysunek bądź wywiesić stosowny plakat).

Następnie rozdaj każdemu z uczniów po dwie małe kartki samoprzylepne różnego koloru (np. jedną białą, a drugą żółtą). Wyjaśnij uczniom, na czym polega ich zadanie: na pierwszej kartce (np. białej) mają wypisać prawa każdego dziecka poczętego, na drugiej (np. żółtej) – prawa i obowiązki rodziców dziecka poczętego.

Wyznacz czas na wykonanie zadania: 3 minuty.

11. Uczniowie przedstawiają po kolei swoje propozycje, naklejając kartki na plakat bądź na ścianę z wyświetlaną grafiką; kartki z prawami dziecka powinny się znaleźć na wizerunku dziecka; karki z prawami i obowiązkami rodziców – dookoła dziecka.

Jeżeli któreś prawa czy obowiązki się powtarzają, nie przyklejacie ich (bądź przyklejcie kartkę na kartkę).

Rozmawiaj z uczniami o każdym z zaproponowanych praw i obowiązków. Każdorazowo proś o uzasadnienie – zwłaszcza w przypadku tych propozycji, które wymagają wyjaśnienia.

12. Wyjaśnij uczniom cel tego zadania: pobudzenie pragnienia do bycia dobrym, kochającym i odpowiedzialnym rodzicem w przyszłości oraz motywacja do pracy nad sobą. Być może kiedyś zostaną rodzicami, być może zechcą podzielić się świadectwem o darze rodzicielstwa, podobnie jak Sławek (podręcznik, dział ODPOWIADAM).

| UTRWALAM |

13. Wspólnie odczytajcie cytat z KKK 2367 zawarty w podręczniku:

Małżonkowie, powołani do dawania życia, uczestniczą w stwórczej mocy i w ojcostwie Boga (por. Ef 3,14; Mt 23,9). W spełnianiu obowiązku, jakim

jest przekazywanie życia i wychowywanie, obowiązku, który trzeba uważać za główną ich misję, są współpracownikami miłości Boga-Stwórcy i jakby jej wyrazicielami. Przeto mają wypełniać zadanie swoje w poczuciu ludzkiej i chrześcijańskiej odpowiedzialności.

14. Podsumuj najważniejsze treści:

- > Człowiek istnieje dzięki miłości – dzięki miłości swoich rodziców i dzięki miłości Bożej.
- > Każde dziecko jest kochane – nawet jeśli miłość rodzicielska zawiedzie, kocha je Bóg.
- > Rodzicielstwo to wielki przywilej, wielki dar oraz bardzo odpowiedzialne zadanie, które domaga się Bożego wsparcia.

15. Zaproponuj uczniom (jeśli są na to gotowi), by wskazali, które zdanie z całej lekcji jest dla nich na dziś najcenniejsze i dlaczego.

16. Poproś uczniów, by przed kolejną lekcją rozważyli następujące kwestie:

- > Dlaczego miłość jest integralną częścią życia?
- > Czym się charakteryzuje, jakie wartości ze sobą niesie?
- > Jakie znaczenie ma w życiu człowieka?
- > Dlaczego ukazuje nam piękno istnienia?
- > Dlaczego warto ją w sobie rozwijać?

| MODLĘ SIĘ |

17. W chwili ciszy niech każdy podziękuje Bogu za dar życia oraz za tych, którzy mu to życie dali.

11 |

CZŁOWIEK ISTNIEJE DLA MIŁOŚCI

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: kształtowanie u uczniów poczucia odpowiedzialności za realizowanie w życiu przykazania miłości.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wyjaśnia, gdzie należy szukać źródła miłości,
- > weryfikuje własne zdanie na jej temat,
- > uświadamia sobie, że miłość nadaje sens ludzkiemu życiu,
- > poznaje możliwości kształtowania postaw empatycznych,
- > uzasadnia wpływ miłości na codzienne życie.

Postawy: uczeń akceptuje i docenia własną płciowość.

Metody i techniki: pogadanka, praca z podręcznikiem, praca w grupach, „gadająca ściana”, artykuł do czasopisma, słowa kluczowe, kolaż, plakat.

Środki dydaktyczne: podręcznik, sześć arkuszy papieru A3, pisaki, mazaki, kredki, karteczki samoprzylepne, kolorowe gazety, wiersz Gałczyńskiego *Rozmowa liryczna* (załącznik 1, do wydrukowania w dwóch egzemplarzach), cytaty o miłości.

Na tydzień przed realizacją tematu poproś uczniów, aby zebrali wiadomości, które wykorzystają w pracy na lekcji:

- > Dlaczego miłość jest integralną częścią życia?
- > Czym się charakteryzuje, jakie wartości ze sobą niesie?
- > Jakie znaczenie ma w życiu człowieka?
- > Dlaczego ukazuje nam piękno istnienia?
- > Dlaczego warto ją w sobie rozwijać?

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Poproś uczniów, by przedstawili swoje refleksje i odpowiedzi na pytania, które otrzymali pod koniec poprzedniej lekcji:
  - > Dlaczego miłość jest integralną częścią życia?
  - > Czym się charakteryzuje, jakie wartości ze sobą niesie?
  - > Jakie znaczenie ma w życiu człowieka?
  - > Dlaczego ukazuje nam piękno istnienia?
  - > Dlaczego warto ją w sobie rozwijać?
3. Zaznacz, jaka myśl będzie tematem dzisiejszego spotkania: „Człowiek istnieje dla miłości”.

| SPOTYKAM |

4. Krótki wykład: *Miłość towarzyszy człowiekowi od zawsze. W różnym stopniu kształtuje nasze życie. Jest jedną z największych wartości, ale też domaga się naszego działania.*

O miłości mówią literatura, Biblia, muzyka, teatr, malarstwo, film – pojawia się tam w różnych odstonach. Czasami słyszymy, że miłość „niejedno ma imię”, czasem, że jest „ślepa”, mówi się też o miłości „do grobowej deski”, ale i o takiej, która „przesłania całe życie”.

Zapytaj: *Czym według was jest miłość?* Odpowiedzi pozostaw na razie bez komentarza.

| POZNAJĘ |

5. Podziel uczniów na pięć grup, każdej wręcz arkusz szarego papieru i pisaki oraz materiały dodatkowe (zob. niżej) i przydziel im zadania:

Grupa I – „gadająca ściana”

Uczniowie na podstawie wcześniej przygotowanych refleksji (zadanie domowe) uzasadniają, jaki wpływ na ludzkie życie ma miłość. Dlaczego jest nieodzowna? Czemu jej szukamy?

Grupa II – artykuł

Powołany spośród uczniów zespół redakcyjny czasopisma kobiecego zapoznaje się z tekstami zamieszczonymi w podręczniku – w dziale POZNAJĘ. Na ich podstawie redaguje artykuł pod tytułem *Przepis na miłość*.

Grupa III – słowa kluczowe

Uczniowie odczytują wiersz Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego *Rozmowa liryczna* (wręcz im wydrukowany tekst) i wyszukują w nim słowa kluczowe. Następnie za pomocą rysunku na arkuszu papieru oddają przesłanie tekstu.

Grupa IV – kolaż

Młodzież, po zapoznaniu się z tekstem Hymnu o miłości (dział MODLĘ SIĘ, s. 104), prowadzi dyskusję nad jego podziałem. Następnie wykorzystując kolorowe gazety i dodając własne rysunki lub hasła, przedstawia treść hymnu w formie kolażu.

Grupa V – plakat

Zespół, zaznajamiając się z tekstami zamieszczonymi w dziale SPOTYKAM (s. 101), omawia obraz miłości w nauczania Kościoła, efekty dyskusji prezentuje graficznie.

- Po wykonaniu zadań liderzy grup omawiają wyniki swojej pracy.
- Podziękuj uczniom za ich pracę i wypowiedzi, wskaż to, co w nich najciekawsze.

| ODPOWIADAM |

- Przywołaj słowa papieża Franciszka, zawarte w podręczniku w dziale UTRWALAM:

Miłość jest dowodem osobistym chrześcijanina. Jest jedynym ważnym dokumentem, by Jezus uznał nas za uczniów. Jeśli ten dokument straci ważność i nie będzie stale odnawiany, to nie będziemy już świadkami Mistrza¹.

---

¹ Papież Franciszek, homilia podczas Eucharystii dla uczestników Jubileuszu Młodzieży, dostępna online: <https://papiez.wiara.pl/doc/3108730.Stawajcie-sie-mistrzami-milosci> (dostęp: 02.02.2020).

| UTRWALAM |

9. Podsumuj w kilku zdaniach temat:

Każdy z nas inaczej rozumie miłość – ilu ludzi, tyle interpretacji. Ale w jednym będziemy zgodni: miłość jest nam potrzebna. Doświadczając jej, dostrzegamy drugą osobę.

Miłość zakorzeniona w Bogu jest naszym powołaniem, szczególnym darem nadającym sens naszemu istnieniu. Jest ona istotnym elementem nauki Chrystusa, przekazany nam, Jego uczniom, w przekazaniu miłości.

Papież Franciszek, zwracając się do wiernych podczas jednej z niedzielnych audyencji, zachęcał, by „życie każdego z nas stało się hymnem o miłości”¹.

10. Notatki z lekcji uczniowie samodzielnie zapisują podczas prezentacji prac lub słuchając podsumowania.

| MODLĘ SIĘ |

11. Zaprosz uczniów do cichej refleksji nad poniższymi słowami, przypisywanymi Matce Teresie z Kalkuty (odczytaj je głośno):

Zawsze, ilekroć uśmiechasz się do swojego brata i wyciągasz do niego ręce, jest Boże Narodzenie. Zawsze, kiedy milkniesz, aby wysłuchać, jest Boże Narodzenie. Zawsze, kiedy rezygnujesz z zasad, które jak żelazna obręcz uciskają ludzi w ich samotności, jest Boże Narodzenie. Zawsze, kiedy dajesz odrobinę nadziei więźniom, tym, którzy są przytłoczeni ciężarem fizycznego, moralnego i duchowego ubóstwa, jest Boże Narodzenie. Zawsze, kiedy rozpoznajesz w pokorze, jak bardzo znikome są twoje możliwości i jak wielka jest twoja słabość, jest Boże Narodzenie. Zawsze, ilekroć pozwolisz, by Bóg pokochał innych przez ciebie, zawsze wtedy jest Boże Narodzenie².

---

¹ Zob. <https://papiez.wiara.pl/doc/428585.Znaczenie/> (dostęp: 02.11.2019).

² Matka Teresa z Kalkuty, *Wtedy jest Boże Narodzenie*, <https://adonai.pl/zamyslenia/?id=29> (dostęp: 02.11.2019).

12 |

SKĄD SIĘ WZIĘŁY SYMBOLE WIARY?

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom znaczenia symboli wiary w życiu chrześcijańskim.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > definiuje pojęcie symbolu wiary,
- > przedstawia genezę symboli wiary,
- > wymienia symbole wiary,
- > wyjaśnia związek wyznania wiary z otrzymaniem daru wiary,
- > wyznaje wiarę w Boga w Trójcy Świętej Jedyne.

Postawy: uczeń akceptuje wyznawane prawdy wiary.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, praca w grupie, film.

Środki dydaktyczne: podręcznik, komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję Modlitwą Pańską.
2. Poproś uczniów, by przeczytali z podręcznika fragment zatytułowany ODKRYWAM (s. 142). Uczniowie czytają w ciszy.

3. Kiedy skończą, upewnij się, że uczniowie rozumieją termin „symbol wiary” (formuła wyznania wiary, na przykład Skład Apostolski lub Symbol nicejsko-konstantynopolitański, które każdej niedzieli i w każdą uroczystość wspólnie odmawiamy podczas Eucharystii).

Zapytaj: *Kiedy wyznajemy wiarę? W jaki sposób możemy wyznawać wiarę?*

| SPOTYKAM |

4. Przeczytajcie z podręcznika informację o Lidii wraz z początkowym cytatem z Dziejów Apostolskich. Podkreśl zdanie kończące ów tekst: *Przyjęcie chrztu wymagało wyznania wiary.*
5. Zaczynij rozmowę kierowaną:
  - > Kim była Lidia? Czym się zajmowała?
  - > Co wydarzyło się podczas spotkania ze św. Pawłem?
  - > Jaki wpływ na życie Lidii miało spotkanie św. Pawła?
6. Podsumuj: *Wyznanie wiary może przyprowadzić do Boga innych ludzi. Być może znacie Grzegorza Waclawa (pseudonim: „Dziki”), któremu Bóg pomógł poradzić sobie z poważnymi nałogami (narkotyki, papierosy, alkohol). Uleczył wszystkie jego zranienia i uzupełnił niedostatki miłości wyniesione z domu. W podręczniku znajdziecie fragment jego wypowiedzi.*
7. Wspólna lektura słów „Dzikiego” (dział SPOTYKAM):

Słuchaj, Słowo Boże ma niesamowitą moc. Ja sam nawróciłem się dzięki trzem słowom. W pewnym momencie podczas komunii św. jakiś ksiądz złapał mnie za łokieć, popatrzył mi głęboko w oczy i powiedział „Jezus Cię kocha”. Bałem się ruszyć. Ktoś kto wypowiedział te słowa był tak napełniony Duchem Świętym, że one natychmiast zadziały.

Dopowiedz: *Grzegorz usłyszał, nawrócił się, a później przyszedł czas na wyznanie wiary i świadectwo życia.*

8. Zaproponuj uczniom, by w wolnej chwili obejrzel drugą część wywiadu z „Dzikim”, dostępnego na kanale YouTube: *Wierzę w Boga: Grzegorz Waclaw „Dziki”.*
9. Podsumowując tę część katechezy, spytaj: *Co łączy historię Lidii i Grzegorza?*

| POZNAJĘ |

10. Opowiedz uczniom, czym jest symbol wiary i jak się symbole rodziły. Możesz skorzystać z fragmentu *Katechizmu Kościoła katolickiego* oraz komentarza zamieszczonego w podręczniku (dział POZNAJĘ).

Nazwa „symbol” pochodzi od greckiego słowa *symbolon*, oznaczającego połowę przełamanej przedmiotu (na przykład pieczęci), pełniącą rolę znaku rozpoznawczego. W razie potrzeby przełamane części składano ze sobą i tym sposobem sprawdzano tożsamość osoby, która przyniosła drugą połowę. Wobec tego można by zatem powiedzieć, że symbol wiary jest „znakiem rozpoznawczym oraz znakiem jedności między wierzącymi”. Słowo to oznacza także zbiór, kolekcję lub streszczenie. Symbol wiary stanowi zatem także „zbiór podstawowych prawd wiary, który służy jako pierwszy punkt odniesienia dla katechezy” (KKK 180).

Symbole wiary zrodziły się z potrzeb pierwotnych wspólnot chrześcijańskich. Za najstarsze uważa się wyznanie wiary dworskiego urzędnika królowej etiopskiej: „Wierzę, że Jezus Chrystus jest Synem Bożym” (Dz 8,37). W Nowym Testamencie znajdziemy jeszcze kilka takich formuł – chrystologicznych i trynitarnych. Od samego początku zatem Kościół apostołski wyrażał i przekazywał swoją wiarę w krótkich formułach. Z czasem zapragnął także zebrać to, co istotne dla jego wiary, w zwięzłych i uporządkowanych streszczeniach, przeznaczonych przede wszystkim dla kandydatów do chrztu (por. KKK 186), od czasów apostołskich bowiem przy dopuszczaniu do chrztu wymagano wyraźnego wyznania wiary. Symbole wiary pomagały w utrzymaniu jedności w wierze, a także w odróżnianiu prawdziwej nauki od błędnej. Formuły te stopniowo rozbudowywano, dodając – wywołane okolicznościami – różnorakie uściślenia, aby tym pełniej zagwarantować jedność wiary wyznawców Chrystusa w jednym Panu, jednej wierze i jednym chrzcie (por. Ef 4,5). Wśród wszystkich symboli wiary dwa zajmują miejsce szczególne w życiu Kościoła: Symbol Apostołski oraz Symbol nicejsko-konstantynopolitański. Pierwszy z nich to starożytny symbol chrzcielny; jego autorytet wynika z faktu, że jest symbolem, którego strzeże Kościół rzymski. Drugi swój autorytet czerpie stąd, że jest owocem dwóch pierwszych soborów powszechnych (lata 325 i 381) (zob. KKK 193–195).

11. Podziel uczniów na trzy grupy. Każdej przydziel jedno pytanie i poproś o przygotowanie odpowiedzi.

Grupa I: Czym jest symbol wiary?

Grupa II: Jaka jest geneza symboli wiary?

Grupa III: Jakie znaczenie symbole wiary i o jakich dowiedzieliście się z przeczytanego tekstu?

Podsumujcie pracę.

| ODPOWIADAM |

12. Poproś o przeczytanie tekstu z podręcznika z działu ODPOWIADAM.

13. Zaczynij rozmowę kierowaną, by utrwalić wiadomości wyniesione z lektury tekstu:

- > Dlaczego *Credo* jest fundamentalną odpowiedzią naszej wiary?
- > W jakich okolicznościach wyznajemy naszą wiarę?
- > Do czego zobowiązuje w wyznaniu wiary słowo „amen”?

14. Spytaj: *W jaki sposób odpowiadasz Bogu na dar wiary?*

Poproś, by uczniowie zapisali swoje odpowiedzi w odpowiednim miejscu w podręczniku (dział PODEJMUJĘ WYZWANIE). Mogą zrobić to podczas lekcji (jeśli wystarczy czasu) lub w domu.

| UTRWALAM |

15. Zbierzcie najważniejsze informacje:

- > Symbol wiary (inaczej *Credo*) to „zbiór podstawowych prawd wiary, który służy jako pierwszy punkt odniesienia dla katechezy”.
- > Dwa najważniejsze chrześcijańskie wyznania wiary (symbole) to Skład Apostolski oraz Symbol nicejsko-konstantynopolitański.
- > *Credo* jest odpowiedzią, jakiej człowiek udziela Bogu na dar wiary.
- > *Credo* jest aktem wiary, który zobowiązuje do dawania świadectwa.

| MODLĘ SIĘ |

16. Jako modlitwę końcową zaproponuj uczniom wyznanie wiary Jorge Marii Bergoglia¹ (podręcznik).

Nim je odczytacie, wyjaśnij, że przyszły papież Franciszek ułożył je w młodości, w przeddzień przyjęcia święceń kapłańskich.

Chcę wierzyć w Boga Ojca, który kocha mnie jak swoje dziecko, i w Jezusa, Pana, który tchnął w moje życie swego ducha, abym uśmiechał się i mógł dojść do Królestwa życia wiecznego.

Wierzę w historię mego życia, nad którym wiosennego dnia 21 września, spoczęło pełne miłości spojrzenie Boga, zaprowadziło mnie na miejsce spotkania i zaprosiło, abym poszedł za nim.

Wierzę w moje cierpienie, nieprzynoszące owoców przez egoizm, w którym to chronię się.

Wierzę w słabość mojej duszy, która pragnie brać i nic nie dawać... nie dawać.

Wierzę w dobroć innych ludzi i że muszę ich kochać bez lęku, i że nie mogę nigdy zdradzić ich, szukając własnego bezpieczeństwa.

Wierzę w życie konsekrowane.

Wierzę, że mogę gorąco kochać.

Wierzę w codzienne umieranie, spalające, od którego uciekam, ale które uśmiecha się do mnie i prosi, abym je zaakceptował.

Wierzę w cierpliwość Boga, przygarniającą, dobrą jak letnia noc.

Wierzę, że tata jest w niebie, razem z Panem.

Wierzę, że jest tam także ojciec Duarte i oręduje za moim kapłaństwem.

Wierzę w Maryję, moją matkę, która mnie kocha i nigdy nie pozostawi mnie samego.

I oczekuję codziennych niespodzianek, które będą manifestacją miłości, siły, zdrady i grzechu: towarzyszyć mi to będzie, aż do dnia ostatecznego spotkania z tym cudownym obliczem, które nie wiem jak wygląda, przed którym ciągle uciekam, lecz które pragnę poznać i pokochać. Amen.

---

¹ Jorge Maria Bergoglio, osobiste wyznanie wiary ułożone w przeddzień przyjęcia święceń kapłańskich, cyt za: Stanisław Biel SJ, *Jaka wiara?*, <https://jezuici.pl/2018/10/jaka-wiara/> (dostęp: 01.01.2020).

13 |

CHRZEŚCIJANIN DOJRZAŁY – CZYLI JAKI?

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: wyjaśnienie znaczenia wiary i rozumu w odkrywaniu prawdy o Bogu, świecie i człowieku.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > na przykładzie bł. Carlo Acutisa wyjaśnia, że zwyczajne życie połączone z pasjami i talentami wpływa na dojrzewanie w wierze,
- > tłumaczy, że aby stawać się coraz dojrzalszym chrześcijaninem, trzeba troszczyć się o relację z Bogiem, szczególnie poprzez przyjmowanie sakramentów,
- > wskazuje cechy dojrzałego chrześcijanina,
- > weryfikuje swoją postawę chrześcijańską w świetle charakterystyki dojrzałego chrześcijanina,
- > dostrzega, że wzrost dojrzałości chrześcijańskiej nie może być oderwany od wspólnoty Kościoła.

Postawy: uczeń dba o rozwój własnej wiary.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, swobodna dyskusja, wykład, praca z tekstem, praca indywidualna (autorefleksja).

Środki dydaktyczne: plakat ze szkicem postaci, karteczki ze szkicem postaci, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Zaczynij lekcję modlitwą.
2. Rozpocznij swobodną rozmowę; zapytaj uczniów, jak minął im wczorajszy dzień lub dzisiejsze przedpołudnie. Chętni mogą się podzielić krótkimi historiami, a ci, którzy nie chcą się wypowiadać – odpowiedzieć sobie na to pytanie w myślach.

Następnie zapytaj uczniów, jak oceniają ten czas – czy był on dobrze wykorzystany, czy raczej w dużej mierze zmarnowany? Podobnie jak po pierwszym pytaniu, chętni odpowiadają głośno, pozostali formułują odpowiedź w myślach i pozostawiają ją dla siebie.

3. Dodaj: *Te pytania i wasze odpowiedzi prowadzą nas ku tematowi dzisiejszego spotkania: „Co to znaczy być dojrzałym chrześcijaninem?”. O dojrzałym chrześcijaninie można powiedzieć wiele. Na przykład: że stara się nie marnować „ani minuty życia na rzeczy, które nie podobałyby się Bogu” (to słowa waszego rówieśnika – Carla Acutisa). Co zatem podoba się Bogu? To właśnie będziemy dziś odkrywać.*

| SPOTYKAM |

4. Zachęć uczniów do zapoznania się z życiem bł. Carla Acutisa (podręcznik, s. 15).
5. Kiedy uczniowie przeczytają wskazany tekst, poproś, by odpowiedzieli na pytanie: *W czym przejawiała się dojrzałość Carla Acutisa?*

Pozwól uczniom powoływać się na tekst. W razie potrzeby wskazuj fragmenty, podpowiadaj.

| POZNAJĘ |

6. Zapisz na tablicy temat lekcji: *Chrześcijanin dojrzały – czyli jaki?*

Pod tym pytaniem naszkicuj postać człowieka lub zawieś plakat z ludzką sylwetką.

Zachęć uczniów, by udzielili odpowiedzi na to pytanie.

7. Następnie poproś jedną osobę, by odczytała z podręcznika (s. 16–17) fragment Listu do Diogneta z II wieku. Pozostali uczniowie, śledząc tekst, mają za zadanie wyłowić z niego i wynotować w zeszytcie cechy chrześcijan wspomniane przez autora.

Chrześcijanie nie różnią się od innych ludzi ani miejscem zamieszkania, ani językiem, ani strojem. Nie mają bowiem własnych miast, nie postępują się jakimś niezwykłym dialektem, ich sposób życia nie odznacza się niczym szczególnym. Nie zawdzięczają swej nauki jakimś pomysłom czy marzeniom niespokojnych umysłów, nie występują, jak tyłu innych, w obronie poglądów ludzkich. Mieszkają w miastach greckich i barbarzyńskich, jak komu wypadło, stosują się do miejscowych zwyczajów w ubraniu, jedzeniu, sposobie życia, a przecież samym swoim postępowaniem uzewnętrzniają owe przedziwne i wręcz nie do uwierzenia prawa, jakimi się rządzą.

Mieszkają każdy we własnej ojczyźnie, lecz niby obcy przybysze. Podejmują wszystkie obowiązki jak obywatele i znoszą wszystkie ciężary jak cudzoziemcy. Każda ziemia obca jest im ojczyzną i każda ojczyzna ziemią obcą. Żenią się jak wszyscy i mają dzieci, lecz nie porzucają nowo narodzonych. Wszyscy dzielą jeden stół, lecz nie jedno łóżce. Są w ciele, lecz żyją nie według ciała. Przebywają na ziemi, lecz są obywatelami nieba. Słuchają ustalonych praw, a własnym życiem zwyciężają prawa. Kochają wszystkich ludzi, a wszyscy ich prześladują. Są zapoznani i potępiani, a skazywani na śmierć zyskują życie. Są ubodzy, a wzbogacają wielu. Wszystkiego im niedostaje, a optywają we wszystko. Pogardzają nimi, a oni w pogardzie tej znajdują chwałę. Spotwarzają ich, a są usprawiedliwieni. Ublizają im, a oni błogosławią. Obrażają ich, a oni okazują wszystkim szacunek. Czynią dobrze, a karani są jak zbrodniarze. Karani, radują się jak ci, co budzą się do życia. Żydzi walczą z nimi jak z obcymi, Grecy ich prześladują, a ci, którzy ich nienawidzą, nie umieją powiedzieć, jaka jest przyczyna tej nienawiści¹.

8. Po wykonaniu tego zadania uczniowie dzielą się w kierowanej dyskusji swoimi spostrzeżeniami. Wybrany uczeń zapisuje na tablicy – dookoła naskicowanej postaci – cechy wymienione przez klasę.
9. Na koniec możesz odczytać głośno cały zapis i ewentualnie uzupełnić go lub skorygować.

---

¹ *List do Diogneta*, V, 1–17, w: *Pierwsi świadkowie. Wybór najstarszych pism chrześcijańskich*, przeł. Anna Świderkówna, wstępami opatrzył i opracował Marek Starowieyski, Znak, Kraków 1988.

| ODPOWIADAM |

10. Powiedz: *Człowiek nie jest w stanie dojrzewać w izolacji. Dlatego dorasta w rodzinie – w tym środowisku rozwija się fizycznie, psychicznie, umysłowo. I nawet gdy już opuści najbliższych, buduje swoją dojrzałość w społeczności, nie w izolacji. Dotyczy to nie tylko dojrzałości umysłowej czy psychicznej. Podobnie jest z naszą wiarą – by w niej wzrastać, również potrzebujemy środowiska – wspólnoty Kościoła.*
13. Zaproponuj uczniom, by posłuchali, co na ten temat mówi abp Grzegorz Ryś. Następnie poproś jedną osobę o odczytanie stosownego cytatu z podręcznika (s. 17):

Wiera jest głęboko osobistym wyborem, ale to nie oznacza, że jest sprawą „prywatną”, przeżywaną w wyizolowanej samotności. Ona potrzebuje wspólnoty jako środowiska wzrostu. A ten dokonuje się wtedy, kiedy się zaangażujesz – kiedy z tego, który ciągle otrzymuje, stajesz się tym, który zaczyna dawać. Kiedy podejmujesz odpowiedzialność – dojrzewasz!¹

| UTRWALAM |

14. Poproś uczniów, aby raz jeszcze przyjrzeni się charakterystyce dojrzałego chrześcijanina, którą razem przygotowaliście.
15. Kiedy uczniowie będą odczytywać zapis z tablicy, rozdaj im niewielkie karteczki – mogą być z sylwetką człowieka – na przykład taką, jaka widnieje na wizytówkach elektronicznych, zanim wstawisz do nich swoje zdjęcie:

---

¹ *Godzina dziesiąta. List do Młodych arcybiskupa metropolity łódzkiego Grzegorza Rysia*, Łódź 2019, s. 20; dostępny online: <http://godzina10.pl/wp-content/uploads/2019/10/Godzina-dzie-si%C4%85ta.pdf> (dostęp: 11.11.2020).

16. Sformułuj polecenie: *Niech każdy z was na górze kartki wpisze swoje imię. Następnie weźcie po dwa długopisy lub cienkopisy – w dwóch różnych kolorach. Pierwszym kolorem wynotujcie cechy dojrzałego chrześcijanina, które już macie. Drugim – te, które dopiero musicie w sobie wykształcić lub które jeszcze wymagają rozwinięcia.*

Uczniowie zatrzymują te kartki dla siebie.

| MODLĘ SIĘ |

17. Lekcję zakończ modlitwą św. Franciszka z Asyżu (podręcznik, s. 19):

Panie, uczyni mnie narzędziem Twego pokoju.
Tam, gdzie nienawiść – pozwól mi siać miłość,
gdzie krzywda – przebaczenie,
gdzie zwątpienie – wiarę,
gdzie rozpacz – nadzieję,
gdzie mrok – światło,
tam, gdzie smutek – radość.
Spraw, Panie, abym nie tyle szukał pociechy,
ile pociechę dawał;
nie tyle szukał zrozumienia, co rozumiał;
nie tyle był kochany, ile kochał.
Albowiem dając – otrzymujemy,
przebaczając – zyskujemy przebaczenie,
a umierając – rodzimy się do życia wiecznego¹.

---

¹ Św. Franciszek z Asyżu, modlitwa o pokój, cyt. za: <https://cme.org.pl/content/uploads/2016/09/Modlitwa.pdf> (dostęp: 10.10.2020).

14 |

KAŻDY JEST ZDOLNY DO POZNANIA BOGA

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: wyjaśnienie znaczenia wiary i rozumu w odkrywaniu prawdy o Bogu, świecie i człowieku.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wyjaśnia, że w pięknie stworzenia poznaje się piękno jego Stwórcy,
- > tłumaczy, że aby w rzeczach stworzonych poznać Boga, trzeba dokonać wysiłku intelektualnego,
- > na przykładzie *Pieśni słonecznej* św. Franciszka wskazuje przymioty Boga, które święty odkrył w swojej relacji ze stworzeniem,
- > wyjaśnia, że w poznawaniu Boga należy uwzględnić ludzkie predyspozycje,
- > wyjaśnia, że Bóg jest takim Stwórcą, który chce być poznawany i daje się poznawać.

Postawy: dzieli się własnym doświadczeniem poznania Boga.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, praca z obrazem, rozmowa kierowana, indywidualna praca z tekstem, wykład, słoneczko, burza mózgów.

Środki dydaktyczne: wydrukowane ilustracje przedstawiające różne krajobrazy, Pismo Święte, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Przed lekcją: na jednej z ławek szkolnych rozłóż wydrukowane wcześniej ilustracje przedstawiające piękno natury i stworzenia (morze, góry, wodospady, łąki, niebo itp.).

2. Rozpocznij lekcję modlitwą.
3. Poproś uczniów o przyjrzenie się rozłożonym obrazom i wybór jednego, który najbardziej ich zachwyca. Jeśli kilkoro uczniów wybierze ten sam obraz, mogą oni stworzyć małą grupkę.
4. Zapytaj, czym się kierowali, dokonując wyboru (np. dobre wspomnienia, pasje, kolorystyka...).
5. Wprowadź uczniów w temat lekcji. Powiedz: *W kontakcie z naturą wielu z nas ma poczucie, że spotyka piękno. Takie widoki nas zachwycają. Dziś spróbujemy pójść o krok dalej – zachwycić się również Tym, który to piękno stworzył.*
6. Poproś chętnego ucznia o odczytanie słów św. Augustyna (podręcznik, s. 20):

Zapytaj piękno ziemi, morza, powietrza, które rozprzestrzenia się i rozprasa; zapytaj piękno nieba... zapytaj wszystko, co istnieje. Wszystko odpowie ci: Spójrz i zauważ, jakie to piękne. Piękno tego, co istnieje, jest jakby wyznaniem. Kto uczynił całe to piękno poddane zmianom, jeśli nie Piękny, niepodlegający żadnej zmianie?¹

| SPOTYKAM |

7. Powiedz: *Od kontaktu z naturą, światem stworzonym, do kontaktu z Bogiem jest tylko jeden krok. Człowiek, który potrafi obserwować, a przy tym umie też posługiwać się rozumem, jest zdolny poznawać Boga, przyglądając się temu, co On stworzył.*
Święty Franciszek z Asyżu, zachwycający się Bogiem i rozpoznający Go w pięknie stworzenia, ma nam coś do przekazania na ten temat.
8. Poproś uczniów, by odnaleźli w podręcznikach (s. 21–22) *Pieśń słoneczną* św. Franciszka i przeczytali ją w skupieniu – każdy sam. Następnie niech wynotują przymioty Boga wskazane przez Franciszka w jego pieśni.

---

¹ Św. Augustyn, *Sermones*, 241, 2: PL 38, 1134, cyt. za: KKK 32.

| POZNAJĘ |

9. Kiedy uczniowie skończą pracę indywidualną, zachęć ich, by podzielili się swoimi zapiskami. Notuj na tablicy (lub poproś o to jednego z uczniów) dostrzeżone przez nich cechy Boga.
10. Wyjaśnij: *Aby poznawać Boga w taki sposób, trzeba podjąć pewien wysiłek intelektualny. Jak wielki? To zależy.*

Następnie wskaż kilka czynników, które mają tu znaczenie, na przykład:

- > osobowość człowieka – dla jednych istotne będą kontakt z naturą, piękno przyrody, inni potrzebują odnieść się do nauki, na przykład do teorii dotyczących początków wszechświata;
- > już istniejąca relacja z Bogiem bądź jej brak – jeśli ktoś już w swoim życiu doświadczył Bożej obecności, będzie mu łatwiej dostrzec Go w stworzeniu; ten, kto dopiero zaczyna swoją przygodę ze Stwórcą, być może będzie musiał wykonać większą pracę.

W podsumowaniu zaznacz: *Należy w tym wszystkim pamiętać, że Bóg chce się dać poznawać i jest naprawdę wiele dróg, które do Niego prowadzą.*

11. Zapytaj: *A co mówi Biblia o tych, którzy pomimo relacji ze światem stworzonym nie poznali jego Stwórcy? O tych, którzy nie wykonali owego dodatkowego kroku i zatrzymali się bezrefleksyjnie na świecie widzialnym? Nazywa ich... głupimi.*
12. Odczytaj cytat z Księgi Mądrości 13,1–2.5 (podręcznik, s. 22):

Głupi z natury są wszyscy ludzie, którzy nie poznali Boga; z dóbr widzialnych nie zdołali poznać Tego, który jest, patrząc na dzieła, nie poznali Twórcy, lecz ogień, wiatr, powietrze chyże, gwiazdy dokoła, rwącą wodę lub światła niebieskie uznali za bóstwa, które rządzą światem (...). Bo z wielkości i piękna stworzeń poznaje się przez podobieństwo ich Sprawcę.

| ODPOWIADAM |

13. Napisz na środku tablicy: „Drogi poznania Boga”.

Z pomocą burzy mózgów i dyskusji kierowanej sprowokuj uczniów do wskazania tych dróg (np. Biblia – czytanie jej, natura, Kościół, katecheza,

muzyka, drugi człowiek, pielgrzymka, sakramenty, modlitwa...). Wytotowuj propozycje uczniów na tablicy wokół głównego hasła (metoda słoneczka).

14. Wspólnie przyjrzyjcie się wynotowanym drogom poznania Boga. Podkreśl, że widać w nich oba „kanały” poznania: świat stworzony i objawienie; oraz oba narzędzia: rozum i wiarę.

| UTRWALAM |

15. Podsumuj temat: *Zawsze, gdy odkrywamy jakieś piękno, dobro, prawdę – odkrywamy Boga. Człowiek na skutek grzechu pierwotnego może się w tym poznawaniu Boga, odkrywaniu Go pogubić, dlatego potrzebuje również światła objawienia Bożego, które pozwoli mu owe prawdy wiary, przekraczające czasem rozum, przyswoić i zaakceptować.*

16. Możesz też odczytać fragment podręcznika (s. 23) oparty na KKK:

- > Kościół naucza, że naturalnym światłem rozumu ludzkiego można z rzeczy stworzonych w sposób pewny poznać Boga.
- > Jednak sam rozum może zbłądzić w wyniku działania grzechu pierwotnego. Dlatego potrzebne jest światło Objawienia Bożego, które pomaga rozumowi poznać, przyswoić i zaakceptować pewne prawdy wynikające z wiary, a niedostępne na drodze rozumu (por. KKK 36-38).

17. Lekcję zakończ komentarzem i modlitwą zaproponowanymi w podręczniku (s. 23):

„Modlić się, mawiał św. Augustyn, znaczy zamknąć oczy i uświadomić sobie, że Bóg teraz tworzy świat”¹. Zamknij oczy – przypomnij sobie piękne widoki, które kiedyś widziałeś, miejsca, w których byłeś, ludzi, którzy Cię zachwycili, i powiedz za psalmistą:

O Panie, nasz Boże,
Jak przedziwne Twe imię po wszytkiej ziemi! (Ps 8,2)

---

¹ Cyt. za: T. Halik, *Noc spowiednika, Paradoxy małej wiary w epoce postoptymistycznej*, przeł. A. Babuchowski, Wydawnictwo Księgarnia św. Jacka, Katowice 2007, s. 96.

15 |

KAŻDY JEST ZDOLNY DO WIARY

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie, że każdy ochrzczony człowiek jest zdolny do wiary.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wyjaśnia, że zdolność człowieka do wiary musi być odkrywana i rozwijana,
- > wymienia okoliczności, które mogą wstrzymać rozwój wiary,
- > wymienia okoliczności, które wspierają rozwój wiary,
- > wyjaśnia, czym jest wiara,
- > wyjaśnia znaczenie objawienia Bożego na drodze wiary,
- > przyjmuje, że bycie człowiekiem wierzącym domaga się konkretnych wyrzeczeń.

Postawy: uczeń jest otwarty na poszukiwanie Boga; nie zraża się trudnościami.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, ekspozycja filmu lub zdjęć, wykład, dyskusja, burza mózgów, praca indywidualna.

Środki dydaktyczne: filmik lub zdjęcia przedstawiające rozwój człowieka od pierwszych chwil przyjścia na świat do ok. 3 roku życia, Pismo Święte, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Zaprezentuj uczniom dowolny krótki film lub zdjęcia pokazujące kilka faz rozwoju małego dziecka: niemowlę zaraz po urodzeniu; sześciomiesięczne

dziecko potrafiące już siedzieć; roczne dziecko, które samodzielnie wstaje, próbuje chodzić i mówić; trzyletnie dziecko, które chodzi już bardzo sprawnie i opanowało mowę tak, że bez większego trudu można je zrozumieć.

Skomentuj: *Zaraz po swych narodzinach człowiek jeszcze prawie nic nie potrafi – umie jedynie ssać i spać. I płakać. Z czasem jednak, przy wsparciu innych, już dojrzałych fizycznie osób, nauczy się chodzić i mówić, ponieważ ma w sobie tzw. wrodzoną możliwość wykonywania tych czynności. Innymi słowy: nie rodzimy się istotami chodzącymi czy mówiącymi – tacy się stajemy.*

Tak samo jest z naszą wiarą. Każdy człowiek ochrzczony na mocy tego sakramentu otrzymał pewną możliwość czy też zdolność do wiary. W skrócie: skoro jesteś ochrzczony, możesz wierzyć. Jednak ta zdolność duchowa, tak jak wcześniej wspomniana zdolność fizyczna, potrzebuje wsparcia i czasu, by się rozwinęła.

3. Poproś uczniów, aby spojrzeli na słowa Tertuliana zapisane w podręczniku (s. 25).

Fiunt, non nascuntur christiani (Chrześcijanami się stajemy, nie rodzimy)¹.

4. Następnie wyjaśnij: *Wiara wyraża się w sposobie życia. Po pierwsze, wierzymy nie w pojedynkę, lecz we wspólnotę (wspólnotę Kościoła). Po drugie, to w Kościele nasza wiara może wzrastać, tu karmi się sakramentami, liturgią, a także przykładem innych osób. Wiara nie jest tylko zbiorem tez, które przyjmujemy lub nie, pozostając na gruncie teoretycznym – wiara wyraża się w naszej postawie, postępowaniu.*

| SPOTYKAM |

5. Poproś jednego z uczniów o odczytanie świadectwa o. Grzegorza Siwka (podręcznik, s. 25). Pozostałym powiedz, by słuchając tej wypowiedzi lub śledząc tekst, znaleźli odpowiedź na pytanie, jakie wsparcie w rozwoju wiary otrzymał ojciec Grzegorz.

---

¹ Tertulian, *Apologeticum*, 18,4; wyd. polskie: Tertulian, *Apologetyk*, z łaciny przeł. oraz wstępem i objaśnieniami opatrzył J. Sajdak, Poznań 1947.

Wiarę otrzymałem najpierw jako dar w sakramencie chrztu świętego. To był dar, który później pomogli mi rozwijać rodzice i dziadkowie. To była wiara w to, że Bóg jest i że Jezus jest Synem Bożym, który stał się człowiekiem i umarł na krzyżu za nasze grzechy. Była to wiara, którą najpierw praktykowałem, a dopiero później przeżywałem.

W 2001 roku byłem na rekolekcjach w parafii, które prowadziła wspólnota Mamre. Doświadczyłem wtedy chrztu Duchem Świętym i od tego czasu wierzę w Boga, ponieważ doświadczam Jego obecności, słucham Jego słowa i On mnie prowadzi. Wcześniej wiedziałem na poziomie intelektu, że Bóg mnie kocha i że Jezus za mnie umarł oraz że zmartwychwstał. Gdy przyszedł Duch Święty w odpowiedzi na moją modlitwę, wiara była już nie tylko wiedzą, ale doświadczeniem.

Pół roku po tym doświadczeniu wstąpiłem do zakonu, potem przyjąłem święcenia kapłańskie i tak trwam, ucząc się żyć z Jezusem na co dzień. Wierzę w Boga, ponieważ Bóg ciągle wierzy we mnie i daje mi tego dowody. Wierzę nie tylko w to, że Bóg jest, ale też w to, co Bóg mówi, w Jego słowo¹.

6. Po wysłuchaniu świadectwa uczniowie odpowiadają na zadane im wcześniej pytanie. Przykładowe odpowiedzi: chrzest, wsparcie najbliższych krewnych, rekolekcje, doświadczenie Bożej obecności, słuchanie słów Boga, odkrywanie w swoim życiu dowodów na istnienie Boga...

| POZNAJĘ |

7. Podsumuj: *Świadectwo tego franciszkanina pokazuje, że w wierze można wzrastać naturalnie, bez większych problemów – jeśli jest ona w nas pobudzana od początku. Jednak nie każdy wzrasta w tak sprzyjającym wierze środowisku. Niektórym droga do wiary bardzo się komplikuje – z różnych powodów.*
8. Poproś uczniów, by wskazali kilka możliwych przyczyn komplikujących drogę wiary człowieka (np. brak osób wierzących w rodzinie, nawet jeśli dziecko jest ochrzczone; niewierzące środowisko; poprzestanie na wierze

---

¹ Grzegorz Siwek OFMConv, cyt. za: Przemysław Sałek, *Dlaczego wierzę w Boga? Szczerze i nieoczywiste odpowiedzi księży*, <https://pl.aleteia.org/2018/09/25/dlaczego-wierze-w-boga-szczere-i-nieoczywiste-odpowiedzi-ksiezy/> (dostęp: 15.03.2020).

dziecięcej, naiwnej; brak bodźców, by wiarę pogłębiać; oderwanie od wspólnoty, od sakramentów...).

9. Powiedz uczniom, że do wiary można zachęcać, ale nie można do niej zmuszać, i w krótkim wykładzie wyjaśnij, czym jest wiara. Punktem wyjścia uczyni fragmenty Listu do Hebrajczyków 11,1-3; 12,1 (podręcznik, s. 25–26):

Wiara zaś jest poręką tych dóbr, których się spodziewamy, dowodem tych rzeczywistości, których nie widzimy. To dzięki niej przodkowie otrzymali świadectwo. Przez wiarę poznajemy, że słowem Boga wszechświat został tak stworzony, iż to, co widzimy, powstało nie z rzeczy widzialnych (...).

I my zatem, mając dokoła siebie takie mnóstwo świadków, zrzuciwszy wszelki ciężar, a przede wszystkim grzech, który nas łatwo zwodzi, biegnijmy wytrwale w wyznaczonych nam zawodach.

| ODPOWIADAM |

10. Zaproponuj uczniom, by z poznanego właśnie fragmentu Listu do Hebrajczyków wyłowili zawarte w nim cechy wiary – wyrażone wprost lub pośrednio.

Przykładowe rozwiązanie:

Wiara: oczekuje życia wiecznego; dowodzi tego, czego rozum pojąć nie może, tego, co rozum przekracza, np. cudów; opiera się na wzajemnej relacji Boga i człowieka; jest widoczna w świadectwach innych osób; domaga się walki ze złem i wytrwałości.

| UTRWALAM |

11. Powiedz: *Mysłąc o religii chrześcijańskiej, musimy pamiętać, że sam chrzest nie załatwia wszystkiego, nie funduje nam wiary pełnej i stałej – choć do niej uzdalnia. Chodzi o to, żeby człowiek dojrzywał, również duchowo. Dojrzewamy fizycznie, intelektualnie, psychicznie – tak samo jest w życiu wiary. Czym ono jest? To nic innego jak wyjście Boga ku człowiekowi. Czyli Bóg w naszej historii życia, w naszej codzienności mówi do ciebie, do mnie, że jest, że nas kocha.*

Objawia siebie, czyli daje dowody swojej obecności. Przez grzechy – zło, które czyni każdy człowiek – to objawienie może stać się niedostrzegalne, niewidoczne. Dlatego droga wiary domaga się naszej walki ze złem. Odrzuceniem grzechu, aby Boga z Jego miłością doświadczyć prawdziwie.

12. Przypomnij zdanie Tertuliana przytoczone na początku lekcji: „Chrześcijanami się stajemy, nie rodzimy”. Możesz też zacytować żartobliwe powiedzenie: „Jeśli wiara czyni cuda, musisz wierzyć, że się uda”.

| MODLĘ SIĘ |

13. Lekcję zakończcie wspólnym odmówieniem aktów wiary, nadziei, miłości i żalu (podręcznik, s. 27).

16 |

DOJRZAŁY DO DECYZJI

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: wyjaśnienie znaczenia wiary i rozumu w odkrywaniu prawdy o Bogu, świecie i człowieku.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > tłumaczy konieczność rozwoju własnej duchowości,
- > wyjaśnia, dlaczego wiara ma kształtować całe nasze życie,
- > uzasadnia potrzebę poszukiwania Boga,
- > opisuje, czym jest postawa zaufania Bogu w różnych sytuacjach życiowych,
- > podaje przykłady nawrócenia.

Postawy: uczeń podejmuje codzienne obowiązki w duchu „nieustannej modlitwy”.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, praca w grupach, PMI – Plus – Minus – Interesujące, połów wartościowych słów, SMS, kolaż.

Środki dydaktyczne: podręcznik, ekran telefonu (załącznik 1 – wydrukuj dla każdego ucznia), kartki A4, samoprzylepne karteczki, kolorowe gazety/czasopisma, kartki A3, szary papier (do wyboru), klej, pisaki, instrumentalna wersja pieśni *Ave Maria*.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Zaproponuj uczniom, by lekcję rozpocząć modlitwą za wstawiennictwem św. Józefa. Powiedz: *Święty Józef, opiekun Pana Jezusa, jest również naszym opiekunem. Poprośmy w modlitwie, byśmy potrafili podejmować nasze decyzje świadomie i dojrzałe.*

Poproś uczniów, by wstali. Gdy zapadnie cisza, odczytaj modlitwę:

Święty Józefie, mój najmiłszy Opiekunie,
w poranek dzisiejszego dnia oddaję się pod Twoją szczególną opiekę.
Dopomóż mi w pracy i w spełnianiu moich obowiązków,
broń od grzechu,
uproś mi potrzebne cnoty,
zachowaj od wszelkich niebezpieczeństw duszy i ciała.
Błagam Cię, Święty Józefie,
czuwaj nade mną,
abym zawsze szedł drogą cnoty,
a nigdy nie zbaczał na drogi występku.
Niech za Twoim przykładem ukocham Boga ponad wszystko,
pełniąc dzisiaj i zawsze Jego święte przykazania,
i niech przy Twojej pomocy
przyczynię się do zbawienia moich bliźnich. Amen¹.

2. Wprowadź uczniów w temat lekcji. Powiedz: *„Jeśli wszedłeś między wrony, musisz krakać jak i one”*. Słyszemy czasem takie powiedzenie. O co w nim chodzi? Jak je rozumiecie?

Odpowiedzi uczniów (np. trzeba przestrzegać zasad panujących w danej grupie, środowisku; nie chcemy doświadczać ostracyzmu społecznego; boimy się być odmieńcami; musimy się podporządkować większości; dopasowujemy się dla świętego spokoju) zapisuj na tablicy.

3. Zapytaj: *A jak to wpływa na wasze samopoczucie?*

Pozwól uczniom na swobodne wypowiedzi, pilnując jedynie, by trzymali się tematu „dopasowywania”, konformizmu. Możesz w trakcie rozmowy moderować ją dodatkowymi pytaniami, na przykład o granice takiego dopasowania albo o granice i cenę niedopasowania, pójsia „pod prąd”.

Podsumuj: *Z pozorów dopasowanie do innych ułatwia nam życie – można się schować w grupie, nie narażać na ocenę. Jest to moment dojrzałej decyzji, gdzie mamy świadomość konsekwencji naszego działania. Osoba świadoma, rozważna nie zrzuca na nikogo winy, nie czeka, aż inni załatwią coś za nią. Działa!*

---

¹ *Modlitwa poranna*, cyt. za: *Modlitwy do św. Józefa*, <https://poznan.karmelicibosi.pl/modlitwy-do-sw-jozefa/> (dostęp: 10.08.2020).

| SPOTYKAM I POZNAJĘ |

4. Podziel klasę na cztery grupy i rozdaj potrzebne materiały. Poproś: *Zgłębiając treści przydzielonych tekstów, spróbujcie znaleźć odpowiedź na pytanie, co możemy zrobić, aby nasze decyzje były przemyślane, świadome, dojrzałe.*

Grupa I (metoda PMI – Plus – Minus – Interesujące)¹: uczniowie zapoznają się z tekstem zamieszczonym w części „poznaję” (podręcznik, s. 69–70) i w trzech kolumnach wypisują jak najwięcej zalet, wad, interesujących opinii: P – pozytywne aspekty, jakie dostrzegają w wypowiedzi; M – wady i słabe strony stanowiska; I – to, co jest twórcze, interesujące, ciekawe w tekście. Uczniowie muszą też usasadnić, dlaczego w taki właśnie sposób rozmieścili treści w poszczególnych kolumnach.

Grupa II – połów wartościowych słów: uczniowie zapoznają się z tekstami w części „spotykam” i „odpowiadam” (s. 69, 71) i wybierają z tekstu słowa, które kojarzą im się z tym, co może być dla nich istotne, cenne w momencie, kiedy będą podejmowali dojrzałą decyzję. Zapisują je na otrzymanym papierze.

Grupa III – SMS (załącznik 1): rozdaj uczniom kartki z narysowanym telefonem i poleceniem, które brzmi: *Macie przyjaciela, który musi podjąć ważną decyzję (kwestia religijna, walki z nałogiem, dotycząca pracy, odejścia od grupy dysfunkcyjnej – temat do wyboru), która rzutować będzie na jego dalsze życie. Jesteście po wielogodzinnych rozmowach. Korzystając z tekstu w części „odkrywam” i „utrwalam” podręcznika (s. 68, 72), wczuwając się w sytuację przyjaciela, napiszcie wzmacniającego SMS-a – dodającego siły, otuchy.*

Grupa IV – kolaż: rozdaj uczniom przygotowane wcześniej czasopisma. Zadaniem grupy jest wybrać zdjęcia, które kojarzą im się z dojrzałą decyzją. Przyklejają fotografie na papierze, mogą je uzupełnić hasłami, dopiskami. Po skończonej pracy wyjaśniają, dlaczego zajęli takie, a nie inne stanowisko.

Po wykonaniu zadań liderzy grup omawiają efekty pracy.

Podsumuj wypowiedzi uczniów: *Podejmowane decyzje często ukazują sposób naszego myślenia, to, kim jesteśmy, jakimi zasadami kierujemy się*

¹ Zob. *Vademecum katechety. Metody aktywizujące*, praca zbiorowa pod red. Zbigniewa Barciński, wyd. Klanza, Kraków–Lublin 2006, s. 74. Metoda ta sprzyja refleksji w kwestii usłyszanych opinii, pokazuje zalety, wady, to, na co warto zwrócić uwagę.

w życiu, naszą hierarchię wartości. One nie są łatwe, bo zawsze towarzyszy im kontekst, w jakim funkcjonujemy. Ale kiedy już je podejmiemy i widzimy pozytywny efekt, to radość jest wielka.

| ODPOWIADAM |

5. Podsumuj dotychczasową część lekcji: *Najważniejszy w podejmowaniu dojrzałych, przemyślanych, świadomych decyzji jest nasz system wartości. Jeżeli mówimy, że jesteśmy chrześcijanami, to nasze wybory powinny być spójne z nauką Chrystusa. To ona jest kompasem w naszym życiu. Jeżeli zapominamy o naszym Mistrzu, Jego wskazówkach, to nie możemy nazywać się uczniami Jezusa. W ten sposób pozbawiamy samych siebie radości. Bo bycie w NIM to wyzwolenie – życie w prawdzie, która wyzwala (por. J 8,32).*

| UTRWALAM |

6. Powiedz: *Jeżeli chcemy podejmować właściwe decyzje, w naszym życiu nie może zabraknąć modlitwy. Spotkanie z kochającym Ojcem, rozmowa z Nim pozwalają na uspokojenie emocji, wyciszenie, spojrzenie na zagadnienie z innego punktu widzenia. Dojrzała decyzja to owoc modlitwy.*
7. Celem lepszego utrwalenia treści dzisiejszej katechezy zacytuj uczniom myśl Wojciecha Modesta Amaro i poproś uczniów o jej interpretację: „Ukojenie przyniosła tylko otwartość na relację z Bogiem. Potem już On zaczął działać i przemieniać moje życie. Wtedy zrozumiałem, że Bóg to nie «Ten» z wysoka, niedostępny, tylko ktoś najbliższy. Gdy stawia się Boga na pierwszym miejscu, wszystko inne trafia na właściwe”¹.

| MODLĘ SIĘ |

8. Przy cichej instrumentalnej wersji pieśni *Ave Maria*² poproś jednego z uczniów o odczytanie tekstu rozważania z podręcznika (s. 73). Pozostali uczniowie w skupieniu się modlą.

---

¹ Zob. *Gwiazdy, które się nawróciły, szczerze opowiadają o relacji z Bogiem*, <https://gwiazdy.wp.pl/gwiazdy-ktore-sie-nawrocily-szczerze-opowiadaja-o-relacji-z-bogiem> (dostęp: 08.08.2020).

² Zob. <https://www.youtube.com/watch?v=5NARW5X5zh8> (dostęp: 08.08.2020).

CZĘŚĆ 3

**I NA TEJ SKALE
ZBUDUJĘ
MÓJ KOŚCIÓŁ
(MT 16,18)**

17 |

PRAWDA CZY PRAWDY?

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: zaprezentowanie uczniom, że prawda jest spójna; uświadomienie, że nie mogą istnieć dwie sprzeczne prawdy dotyczące tego samego zagadnienia.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > poznaje, na czym polega jedyność prawdy,
- > wnioskuje, że prawdy trzeba poszukiwać w swoim życiu,
- > rozoznaje skutki przyjęcia lub odrzucenia prawdy.

Postawy: uczeń podejmuje trud samowychowania, podporządkowując się prawdzie i kierując się dobrem w znaczeniu chrześcijańskim.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, metaplan – tworzenie plakatu z graficznym zapisem wniosków ze wspólnej narady, rozmowa kierowana.

Środki dydaktyczne: arkusze szarego papieru, markery, cytat do wyświetlenia (załącznik 1), podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Wprowadź uczniów w temat katechezy, którym jest odkrywanie prawdy o świecie. W tym celu możesz wykorzystać tekst z podręcznika:

Pragnienie bycia szczęśliwym jest zapisane głęboko w naszych sercach. Jesteśmy w stanie zrobić bardzo wiele, by je osiągnąć. Czy jednak zdajemy

sobie sprawę, co naprawdę prowadzi do szczęścia? Jak do niego iść, by nie zbłądzić?

Otóż najpierw trzeba odkryć prawdę – o sobie i świecie.

Bywa, że świat proponuje nam swoje „prawdy” o szczęściu: sukces, pieniądze, karierę. Ale czy mogą istnieć dwie, trzy prawdy?

| SPOTYKAM |

3. Zachęć uczniów, by odczytali z podręcznika pierwszy fragment części „spotykam” (do zdania „Ten chłopak uporządkował swoje życie...”):

Bardzo chciałem, żeby w życiu mi się wszystko udawało, żebym miał dużo pieniędzy, ważne stanowisko, dużo przyjaciół. Dziś żałuję, że w czas się nie zastanowiłem, jak osiągnąć ten cel. Żeby pokazać siebie w dobrym świetle, bardzo często uciekałem się do kłamstwa. Najpierw to były sprawy bardzo drobne i nie tak ważne. Ale później kłamstwo stało się swego rodzaju nałogiem. Żeby swoje sprawy przedstawić w dobrym świetle, zacząłem coraz więcej kłamać. Rodzicom, dziewczynie, przyjacielom, współpracownikom. Po jakimś czasie doszedłem do takiego punktu, że kłamstwa zaczęły się nakładać jedno na drugie tak, że już sam zacząłem się gubić w tym, co jest prawdą i co jest fałszem w moim życiu, w moich relacjach do innych ludzi... o Bogu nie wspominając – bo o Nim tak naprawdę zapomniałem. Tak mocno wszedłem w kłamstwo, że stałem się nerwowy, napięty, kłótlivy – a wszystko to z powodu tego, że bałem się, aby prawda o moim życiu nie wyszła na jaw.

Ale, jak mówi stare przysłowie – szydło wyszło z worka... i musiał nastąpić kiedyś ten moment, że „noga mi się powinie”. (...) Ludzie przestali mi ufać, nie wierzyli mi już, nawet jeśli mówiłem prawdę. W taki sposób zostałem zupełnie sam. Dla mnie to jest piekło na ziemi. Mieć wszystko i wszystko stracić... dlatego, że zapomniałem, co to jest prawda¹.

4. Podziel uczniów na cztery grupy. Rozdaj zespołom arkusze szarego papieru i flamastry. Poproś, by flamastrzem wydzielili na papierze 4 pola:

Marzenia – cel.

Sposób osiągnięcia celu.

---

¹ Ks. Marek Gładki, „*Niech ksiądz uczy młodych ludzi, żeby żyli w prawdzie*”, <http://l24.lt/pl/religia/item/197541-niech-ksiazd-uczy-mlodych-ludzi-zeby-zyli-w-prawdzie> (dostęp: 02.04.2020).

Skutki.

Jak wyjść z sytuacji?

Następnie poproś, by w tym właśnie kluczu przedstawili losy bohatera zacytowanej opowieści oraz wskazali drogi wyjścia z sytuacji, w której się znalazł.

Wyznacz czas na wykonanie zadania, dostosowując go do potrzeb i możliwości zespołów uczniowskich (5–8 minut).

Po wykonaniu zadania przedyskutujcie uzyskane wyniki. Wyciągnijcie wnioski wspólne dla wszystkich grup i zapiszcie je na tablicy.

5. Poproś uczniów, by przeczytali z podręcznika kolejną historię – innej osoby (od zdania „Zmieńmy na chwilę grunt” do końca działu „spotykam”).

Zmieńmy na chwilę grunt. Wszak prawdy szukamy nie tylko w zwykłej codzienności, pytając o to, co dotyczy naszego własnego życia. Szukają jej również naukowcy: zarówno ci, którzy zajmują się dziedzinami opartymi na empirii (astronomowie, biologzy, fizycy kwantowi) – jak i ci, którzy do podobnych badań się nie uciekają, na przykład filozofowie.

Poznaj Edytę Stein, którą do studiów filozoficznych skłoniło właśnie to pytanie – o prawdę. Z jakim skutkiem?

Edyta pochodziła z pobożnej żydowskiej rodziny, urodziła się we Wrocławiu 12 października 1891 roku, w żydowski Dzień Pojednania, Jom Kipur. Jako nastolatka porzuciła wiarę rodziców – zaczęła uważać się za ateistkę.

Jakie cechy młodej Edyty wybijały się na pierwszy plan? Intelpekt, dążenie do wiedzy i... upór. Edyta umiała postawić na swoim. Może dlatego, że była najmłodsza, a starsze rodzeństwo ją uwielbiało? Jako dorosła osoba tak to wspominała: „W marzeniach widziałam przed sobą wspaniałą przyszłość. (...) Byłam przekonana, że jestem przeznaczona do wielkich rzeczy i nie mieszczę się w ciasnym, mieszczańskim świecie, w którym się urodziłam”. Wcześniej niż inni – na własną prośbę – zaczęła szkolną edukację, a potem, pod wpływem jakiegoś kryzysu wewnętrznego, zdecydowała się ją przerwać. To właśnie wtedy utraciła wiarę w Boga; porzuciła wszelkie praktyki religijne. Uważała się za ateistkę. Z czasem

powie o tym okresie życia, że wtedy „jej jedyną modlitwą była tęsknota za prawdą”.

Niechęć do nauki przeszła jej po roku – Edyta spędziła ten czas w Hamburgu, pomagając starszej siostrze Elsie w opiece nad trójką dzieci. Po powrocie do Wrocławia szybko nadrobiła szkolne zaległości i została przyjęta do gimnazjum; znów była jedną z najlepszych uczennic.

Kiedy przeczytała *Badania logiczne* Edmunda Husserla, nie zastanawiała się długo: postanowiła pojechać do Getyngi, gdzie wykładał autor tej książki – wielki filozof, twórca fenomenologii. Zdała sobie bowiem sprawę, że w tym momencie jedynie on mógł zaspokoić jej pragnienie poznania prawdy. I nie zawiodła się – przynajmniej do czasu.

Skończyła studia, uzyskała doktorat. Marzyła o habilitacji, ale w tamtych czasach niemieckie uniwersytety nie nadawały kobietom stopnia doktora habilitowanego. Edyta próbowała na kilku uczelniach – bez skutku. Wróciła więc do Wrocławia i zaczęła prowadzić prywatne seminarium fenomenologiczne – cieszące się wśród studentów ogromną popularnością.

Wtedy też zaczynała zbliżać się ku chrześcijaństwu. Pewnego dnia w domu swej przyjaciółki trafiła na książkę Teresy z Ávili – *Księgę życia*. Zaczęła czytać i nie mogła przestać. Kiedy skończyła, powiedziała sobie: „To jest prawda”. Pół roku później przyjęła chrzest.

Możesz opowiedzieć uczniom ciąg dalszy życia Edyty: *Jeszcze przez kilka lat była nauczycielką filozofii i działaczką społeczną, potem wykładowcą w instytucie pedagogiki. Jeździła po kraju z prelekcjami, mówiła kobietom o ich godności. Ale wciąż zgłębiała książkę Teresy z Ávili. Wreszcie została karmelitanką – podobnie jak autorka „Księgi życia”. Tam właśnie zaprowadziło ją poszukiwanie prawdy. W zakonie przyjęła imię Teresa Benedykta. Po nocy kryształowej przeniosła się do innego klasztoru, w Holandii, by nie narażać innych zakonnic. Ale jak wiemy – i tam Niemcy ją dopadli. Kiedy przyszli ją aresztować, chwyciła za rękę swoją siostrę Różę (też karmelitankę) i powiedziała: „Chodź, idziemy za nasz naród”. Jan Paweł II widział w niej kogoś, kto przerzuca „most między swoim żydowskim pochodzeniem a wiarą w Chrystusa, prowadząc (...) dialog ze współczesną myślą filozoficzną, a na koniec stając się przez męczeństwo – w obliczu strasznej hańby Szoa – rzeczniczką racji Boga i człowieka. Stała się [ona] w ten sposób symbolem*

*przemian dokonujących się w człowieku, kulturze i religii, w których kryje się zarodek tragedii i nadziei kontynentu europejskiego*¹.

6. Na nowych arkuszach szarego papieru uczniowie, pracując w tych samych zespołach, graficznie przedstawiają życie Edyty. Forma grafu: ślimak (początek życia w samym środku). Zaznacz, by zwracali szczególną uwagę na cel, jaki postawiła sobie Edyta, a także na zdarzenia i środki, które ją do tego celu doprowadziły.

Wyznacz czas na wykonanie zadania (5–8 minut), a po jego upływie poproś, by przedstawiciele grup zaprezentowali wyniki pracy.

Wspólnie porównajcie oba sposoby dochodzenia do prawdy, widoczne w poznanych dziś historiach.

Poproś uczniów, by wyciągnęli z tego zdarzenia wnioski. Podkreśl, że do prawdy trzeba zmierzać uczciwie, korzystając z właściwych środków.

7. Podsumuj tę część katechezy: *Jedna jest natura człowieka, jedno mamy życie, jedno poznanie i jedno pragnienie szczęścia. Prawda jest jedna, nie ma różnych równoległych prawd. Jeśli będziemy próbowali posługiwać się złem, by osiągnąć zamierzone przez siebie szczęście, więcej stracimy, niż zyskamy. Zejdziemy na manowce.*

| POZNAJĘ |

8. Zacytuj słowa Jezusa (możesz wyświetlić to zdanie na tablicy interaktywnej lub ścianie – zob. załącznik 1):

Ja jestem drogą i prawdą, i życiem. Nikt nie przychodzi do Ojca inaczej jak tylko przeze Mnie (J 14,6).

Zachęć uczniów do dyskusji nad tym zdaniem.

Oczekiwana konkluzja: *Jezus sam jest prawdą – jeśli będziesz szukał prawdy – spotkasz Jezusa.*

¹ Jan Paweł II, List apostolski *motu proprio* ogłaszający św. Brygidę Szwedzką, św. Katarzynę ze Sieny i św. Teresę Benedyktę od Krzyża Współpatronkami Europy, „L'Osservatore Romano”, wyd. pol. 20 (1999) nr 12, s. 12 n.

| ODPOWIADAM |

9. Poprowadź rozmowę kierowaną na temat prawdy w naszym życiu (możesz też zaproponować uczniom dyskusję w grupach).

Przykładowe pytania:

- > Czy poszukujesz prawdy? Gdzie? Jak?
- > Życie w prawdzie jest konieczne do osiągnięcia szczęścia, również wiecznego. Wierzysz w to? Pamiętasz o tym?
- > Z jakimi „prawdami” dotyczącymi życia człowieka spotykasz się na co dzień? Czemu one służą, jakie założenia stoją za każdą z nich?
- > Czy w życiu można kierować się różnymi prawdami?

| UTRWALAM |

10. Podsumuj lekcję. Poproś uczniów, by zebrali najważniejsze wnioski. Możesz odwołać się do podsumowania z podręcznika.
11. Zachęć uczniów, by podjęli wyzwanie zaproponowane w podręczniku.

| MODLĘ SIĘ |

12. Jako modlitwę końcową odczytajcie fragment Psalmu 119 (podręcznik):

Pozwól mi zrozumieć drogę Twych postanowień,
abym rozważał Twe cuda.

Moja dusza nie zaznaje spoczynku ze zgryzoty:
podźwignij mię zgodnie z Twoim słowem!

Drogę kłamstwa

odwracaj ode mnie,

daj mi zaś łaskę Twojego Prawa!

Drogę wierności obratem,

pragnąc Twoich wyroków.

Lgnę do Twoich napomnień,

nie daj mi okryć się wstydem!

Biegnę drogą Twoich przykazań,

bo czynisz moje serce szerokim (Ps 119,27–32).

18 |

TRADYCJA – NA STRAŻY PRAWDY

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom Tradycji w Kościele i jej wpływu na nasze życie wiary.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wyjaśnia, czym jest Tradycja w Kościele,
- > opisuje znaczenie Tradycji Kościoła dla jego działania,
- > wskazuje, czym w praktyce Kościoła jest życie według Tradycji.

Postawy: uczeń zachowuje tożsamość katolika.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, pogadanka, praca w grupach, analiza fragmentów filmu, tworzenie tekstu – list, wywiad.

Środki dydaktyczne: fragment filmu *Miś*, karta ze sztywnego papieru, pióro z prawdziwym atramentem, fragment z KKK do wyświetlenia (załącznik 1)¹, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Porozmawiaj z uczniami na temat tego, czym jest tradycja, jakie znają tradycyjne zachowania w swojej społeczności – można je wypisać na tablicy.

---

¹ Opracowano na podstawie KKK 78.

Poprowadź rozmowę tak, aby dojść do wniosku, że nasze różne obyczaje i tradycje określają, kim jesteśmy, i tworzą naszą wspólnotową tożsamość. Możesz wykorzystać tekst z podręcznika (por. s. 96):

Zapalenie znicza olimpijskiego oznacza rozpoczęcie igrzysk olimpijskich.

Odśpiewanie hymnu państwowego – początek uroczystości państwowej.

Ubieranie choinki bądź malowanie pisanek to znak zbliżających się świąt.

Mamy wiele zwyczajów. Spora ich część tworzy tradycję.

Dlaczego są nam one potrzebne?

3. Poproś uczniów, by wymienili znane im zwyczaje religijne (święcenie pokarmów, znak krzyża, znaczenie drzwi kredą w uroczystość Objawienia Pańskiego, nabożeństwa majowe itd.). Przykłady możesz zapisywać na tablicy.

| SPOTYKAM |

4. Podsumuj dotychczasowe spostrzeżenia. Zaznacz, że zwyczaje wymienione przez uczniów tworzą tradycję, która dla wielu stanowi o kulturowej i religijnej identyfikacji.
5. Jeśli masz dostęp do filmu *Miś* Stanisława Barei¹, wyświetl uczniom scenę, w której węglarz Tłoczyński wyjaśnia, czym jest tradycja (ok. 110. minuta filmu).

Zapytaj uczniów, jak rozumieją pojęcie tradycji, o której mówi bohater *Misia*.

| POZNAJĘ |

6. Powiedz: *Przechodzimy teraz kwestii Tradycji – przez duże „T”, o której mamy dzisiaj mówić.*

Wyświetl na tablicy multimedialnej definicję Tradycji zawartą w KKK 78 (załącznik 1; definicja znajduje się również w podręczniku ucznia):

¹ Zob. <https://www.youtube.com/watch?v=djIPFMWGk-8> (dostęp: 16.04.2020).

Żywe przekazywanie [nauczania apostołów], wypełniane w Duchu Świętym, jest nazywane Tradycją (...). Przez Tradycję „Kościół w swej nauce, w swym życiu i kulcie uwiecznia i przekazuje wszystkim pokoleniom to wszystko, czym on jest, i to wszystko, w co wierzy” (*Dei Verbum*, 7).

7. Poprowadź z uczniami pogadankę na temat rozumienia Tradycji w Kościele oraz różnicy, jaka zachodzi pomiędzy Tradycją a zwyczajami i obrzędami, o których była mowa przed chwilą.

Podsumuj wypowiedzi uczniów. Zaznacz, że Tradycja w Kościele jest żywym przekazem nauczania apostołów dla wszystkich pokoleń, które określa, kim Kościół jest, oraz jego wiarę. Tradycja jest praktycznym głosem Ewangelii przyszłym pokoleniom.

| ODPOWIADAM |

8. Podziel uczniów na 4 grupy i zaproponuj im, by stworzyli list, który można by umieścić w kapsule czasu. Niech przedstawią w nim najważniejsze przesłanie naszej wiary dla przyszłych pokoleń. Zachęć uczniów, by listy wyglądały estetycznie, niech wszyscy się na nich podpiszą. Prace można umieścić na gazetce klasowej.

| UTRWALAM I PODEJMUJĘ WYZWANIE |

9. Podsumujcie wiadomości z tej lekcji. Na koniec zachęć uczniów do przeprowadzenia wywiadu z księdzem na temat przygotowywania przez niego kazań niedzielnych.

| MODLĘ SIĘ |

10. Zakończ lekcję modlitwą papieża św. Pawła VI:

O Panie, spraw, żeby wiara moja była skuteczna, i daj miłości mojej sposób, ażebym mógł tę wiarę wyrazić na zewnątrz i tak, aby powstała prawdziwa przyjaźń z Tobą, abym Ciebie przez moją działalność okazywał w cierpieniu, w oczekiwaniu ostatecznego objawienia, w ciągłym poszukiwaniu i dawaniu nieustannego świadectwa, żebym w tym wszystkim znajdował także pokarm dla ufności i dla nadziei¹.

---

¹ Z modlitwy św. Pawła VI o wiarę, <http://www.guadalupe.opoka.org.pl/prowadzmnie/wiaram.html> (dostęp: 18.09.2020).

19 |

ŚWIĘTA MARYJO, MÓDL SIĘ ZA NAMI

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie Maryi jako pośredniczki i orędowniczki za nami u Jej Syna.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > analizuje treść modlitwy *Pod Twoją obronę*,
- > podaje argumenty, dlaczego ma wielbić Boga na wzór Maryi,
- > tłumaczy wstawienniczą rolę Maryi,
- > uzasadnia, dlaczego Maryja jest wzorem modlitwy chrześcijańskiej,
- > charakteryzuje postać Maryi – Służebnicy Pańskiej.

Postawy: uczeń kształtuje postawę ufności i gotowości zawierzenia Bogu.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, praca w grupach, rozmowa kierowana.

Środki dydaktyczne: różnokolorowe karteczki samoprzylepne, karty pracy (załącznik 1 – do wydrukowania w kilku egzemplarzach)¹, karty pracy – labirynt podejmowania decyzji (załącznik 2 – do wydrukowania w kilku egzemplarzach)², kilka kartek A3 (dla grup III i IV), flamastry (dla grup III i IV), dowolny modlitewnik (z *Litanią loretańską* lub inną), podręcznik.

¹ Opracowano na podstawie: *Vademecum katechety*, wyd. Klanza Kraków-Lublin 2006, s. 144.

² Załącznik 2 najlepiej wydrukować poziomo.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą *Zdrowaś Maryjo*. Zaproponuj uczniom, by odmówili ją w wybranej przez siebie intencji.
2. Rozdaj uczniom samoprzylepne kolorowe karteczki (po kilka dla każdej osoby) i poproś, by wynotowali na nich (w formie krótkich haseł) wydarzenia z życia Maryi.

Gotowe hasła przyklejcie do tablicy.

3. Odczytaj hasła na głos, sprawdzając ich poprawność (na przykład: zwiastowanie, narodziny Jezusa w Betlejem, ofiarowanie w świątyni, wędrówka z mężem i dzieckiem do Egiptu, życie codzienne w Nazarecie, wesele w Kanie, śmierć syna itd.). Upewnij się też, że wszyscy rozumieją wynotowane hasła i wiedzą, o jakie wydarzenia chodzi.
4. Zaznacz, że owe zdarzenia mówią nam też co nieco o cechach Maryi – o jej głębokiej wierze, zaufaniu do Boga (wskazuje na to odpowiedź dana aniołowi podczas zwiastowania), pokorze, umiejętności dostrzegania potrzeb innych ludzi (tak było na przykład w Kanie Galilejskiej). Zarazem zdarzenia te pokazują Maryję jako wierną towarzyszkę jej Syna.

| SPOTYKAM I POZNAJĘ |

5. Powiedz: *Życie Maryi owiane jest tajemnicą, do której w różny sposób docieramy. Aby poznać i właściwie ocenić Jej rolę w życiu Chrystusa, czyli udział w historii Zbawienia, trzeba zajrzeć do tekstów Pisma Świętego. To na jego kartach spisane jest życie Maryi i opisane są zadania, jakie zostały jej powierzone do wypełnienia. Ona – pełna wiary i pokory – zaufała Bogu we wszystkim, co usłyszała.*
6. Zapowiedz pracę w grupach. Podziel uczniów na cztery zespoły i omów krótko, czym mają zająć się poszczególne grupy.

Grupa I: uczniowie otrzymują formularze z miejscami do uzupełnienia (załącznik 1). Członkowie tej grupy odczytują z podręcznika fragment Ewangelii wg św. Jana 19,25–27 (s. 205) i na jego podstawie wypełniają karty pracy.

Grupa II: uczniowie otrzymują karty pracy – labirynt podejmowania decyzji (załącznik 2). Członkowie tej grupy czytają informacje zawarte w częściach „odkrywam” i „poznaję”, a następnie zastanawiają się, jak mogą naśladować Maryję w życiu. Metodą labiryntu podejmowania decyzji szukają najlepszego rozwiązania.

Grupa III: uczniowie po przeczytaniu części „poznaję” układają pytania, jakie zadaliby Maryi podczas konferencji prasowej.

Grupa IV: uczniowie przygotowują artykuł prasowy dla internetowego portalu katolickiego. Wyjaśniają w nim, w czym i dlaczego warto wzorować się na Maryi. Inspiracji mogą szukać w podręczniku, w częściach „poznaję” i „spotykam”.

Po upływie wyznaczonego czasu przedstawiciele grup prezentują efekty pracy swojej i kolegów.

Podsumuj tę część lekcji. Powiedz na przykład: *Jezus na krzyżu powierzył nas swojej Matce. Powiedział umiłowanemu uczniowi (a za jego pośrednictwem każdemu z nas), byśmy przyjęli Ją za swoją Matkę, a ona zatroszczy się o nas. I tak jest po dziś dzień – wielu ludzi doświadcza Jej nieustannej opieki, troski, tak jak kiedyś doświadczyli jej ubodzy młodożeńcy z Kany Galilejskiej. Wielu prosi Ją o wstawiennictwo w różnych sprawach. W jednej z modlitw nazywamy ją nawet naszą Orędowniczką.*

| ODPOWIADAM |

7. Zapytaj: *Zdarza wam się prosić Maryję o pomoc dla siebie lub dla twoich bliskich? O to, by razem z tobą prosiła o coś Boga? I dodaj: Każdy z nas chciałby być silny, odważny. Każdy chciałby z ufnością podejmować kolejne decyzje w życiu. Taka właśnie była Maryja. A do tego była jeszcze pełna miłości. Możemy Ją w tym naśladować. Trzeba jedynie pamiętać, co było źródłem Jej siły, jej ufności, Jej miłości i dobroci dla ludzi: wiara w Boga i pokładane w nim zaufanie.*

| UTRWALAM |

8. Poproś uczniów, by w ciszy odpowiedzieli sobie na kilka pytań, które zaraz głośno wypowiesz. Jeśli niektóre z ich będą dla nich na tę chwilę zbyt trudne, niech odpowiedzą tylko na jedno:

- > W jaki sposób zapraszasz Maryję do swojego życia? Albo jak możesz to zrobić?
  - > O czym mógłbyś dziś z Nią porozmawiać?
  - > Jak żyjesz wiarą na co dzień?
9. Następnie przeczytaj fragment dowolnej litanii do Matki Bożej (na przykład *Litanii loretańskiej*). Porozmawiaj z uczniami o odczytanych właśnie wezwaniach litanijnych. Poproś, by powiedzieli, które z nich zwróciło ich uwagę. Możesz też wskazać swoje ulubione – jeśli takie masz.
10. Na koniec zaproponuj, by każdy ułożył własne wezwanie litanijne do Matki Bożej i zapisał je – w podręczniku na stronach przeznaczonych na notatki, w zeszytcie, w kalendarzu lub notesie. Powiedz, by uczniowie odczytali to wezwanie podczas dzisiejszej modlitwy wieczornej.

| MODLĘ SIĘ |

11. Przypomnij wspomniany podczas lekcji tytuł „Orędowniczka” – czyli ta, która wstawia się (oręduje) za nami u Boga. Zaproponuj wspólne odmówienie modlitwy *Pod Twoją obronę*, w której pada ten tytuł.

20 |

KOŚCIÓŁ PROWADZONY PRZEZ DUCHA ŚWIĘTEGO

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: Wspieranie uczniów w rozpoznawaniu obecności Ducha Świętego w działalności Kościoła.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > pogłębia rozumienie chrześcijańskiego wyznania wiary w odniesieniu do Ducha Świętego,
- > objaśnia sens interpretacji chrześcijańskiej Tajemnicy,
- > wylicza przejawy działalności Ducha Świętego we wspólnocie Kościoła,
- > identyfikuje uroczystość Pięćdziesiątnicy,
- > znajduje powiązania między wydarzeniami opisywanymi w Dziejach Apostolskich związanych z początkiem Kościoła, a tymi które są przejawem współczesnej działalności Kościoła.

Postawy: uczeń w modlitwie dziękuje za przykłady świętych.

Metody i techniki: objaśnianie, praca z tekstem, praca z utworem muzycznym.

Środki dydaktyczne: podręcznik, katecheza papieża Franciszka Pismo Święte, Katechizm Kościoła Katolickiego, nagranie audio.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. W ramach modlitwy odtwarzamy nagranie audio pieśni „Przyjdź Duchu Święty”, której słowa zamieszczone są w podręczniku ucznia.

2. Alternatywnie można również odczytać tekst chrześcijańskiego wyznania wiary – Credo.
3. Przeprowadzamy z uczniami pogadankę na temat rozumienia tajemnicy jako sekretu. Można tutaj odwołać się do ich rozumienia przywoływanego terminu. Ostatecznie odnosimy się i tłumaczymy jednocześnie chrześcijańskie rozumienie tajemnicy. Ukazujemy uczniom trudność związaną z obcowaniem z tajemnicą Boga.
4. W punkcie wyjścia odnosimy się do tego fragmentu Credo, w którym mowa jest o wierze w Ducha Świętego.
5. Jeden z uczniów poproszony przez nauczyciela odczytuje opis zesłania Ducha Świętego z Dziejów Apostolskich (Dz 2,1-11).
6. Po omówieniu historii zesłania Ducha Świętego, a tym samym początków Kościoła, uzmysławiamy uczniom, że Duch Święty cały czas opatrzniocko prowadzi Kościół, że działa wśród nas i w każdym z nas o ile jesteśmy otwarci na jego dary.

| POZNAJĘ I ODPOWIADAM |

7. Formy działalności Ducha Świętego omawiamy na różne sposoby. W zależności od możliwości czasowych wykorzystujemy jedną, dwie lub wszystkie z przedstawionych opcji:
  - I. Odwołujemy się do różnych fragmentów z Nowego Testamentu; odczytujemy je i omawiamy.
  - II. Wyświetlamy uczniom na tablicy tekst sekwencji Veni Sancte Spiritus (Przybądź Duchu Święty); odczytujemy konsekwentnie poszczególne fragmenty i je omawiamy.
  - III. Przedstawiamy uczniom symbole Trzeciej Osoby Trójcy Świętej i staramy się z ich interpretacji wydobyć teologiczne założenia związane z wiarą w prowadzenie Kościoła przez Ducha Świętego.

Ad. I.

Duch sprawia, że ponawiane są czyny Jezusa, że głosi się naukę Jezusa (np. Dz. 4,30; 5,42; 6,7), że powtarzane są modlitwy Jezusa (np. Dz. 7,59 nn; Łk 23,34.46) i że przedłuża się dziękczynne łamanie chleba, które składa

sam Jezus. Duch Święty ożywia i jednoczy Kościół (1 Kor 3,10-16), jest źródłem apostołskiego działania, rodzi wiarę i rozwija życie nadprzyrodzone w wiernych, uczy właściwej modlitwy (Rz 8,15-16). Duch kieruje misjami (Dz 13,2.4; 16,6 nn), działa w urzędach Kościoła (Dz 6,3; 13,2.9; 1Tm 4,14), przygotowuje powtórne przyjście Jezusa na ziemię (Ap 22,17), daje pewność zmartwychwstania (Rz 8,9.11.19.21.23). Duch Święty, będąc najwyższym darem dla Kościoła i każdego człowieka, jest także dawcą różnych darów, zarówno uzdalniających do służby innym, zwanych charyzmatami (1 Kor 12,3-11.28-30), jak i stanowiących o osobistej godności. Owocami zaś działania Ducha Świętego – według *Listu do Galatów* św. Pawła – są: miłość, radość, pokój, cierpliwość, uprzejmość, dobroć, wierność, łagodność, opanowanie (Ga 5,22).

Ad. II

Veni Sancte Spiritus (Przybądź Duchu Święty), to sekwencja będąca częścią Mszy świętej, przypisana na niedzielę Zesłania Ducha Świętego, która poprzedza w liturgii śpiew Alleluja. Jako domniemyanych autorów wymienia się papieża Innocentego III, Wipona z Burgundii, jedenastowiecznego poetę i kapelana cesarza niemieckiego Konrada II, angielskiego kardynała i prymasa Stephana Langtona. Sekwencje to w tradycji chrześcijańskiej rodzaj religijnej kompozycji wokalne zbliżonej do hymnu, które były bardzo popularne w średniowieczu. Współcześnie, po Soborze Watykańskim II, do tego elementu liturgii eucharystycznej odwołujemy się sporadycznie.

Przybądź Duchu Święty
Spuść z niebiosów wzięty
Światła Twego strumień
Przyjdź ojczyźnie ubogich
Dawco darów mnogich
Przyjdź światłości sumień

O najmiłszy z gości
Słodka serc radości
Słodkie orzeźwienie

W pracy Tyś ochłodą
W skwarze żywą wodą
W płaczu utulenie

Światłości najświętsza
Serc wierzących wnętrza
Poddaj swej potędze

Bez Twojego tchnienia
Cóż jest wśród stworzenia
Jeno cierni i nędzy

Obmyj co nieświęte
Oschłym wlej zachętę
Ulecz serca ranę
Nagnij co jest harde
Rozgrzej serca twarde
Prowadź zabłąkane

Daj Twoim wierzącym
W Tobie ufającym
Siedmiorakie dary

Daj zasługę męstwa
Daj wieniec zwycięstwa
Daj szczęście bez miary

Ad. III.

Symbolo Ducha Świętego

KKK 694 Woda. Symbolika wody oznacza działanie Ducha Świętego w sakramencie chrztu, ponieważ po wezwaniu Ducha Świętego staje się ona skutecznym znakiem sakramentalnym nowego narodzenia; jak nasze pierwsze naturalne narodzenie dokonało się w wodzie, tak woda chrzcielna rzeczywiście oznacza nasze narodzenie do życia Bożego, które jest nam udzielane w Duchu Świętym. „Ochrzczeni w jednym Duchu” zostaliśmy również, napojeni jednym Duchem” (1 Kor 12, 13): Duch jest więc także w sposób osobowy Wodą żywą, która wypływa z boku Chrystusa ukrzyżowanego (Por. J 19, 34; 1 J 5 8) jak ze swego źródła i która tryska w nas na życie wieczne (Por. J 4,10-14; 7, 38; Wj 17,1-6; Iz 55, 1; Za 14, 8; 1 Kor 10, 4; Ap 21, 6; 22,17).

KKK 695 Namaszczenie. Symbolika namaszczenia olejem także oznacza Ducha Świętego, a nawet staje się Jego synonimem (Por. 1 J 2, 20. 27; 2

Kor 1, 21). We wtajemniczeniu chrześcijańskim jest ono znakiem sakramentalnym bierzmowania, słusznie nazywanego w Kościołach wschodnich „chryzmacją”. Chcąc jednak ująć w pełni całą wymowę tej symboliki, trzeba odwołać się do pierwszego namaszczenia dokonanego przez Ducha Świętego, którym było namaszczenie Jezusa. Chrystus (w języku hebrajskim „Mesjasz”) oznacza „namaszczonego” Duchem Bożym. „Namaszczeni” Pana byli już w Starym Przymierzu (Por. Wj 30, 22-32) w sposób szczególny król Dawid (Por. 1 Sm 16, 13). Jezus jest Namaszczonego Boga w sposób zupełnie wyjątkowy, ponieważ człowieczeństwo, które przyjmuje Syn, jest całkowicie „namaszczone Duchem Świętym”. Jezus jest ustanowiony „Chrystusem” przez Ducha Świętego (Por. Łk 4,18-19; Iz 61, 1). Dziewica Maryja poczęła Chrystusa z Ducha Świętego, który przez anioła ogłasza Go jako Chrystusa podczas Jego narodzenia (Por. Łk 2, 11) i który poleca Symeonowi iść do Świątyni, by zobaczył Mesjasza Pańskiego (Por. Łk 2, 26-27); On napełnia Chrystusa (Por. Łk 4, 1) i Jego moc wychodzi z Chrystusa, gdy uzdrawia i leczy chorych (Por. Łk 6, 19; 8, 46). On wreszcie wskrzesza Jezusa z martwych (Por. Rz 1, 4; 8, 11). Jezus, ustanowiony w pełni „Chrystusem” w Jego człowieczeństwie zwyciężającym śmierć (Por. Dz 2, 36), wylewa obficie Ducha Świętego, aby święci, zjednoczeni z człowieczeństwem Syna Bożego, przyoblekli się w „człowieka doskonałego”, który realizuje „Pełnię Chrystusa” (Ef 4, 13): „całego Chrystusa”, według wyrażenia św. Augustyna.

KKK 696 Ogień. Podczas gdy woda oznaczała narodzenie i płodność życia udzielanego w Duchu Świętym, ogień symbolizuje przekształcającą energię dzieł Ducha Świętego. Prorok Eliasza, który „powstał jak ogień, a słowo jego płonęło jak pochodnia” (Syr 48,1), swoją modlitwą sprowadza ogień z nieba na ofiarę na górze Karmel (Por. 1 Krl 18, 38-39); jest on figurą ognia Ducha Świętego, który przekształca wszystko, czego dotknie. Jan Chrzciel, który pójdzie przed Panem w duchu i mocy Eliasza” (Łk 1,17), zapowiada Chrystusa jako Tego, który „chrzczyć... będzie Duchem Świętym i ogniem” (Łk 3, 16), tym Duchem, o którym Jezus powie: „Przyszedłem rzuca ogień na ziemię, i jakże bardzo pragnę, żeby on już zapłonął” (Łk 12, 49). W postaci języków „jakby z ognia” Duch Święty spoczywa na uczniach w poranek Pięćdziesiątnicy i napełnia ich sobą (Dz 2, 3-4). Tradycja duchowa zachowa tę symbolikę ognia jako jedną z najlepiej wyrażających działanie Ducha Świętego (Por. św. Jan od Krzyża, Żywy płomień miłości.: „Ducha nie gości” (1 Tes 5, 19).

KKK 697 Obłok i światło. Te dwa symbole są nierozłączne w objawieniach Ducha Świętego. Począwszy od teofanii Starego Testamentu, obłok – raz ciemny, a raz świetlisty – objawia Boga żywego i zbawiającego, osłaniając transcendencję Jego chwały. Pojawia się, gdy Mojżesz wstępuje na górę Synaj (Por. Wj 24, 15-18., nad Namiotem Spotkania (Por. Wj 33, 9-10), podczas wędrówki przez pustynię (Por. Wj 40, 36-38; 1 Kor 10, 1-2) i poświęcenia Świątyni Salomona (Por. 1 Krl 8, 10-12). Figury te następnie zostają wypełnione przez Chrystusa w Duchu Świętym. Duch Święty zstępuje na Maryję Dziewicę i osłania Ją „swoim cieniem”, by poczęła i urodziła Jezusa (Łk I, 35). To On zjawia się na Górze Przemienienia: „zjawił się obłok i osłonił ich” – Jezusa, Mojżesza, Eliasza, Piotra, Jakuba i Jana, a z obłoku odezwał się głos: «To jest Syn mój, Wybrany, Jego słuchajcie!» (Łk 9, 34-35). W końcu ten sam „obłok zabrał” Jezusa sprzed oczu uczniów w dniu Wniebowstąpienia (Dz 1, 9) i objawi Syna Człowieczego w chwale w dniu Jego Przyjścia (Por. Łk 21, 27).

KKK 698 Pieczęć jest symbolem bliskim symbolowi namaszczenia. „Pieczęcią swą nazaczył Bóg” (J 6 27) Chrystusa i w Nim Ojciec nazacza swą „pieczęcią” także nas (2 Kor 1, 22; Ef 1,13; 4, 30). Ponieważ obraz pieczęci (sphragis) wskazuje na niezatarte znamię namaszczenia Ducha Świętego w sakramentach chrztu, bierzmowania i kapłaństwa, został on wykorzystany w niektórych tradycjach teologicznych dla wyrażenia niezatartego „charakteru” wyciskanego przez te sakramenty, które nie mogą być powtórzone.

KKK 699 Ręka. Wkładając ręce, Jezus leczy chorych (Por. Mk 6, 5; 8, 23) i błogosławi dzieci (Por. Mk 10,16.). Apostołowie będą czynić to samo w Jego imię (Por. Mk 16, 18; Dz 5, 12; 14, 3), a ponadto właśnie przez włożenie rąk Apostołów jest udzielany Duch Święty (Por. Dz 8, 17-19;13, 3;19, 6). List do Hebrajczyków wymienia wkładanie rąk wśród „fundamentalnych elementów” swego nauczania (Por. Hbr 6, 2). Ten znak wszechmogącego wylania Ducha Świętego zachował Kościół w epiklezach sakramentalnych.

KKK 700 Palec. Jezus „palcem Bożym wyrzuca złe duchy” (Łk 11, 20). Jeśli Prawo Boże zostało napisane na kamiennych tablicach „palcem Bożym” (Wj 31, 18), to „list Chrystusa” powierzony Apostołom jest napisany „Duchem Boga żywego nie na kamiennych tablicach, lecz na żywych tablicach

serc” (2 Kor 3, 3). Hymn Veni Creator Spiritus wzywa Ducha Świętego jako digitus paternae dexteræ – „palec prawicy Ojca”.

KKK 701 Gołębica. Na końcu potopu (którego symbolika odnosi się do chrztu) wypuszczona przez Noego gołębica powraca, niosąc w dziobie świeżą gałązkę z drzewa oliwnego na znak, że ziemia znowu nadaje się do zamieszkania (Por. Rdz 8, 8-12). Gdy Chrystus wychodzi z wody po swoim chrzcie, zstępuje na Niego Duch Święty w postaci gołębicy i spoczywa na Nim (Por. Mt 3,16 par.). Duch Święty zstępuje do oczyszczonego serca ochrzczonych i w nim przebywa. W niektórych kościołach święte Postacie eucharystyczne są przechowywane w metalowym naczyniu w formie gołębicy (columbarium), zawieszonym nad ołtarzem. Symbol gołębicy na oznaczenie Ducha Świętego jest tradycyjny w ikonografii chrześcijańskiej.

| UTRWALAM |

8. Wydarzeniem, które kumuluje w sobie rozumienie Kościoła prowadzonego przez Ducha Świętego, jest uroczystość zesłania Ducha Świętego. Przybliżamy uczniom sens świętowania Pięćdziesiątnicy i zachęcamy do włączenia się w jego obchody.

| MODLĘ SIĘ |

9. Lekcję kończymy modlitwą zamieszczoną w podręczniku.

21 |

KOŚCIÓŁ JAKO LUD BOŻY

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: Ukazanie uczniom podstawowych zasad funkcjonowania ludu Bożego.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > kojarzy początki tworzenia przez Boga Jego ludu,
- > streszcza historię Abrahama,
- > rozróżnia określenia opisujące naturę Kościoła,
- > znajduje powiązania między ludem Bożym a człowiekiem rozumianym jako istota pielgrzymująca,
- > modyfikuje rozumienie swojej roli w Kościele w odniesieniu do założeń Kościoła jako nowego ludu Bożego.

Metody i techniki: pogadanka, wykład, praca z tekstem biblijnym, praca z podręcznikiem.

Środki dydaktyczne: podręcznik, Pismo Święte.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Zapowiadając tematykę zajęć, podkreśl, że psalmy niezmiennie pozostają **modlitwą Ludu Bożego**.
2. Od czasów Dawida, przez czasy przyjścia na ziemię Jezusa Chrystusa, aż do chwili obecnej, jedną z najpiękniejszych ksiąg modlitewnych jest Księga Psalmów. Psalmi były podstawą modlitwy podczas wielkich

świąt w Jerozolimie, w każde święto szabatu w synagogach, psalmy towarzyszyły ludziom w ich osobistej modlitwie i w modlitwie wspólnotowej. Ktoś, kto chce naprawdę modlić się słowami natchnionymi, kto szuka jakiejś najpiękniejszej pomocy do modlitwy, musi zacząć odkrywać i modlić się psalmami. Psalmy są wielką podporą dla modlitwy osobistej. Zawierają one w sobie zarówno wielkie uwielbienie Boga, jak i pokorną skruchę i uniżenie przed Bogiem, są szkołą wychwalania dzieł Boga i wielką modlitwą prośby. Dotykają problemów pojedynczego człowieka, ale też tego, co dzieje się we wzajemnych relacjach międzyludzkich. Nie można sobie dziś wyobrazić szkoły modlitwy bez modlitwy psalmami. Niemal od samego początku powstania Kościoła, wspólnota wierzących przyjęła psalmy jako swoją modlitwę do Boga. Psalmy weszły do liturgii Kościoła i stanowią do dziś integralną część Liturgii Słowa. W codziennej modlitwie Ludu Bożego, czyli w brewiarzu, każda godzina modlitwy opiera się właściwie na odmawianiu psalmów¹.

3. W ramach modlitwy odczytujemy Psalm 100.

| POZNAJĘ |

4. Przedstawiamy zderzenie różnych grup etnicznych i ich partykularnych interesów z uniwersalistycznymi założeniami humanistycznymi, w tym religijnymi (powszechność, otwartość, katolickość). Zwracamy uwagę na kryteria odrębności poszczególnych grup etnicznych i na elementy, które niejako mogą stanowić wspólny mianownik dla wszystkich. Wskazujemy na logikę historii zbawienia dokonującej się w nurcie judeochrześcijańskim, a objawiającym się w tworzeniu i rozwijaniu ludu Bożego. Logika zakłada przejście od ekskluzywizmu Izraela jako narodu wybranego do „oferty” zbawienia dla wszystkich.

| OPOWIADAM |

5. Chcąc przedstawić założenia rozumienia i funkcjonowania ludu Bożego należy wskazać na dwa istotne wydarzenia, które legły u podstaw historii zbawienia oraz na ich komplementarność (dopełnianie) wyrażającą się w pielgrzymowaniu do Ziemi Obiecanej:

---

¹ www.niedziela.pl/arttykul/1934/Psalmy-modlitwa-Ludu-Bozego

- (I) Objawienie się Boga poprzez naród wybrany.
- (II) Objawienie się Boga przez zbawczą działalność Jezusa Chrystusa adresowaną dla wszystkich narodów.

Ad. I.

Przedstawiamy uczniom początki kształtowania się narodu wybranego, począwszy od patriarchy Abrahama.

Ad. II.

Przywołujemy cytat z pierwszego listu św. Piotra (1 P2,9-10), w którym autor daje wyraz chrześcijańskiej wizji ludu Bożego. Warunkiem przynależności do niego nie są już więzy krwi, ryt obrzezania, czy ścisłe przestrzeganie Prawa Mojżeszowego, jak to było ukazane w Starym Testamencie, ale wiara w Jezusa. Można zatem powiedzieć, że przejście wyrażenia *lud Boży* przez Nowy Testament wskazuje na świadomość zasadniczej jedności dziejów zbawienia i ścisłego wpisania w nie Kościoła. Innym aspektem rozumienia istoty ludu Bożego jest odejście od indywidualizmu religijnego. Podkreśla to Sobór Watykański II, który w „Konstytucji dogmatycznej o Kościele” pisze: „Podobało się Bogu uświęcić i zbawić ludzi nie pojedynczo, z wykluczeniem wszelkiej wzajemnej więzi między nimi, lecz uczynić z nich lud, który by Go poznawał w prawdzie i zbożnie Mu służył” (nr 9). Wszyscy zatem członkowie ludu Bożego, cały Kościół, są z natury ludem prorockim, królewskim i kapłańskim. Cały Kościół pielgrzymując pośród świata czyni go bardziej ludzkim i niesie mu nadzieje zbawienia. Dopiero na podstawie tej jedności całego ludu Bożego kształtują się specyficzne powołania w wspólnocie kościelnej¹.

Założenia odnoszące się do rozumienia ludu Bożego możemy objaśnić również na przykładzie zapisów z Katechizmu Kościoła Katolickiego:

Jako sakrament Kościół jest narzędziem Chrystusa. W Jego rękach jest „narzędziem Odkupienia wszystkich” (Sobór Watykański II, konst. *Lumen gentium*, 9). „powszechnym sakramentem zbawienia” (Sobór Watykański II, konst. *Lumen gentium*, 48), przez który Chrystus „ukazuje i zarazem realizuje tajemnicę miłości Boga do człowieka” (Sobór Watykański II, konst.

---

¹ Być chrześcijaninem dziś, pod. red. M. Ruseckiego, Wyd. KUL, Lublin 1992, s. 235-237.

Gaudium et spes, 45). Kościół „jest widzialnym planem miłości Boga do człowieka” (Paweł VI, Przemówienie 22 czerwca 1973) planem, który pragnie, „aby cały rodzaj ludzki utworzył jeden Lud Boży, zrósł się w jedno Ciało Chrystusa i scalił się w budowie jednej świątyni Ducha Świętego” (Sobór Watykański II, dekret Ad gentes, 7; por. konst. Lumen gentium, 17) KKK 776.

Lud Boży posiada cechy charakterystyczne, które zdecydowanie odróżniają go od ugrupowań religijnych, etnicznych, politycznych czy kulturowych w historii:

- > Jest on Ludem Bożym: Bóg nie jest własnością żadnego narodu. To On nabył dla siebie lud tych, którzy kiedyś nie byli ludem: „wybrane plemię, królewskie kapłaństwo, naród święty” (1 P 2, 9);
- > Członkiem tego Ludu staje się człowiek nie przez narodzenie fizyczne, ale przez „narodzenie z wysoka”, „z wody i z Ducha” (J 3, 3-5), to znaczy przez wiarę w Chrystusa i chrzest;
- > Zwierzchnikiem (Głową) tego Ludu jest Jezus Chrystus (namaszczonej, Mesjasz); ponieważ to samo namaszczenie, czyli Duch Święty, spływa z Głowy na Ciało, dlatego jest on „Ludem mesjańskim”;
- > „Udziałem tego Ludu jest godność i wolność synów Bożych, w których sercach Duch Święty mieszka jak w świątyni;
- > „Jego prawem jest nowe przykazanie miłości, tak jak umiłował nas sam Chrystus” (Por. J 13, 34). Jest to „nowe” prawo Ducha Świętego (Rz 8, 2; Ga 5, 25);
- > Jest posłany, aby być solą ziemi i światłem świata (Por. Mt 5, 13-16). „Stanowi dla całego rodzaju ludzkiego potężny załączek jedności, nadziei i zbawienia”.
- > „Jego celem jest Królestwo Boże, zapoczątkowane na ziemi przez samego Boga, mające rozszerzać się coraz dalej, aż na końcu wieków dopełnione zostanie również przez Boga” (Sobór Watykański II, konst. Lumen gentium, 9) KKK 782.

Gdy Kościół modli się „Ojcze nasz, któryś jest w niebie”, wówczas wyznaje, że jesteśmy Ludem Bożym już przebywającym „na wyżynach niebieskich – w Chrystusie Jezusie” (Ef 2, 6), „ukrytym z Chrystusem w Bogu” (Kol 3, 3), a jednocześnie „wzdychamy, pragnąc przydziać się w nasz niebieski przybytek” (2 Kor 5, 2), (por. Flp 3, 20; Hbr 13, 14), KKK 2796.

| UTRWALAM |

6. W poszukiwaniu tożsamości Kościoła jako ludu Bożego trzeba sięgnąć do początków samej historii zbawienia, do odwiecznego zamysłu Boga. Zamyśl ten został zapowiedziany już na początku dziejów świata, a później przeprowadzany w historii narodu izraelskiego. Jego wypełnianie rozpoczęło się w tajemnicy Wcielenia Syna Bożego, ukazane zostało światu w dniu Zesłania Ducha Świętego. Natomiast ostateczne wypełnienie całego zbawczego planu Boga nastąpi na końcu wieków – przy sądzie ostatecznym¹.

| MODLĘ SIĘ |

7. Lekcję można zakończyć psalmem, warto zachęcić uczniów, by wybrali sobie swój ulubiony psalm, którym będą się częściej modlić.

---

¹ deon.pl/wiara/pytania-o-wiare/dlaczego-kosciol-nazywamy-ludem-bozym,151200

22 |

KOŚCIÓŁ HIERARCHICZNY

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: Zaprezentowanie uczniom podstawowych zasad funkcjonowania Kościoła hierarchicznego.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > objaśnia historyczne funkcjonowanie Jezusa i jego uczniów,
- > objaśnia rolę Jezusa w kształtowaniu się Kościoła hierarchicznego,
- > znajduje powiązania między dzisiejszą strukturą Kościoła hierarchicznego a strukturą Kościoła w czasach apostołskich,
- > odkrywa, że wszyscy wierni, niezależnie od zajmowanej pozycji w Kościele, uczestniczą w kapłańskiej, prorockiej i królewskiej misji Chrystusa.

Metody i techniki: praca z obrazem, miniwykład, pogadanka.

Środki dydaktyczne: podręcznik, ilustracje, Katechizm Kościoła Katolickiego – ksero art. 876-878, opcjonalnie **testy** interaktywne.

Uprzednie zadania do wykonania przed realizacją jednostki: Zapoznanie się z historią Stolicy Apostolskiej.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. W najbardziej uroczystych liturgiach, np. w czasie święceń kapłańskich, cały lud Boży przyzywa wstawiennictwa świętych. Wszyscy wtedy modlą

się śpiewając Litanię do Wszystkich Świętych. W ten sposób błagają o potrzebne dary dla całego Kościoła.

2. W ramach modlitwy na rozpoczęcie zajęć można odczytać fragmenty Litanii, np. ten w którym przywoływane jest wstawiennictwo apostołów i ich uczniów.

| POZNAJĘ |

3. Wprowadzając uczniów w tematykę **Kościoła** hierarchicznego można uczniom przedstawić obrazowo strukturę terytorialną Kościoła katolickiego. Należałoby by tutaj wspomnieć przede wszystkim o Rzymie/Watykanie, strukturach kościelnych działających w poszczególnych państwach, dalej o diecezjach i parafiach. Na zasadzie ciekawostek można przywołać fakty z historii Stolicy Apostolskiej, odwołując się przy tym do wiedzy uczniów.

4. Na początku należałoby uczniom przypomnieć fakty z działalności ziemskiej Jezusa, a szczególnie powołanie „Dwunastu”. Nie bez znaczenia dla proponowanego tematu jest przywołanie opisu przekazania władzy Piotrowi – J 21,15-17.
5. Doczesna historia zbawienia urzeczywistniająca się w Kościele powierzona jest przez Jezusa jego zastępcy, każdorazowemu papieżowi oraz biskupom, który kontynuują tradycje apostołskie w świecie.
6. Jezus ustanawiając posługę, którą my dziś określamy mianem hierarchicznej struktury Kościoła, w swoim nauczaniu dał do zrozumienia, że owa posługa ma mieć charakter: służebny, kolegialny, osobowy.

| ODPOWIADAM |

7. W dalszej części zajęć koncentrujemy uwagę uczniów na omówieniu przywołanych przymiotów posługi kościelnej.

Ad. A.

Z naturą sakramentalną posługi kościelnej jest wewnętrznie związany jej charakter służebny. Istotnie, całkowicie zależąc od Chrystusa, który posyła i wyposaża we władzę, pełniący posługę są rzeczywiście „sługami Chrystusa”

(Rz 1,1), na obraz Chrystusa, który dobrowolnie przyjął „postać sługi” (Flp 2, 7). Ponieważ słowo i łaska, których są szafarzami (*ministri*), nie należą do nich, ale są słowem i łaską Chrystusa, który powierzył im je dla innych, stają się oni dobrowolnie sługami wszystkich (Por. 1 Kor 9,19). KKK 876

Ad. B.

Do natury sakramentalnej posługi kościelnej należy także jej charakter kolegialny. Istotnie, od początku swojej misji Pan Jezus ustanawia Dwunastu, którzy byli „zaczątkiem Nowego Izraela i początkiem świętej hierarchii” (Sobór Watykański II, dekret *Ad gentes*, 5). Razem wybrani, zostali także razem posłani, a ich braterska jedność będzie służyć komunii braterskiej wszystkich wiernych; będzie ona jakby odbiciem i świadectwem komunii Osób Bożych (Por. J 17, 21-23). Dlatego każdy biskup pełni swoją posługę w ramach Kolegium Biskupiego, w komunii z Biskupem Rzymu – następcą św. Piotra i głową kolegium; prezbiterzy zaś pełnią swoją posługę w ramach prezbiterium diecezji pod kierunkiem swojego biskupa. KKK 877

Ad. C.

Do natury sakramentalnej posługi kościelnej należy wreszcie jej charakter osobowy. Chociaż pełniący posługę Chrystusa działają we wspólnocie, to zawsze działają także w sposób osobowy. Każdy zostaje powołany jako osoba: „Ty pójdz za Mną!” (J 21, 22) (Por. Mt 4, 19. 21; J 1, 43), by być we wspólnym posłaniu osobowym świadkiem, ponosząc osobistą odpowiedzialność przed Tym, który posyła, działając „w Jego osobie” i dla osób: „Ja ciebie chrzczę w imię Ojca...”, „Ja odpuszczam tobie grzechy...”. KKK 878

| UTRWALAM |

8. Uświadomienie sobie hierarchicznego aspektu funkcjonowania Kościoła nie może być okazją do umniejszenia roli świeckich. Należy z całą stanowczością podkreślić, że wszyscy wierni są Kościołem.

| MODLĘ SIĘ |

9. Lekcję zakończcie wspólną modlitwą zamieszczoną w podręczniku.

23 |

KAŻDY MA SWOJE MIEJSCE W KOŚCIELE

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom podstawowych zasad, na których zasadza się indywidualne zaangażowanie w życie Kościoła.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > odkrywa pogłębione rozumienie **swojej obecności** w Kościele,
- > objaśnia prorocką, królewską i kapłańską misję Chrystusa i ludu Bożego,
- > uzasadnia godność chrześcijańską.

Postawy: uczeń włącza się w realizację kapłańskiej, prorockiej i królewskiej misji Kościoła.

Metody i techniki: pogadanka, miniwykład, praca z podręcznikiem, świadectwo.

Środki dydaktyczne: podręcznik, pieśń.

Uprzednie zadania do wykonania przed realizacją jednostki: Uczniowie proszeni są, by przyjrzeni się praktykom chrześcijańskim, tak swoim, jak i osób ze swojego otoczenia. Chodzi o dostrzeżenie różnych form aktywności w Kościele, które są potwierdzeniem przynależności do Jezusa.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Lekcję rozpoczynamy od wysłuchania/zaśpiewania pieśni „Ludu kapłański”.

2. Nawiązując do pieśni na rozpoczęcie lekcji i mając na uwadze tematykę zajęć, możemy podkreślić, że chrześcijanin to ktoś, kto na co dzień przyznaje się do Jezusa, kto jest dumny, że jest Jego uczniem, kto o nim świadczy całym swoim życiem. Możemy również zwrócić już teraz uwagę, że każdy z nas jest inny i każdy z nas w sobie właściwy sposób może wyrażać ową więź z Bogiem: są różne charyzmaty, różne zadania do wykonania, różne formy zaangażowania. Jednak u podstaw wszelkiej działalności powinna leżeć świadomość *kim jestem*.

| POZNAJĘ |

3. Niezależnie od tego, jak będziemy realizować własne chrześcijaństwo, w jaką działalność się zaangażujemy, wszyscy jesteśmy powołani do budowania dobra i dawania w tym zakresie świadectwa. Takie założenie pozostaje w zgodzie z wolą Chrystusa:

„Wy jesteście światłem świata. Nie może się ukryć miasto położone na górze. Nie zapala się też światła i nie stawia pod korcem, ale na świeczniku, aby świeciło wszystkim, którzy są w domu. Tak niech świeci wasze światło przed ludźmi, aby widzieli wasze dobre uczynki i chwalili Ojca waszego, który jest w niebie” (Mt 5, 14-16).

4. Odwołując się do treści z podręcznika, wyjaśniamy uczniom, że godność chrześcijańska ma swoje źródło w chrzcie i byciu dzieckiem Bożym. Stąd wyrastają chrześcijańskie powinności, co wiąże się z faktem, że mamy udział w prorockim, kapłańskim i królewskim urzędzie Jezusa.
5. Tłumacząc misję prorocką, kapłańską i królewską, możemy odwołać się do ustaleń zawartych w Katechizmie Kościoła Katolickiego: 989-913, gdzie szczególnie zwracamy uwagę na następujące fragmenty:

Misja kapłańska

Świeccy, jako poświęceni Chrystusowi i namaszczeni Duchem Świętym, w przedziwny sposób są powołani i przygotowani do tego, aby rodziły się w nich zawsze coraz obfitsze owoce Ducha. Wszystkie bowiem ich uczynki, modlitwy i apostołskie przedsięwzięcia, życie małżeńskie i rodzinne, codzienna praca, wypoczynek ducha i ciała, jeśli odbywają się w Duchu, a nawet utrapienia życia, jeśli cierpliwie są znoszone, stają się duchowymi ofiarami, miłymi Bogu przez Jezusa Chrystusa; ofiary te składane są zbożnie Ojcu w eucharystycznym obrzędzie wraz z ofiarą Ciała

Pańskiego. W ten sposób i ludzie świeccy, jako zbożnie działający wszędzie czciciele Boga, sam świat Jemu poświęcają (KKK 901).

Misja prorocka

Świeccy wypełniają swoją misję prorocką również przez ewangelizację, to znaczy głoszenie Chrystusa... zarówno świadectwem życia, jak i słowem. W przypadku świeckich ta ewangelizacja... nabiera swoistego charakteru i szczególnej skuteczności przez to, że dokonuje się w zwykłych warunkach właściwych światu (KKK 905)

Misja królewska

Chrystus, przez swoje posłuszeństwo aż do śmierci udzielił swoim wiernym daru królewskiej wolności, by przez zaparcie się siebie oraz przez życie święte pokonywali w sobie samych panowanie grzechu (KKK 908).

Ponadto świeccy winni wspólnymi siłami tak uzdrawiać istniejące na świecie urzędnienia i warunki, jeśli one gdzieś skłaniają do grzechu, by to wszystko stosowało się do norm sprawiedliwości i raczej sprzyjało praktykowaniu cnót, niż mu przeszkadzało. Tak postępując, przepoją kulturę i dzieła ludzkie wartością moralną (KKK 909).

| ODPOWIADAM |

6. W pogadance z uczniami dopytujemy o znane im aktywności w Kościele. Uczniowie, którzy będą mówić o swojej aktywności, niejako będą dawać świadectwo, które jest szczególnie cenne na tle całej grupy. Jako katecheci możemy też odnieść się do własnej działalności lub sobie znanych form. Celem tej pogadanki jest przedstawienie szerokiego spektrum zaangażowań we wspólnocie kościelnej: stowarzyszenia i grupy katolickie, służba liturgiczna, koła biblijne i synodalne, wolontariat, pielgrzymki itp.
7. Jeśli będzie okazja, można odnieść się do poniżej przywołanego wywiadu z Jerzym Gluską, nadzwyczajnym szafarzem Komunii św. w bydgoskiej parafii Najświętszego Serca Pana Jezusa (rozmawiał Marcin Jarzembowski). Wypowiadane treści rzeczowo będą pointować omówienia z zajęć.

Kiedy padła propozycja, aby został Pan nadzwyczajnym szafarzem Komunii św., i jakie były te pierwsze myśli?

W roku 1993 wybierano po raz drugi w archidiecezji gnieźnieńskiej kandydatów do posługi nadzwyczajnego szafarza Komunii św. Wtedy się

zgodziłem. Pamiętam te godziny przemyśleń i wewnętrznej walki, które towarzyszyły tej decyzji. Pamiętam również słowa ówczesnego proboszcza, który na moje wątpliwości i pytania, czy jestem tego godny, odpowiedział: „To Bóg powołuje człowieka! My, jako kapłani, też nie jesteśmy tego godni!” Pomyślałem, że skoro Bóg powołuje mnie do tej posługi, na pewno oczekuje, abym był lepszym człowiekiem, katolikiem, mężem, ojcem i pracownikiem. Mam świadomość, że ta posługa zobowiązuje mnie do ciągłej walki z własnymi słabościami. Efekty są różne, ale bycie szafarzem to dla mnie wciąż wielkie wyzwanie.

Jaka była reakcja rodziny? Jaka jest dzisiaj, kiedy jest Pan w pewnym sensie od nich „daleko”, bo przy ołtarzu? Czy umacnia to więzi małżeńskie?

Decyzję podjąłem po rozmowie z żoną i za jej aprobatą. Bycie szafarzem przekłada się na całe moje życie, więc i na życie małżeńskie. Przede wszystkim zobowiązuje do „życia Bogiem i dla Boga”, jak mówił św. Augustyn. Moja obecność przy ołtarzu nie była zaskoczeniem dla rodziny, gdyż od najmłodszych lat związany jestem z parafią Najświętszego Serca Pana Jezusa w Bydgoszczy, służąc do Mszy św. i pełniąc posługę lektora.

Dzisiaj posługa szafarza jest już bardzo rozpowszechniona, choć w niektórych parafiach wciąż proboszczowie mają problemy ze znalezieniem takiej osoby. Jak Kościół określa i rozumie wypełnianie tej posługi?

Posługa nadzwyczajnego szafarza Komunii św. to jeden z dowodów, że wszyscy, także osoby świeckie, tworzymy Kościół i jesteśmy za niego odpowiedzialni. Jesteśmy odpowiedzialni za siebie nawzajem, ale także za tych, którzy, jak mówił sługa Boży Jan Paweł II, są „skarbem Kościoła”, czyli osoby chore, cierpiące, osamotnione. Szafarz czuje się z nimi szczególnie związany i jest szczęśliwy, że może im zanieść Ciało Chrystusa. To wielka łaska.

Bycie szafarzem to również dawanie świadectwa w środowiskach, w których funkcjonuje się na co dzień. Jak to wygląda w Pana przypadku?

Moja praca zawodowa wymaga kontaktów z różnymi ludźmi, różnymi firmami na terenie całej Polski. Dlatego niewiele osób, z którymi współpracuję, wie o mojej posłudze nadzwyczajnego szafarza. Za każdym razem jednak, gdy w prywatnych rozmowach wspominam o moim powołaniu, spotykam się z olbrzymim zainteresowaniem rozmówców. Kilkakrotnie

usłyszałem, że będą mnie wspierać swoimi modlitwami. Dla mnie to olbrzymie zobowiązanie i wielka odpowiedzialność.

Można zachęcić innych, aby znaleźli się bliżej ołtarza?

Kiedyś usłyszałem takie zdanie: „Każdy ma swoje miejsce w Kościele. Jeżeli nie zajmiesz tego miejsca, pozostanie ono puste!” Warto, aby każdy zadał sobie pytanie o swoje miejsce w tej wspólnocie i usilnie go poszukiwał, realizując tym samym powołanie do miłości Boga i bliźniego.

| UTRWALAM |

8. Jak widać z powyższych ustaleń, wszyscy ochrzczeni powołani są, by przyczynić się do wzrostu i uświęcania Kościoła. Każdego chrześcijanina powinna cechować odpowiedzialność za Kościół, za drugiego człowieka, wszędzie tam gdzie przebywa: w rodzinie, w szkole, w grupie rówieśniczej, w pracy, w parafii. W ten sposób, każdy obdarzony specyficznym powołaniem, odnajduje swoje miejsce w Kościele.

| MODLĘ SIĘ |

9. Na zakończenie katechezy wspólnie odmówcie modlitwę zamieszczoną w podręczniku.

24 |

ZOBOWIĄZANIA WOBEC KOŚCIOŁA (PRZYKAZANIA KOŚCIELNE)

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: wspieranie uczniów w rozpoznawaniu sensu przykazań kościelnych.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wylicza przykazania kościelne,
- > objaśnia historię formułowania się przykazań kościelnych,
- > znajduje ewidentne powiązania naczelnego przykazania chrześcijańskiego z pięcioma przykazaniami kościelnymi,
- > wykazuje zaangażowanie związane z praktyczną realizacją chrześcijańskich przykazań.

Postawy: uczeń wypełnia przykazania kościelne

Metody i techniki: miniwykład, pogadanka, praca z podręcznikiem.

Środki dydaktyczne: podręcznik, Pismo Święte.

Uprzednie zadania do wykonania przed realizacją jednostki: Uczniowie proszeni są o przypomnienie sobie treści pięciu przykazań kościelnych.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij modlitwą.

2. W słowie wprowadzenia można odwołać się do wiary w święty Kościół powszechny, rozumiany jako wspólnota, w której odnajdujemy się z określonymi zobowiązaniami. Tutaj szczególną rolę odgrywają drogowskazy w postaci przykazań, na czele z przykazaniem miłości.

| SPOTYKAM |

3. Omawiając pięć przykazań kościelnych, należy pamiętać przede wszystkim o naczelnym przykazaniu, które dał nam Jezus: „Przykazanie nowe daję wam, abyście się wzajemnie miłowali tak, jak Ja was umiłowałem; żebyście i wy tak się miłowali wzajemnie. Po tym wszyscy poznają, żeście uczniami moimi, jeśli będziecie się wzajemnie miłowali” (J 13,34-35).
4. W podręczniku ucznia przedstawione są spostrzeżenia ks. J. Tischnera, który wskazuje, że byłoby niebezpiecznym zabiegiem odrywanie różnych przykazań od przykazania miłości. „Przykazania są tylko przykazaniami i jeżeli nie stają się one sprawą ludzkiego sumienia, jeżeli nie służą praktycznym zobowiązaniom wynikającym z przykazania miłości, będą tylko jak *miedź brzęcząca albo cymbał brzęmiący*”. Tischner podkreśla, że prawo interesuje się tylko zachowaniami, etyka zaś przekonaniem. Sumienie znajduje się po stronie przekonania, stąd potrzeba kształtowania sumień ludzkich. Sumienie to prawo wszczepione w duszę ludzką¹.

| POZNAJĘ |

5. Należy uczniom unaocznic średniowieczne początki kształtowania się tradycji związanej z przykazaniem kościelnymi, a później dynamikę ich aktualizowania. W rozmowie z uczniami można zaobserwować rozbieżności w ich znajomości i przedstawianiu pięciu przykazań kościelnych. Bierze się to z faktu dynamiki owych modyfikacji. Uczniowie znają różne wersje.

Ostatni katechizm wydawany przed Soborem Watykańskim II definiował przykazania następująco:

1. W niedzielę i w inne święta nakazane Mszy słuchać i zaniechać ciężkiej pracy.
2. W dni od Kościoła postanowione wstrzymać się od mięsa i zachowywać post.

---

¹ J. Tischner, J. Żakowski, *Tischner czyta katechizm*, Wyd. Znak, Kraków 1996, s. 136.

3. Spowiadać się przynajmniej raz w roku.
4. Najświętszy Sakrament przynajmniej w czasie wielkanocnym przyjmować.
5. Kościół i duchowieństwo w potrzebach wspomagać..

W roku 1994 Katechizm Kościoła Katolickiego wydany w języku polskim podawał przykazania w formie:

1. W niedziele i święta we Mszy świętej nabożnie uczestniczyć.
2. Przynajmniej raz w roku spowiadać się.
3. Przynajmniej raz w roku w czasie wielkanocnym Komunię świętą przyjąć.
4. Ustanowione przez Kościół dni święte święcić.
5. Posty nakazane zachowywać.

13 marca 2014 r. Konferencja Episkopatu Polski ogłosiła, za uprzednią zgodą Stolicy Apostolskiej, nowy tekst przykazań kościelnych następującej treści:

1. W niedziele i święta nakazane uczestniczyć we Mszy Świętej i powstrzymać się od prac niekoniecznych.
  2. Przynajmniej raz w roku przystąpić do sakramentu pokuty.
  3. Przynajmniej raz w roku, w okresie wielkanocnym, przyjąć Komunię świętą.
  4. Zachowywać nakazane posty i wstrzeźliwość od pokarmów mięsnych, a w czasie Wielkiego Postu powstrzymać się od udziału w zabawach.
  5. Troszczyć się o potrzeby wspólnoty Kościoła.
6. W trzeciej ostatniej części zajęć należy z uczniami omówić sens poszczególnych pięciu przykazań kościelnych. Nie tylko znajomość, ale ich rozumienie będzie dopiero gwarantować właściwe i głębokie przyjęcie nakazów płynących z ich treści.

W celu omówienia przykazań kościelnych można sięgnąć do różnych interpretacji: np. katechizmowej¹ lub wybranej bardziej aktualnej (przedsta-

---

¹ KKK z 1994 r. 2041-2043.

wionej poniżej¹), bo odnoszącej się do wersji przykazań z 2014 r, lub do innych opracowań².

W niedzielę i święta nakazane uczestniczyć we Mszy świętej i powstrzymać się od prac niekoniecznych.

Uczęszczanie na niedzielną bądź świąteczną Eucharystię dla wielu wydaje się oczywiste. Dzieje się tak od czasów apostoelskich, bowiem wówczas datuje swoje początki praktyka niedzielnych zgromadzeń. W tamtych czasach nie trzeba było zobowiązywać chrześcijan do udziału w „łamaniu chleba”, ponieważ Eucharystia stanowiła dar i przywilej wynikający z żywej wiary. Z biegiem lat zmiany zachodzące w Kościele wymusiły kształtowanie się prawodawstwa w kierunku określania obowiązku udziału w Eucharystii. Zapominamy również o tym, jak wiele korzystamy na jednoczeniu się z Chrystusem podczas Komunii św. My przynosimy: słabości, grzechy, dobre chęci, serce, niedoskonałą miłość. Natomiast Jezus oczyszcza nas z popełnionych grzechów, umacnia i ożywia miłość, która słabnie w codziennym życiu. Właściwie tylko dzięki Jego interwencji możemy zwyciężać swoje słabości oraz ufnie patrzeć w przyszłość.

Msza Święta przez miłość, zachowuje nas od przyszłych grzechów śmiertelnych. Nie są to żadne „czary mary”, po prostu dzięki temu trudniej jest człowiekowi, przez grzech śmiertelny, zerwać więź z Jezusem. Chrystus to zagwarantował „Kto spożywa moje Ciało i Krew moją pije, trwa we Mnie a Ja w nim” (J 6,56).

7. Nie zawsze można uczestniczyć w niedzielnej Mszy św. Katechizm Kościoła Katolickiego podaje warunki usprawiedliwiające m.in. choroba, czy opieka nad niemowlęciem (KKK 2181; KPK 1245). Jednak nie poprzestawajmy na samym usprawiedliwieniu. Warto skorzystać z dobrodziejstw techniki: radia i telewizji, by włączyć się duchowo w celebrowaną Eucharystię, lub zapoznać się z treścią czytań przewidzianych na ten dzień (można je także odszukać m.in. w Internecie albo otrzymywać codziennie pocztą

¹ E. Rozkrut, Przykazania kościelne, [w:] Mateusz.pl: <http://mateusz.pl/mt/ewa-rozkrut/przykazania-koscielne.htm>

² Zob. T. Wytrwał, Przykazania kościelne, [w:] „Studia redemptorystyczne”, nr 8/2010, s. 187–203 lub [w:] http://bazhum.muzhp.pl/media/files/Studia_Redemptorystowskie/Studia_Redemptorystowskie-r2010-t-n8/Studia_Redemptorystowskie-r2010-t-n8-s187-203/Studia_Redemptorystowskie-r2010-t-n8-s187-203.pdf

elektroniczną, wtedy nie trzeba gorączkowo poszukiwać aktualnych z danego dnia.

Sporo nieporozumień wprowadzają święta nakazane, głównie z tego powodu, że wierni ich nie znają. Od 30 listopada 2003 r. decyzją Zebrania Plenarnego Konferencji Episkopatu Polski obowiązują następujące święta nakazane i poza niedzielami są to:

- > uroczystość Narodzenia Pańskiego (25 grudnia);
- > uroczystość Świętej Bożej Rodzicielki (1 stycznia);
- > uroczystość Objawienia Pańskiego (6 stycznia);
- > uroczystość Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa (Boże Ciało);
- > uroczystość Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny (15 sierpnia)
- > uroczystość Wszystkich Świętych (1 listopada).

Właśnie w te dni katolicy są zobowiązani do uczestniczenia we mszy świętej.

Niewątpliwie sporo kłopotów może sprawić termin „prace niekonieczne”. Pozostawia on szeroki margines swobody przy jego interpretacji. Osobiście jestem wdzięczna za takie określenie, ponieważ pozwala ono dostosować się do określonych warunków życia. Każdy rozstrzyga we własnym sumieniu i decyduje jak ma żyć. Jednocześnie takie sformułowanie zmusza do refleksji, dokonania wyboru, samodzielnego wyznaczenia granic. Oczywiście o wiele łatwiejsze byłoby dostosowanie się do sztywno wyznaczonego schematu. Jednak nie miałyby to nic wspólnego z miłością.

Przynajmniej raz w roku przystąpić do sakramentu pokuty.

Skoro poprzez popełnienie grzechu ciężkiego człowiek stracił kontakt z Bogiem, to właśnie sakrament pokuty jest szansą, by powrócić do Ojca. Być może właśnie obwarowanie przepisem dało odwagę do naprawy życia niejednemu z nas.

Spowiedź podarował nam Pan Jezus. Zaraz po swoim Zmartwychwstaniu ustanowił ten sakrament, znał naturę ludzką i wiedział, że będziemy potrzebować oczyszczenia. Święty Jan opisał ów moment w Ewangelii. „A Jezus rzekł do nich: *Pokój wam. Jak Ojciec mnie posłał, tak Ja was posyłam.* Po tych słowach tchnął na nich i powiedział im: *Weźmijcie Ducha Świętego.*

Którym odpuścicie grzechy, są im odpuszczone, a którym zatrzymacie grzechy, są im zatrzymane.” (J 20, 21-23)

Chrystus zostawił taką władzę Apostołom tuż przed Wniebowstąpieniem. Chciał, aby ci, którzy pragną zmieniać swoje życie na lepsze, mieli taką możliwość. Dlatego w konfesjonale spotykamy kapłana.

Człowiek broni się przed utratą dobrze kreowanego wizerunku, nie zamierza wyjawiać nikomu swojej ciemnej strony na co dzień skrzętnie skrywanej. Dlatego też korzystanie z sakramentu pojednania jest dla wielu trudne, bowiem dzieje się on za pośrednictwem drugiego człowieka.

Natomiast spowiedź nie jest procesem sądowym, w którym pod groźbą kary trzeba się rozliczyć ze swoich wykroczeń, po czym przyjąć zasłużony wyrok, aby mieć wyrównany rachunek z Bogiem. Takie pojmowanie spowiedzi prowadzi na manowce. Świadczy również o niezrozumieniu istoty tego sakramentu. Bóg jest miłującym Ojcem, nie ostatnią instancją wymiaru sprawiedliwości. W konfesjonale nie ma miejsca na sprawiedliwość, lecz na miłosierdzie. Przypomnijmy sobie przypowieść o dwóch synach: marnotrawnym i sprawiedliwym oraz o ich ojcu. Znamy ją doskonale. Bóg nie oczekuje od nas niczego innego jak skruchy, wiary oraz przyjęcia bezinteresownego przebaczenia. A pokuta jest wyrazem właśnie skruchy i wdzięczności za otrzymane przebaczenie.

Podczas sakramentu pojednania zostają odpuszczane grzechy. Nie jest to wcale naszą zasługą, lecz darem od Boga. Zaś spowiedź jest warunkiem otrzymania przebaczenia. Oczywiście, On zna jeszcze dokładniej niż sam człowiek wszystkie jego tajemnice. Natomiast wyznawanie grzechów pozwala oczyszczać duszę z podstępów.

Czuć się rozgrzeszonym to uznać, że potrzebuje się przebaczenia, czyli uznać swoją grzeszność.

Liczba mówiąca o tym, ile razy mamy obowiązek przystąpić do sakramentu pokuty, w tym przykazaniu nie jest duża. Na pewno mobilizuje i naznacza minimalny rytm życia, tak jakby ktoś nastawiał zegar, według którego trzeba układać swoje sprawy z Bogiem.

Przynajmniej raz w roku, w okresie wielkanocnym przyjąć Komunię Świętą.

Ten obowiązek został określony prawnie dopiero wówczas, gdy osłabła gorliwość wiernych i zaczęto zaniedbywać korzystanie z Eucharystii. W stosunku do całego Kościoła obowiązek ten wprowadził Sobór Laterański IV (1215r). A dlaczego w okresie wielkanocnym? To chyba oczywiste, te święta są źródłem i centrum liturgii chrześcijańskiej. Pan Jezus ustanowił Najświętszy Sakrament podczas Ostatniej Wieczery. Komunia jest pamiętką ostatniej wieczerzy, męki, śmierci i zmartwychwstania Chrystusa. Niewątpliwie czas Wielkiego Postu sprzyja dobremu przygotowaniu się.

W Polsce czas przyjmowania Komunii świętej wielkanocnej jest długi, gdyż trwa od niedzieli poprzedzającej Środę Popielcową do uroczystości Trójcy Przenajświętszej. Przystępowanie do Komunii tylko raz w roku, to przede wszystkim wywiązywanie się z obowiązku. Szkoda byłoby na tym poprzestać, przecież Eucharystia objawia pełnię miłości Boga i pozwala odpowiedzieć na Jego pragnienie miłości. Dla każdego katolika jest to ogromna szansa zbliżania się do Boga i ludzi, nie zaprzeczajmy jej.

Podczas komunii przede wszystkim jednoczymy się z Chrystusem, łączymy się z Nim. I to my przede wszystkim na tym skorzystamy. Wnosimy nasze: słabości, grzechy, dobre chęci, serce, niedoskonałą miłość. Natomiast Chrystus oczyszcza nas z popełnionych grzechów, umacnia i ożywia miłość, która słabnie w codziennym życiu. Czyni nas zdolnymi do uwolnienia się od nieuporządkowanego przywiązania do stworzeń tego świata. A znaczy to, że tylko dzięki Jego interwencji możemy zwyciężać swoje słabości, nie popadać w coraz większe kłopoty.

Eucharystia przez miłość zachowuje nas od przyszłych grzechów śmiertelnych. Nie jest to nic tajemniczego czy czarodziejskiego: po prostu trudniej zerwać więź z Jezusem przez grzech śmiertelny, gdy łączą nas z Nim mocniejsze więzi. Skoro łączymy się ze sobą podczas komunii, umacnia się nasza przyjaźń. A to daje siły do przetrwania nie tylko kryzysów, lecz jeszcze gorszych momentów. Jezus zagwarantował to, mówiąc „Kto spożywa moje Ciało i Krew moją pije, trwa we Mnie, a Ja w nim” (J 6, 56). A zatem śmiało można powiedzieć, że Komunia dla ducha jest tym, czym pokarm dla ciała: pogłębia życie łaski otrzymane na chrzcie.

Komunia, podobnie jak doświadczenie łaski, daje nam nowe i większe możliwości działania, ponieważ jesteś umocnieni Jezusem. Nie polegamy już na naszych siłach, lecz na Nim. Zatem jeśli nie ma przeszkód by jednoczyć się z Nim w komunii tylko raz w roku jest zwyczajnie niestosowne; nie można mówić o głębszym uczuciu.

Zachowywać nakazane posty i wstrzemięźliwość od pokarmów mięsnych, a w okresach pokuty powstrzymać się od udziału w zabawach.

Kodeks prawa kanonicznego z 1983 r. postanawia: „Wszyscy wierni, każdy na swój sposób obowiązani są na podstawie prawa Bożego czynić pokutę. Żeby jednak wszyscy przez jakieś wspólne zachowanie pokuty złączyli się między sobą, zostają nakazane dni pokuty, w które wierni powinni modlić się w sposób szczególny, wykonywać uczynki pobożności i miłości, podejmować akty umartwienia siebie przez wierniejsze wypełnianie własnych obowiązków, zwłaszcza zaś zachować post i wstrzemięźliwość, zgodnie z postanowieniami zamieszczonych poniżej kanonów” (kan. 1249).

Wyjaśnienie tego kanon wskazuje na siłę modlitwy oraz innych działań wspólnotowych. Katolik nie jest sam, zawsze może polegać na współbraciach w wierze. Wydaje mi się, iż wobec takiej argumentacji trudno buntować się przeciwko nakazom tego przykazania. Tym bardziej, iż kolejny kanon mówi, „W Kościele powszechnym dniami i okresami pokutnymi są poszczególne piątki całego roku i czas wielkiego postu” (kan. 1250).

Owe „wszystkie piątki” wywołały oburzenie, bowiem łatwiej jest skoncentrować się na wstrzemięźliwości od pokarmów mięsnych niż na poświęcaniu innego aspektu z życia. Wszak rozpoczyna się weekend, a to niesie niejednokrotnie różne sytuacje związane choćby w rozrywką, tańcem, itp.

Obecnie wg Kodeksu Prawa Kanonicznego (1249 – 1253) rozróżnia się post ilościowy i jakościowy (wstrzemięźliwość). Post ilościowy polega na spożyciu do syta jednego posiłku w ciągu dnia (dwa pozostałe mają być lekkie). Post jakościowy zabrania jedzenia pokarmów mięsnych. W każdy piątek, jeśli nie wypada wtedy uroczystość kościelna, trzeba zachować post jakościowy. Natomiast w Środę Popielcową i Wielki Piątek obowiązuje wstrzemięźliwość i post ilościowy, powinny je przestrzegać osoby od 18 do 60 roku życia, natomiast prawo do postu jakościowego ma młodzież od 14 lat.

Post powinien mieć odniesienie do Jezusa i Jego cierpienia. Nie wolno koncentrować się jedynie na posiłkach. Można unikać wszystkiego co dobre i smaczne, i wcale nie pościć. Jeżeli uświadomimy sobie jak wielką ofiarę złożył z Siebie Jezus Chrystus, który wyrzekł się Swego życia, by nas życiem obdarzyć; jeżeli wyobrazimy sobie ogrom Jego cierpienia i wyrzeczeń (zrezygnował ze Swej dobrze zapowiadającej się życiowej kariery i zrobił to dla mnie), zatem jeżeli pragnę odpowiedzieć moją miłością na Jego miłość, (to stanowi główną motywację wyrzeczeń) wtedy dopiero zaczyna się mój post.

Następna trudność w interpretacji czwartego przykazania kościelnego może wynikać z określenia „udział w zabawach”. Kiedyś dodawano „hucznych”, więc od razu zawężał się ich zakres. A tym samym łatwiej można było przestrzegać tego nakazu. Jednak sądzę, że wcale nie chodzi tu o liczbę decybeli, czy bawiących się osób, ale raczej należy je rozpatrywać pod kątem rozumienia istoty pokuty chrześcijańskiej. Zastanówmy się, czy podejmujemy działania, które: zbliżają nas do Boga, odbudowują miłość zniszczoną przez grzech, umacniają wiarę, ożywiają miłość bliźniego przez dzieła miłosierdzia. Chrześcijańska pokuta nie powinna wynikać z lęku przed karą Boga, raczej z chęci wkroczenia na drogę do świętości. Staje się ona, przy takim jej rozumieniu, wartościowym i twórczym bodźcem, który uzdalnia człowieka do przekraczania swoich możliwości, poszukiwania wolności wewnętrznej w oparciu o inicjatywę Jezusa.

Troszczyć się o potrzeby wspólnoty Kościoła.

Mimo że wcale aspekt finansowy nie został tu wyszczególniony, to jakby automatycznie wysuwa się on na pierwszy plan. Dlaczego? Na pewno wpływa na to zmiana w świadomości współczesnego człowieka, sprawy materialne stały się dla wielu celem życia i zajmują ogromną część wszelkiej aktywności.

8. Kościół powinien mieć środki konieczne do sprawowania i utrzymania miejsc kultu, prowadzenia dzieł apostołstwa i miłości, (charytatywne, wychowawcze, edukacyjne itp.) oraz na godziwe utrzymanie szafarzy (KPK 222). Można tu przywołać wczesnochrześcijański zwyczaj przynoszenia na Eucharystię wraz z chlebem i winem darów, które miały być rozdane potrzebującym. Od początku różnego rodzaju potrzeby członków Kościoła miały ogromne znaczenie.

W Polsce jest zwyczaj kolekty mszalnej, tzw. „tacy” oraz okazjonalnych zbiórek, ale np. w Niemczech jest pobierany podatek kościelny; ów zwyczaj wykształcił się tam na przestrzeni wielu lat. Kościół jest społecznością, wszyscy jesteśmy za siebie nawzajem odpowiedzialni, tworzymy wspólnotę. Oprócz przeznaczania środków na prowadzenie różnych inicjatyw w Kościele, trzeba brać pod uwagę także inne sfery: inicjatywa, praca, wsparcie duchowe, itp. Kościół to nie tylko budynki, które należy utrzymywać, to przede wszystkim współtworzący go ludzie.

| UTRWALAM |

9. Na zakończenie można jeszcze raz podkreślić: *Pięć przykazań kościelnych przede wszystkim ma na celu ukazanie dobra możliwego do osiągnięcia przez wiernego. Mają one zagwarantować minimum wysiłku moralnego potrzebnego do wzrastania w miłości Boga i bliźniego (KKK 2041).*

| MODLĘ SIĘ |

10. Katechezę warto zakończyć modlitwą.

25 |

JEDNOŚĆ W RÓŻNORODNOŚCI (OBRZĄDKI)

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: zaprezentowanie uczniom głównych wątków jedności i zarazem różnorodności Kościoła rzymskokatolickiego.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > odkrywa bogactwo tradycji liturgicznych Kościoła rzymskokatolickiego,
- > wylicza **obrządk** Kościoła katolickiego i kojarzy ich cechy charakterystyczne,
- > objaśnia warunki jedności Kościoła katolickiego, uwzględniając bogactwo i różnorodność form liturgicznych,
- > opisuje jak wygląda sytuacja w Polsce, jeśli chodzi o dominujące obrządki Kościoła katolickiego.

Postawy: uczeń okazuje szacunek wobec innych tradycji liturgicznych.

Metody i techniki: pogadanka, praca z podręcznikiem, analiza przypadku.

Środki dydaktyczne: podręcznik, internet.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Na początku wspominamy uczniom o różnorodności form sprawowania liturgii i różnorodności modlitw w Kościele rzymskokatolickim, co łączy się z różnymi obrządkami, które będą stanowić tematykę zajęć. Proponujemy modlitwę zaczerpniętą z tradycji bizantyjskiej, a konkretnie bizantyjską

wersję Pozdrowienia anielskiego, która różni się nieco od wersji łacińskiej (modlitwa przywołana jest w podręczniku ucznia). Informujemy uczniów, że formą czci Maryi – Błogosławionej Dziewicy w liturgii bizantyjskiej są między innymi hymny maryjne, które wypełniają prawie dziewięćdziesiąt procent bizantyjskich ksiąg liturgicznych.

2. Wprowadzenie do zajęć można przeprowadzić poprzez odwołanie się do Katechizmu Kościoła katolickiego – p. 835:

Bogata różnorodność dyscyplin kościelnych, obrzędów liturgicznych oraz dziedzictwa teologicznego i duchowego, właściwa Kościołom lokalnym, dążąc do jedności, jeszcze wspaniałej ujawnia powszechność niepodzielonego Kościoła. Strzeżmy się jednak poglądu, że Kościół powszechny jest sumą lub, jeśli wolno powiedzieć, federacją Kościołów partykularnych. Sam Kościół, powszechny w swoim powołaniu i w swoim posłaniu, skoro zapuszcza korzenie na terenach o różnych warunkach kulturowych, społecznych i ustrojowych, przybiera w każdej części globu inny wymiar zewnętrzny i odmienne rysy.

| SPOTYKAM |

3. Na początku tłumaczymy uczniom, czym jest obrządek. Podkreślamy, że to utrwalony specyficzny sposób sprawowania liturgii, charakterystyczny dla danego regionu. W chrześcijaństwie obrządek stanowi odzwierciedlenie duchowości – nauki, tradycji – danego kościoła, jego zewnętrzną formę. Pojęcie obrządku obejmuje zazwyczaj również rozwiązania z zakresu organizacji kościoła, organizacji roku liturgicznego.

Kościół katolicki z założenia dopuszcza wielość obrządków, o ile tylko wyrastają one z tradycji danego Kościoła partykularnego i nie sprzeciwiają się nauce katolickiej.

4. Poprzez odwołanie się do treści z podręcznika ukazujemy uczniom fakt różnorodności form liturgicznych przyjętych w różnych obrządkach Kościoła rzymskokatolickiego, co jest przejawem jego bogactwa tradycji. Jednocześnie przedstawiamy warunki jedności tegoż Kościoła, a przede wszystkim jedność nauki i poddanie się jurysdykcji Watykanu.

W celu bardziej szczegółowych omówień można odwołać się dodatkowo do poniższych informacji:

- > Różne tradycje liturgiczne narodziły się ze względu na samo posłanie Kościoła. Kościoły tego samego obszaru geograficznego i kulturowego zaczęły celebrować misterium Chrystusa, stosując szczególne formy wyrazu, typowe dla danej kultury: w tradycji „depozytu wiary” (Por. 2 Tm 1,14): w symbolice liturgicznej, w organizowaniu wspólnoty braterskiej, w teologicznym rozumieniu misterii i w różnych formach świętości. W taki sposób Chrystus, Światło i Zbawienie wszystkich narodów, w życiu liturgicznym Kościoła ukazuje się ludowi i kulturze, do których ten Kościół został posłany i w których się zakorzenił. Kościół jest powszechny; może zintegrować w swojej jedności wszystkie prawdziwe bogactwa kultur, dokonując ich oczyszczenia (KKK 1202).
- > W liturgii, a zwłaszcza w liturgii sakramentów, jest pewna część niezmienna, ponieważ pochodzi z ustanowienia Bożego i Kościół jest jej stróżem. Jest w niej również część podlegająca zmianom i Kościół może, a nawet czasem powinien dostosowywać ją do kultury narodów aktualnie ewangelizowanych. (Jan Paweł II, list apostolski *Vicesimus quintus annus*, 16).
- > Jest rzeczą właściwą, by celebrowanie liturgiczne dążyło do wyrażania się w kulturze narodu, w którym znajduje się Kościół, nie uzależniając się jednak od niej. Z drugiej strony sama liturgia rodzi i formuje kulturę (KKK 1207).
- > Różne tradycje liturgiczne lub obrządki, prawnie uznane, ukazują powszechność Kościoła, ponieważ oznaczają i przekazują to samo misterium Chrystusa (KKK 1208).
- > Wierność Tradycji apostoelskiej, to znaczy komunizm wiary i sakramentów otrzymanych od Apostołów, stanowi kryterium, które zapewnia jedność w wielości form tradycji liturgicznych. Komunizm ten jest oznaczany i zapewniany przez sukcesję apostoelską (KKK 1209).

| SPOTYKAM, POZNAJĘ I ODPOWIADAM |

5. Rzeczą wartościową byłoby pokazanie uczniom, na przykładzie dokumentów kościelnych, tych elementów, które są wspólne wszystkim obrządkom (i takie muszą pozostać, by spełnić warunek jedności Kościoła) oraz elementów, które mogą pozostawać odmienne (co świadczy o różnorodności obserwowanej w Kościele).

W podręczniku cytowaliśmy:

Niektóre spośród zasad i norm można i należy stosować zarówno do obrządku rzymskiego, jak i do wszystkich innych obrządków, chociaż podane niżej normy praktyczne należy uważać za wiążące tylko obrządek rzymski, chyba że chodzi o takie sprawy, które z natury rzeczy odnoszą się także do innych obrządków (Sacrosanctum Concilium 3).

Przykład A.

Zobowiązanie do uczestniczenia we Mszy świętej dotyczy wszystkich obrządków, co pozostaje wyrazem jedności Kościoła rzymskokatolickiego.

Przykazanie kościelne określa i precyzuje prawo Pańskie: „W niedzielę oraz w inne dni świąteczne nakazane wierni są zobowiązani uczestniczyć we Mszy świętej” (KPK, kan. 1247). „Nakazowi uczestniczenia we Mszy świętej czyni zadość ten, kto bierze w niej udział, gdziekolwiek jest odprawiana w obrządku katolickim, bądź w sam dzień świąteczny, bądź też wieczorem dnia poprzedzającego” (KKK 2180).

Przykład B.

Formuła sakramentu namaszczenia chorych (choć sam sakrament obecny jest we wszystkich obrządkach) do stosowania w obrządku rzymskim (łacińskim), co pozostaje wyrazem partykularności Kościoła, jego różnorodności. W innych obrządkach ta formuła nie musi być używana.

Konstytucja apostolska *Sacram unctionem infirmorum* z 30 listopada 1972 roku zgodnie ze wskazaniami Soboru Watykańskiego II ustaliła, że w obrządku rzymskim będą odtąd obowiązywały następujące zasady: Sakramentu namaszczenia chorych udziela się chorym, namaszczając ich na czole i dłoniach olejem z oliwek lub stosownie do okoliczności innym olejem roślinnym, należycie poświęconym, wymawiając tylko jeden raz następujące słowa: „Przez to święte namaszczenie niech Pan w swoim nieskończonym miłosierdziu wspomóżę cię łaską Ducha Świętego. Pan, który odpuszcza ci grzechy, niech cię wybawi i łaskawie podźwignie” (KKK 1513).

6. Zadaj uczniom polecenie wyszukania w internecie informacji o używanych obecnie w Kościele tradycjach liturgicznych (obrzędach), a następnie w dyskusji kierowanej omów je. Celem tutaj nie jest szczegółowe przanalizowanie funkcjonowania poszczególnych obrządków, a jedynie

poglądowe zaobserwowanie różnorodności form liturgicznych i ich bogactwo w Kościele rzymskokatolickim.

W Kościele są obecnie używane następujące tradycje liturgiczne, czyli obrządku: łaciński, bizantyjski, aleksandryjski, koptyjski, syryjski, ormiański, maronicki i chalcedoński (KKK 1203).

| UTRWALAM |

7. Mając na uwadze podkreślaną w czasie zajęć jedność i różnorodność Kościoła katolickiego, analogicznie do wprowadzenia podsumowanie zajęć można przeprowadzić poprzez odwołanie się do Katechizmu Kościoła Katolickiego – p. 1189, którego celem jest przedstawienie celowości liturgii katolickiej: celebrowanie liturgiczne obejmuje znaki i symbole, które odnoszą się do stworzenia (światło, woda, ogień), do życia ludzkiego (obmywanie, namaszczenie, łamanie chleba) i do historii zbawienia (obrzędy Paschy). Te elementy kosmiczne, obrzędy ludzkie i czynności przypominające działanie Boże, włączone do świata wiary i ogarnięte mocą Ducha Świętego, stają się nośnikami zbawczego i uświęcającego działania Chrystusa.

| MODLĘ SIĘ |

8. Lekcję zakończcie wspólną modlitwą.

26 |

EUCHARYSTIA – SZCZYT I ŹRÓDŁO ŻYCIA KOŚCIOŁA

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom wartości Eucharystii.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > odkrywa znaczenie Eucharystii w życiu chrześcijanina,
- > objaśnia sens interpretacji **Eucharystii** jako szczytu i źródła życia Kościoła,
- > kojarzy postać błogosławionego Piera Giorgio Frassatiego w kontekście działalności ewangelicznej, także w odniesieniu do kultu Eucharystycznego,
- > tłumaczy sens Komunii świętej oraz uzasadnia potrzebę jej przyjmowania w praktyce wiary.

Postawy: uczeń docenia wartość systematycznego udziału w niedzielnej i świątecznej Eucharystii.

Metody i techniki: pogadanka, praca z podręcznikiem, analiza przypadku.

Środki dydaktyczne: podręcznik, slajdy – Internet.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Aby wzbudzić zainteresowanie uczniów, można ich poinformować, że dziś będzie mowa na zajęciach z religii o Towarzystwie Ciemnych Typów. Można nawet zapytać uczestników zajęć, w jaki sposób taka nazwa kojarzy im się może z działalnością Kościoła.

| SPOTYKAM |

3. W toku pogadanki przejdź do przedstawienia sylwetki i działalności Piera Giorgio Frassatiego, który pod komiczną nazwą swojego stowarzyszenia realizował ambitny plan życiowy inspirowany Ewangelią, w którego centrum stała Eucharystia. W tym celu można sięgnąć do tych fragmentów z podręcznika, w których mowa jest o historii związanej z Frassatim oraz do aktualnych odniesień do jego osoby: mowa tutaj przede wszystkim o beatyfikacji dokonanej przez Jana Pawła II w 1990 r. oraz o fakcie ukazania Frassatiego jako patrona Światowych Dni Młodzieży odbywających się w 2016 r. w Krakowie pod przewodnictwem papieża Franciszka.
4. Pozostając w klimacie pogadanki, można przed uczniami roztoczyć aureę uroku gór. Warto zapytać uczniów o ich doświadczenia związane z pobytem w górach. Chodzi przede wszystkim o pokazanie mozołu i piękna zdobywania szczytów oraz chwile wytchnienia i relaksu przy życiodajnych strumieniach, które w górach biorą swój początek. Następnie odnosimy się do próby zrozumienia Eucharystii w życiu chrześcijanina jako szczytu i źródła w praktyce wiary.

| POZNAJĘ I ODPOWIADAM |

5. Próbując zgłębiać istotę Eucharystii jako szczytu i źródła praktyki wiary chrześcijańskiej, pytamy uczniów, czym jest Eucharystia i jak inaczej można ją nazywać. „Wielość nazw, jakimi jest określany ten sakrament, wyraża jego niewyczerpane bogactwo. Każda z nich ukazuje pewien jego aspekt” (KKK 1328). Wskazanych kilka propozycji wpisujemy na tablicy. Uczestników zajęć dzielimy na stosowną liczbę grup. Każda z nich ma zająć się próbą wytłumaczenia sensu danej nazwy. Dzielenie się wynikami przemyśleń uczniów moderuje nauczyciel, który doprecyzowuje ich wypowiedzi.

Oto najbardziej reprezentatywne przykłady i ich opis¹:

Eucharystia, ponieważ jest dziękczynieniem składanym Bogu. Greckie wyrazy *eucharistein* (Łk 22,19; 1 Kor 11, 24) i *eulogein* (Mt 26, 26; Mk 14, 22) przypominają żydowskie błogosławieństwa, które – szczególnie podczas posiłku – wychwalają dzieła Boże: stworzenie, odkupienie i uświęcenie.

---

¹ https://www.teologia.pl/m_k/kkk1e02.htm

Wieczerza Pańska (por. 1 Kor I 1, 20) ponieważ chodzi o Ostatnią Wieczerzę, którą Chrystus spożył ze swymi uczniami w przeddzień męki, i zapowiedź uczyt godów Baranka (Por. Ap 19, 9) w niebieskim Jeruzalem. KKK 1329

Łamanie Chleba, ponieważ ten obrzęd, charakterystyczny dla posiłku żydowskiego, został wykorzystany przez Jezusa, gdy błogostawił i dawał uczniom chleb jako gospodarz stołu (por. Mt 14, 19; 15, 36; Mk 8, 6. 19) zwłaszcza podczas Ostatniej Wieczerzy (por. Mt 26, 26; 1 Kor 1 I, 24). Po tym geście uczniowie rozpoznają Jezusa po Zmartwychwstaniu (por. Łk 24, 13-35). Pierwsi chrześcijanie będą w ten sposób nazywać swoje zgromadzenia eucharystyczne (por. Dz 2, 42. 46; 20, 7. 11). Oznacza to, że wszyscy, którzy spożywają jeden łamany Chleb Chrystusa, wchodzą we wspólnotę z Nim i tworzą w Nim jedno ciało (por. 1 Kor 10, 16-17).

Zgromadzenie eucharystyczne, ponieważ Eucharystia jest w zgromadzeniu wiernych, które jest widzialnym znakiem Kościoła (por. 1 Kor 11, 17-34).

Pamiętka Męki i Zmartwychwstania Pana. KKK 1330

Najświętsza Ofiara, ponieważ uobecnia jedyną ofiarę Chrystusa Zbawiciela i włącza w nią ofiarę Kościoła. Używa się także nazwy ofiara Mszy świętej, „ofiara pochwalna” (Hbr 13, 15) (por. Ps 116, 13. 17), ofiara duchowa (Por. 1 P 2, 5), ofiara czysta (Por. Ml 1, 11) i święta, ponieważ dopełnia i przewyższa wszystkie ofiary Starego Przymierza.

Święta i Boska liturgia, ponieważ celebrowanie tego sakramentu zajmuje centralne miejsce w całej liturgii Kościoła i jest jej najgłębszym wyrazem. W tym samym znaczeniu nazywa się również ten sakrament celebrowaniem świętych Misteriów. Mówi się także o Najświętszym Sakramencie, ponieważ jest to sakrament sakramentów. Nazwa ta odnosi się szczególnie do postaci eucharystycznych przechowywanych w tabernakulum.

Komunia, ponieważ przez ten sakrament jednoczymy się z Chrystusem, który czyni nas uczestnikami swojego Ciała i swojej Krwi, abyśmy tworzyli z Nim jedno ciało (por. 1 Kor 10, 16-17). Nazywa się jeszcze Eucharystię rzeczami świętymi: Konstytucje Apostolskie, 8, 13, 12; Didache, 9, 5; 10, 6. i jest to pierwotne znaczenie „komunii świętych” (świętych obcowania), o której mówi Symbol Apostolski. Nazywa się ją również chlebem aniołów, chlebem z nieba, lekarstwem nieśmiertelności (Św. Ignacy Antiocheński, Epistula ad Ephesios, 20, 2), wiatykiem. KKK 1331

Mszą Świętą, ponieważ liturgia, w której dokonuje się misterium zbawienia, kończy się postaniem wiernych (*missio*), aby pełnili wolę Bożą w codziennym życiu. KKK 1332

6. Z rozumienia istoty Eucharystii należy wyprowadzić potrzebę przyjmowania regularnie Komunii świętej. Jest to doskonała okazja, aby jeszcze raz zakomunikować uczniom, że chrześcijaństwo nie ogranicza się do wiedzy o bliskości człowieka i Boga, ale jest praktyczną ich bliskością, do której powinniśmy dążyć, niejako do szczytu oraz bliskością, z której wypływać ma, niczym ze źródła, najczystsza postać ewangelicznej postawy uczniów Jezusa.

| UTRWALAM |

7. W tym kontekście jeszcze raz możemy odnieść się do uzasadnień płynących z dokumentów kościelnych: Komunia święta w przedziwny sposób dokonuje w naszym życiu duchowym tego, czego pokarm materialny w życiu cielesnym. Przyjmowanie w Komunii Ciała Chrystusa Zmartwychwstałego, „ożywionego i ożywiającego Duchem Świętym” (Sobór Watykański II, dekret *Presbyterorum ordinis*, 5) podtrzymuje, pogłębia i odnawia życie łaski otrzymane na chrzcie. Wzrost życia chrześcijańskiego potrzebuje pokarmu Komunii eucharystycznej. KKK 1392

| MODLĘ SIĘ |

8. Komunia człowieka z Bogiem nie ogranicza się tylko do doświadczenia Eucharystycznego. Ma mieć swoją kontynuację w każdej chwili naszego życia. Taką logikę zaprezentował chociażby Św. Ojciec Pio w swojej „Modlitwie po Komunii”, która jest zacytowana w podręczniku ucznia.

27 |

GRZECH I SŁABOŚĆ W KOŚCIELE

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom potęgi miłości Bożej w odniesieniu do grzeszności i słabości człowieka.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > identyfikuje naturę grzechu i słabości człowieka,
- > objaśnia rolę Boga w relacji z grzesznym człowiekiem; na przykładzie perykopy z Ewangelii św. Jana o kobiecie cudzołożnej wnioskuje o miłości Boga do człowieka,
- > tłumaczy różnicę między stanem grzeszności, a stanem słabości w życiu człowieka,
- > identyfikuje formy przewycięzania słabości i walki z grzechem.

Postawy: uczeń kształtuje w sobie postawę wdzięczności Bogu za Kościół.

Metody i techniki: pogadanka, praca z tekstem biblijnym, praca z podręcznikiem.

Środki dydaktyczne: podręcznik, Pismo Święte.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Grzech znaczy rzeczywistość ludzką. Nie jest jednak ostatecznym jej przeznaczeniem. Już na początku zajęć należy podkreślić, że antonimem grzeszności jest miłość. I że tylko w ogniu miłości może zostać zniweczone

wszelkie zło i grzech. Chrześcijanie w walce z grzechem i wszelką słabością największą oręż mają w Bogu, który jest miłością i który ich umacnia.

| SPOTYKAM |

3. Na przykładzie perykopy z Ewangelii św. Jana o kobiecie cudzołożnej (opis przywołany w podręczniku ucznia) opisujemy uczniom naturę grzechu, ale przede wszystkim wskazujemy na postawę Jezusa.

Ta sytuacja pokazuje nam Jego niebywałą inteligencję, ale przede wszystkim jest manifestacją założeń, które legły u podstaw misji zbawczej Chrystusa: miłość do człowieka i brak zgody na grzech.

| POZNAJĘ |

4. W pogadance z uczniami, w oparciu o informacje zawarte w podręczniku, staramy się wskazać na zasadnicze różnice między stanem grzeszności i stanem słabości w życiu człowieka.

Na tym etapie omówień, możemy przywołać wskazane przez papieża Franciszka trzy środki, które leczą z grzechu i jednocześnie usprawniają człowieka w jego walce z własną słabością. Są to: modlitwa, posługa charytatywna i post. Modlitwa oznacza powiedzenie, że „nie jestem samowystarczalny, potrzebuję Ciebie, Ty jesteś moim życiem i moim zbawieniem”. Posługa charytatywna, która nie jest daniem czegoś na sposób paternalistyczny, aby uspokoić sumienie, ale zaakceptować tego, kto potrzebuje naszego czasu, naszej przyjaźni, naszej pomocy. Natomiast post i pokuta uwalniają od uzależnień wobec tego co mija i uczą bycia bardziej wrażliwymi i miłosiernymi.

5. Odnosząc się do chrześcijańskiej postawy uczniów, podkreślamy, że nasza wiara skłania nas do docenienia dobroci i miłosierdzia Bożego. Jednym z przejawów miłosierdzia Boga jest ustanowiony przez Niego sakrament pojednania. Uwrażliwiamy uczniów, że przywołany sakrament powinien nam służyć w naszej praktyce religijnej jako narzędzie, które staje się pomocne w nawracaniu się – chrześcijańskiej *metanoi*, trwaniu w przyjaźni z Bogiem.

Metanoia chrześcijańska wyraża się w trzech aktach, które są warunkiem skorzystania z sakramentu pojednania, zwanego sakramentem pokuty. Aktami tymi są: żal za grzechy, wyznanie w sakramentalnej spowiedzi i zadośćuczynienie. Na ten temat *Obrzędy pokuty* mówią następująco:

Chrześcijanin winien przede wszystkim całym sercem nawrócić się do Boga. To wewnętrzne nawrócenie serca, zawierające żal za grzechy i postanowienie nowego życia, wyraża się przez wyznanie grzechów wobec Kościoła, przez należyte zadośćuczynienie i poprawę życia¹.

| ODPOWIADAM |

6. O ile będzie czas, można odczytać z uczniami list miłosny od Boga pisany do człowieka. Można skoncentrować się tylko na jego części. Można czytanie tego listu rozłożyć na kilka lekcji, na zasadzie podsumowań. Ostatnia propozycja jest szczególnie uzasadniona w przypadku, gdy to uczniowie sami w Piśmie Świętym będą odnajdywać poszczególne fragmenty przywołanego poniżej listu.

Moje dziecko,

Możesz mnie nie znać, ale Ja wiem o Tobie wszystko (Ps 139, 1)

Wiem, kiedy siedzisz i kiedy wstajesz (Ps 139, 2)

Znam wszystkie Twoje drogi (Ps 139, 3)

Nawet wszystkie włosy na Twojej głowie są policzone (Mt 10, 29-31)

Ponieważ zostałeś stworzony na mój obraz (Rdz 1, 27)

We mnie żyjesz, poruszasz się i jesteś (Dz 17, 28)

Bo jesteś moim potomstwem (Dz 17, 28)

Znałem Cię, zanim zostałeś poczęty (Jr 1, 4-5)

Wybrałem Ciebie, gdy planowałem stworzenie (Ef 1, 11-12)

Nie byłeś pomyłką (Ps 139, 15)

Wszystkie Twoje dni są zapisane w mojej księdze (Ps 139, 16)

Określiłem dokładny czas Twojego urodzenia i miejsce zamieszkania (Dz 17, 26)

Jesteś cudownie stworzony (Ps 139, 14)

---

¹ Por.: Być chrześcijaninem dziś.

Ukształtowałem Cię w łonie Twojej matki (Ps 139, 13)
I byłem pomocny w dniu twoich narodzin (Ps 71, 6)
Jestem fałszywie przedstawiany przez tych, którzy mnie nie znają
(J 8, 41-44)
Nie jestem odległy i gniewny, jestem pełnią miłości (1 J 4, 16)
I całym sercem pragnę Cię tą miłością obdarzyć (1 J 3, 1)
Po prostu dlatego, że jesteś moim dzieckiem, a Ja – Twoim Ojcem (1 J 3, 1)
Daję Ci więcej niż Twój ziemski ojciec mógłby Ci zapewnić (Mt 7, 11)
Bo jestem Ojcem doskonałym (Mt 5, 48)
Wszelkie dobro, jakie otrzymujesz, pochodzi z mojej ręki (Jk 1, 17)
Zaopatruję cię i zaspokajam wszystkie Twoje potrzeby (Mt 6, 31-33)
Moim planem jest dać ci dobrą przyszłość (Jr 29, 11)
Ponieważ kocham Cię miłością wieczną i nieskończoną (Jr 31, 3)
Moich myśli o Tobie jest więcej niż ziaren piasku na brzegu morza (Ps 139,
17-18)
I cieszę się Tobą, śpiewając z radości (So 3, 17)
Nigdy nie przestanę czynić Ci dobra (Jr 32, 40)
Gdyż jesteś moją drogocenną własnością (Wj 19, 5)

Z całego serca i z całej duszy chcę, byś mieszkał bezpiecznie (Jr 32, 41)
I pokazać Ci rzeczy wielkie i wspaniałe (Jr 33, 3)
Jeśli będziesz mnie szukał z całego serca, znajdziesz mnie (Pwt 4, 29)
Rozkoszuj się mną, a dam Ci to, czego pragnie Twoje serce (Ps 37, 4)
Bo to Ja daję Ci takie pragnienia (Flp 2, 13)
Jestem w stanie dać ci o wiele więcej, niż możesz sobie wyobrazić (Ef 3, 20)
To we mnie znajdziesz największe wsparcie i zachętę (2 Tes 2, 16-17)
Jestem też Ojcem, który pociesza Cię we wszelkich twoich smutkach
(2 Kor 1, 3-4)
Kiedy jesteś załamany, jestem blisko Ciebie (Ps 34, 18)
Tak jak pasterz niosący owieczkę, trzymam Cię blisko mojego serca (Iz 40, 11)
Pewnego dnia otrę wszystkie łzy z Twoich oczu (Ap 21, 3-4)
I uwolnię od wszelkiego bólu, który znosiłeś na ziemi (Ap 21, 3-4)

Jestem Twoim Ojcem i kocham Cię dokładnie tak, jak kocham mojego syna, Jezusa (J 17, 23)

Bo w Jezusie objawiłem moją miłość do Ciebie (J 17, 26)

On jest wiernym odbiciem mnie samego (Hbr 1, 3)

Przyszedł, by udowodnić, że jestem z Tobą, nie przeciwko Tobie (Rz 8, 31)

By powiedzieć Ci, że nie liczę Twoich grzechów (2 Kor 5, 18-19)

Jezus umarł żebyśmy – Ty i ja – mogli zostać pojednani (2 Kor 5, 18-19)

Jego śmierć była najwyższym wyrazem mojej miłości do Ciebie (1 J 4, 10)

Oddałem wszystko co kochałem, by zdobyć Twoją miłość (Rz 8, 31-32)

Jeśli przyjmiesz dar mojego syna Jezusa, przyjmiesz mnie samego (1 J 2, 23)

I nic już nigdy nie oddzieli Cię od mojej miłości (Rz 8, 38-39)

Przyjdź do mnie, a wyprawię największą ucztę, jaką niebo kiedykolwiek widziało (Łk 15, 7)

Zawsze byłem Ojcem i zawsze Nim będę (Ef 3, 14-15)

Ale czy Ty „chcesz być moim dzieckiem?” (J 1, 12-13)

Czekam na Ciebie (Łk 15, 11-32)

Kocham Cię,
Bóg Ojciec Wszechmogący

| UTRWALAM |

7. Podsumowanie zajęć powinno być zaakcentowaniem faktu, że człowiek bywa słaby, że grzeszy, ale głównie tego, że Bóg jest miłością, że jest silniejszy od największej naszej słabości, od największego nawet naszego grzechu. Jako chrześcijanie mamy po swojej stronie TAKIEGO Boga. A jeśli Bóg z nami, któż przeciwko nam? (Rz8, 31).

| MODLĘ SIĘ |

8. Zakończ katechezę modlitwą, uczniowie mogą jeszcze raz w ciszy i skupieniu odczytać List od Boga.

CZĘŚĆ 4

**A BRAMY
PIEKIELNE GO
NIE PRZEMOGĄ
(MT 16,18)**

28 |

BÓG BOGATY W MIŁOSIĘRDZIE

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom, czym jest miłosierdzie Boga.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > potrafi przedstawić swoimi słowami, na czym polega miłosierdzie Boże,
- > wnioskuje, że otrzymanie miłosierdzia Bożego jest uzależnione od ukaza-nia miłosierdzia drugiemu człowiekowi,
- > potrafi zastosować prawdę o miłosierdziu Bożym we własnym życiu.

Postawy: uczeń wyraża Bogu wdzięczność za dar miłosierdzia.

Metody i techniki: pogadanka – rozmowa kierowana, praca indywidualna (metafora).

Środki dydaktyczne: patyk, paski wycięte z kartki A4 (1 kartka – 4 paski), zeszyt i magnesy; wypisane pojedyncze przypadkowe wyrazy – (tyle, ilu uczestników katechezy lub więcej), laptop, projektor, marker.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą, następnie przejdź do pogadanki z uczniami na temat miłosierdzia. Możesz zadać pytania pomocnicze:

Czym jest miłosierdzie?

Z czym kojarzy się miłosierdzie?

Czy miłosierdzie jest potrzebne w codziennym życiu?

| SPOTYKAM |

2. Można zaproponować uczniom, by zapoznali się z opowiadaniem z podręcznika i zadać im pytania rozpoczynające dyskusję:

Na czym polega trudność w przebaczeniu?

Czy są sprawy, których przebaczenie jest niezwykle trudne lub wydaje się wręcz niemożliwe?

Po zakończeniu pogadanki przedstawiamy uczniom wypisane pojedyncze przypadkowe wyrazy, tyle, ilu uczestników katechezy lub więcej. Przykładowe wyrazy: sprężyna, spinacz, latarka, żelazko, miska, klucz, stół, rakietka, szafa, pióro.

3. Wyświetlamy je na tablicy przy pomocy projektora i rozdajemy wcześniej przygotowane paski wycięte z kartki A4, każdy uczeń otrzymuje jeden. Poproś o dokończenie zdania przy użyciu jednego z wyświetlonych wyrazów:

Bóg jest miłosierny, ponieważ jest jak....

Uczniowie według własnego uznania uzupełniają zdanie, wpisując je na otrzymanym pasku papieru – czas pracy: około 5 minut.

4. Uczniowie przedstawiają pomysły na forum klasy, każdy uczeń prezentuje swoją metaforę oraz uzasadnia, dlaczego wybrał konkretne porównanie.
5. Zapisane kartki mocujemy do tablicy za pomocą magnesów. Poproś uczniów o wybranie najbardziej zaskakujących „metafor” i zaznacz je markerem.

| POZNAJĘ |

6. Złam przyniesiony patyk symbolizujący miłosierdzie, które ma dwa końce: jeden Boży – dla mnie, drugi mój – dla bliźniego i poproś uczniów o zapoznanie się z fragmentami Dzienniczka św. Faustyny zawartymi w podręczniku, jak również o podzielenie się swoimi odpowiedziami na pytanie:
Dlaczego dzisiaj ludzie często zapominają, że jeśli chcą miłosierdzia, sami muszą to miłosierdzie okazać?
7. Możesz przedstawić myśl przewodnią: *Dwa końce muszą być ze sobą połączone, aby miłosierdzie mogło przynosić owoce na świecie.*

| MODLĘ SIĘ |

8. Katechezę warto zakończyć modlitwą z podręcznika. Można też zaproponować dowolną modlitwę do Miłosierdzia Bożego.

29 |

KAŻDY POTRZEBUJE MIŁOSIERDZIA

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: uświadomienie uczniów, że w życiu każdego człowieka następuje konieczność przyjęcia miłosierdzia.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > potrafi przedstawić, czym jest miłosierdzie,
- > wnioskuje, że otrzymanie miłosierdzia Bożego jest koniecznym warunkiem otrzymania odpuszczenia grzechów,
- > potrafi zastosować prawdę o przebaczącej sile miłosierdzia w życiu.

Postawy: uczeń wyraża Bogu wdzięczność za dar miłosierdzia.

Metody i techniki: pogadanka, rozmowa kierowana, praca w grupach, wywiad.

Środki dydaktyczne: kartki A5, markery, projektor, laptop, reprodukcja obrazu *Powrót syna marnotrawnego*.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą, następnie przejdź do pogadanki z uczniami, zadając przykładowe pytania:

Czy uważacie, że potrzebujecie przebaczenia w codziennym życiu?

Czy przebaczacie innym?

Czy łatwo wam przychodzi przebaczenie innym?

Czy potraficie przyjąć przebaczenie?

| SPOTYKAM |

2. Poproś uczniów, by zapoznali się z przypowieścią biblijną z podręcznika i spróbowali odpowiedzieć na pytania:

Czy ojciec postąpił właściwie wobec marnotrawnego syna?

Czy reakcja drugiego syna był słuszna?

3. W dalszej części można poprosić uczniów o przygotowanie pytań do trzech głównych postaci w celu przeprowadzenia z nimi „wywiadu”. Tem rozmowy niech będzie wyświetlona reprodukcja obrazu: *Powrót syna marnotrawnego*. Możesz przydzielić uczniom numerki od 1 do 3, odliczając ich i poprosić ich o przygotowanie przynajmniej trzech pytań do:

1 – do ojca obu synów

2 – do syna marnotrawnego

3 – do starszego syna, który pozostał w domu

Pytania można przygotować na kartkach A5.

4. Możesz zaimprovizować wewnątrz studia/redakcji – trzy krzesła ustawić można na środku, pozostali uczniowie w półokręgu mogą ustawić swoje krzesła. Wybierz trzy osoby do pełnienia ról: ojca, syna marnotrawnego i starszego syna; uczniowie mogą się sam zgłosić lub można zaproponować konkretne osoby, które podołają zadaniu; prowadzącym wywiad jesteś ty.
5. Wybrane osoby zasiadają na przygotowanych krzesłach – są witani przez prowadzącego – można ich powitać brawami. Prowadzący dziękuje im za przyjęcie zaproszenia do studia i za to, że zechcą podzielić się swoimi odczuciami i przemyśleniami po całym zdarzeniu, jakim była sytuacja odejścia i powrotu do domu młodszego syna.
6. Zadaj pierwsze pytanie ojcu: jak się pan czuł, kiedy młodszy syn przedstawił swoją prośbę o połowę majątku, która mu się należy? Przecież majątek staje się spadkiem dopiero po śmierci i dopiero wtedy można go podzielić, a tu syn żąda już spadku za życia swojego ojca. Następnie wskaż, która z osób z widowni zadaje kolejne pytanie.

| POZNAJĘ I ODPOWIADAM |

7. Po zakończeniu wywiadu podsumuj postawy poszczególnych postaci, odnosząc ich zachowania do sytuacji każdego z nas w stosunku do Boga: *Każdy z nas jest często synem marnotrawnym, który marnuje bogactwo swoich talentów i popełnia błędy, które niszczą jego życie, a bywa, że i życie innych osób. Bywa, że jesteśmy jak starszy syn, który pozostał w domu i zazdrośnie patrzymy na przebaczenie, które od ojca otrzymuje młodszy syn. Wszyscy natomiast potrzebujemy bezwarunkowego przebaczenia miłosiernego Ojca w niebie, byśmy mogli na nowo doświadczyć, że Bogu na nas zależy i tylko dzięki Jego miłosierdziu możemy odkrywać naszą drogę ku Niemu.*

| UTRWAŁAM I PODEJMUJĘ WYZWANIE |

8. Na koniec warto zachęcić uczniów do postawienia sobie pytań zawartych w podręczniku.

| MODLĘ SIĘ |

9. Katechezę można zakończyć modlitwą z podręcznika.

30 |

„WSZYSTKO, CO UCZYNILIŚCIE”

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: przedstawienie, w jaki sposób Kościół troszczy się o potrzebujących, uchodźców, jak angażuje się w walkę z głodem na świecie.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > omawia znaczenie pokoju jako wartości w życiu człowieka i społeczeństwa,
- > wskazuje, że pomoc wykluczonym, słabszym, obcym należy do istoty chrześcijaństwa,
- > wymienia uczynki **miłosierne** względem ciała.

Postawy: uczeń angażuje się w pomoc potrzebującym, modli się za najsłabszych, dotkniętych wojną.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, praca w grupach, praca indywidualna, praca z tekstem.

Środki dydaktyczne: plansza „uczynki miłosierdzia względem ciała”, Pismo Święte, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Wprowadź w temat – możesz zapytać uczniów:
  - > *Jak według was żyje się w Polsce?*
  - > *Jakie są tu możliwości życia i rozwoju?*

> *Czy waszym zdaniem wszyscy mają tu równe szanse?*

Wysłuchaj odpowiedzi.

3. Wskaż, że w Polsce – pomimo różnych trudności – wielu ludziom żyje się coraz lepiej, jednak oznacza to, że mamy też większe obowiązki wobec tych, którym powodzi się gorzej, nie mają równych szans na starcie.

| SPOTYKAM |

4. Przedstaw sylwetkę kardynała Konrada Krajewskiego – wykorzystaj tekst z podręcznika ucznia (dział „spotykam”):

Kardynał Konrad Krajewski jest jałmużnikiem papieża Franciszka, czyli zajmuje się całością działalności charytatywnej Stolicy Apostolskiej. Jest jednym z najbliższych współpracowników papieża i w praktyce realizuje to, co w kwestii opieki nad wykluczonymi – bezdomnymi, niepełnosprawnymi i uchodźcami – głosi Wikariusz Chrystusa. Mimo że kardynał nie stara się nagłaśniać swojej działalności dla najuboższych, to bardzo często wspomniany jest w mediach. A co takiego robi? Na przykład dostarczył uchodźcom na Lampedusie karty telefoniczne, by mogli skontaktować się z rodzinami, przekazał swoje służbowe mieszkanie imigrantom, wspiera wiele rzymskich rodzin w płaceniu rachunków, zorganizował fryzjera i prysznic dla bezdomnych w Watykanie. Jedną z jego akcji spotkała się ze skrajnie różnymi reakcjami i doczekał się dzięki niej przydomku „Robin Hood papieża”: kardynał Krajewski zerwał plomby na licznikach prądu w opuszczonej kamienicy zamieszkałej przez bezdomnych. Następnie zaczął płacić rachunki. Nie bał się w tej sprawie wejść w polemikę z włoskimi politykami. Kardynał jest bezkompromisowy w prowadzeniu powierzonej mu przez papieża misji.

5. Wyświetl planszę z czynkami miłosierdzia względem ciała.

Uczynki miłosierne względem ciała:

1. Głodnych nakarmić.
2. Spragnionych napoić.
3. Nagich przyodziać.
4. Podróżnych w dom przyjąć.
5. Więźniów pocieszać.
6. Chorych nawiedzać.

7. Umarłych pogrzebać.

6. Wskaż, że każdy z nas powinien znać je od dziecka. Zapytaj uczniów:

- > *Co sądzicie o wymienionych tu czynach?*
- > *Czy realizujecie je na co dzień?*

Podsumuj wypowiedzi uczniów. Pamiętaj, że mogą się pojawić zarówno pozytywne, jak i negatywne odpowiedzi.

| POZNAJĘ |

7. Kontynuuj temat myślą z podręcznika:

Kościół od zawsze zajmował się postugą najuboższym. Wspomina o tym m.in. Święty Łukasz Ewangelista na kartach Dziejów Apostolskich, przedstawiając rodzący się Kościół. Przez stulecia formy tej pomocy ewoluowały, jednak bez nich trudno sobie wyobrazić chrześcijańską postugę. Katechizm Kościoła katolickiego wspomina o uczynkach miłosiernych co do ciała. Nazwa ta pokazuje ich jedną stronę – powinny być wykonywane z miłości. Drugą stronę pokazuje nam sam Jezus, wskazując, że to z nich będziemy rozliczeni w Dniu Sądu.

| ODPOWIADAM |

8. Odczytaj fragment Pisma Świętego:

Gdy Syn Człowieczy przyjdzie w swej chwale, a z Nim wszyscy aniołowie, wtedy zasiądzie na swoim tronie pełnym chwały. I zgromadzą się przed Nim wszystkie narody, a On oddzieli jednych [ludzi] od drugich, jak pasterz oddziela owce od kozłów. Owce postawi po prawej, a kozły po swojej lewej stronie. Wtedy odezwie się Król do tych po prawej stronie: „Pójdźcie, błogosławieni u Ojca mego, weźcie w posiadanie królestwo, przygotowane dla was od założenia świata!

Bo byłem głodny, a daliście Mi jeść;
byłem spragniony, a daliście Mi pić;
byłem przybyszem, a przyjęliście Mnie;
byłem nagi, a przyodzialiście Mnie;

byłem chory, a odwiedziliście Mnie;
byłem w więzieniu, a przyszliście do Mnie”.

Wówczas zapytają sprawiedliwi: „Panie, kiedy widzieliśmy Cię głodnym i nakarmiliśmy Ciebie? Albo spragnionym i daliśmy Ci pić? Kiedy widzieliśmy Cię przybyszem i przyjęliśmy Cię, lub nagim i przydzieliliśmy Cię? Kiedy widzieliśmy Cię chorym lub w więzieniu i przyszliśmy do Ciebie?”. A Król im odpowie: „Zaprawdę, powiadam wam: Wszystko, co uczyniliście jednemu z tych braci moich najmniejszych, Mnieście uczynili”.

Wtedy odezwie się i do tych po lewej stronie: „Idźcie precz ode Mnie, przekłęci, w ogień wieczny, przygotowany diabłu i jego aniołom!

Bo byłem głodny, a nie daliście Mi jeść;
byłem spragniony, a nie daliście Mi pić;
byłem przybyszem, a nie przyjęliście Mnie;
byłem nagi, a nie przydzieliliście Mnie;
byłem chory i w więzieniu, a nie odwiedziliście Mnie”.

Wówczas zapytają i ci: „Panie, kiedy widzieliśmy Cię głodnym albo spragnionym, albo przybyszem, albo nagim, kiedy chorym albo w więzieniu, a nie usłużyliśmy Tobie?”. Wtedy odpowie im: „Zaprawdę, powiadam wam: Wszystko, czego nie uczyniliście jednemu z tych najmniejszych, tegoście i Mnie nie uczynili”. I pójdą ci na wieczną karę, sprawiedliwi zaś do życia wiecznego (Mt 25,31-46).

9. Podziel klasę na pięcioosobowe grupy. Każdemu zespołowi daj kartkę z odczytanym fragmentem i pytaniami. Poproś uczniów, aby wspólnie, odpowiedzieli na pytania umieszczone na kartkach:

- > *O jakim wydarzeniu opowiada poniższy tekst?*
- > *Jak ma się ten fragment do uczynków miłosiernych względem ciała?*
- > *Czy są one tu przedstawione jako propozycja czy obowiązek?*
- > *Jakie są konsekwencje wypełniania bądź niewypełniania ich?*
- > *Czy możemy powiedzieć, że wypełnianie ich jest w takim razie jednym z najważniejszych elementów bycia chrześcijaninem?*

Zbierz i podsumuj wszystkie odpowiedzi, a następnie zbudujcie z nich notatkę do zeszytu.

| UTRWALAM |

10. Zwróć uwagę uczniów na dwie myśli zawarte w podręczniku:

- > Stosunek do wykluczonych – słabszych, bezdomnych, biednych, niepełnosprawnych, uchodźców – powinien być znakiem rozpoznawczym każdego ucznia Chrystusa.
- > Przyszło nam żyć w czasach, kiedy to my, doświadczając względnego dobrobytu, musimy uczyć się nim dzielić z tymi, którzy potrzebują naszej pomocy.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

11. Zaproponuj zadanie dla uczniów, które polega na wypełnieniu jednego z uczynków miłosiernych względem ciała: *Każdy z nas może coś zrobić, by pomóc potrzebującym. Wykonaj jeden z uczynków miłosiernych – niekoniecznie dziś, niekoniecznie jutro. Jednak nie czekaj zbyt długo.*

| MODLĘ SIĘ |

12. Zakończ lekcję modlitwą pochodzącą z liturgii ekumenicznego Światowego Dnia Modlitwy 2019.

Boże, dziękujemy Ci za głos i świadectwo mniejszości w naszych społecznościach. Spraw, abyśmy się przyczyniali do tego, by to wołanie o sprawiedliwość i integrację społeczną było słyszane w parlamentach. Dodawaj sił uchodźcom i migrantom, którzy są wśród nas. Pomóż nam iść po stronie „biednych, kalekich, ułomnych i niewidomych”. Spraw, abyśmy zawsze słyszeli ich krzyk!¹

---

¹ Modlitwa pochodząca z liturgii Światowego Dnia Modlitwy 2019, <https://ekumenia.pl/content/uploads/2019/02/SDM-2019-liturgia.pdf> (dostęp: 19.04.2021).

31 |

ŻYJĘ TAK, JAK WIERZĘ

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom, że bycie człowiekiem wiary wymaga określonych zachowań i postawy w codziennym życiu.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wie, że wyznawanie wiary, to nie tylko posiadanie określonych poglądów i kultywowanie zwyczajów, ale właściwy styl życia wynikający z przyjętej wiary,
- > wnioskuje, że tym, co potwierdza wyznawaną wiarę, nie jest życie zwyczajami religijnymi, ale świadectwo czynów,
- > potrafi zastosować zasady życia wiary w codziennym postępowaniu.

Postawy: uczeń stara się praktykować miłosierdzie w codziennych relacjach z ludźmi.

Metody i techniki: pogadanka, rozmowa kierowana, praca w grupach, metoda 5 z 25, praca indywidualna.

Środki dydaktyczne: markery, tablica, kreda, przygotowane kartki z wypisanymi 25 cechami określającymi osobę święta (nie muszą być bardzo oczywiste i schematyczne).

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą, następnie przejdź do pogadanki z uczniami, zadając im pytanie:

Po czym poznać człowieka wierzącego?

2. Po zakończonej pogadance można rozdać uczniom karty z wypisanymi 25 cechami i poprosić, aby podkreślili pięć z nich, które według nich najlepiej odpowiadają świętemu – dzięki temu będzie można określić, jaki obraz świętego mają uczniowie.

Przykładowe słowa do wyboru:

Uczciwy, pobożny, religijny, rozmodlony, miłosierny, dobry, sympatyczny, zdecydowany, wierny, prawdomówny, uczynny, sprawiedliwy, pokorny, odpowiedzialny, wybaczący, gwałtowny, rozgadany, milczący, cierpliwy, empatyczny, współczujący, odważny, mądry, wierzący, bezkompromisowy.

| SPOTYKAM, POZNAJĘ I ODPOWIADAM |

3. W dalszej części uczniowie w zespołach (winno być ich 5 – więc należy dobrać odpowiednią liczbę osób) próbują przedyskutować swoje propozycje i wybrać wspólnie pięć cech, które są owocem ich dyskusji.
4. Można w tym miejscu podpowiedzieć uczniom, by skorzystali z fragmentu zawartego w podręczniku dotyczącego **Bł. Pier Giorgio Frassatiego**.
5. Poszczególne grupy prezentują swoje propozycje na forum klasy, a jedna z osób notuje na tablicy kolejne cechy, które z nich najczęściej się powtarzają.
6. Klasa powinna stworzyć 25 cech, które według uczniów stanowią istotę świętości.
7. Można naszkicować na tablicy postać ludzką, wypisując wokół niej poszczególne cechy świętości, zachowując zasadę, że im częściej się pojawiała w zapiskach uczniów, tym zapisujemy ją wyżej.

| UTRWALAM |

8. Na zakończenie uczniowie zapoznają się z tekstem w podręczniku. Możesz spuentować:

Prawdziwa wiara opiera się nie na wiedzy i kultywowaniu tradycji religijnych, ale na prowadzeniu życia opartego na słowach Jezusa zawartych w Ewangelii i praktycznym czynom miłości wobec drugiego człowieka, jak czynił to chociażby Bł. Pier Giorgio Frassati, o którym dzisiaj rozmawialiśmy.

| MODLĘ SIĘ |

9. Lekcję zakończ modlitwą, możesz skorzystać z tej zamieszczonej w podręczniku.

32 |

ŚWIADKOWIE BOŻEGO MIŁOSIERDZIA

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: uświadomienie uczniom, że dzisiejszy świat potrzebuje świadków Bożego miłosierdzia.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wie, że miłosierdzie nie jest tylko darem Boga dla każdego człowieka, ale sposobem życia ludzi wiary wobec innych,
- > wnioskuje, że ten, kto przyjął miłosierdzie, powinien również obdarzać miłosierdziem innych,
- > potrafi zastosować umiejętność bycia świadkiem miłosierdzia wobec innych.

Postawy: uczeń okazuje wdzięczność Bogu za otrzymane dobra.

Metody: pogadanka – rozmowa kierowana, praca w grupach, mapa mentalna.

Środki dydaktyczne: kolorowe markery, arkusze szarego papieru, wycinki kolorowych gazet, klej.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Wprowadzając w temat, możesz rozpocząć od pogadanki z uczniami, zadając im pytania:

Co to znaczy być świadkiem Bożego miłosierdzia?

Na czym polega bycie świadkiem?

2. Podziel klasę na grupy czteroosobowe i rozdaj uczniom arkusze szarego papieru. Poleć, by grupy na środku arkusz zapisały zdanie:

Jak zostać świadkiem Bożego miłosierdzia?

Poproś, by uczniowie przeprowadzili burzę mózgów w swoich grupach i spróbowali znaleźć odpowiedź na pytanie, które znajduje się na arkuszu.

| SPOTYKAM, POZNAJĘ I ODPOWIADAM |

3. Warto wskazać uczniom, by poprowadzili od zapisanego na kartkach tematu długie linie, na których zapiszą słowa-klucze stanowiące według nich najtrafniejsze odpowiedzi na postawione pytanie – grupy rozpoczynają tworzyć mapę mentalną. Od zapisanych słów-kluczy mogą poprowadzić pomniejsze linie, wzdłuż których i na ich końcach mogą zapisać, przykleić lub narysować kolejne hasła, które wiążą się danym zagadnieniem zapisanym na danej linii głównej. Uczniowie mogą dopisywać kolejne połączenia do pomniejszych haseł, tworząc tym samym mapę mentalną.
4. Uczniowie do tworzenia mapy mogą wykorzystywać różne techniki plastyczne, pamiętając o harmonijnym i dobrze rozplanowanym rozkładzie haseł na mapie – czas pracy na stworzenie całej mapy mentalnej – ok. 20 minut. Podczas pracy można zachęcić uczniów, by wsparli się tekstem z podręcznika.
5. Po zakończeniu pracy poszczególne grupy przedstawiają na forum swoją plastyczną odpowiedź na postawione pytanie. Mogą również podzielić się trudnościami, na jakie napotkali, tworząc mapę mentalną.
6. Puentując, podkreśl:

Bycie świadkiem miłosierdzia nie jest zarezerwowane dla świętych, ale dla każdego z nas. To my jako ludzie wiary mamy być świadkami Bożego miłosierdzia wobec ludzi, których spotykamy w naszym życiu, możemy wykorzystać do okazywania miłosierdzia nasze naturalne talenty, jak robił to chociażby bł. Carlo Acutis. Nic nie stanowi przeszkody, by być świadkiem Bożego miłosierdzia, a pomysłowość i inwencja mogą odnaleźć nowe formy świadczenia o miłosierdziu Boga.

| UTRWALAM I PODEJMUJĘ WYZWANIE |

7. Zachęć uczniów do odpowiedzenia sobie na pytania zapisane w podręczniku.

| MODLĘ SIĘ |

8. Katechezę możesz zakończyć odmówieniem fragmentu koronki do Bożego Miłosierdzia.

33 |

MIŁOSIERDZIE POTRZEBUJE WYOBRAŹNI

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom, że świadczenie miłosierdzia wymaga twórczej postawy.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wie, że świadczenie miłosierdzia potrzebuje odpowiedniego pomysłu i konkretnej realizacji zamierzonego planu.
- > wnioskuje, że bycie miłosiernym wymaga samodzielnej inwencji i doboru odpowiednich środków pomocowych.
- > potrafi zastosować umiejętność bycia świadkiem miłosierdzia do konkretnej sytuacji potrzebującego.

Postawy: uczeń angażuje się w działalność organizacji charytatywnych.

Metody i techniki: pogadanka, rozmowa kierowana, praca w grupach, metoda – puste krzesło.

Środki dydaktyczne: karty A4, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij katechezę modlitwą, następnie możesz rozpocząć od pogadanki z uczniami na temat: *Jak pomagać dzisiaj ludziom, którzy są w potrzebie? Jak to robić, by osoba potrzebująca faktycznie otrzymała wsparcie i dźwignęła się z biedy?*
2. Po zakończonej pogadance połóż w dwóch miejscach sali dwie kartki A4 z odpowiednimi zdaniem:

Kartka 1: *Pomaganie finansowo biednym proszącym o pomoc, których spotykamy, nie prowadzi do niczego dobrego i jest bezsensowne na dłuższą metę.*

Kartka 2: *Każdemu człowiekowi powinno się pomagać, bez względu na to, jakie okoliczności doprowadziły do sytuacji, w której się znalazł.*

3. Poproś uczniów, by podeszli do kart i zapoznali się z zapisanymi na nich zdaniami i aby pozostali przy tej, która zawiera zdanie, z jakim się zgadzają. Wyłaniają się tym samym dwie grupy, które przygotowują argumentację dla swoich stanowisk, a w tym czasie przygotowujemy trzy krzesła z przodu sali. Dwa dla przedstawicieli poszczególnych grup, a jedno pozostaje wolne.
4. Po przygotowaniu argumentów przedstawiciele wyłonieni z każdej grup (po jednym z grupy) zasiadają na krzesłach. Rozpocznij dyskusję, witając uczestników oraz przedstawiając poszczególne stanowiska – przeczytaj zdania zawarte na kartach. Następnie zaproś strony do przedstawienia swoich argumentów i rozpoczęcia dyskusji. Jeśli w trakcie dyskusji ktoś z sali chciałby się włączyć, podnosi rękę i jeśli udzielisz zgody, to siada na wolnym krześle i przedstawia swoje argumenty. Po przedstawieniu swojej argumentacji opuszcza krzesło i wraca do pozostałych uczniów. Po wysłuchaniu stanowisk możesz spuentować dyskusję: *Każdemu należy się pomoc, jednak jej forma winna być uzależniona od konkretnej sytuacji życiowej, a generalna zasada jest taka, że należy pomagać, dając wędkę, a nie rybę.*

| POZNAJĘ |

5. Warto zachęcić uczniów, by zapoznali się z tekstem z podręcznika dotyczącym „wyobraźni miłosierdzia”, do której zachęcał Jan Paweł II, a która ma być prawdziwym braterstwem, a nie jedynie pomocą materialną osobie w potrzebie.

| UTRWALAM I PODEJMUJĘ WYZWANIE |

6. Poleć uczniom, by odpowiedzieli na pytania zapisane w podręczniku, które pomogą im określić ich osobiste zaangażowanie w sprawę „wyobraźni miłosierdzia”.

| MODLĘ SIĘ |

7. Lekcję zakończ modlitwą, możesz skorzystać z propozycji zamieszczonej w podręczniku.

34 |

CARITAS – MIŁOSIĘRDZIE W PRAKTYCE

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom Caritas jako instytucji charytatywnej Kościoła.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wie, na czym polegają działania Caritas,
- > wnioskuje, że zorganizowana pomoc strukturalna może być o wiele bardziej owocna pomocowo,
- > potrafi zastosować wiedzę, że Caritas to nie tylko zorganizowana pomoc materialna, ale przede wszystkim ukazanie miłości Bożej człowiekowi w potrzebie.

Postawy: uczeń angażuje się w działalność organizacji charytatywnych.

Metody i techniki: pogadanka, rozmowa kierowana, praca w parach, metoda – drzewo decyzyjne, projektor, laptop.

Środki dydaktyczne: karty A4, długopisy, markery, magnesy.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Katechezę rozpocznij od cichej modlitwy indywidualnej, następnie przejdź do pogadanki z uczniami na tematy:

*Czy warto pomagać ubogim przez wyspecjalizowane organizacje pomocowe?
Jakie korzyści może mieć pomoc zorganizowana?*

2. Po zakończonej pogadance wyświetl na tablicy drzewo decyzyjne i zachęć uczniów, by utworzyli dwuosobowe zespoły.
3. Poproś, by uczniowie zapoznali się drzewem decyzyjnym i wyjaśnij, na czym będzie polegała metoda dalszej pracy. Następnie rozdaj kartki A4, gdzie „u korzeni” drzewa jest zapisane zdanie: *Bezdomny, bez wsparcia i bliskiej rodziny*, w koronie drzewa zaś, w miejscu: „cele i wartości” będzie zdanie: *Samodzielne i odpowiedzialne życie*.

| SPOTYKAM |

4. Poproś uczniów, by posługując się schematem drzewa, które widzą wyświetlone na tablicy, podjęli próbę rozwiązania sytuacji, dochodząc w konsekwencji do określonego celu zapisanego w „koronie drzewa”. Uczniowie powinni wskazać konkretne działania, które należy podjąć, by osiągnąć zamierzony cel oraz odpowiedzieć na pytanie, jakie będą pozytywne i negatywne skutki podjętych działań (można je zaznaczyć różnymi kolorami). Wskaż uczniom, by podparli swoje analizy i decyzje treściami zapisanymi w podręczniku – czas pracy około 25 minut.
5. Po zakończeniu zadania poproś poszczególne zespoły o zaprezentowanie swoich decyzji, a także wniosków, jakie z nich wypływają. Po prezentacji, drzewa przypinamy do tablicy magnesami.

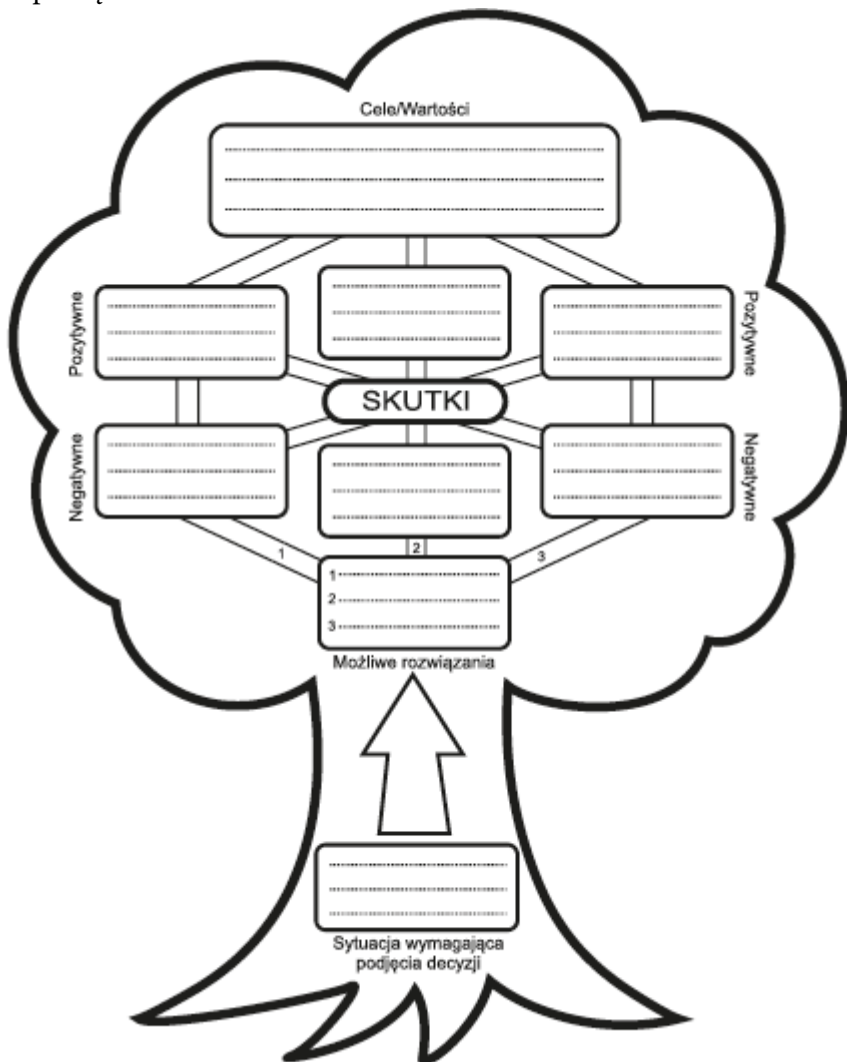
| POZNAJ I UTRWALAM |

6. Uczniowie mają teraz przed sobą pełny obraz sposobów rozwiązywania postawionego problemu. Można zadać klasie pytanie:
Który sposób rozwiązania wydaje wam się najbardziej właściwy i realistyczny do spełnienia?
7. Puentując całokształt wykonanej pracy, można zaznaczyć, że korzystając z organizacji pomocowej, choćby takiej jak Caritas, osiąga się znacznie łatwiej zamierzone cele, gdyż kontakty i możliwości organizacyjne, które posiadają owe instytucje, dają większą szansę na uzyskanie właściwej pomocy przez osoby potrzebujące.
8. Warto zapytać uczniów, czy słyszeli o SKC – Szkolnym Kole Caritas. Jeśli nie, to można pokrótce przedstawić, czym ono jest i jak działa, a jeśli

funkcjonuje w danej szkole, to można przedstawić rodzaje działań i akcji pomocowych prowadzonych na terenie szkoły.

| MODLĘ SIĘ |

9. Katechezę zakończ modlitwą, możesz skorzystać z tekstu zamieszczonego w podręczniku.

Anna Meslin, Słyszę i zapominam. Widzę i pamiętam. Robię i rozumiem, czyli metody aktywizujące w szkole

35 |

BYĆ MIŁOSIERNYM WE WŁASNYM ŚRODOWISKU

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: wskazanie na potrzebę zaangażowania się w pomoc we własnym środowisku.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wie, że pomoc osobom, które znamy i o których wiemy, jakie mają niedostatki, jest najprostszą drogą do zapobiegania ubóstwu,
- > wnioskuje, że pomoc udzielana osobom sobie znanym przyczynia się do budowania mentalności miłosierdzia w najbliższym otoczeniu,
- > potrafi przedstawić praktyczne sposoby pomocy osobom, o których wie, że są w trudnej sytuacji.

Postawy: uczeń stara się praktykować miłosierdzie w codziennych relacjach z ludźmi.

Metody i techniki: pogadanka, praca metodą – szkielet ryby, tablica, kreda.

Środki dydaktyczne: karty A4, długopisy, markery, magnesy.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij katechezę od modlitwy, następnie wprowadź w temat lekcji i przejdź do pogadanki z uczniami. Możesz zadać pytania pomocnicze:

Jaki jest powód tego, że w naszym środowisku, tam, gdzie mieszkamy i żyjemy, pojawia się ubóstwo, wykluczenie społeczne?

Uczniowie udzielają różnorodnych odpowiedzi.

2. Przypnij magnesem lub narysuj na tablicy szkielet ryby i tuż przy rybiej głowie, zapisz problem do omówienia.

Co powoduje, że ludzie popadają w ubóstwo?

Usłyszane odpowiedzi uczniów można zapisać na poszczególnych ościach odchodzących w dół i w górę od głównej linii poziomej szkieletu. Liczba ości, którą dorysowujemy, zależy od liczby odpowiedzi uczniów.

3. Uczniowie łączą się w trzyosobowe grupy i otrzymują poszczególne „ości” – czyli przyczyny ubóstwa – jako zadanie, które mają rozwiązać.
4. Po zakończeniu poszczególne zespoły mogą zaprezentować propozycje rozwiązań przyczyn ubóstwa, a także swoje wnioski, jakie nasunęły im się podczas pracy.

| POZNAJĘ |

5. Poproś, by uczniowie zapoznali się z tekstem z podręcznika, a następnie w formie dyskusji opowiedzieli, co sądzą o słowach papieża Franciszka.

Pomoc sąsiedzka to najprostsza i najbardziej owocna pomoc, bo ktoś jak nie sąsiad zna swojego sąsiada, jego potrzeby i ograniczenia. Taką pomoc w trakcie trwania pandemii zaproponował w swojej rzymskiej diecezji papież Franciszek:

Chciałbym, aby w naszym mieście rozkwitła solidarność sąsiedzka i działania przypominające postawy roku szabatowego, w którym darowuje się długi, ustają spory, żąda się opłat w zależności od możliwości dłużnika, a nie rynku.

| ODPOWIADAM |

7. Zachęć, by uczniowie zapoznali się z tekstem i spróbowali napisać krótko w zeszytach odpowiedzi na zadane pytania:

Czy interesuję się potrzebami ludzi starszych mieszkającymi w sąsiedztwie?

Czy znam organizacje pomocowe działające w mojej miejscowości i czy uczestniczę w zorganizowanej akcji pomocowej w mojej miejscowości?

| UTRWALAM |

8. W ramach podsumowania katechezy przeczytaj głośno wnioski zamieszczone w podręczniku.

Wspieranie potrzebujących mieszkających we własnym środowisku to najbardziej owocna pomoc, gdyż stanowi realne wsparcie, jak również buduje relacje międzyludzkie oparte na zaufaniu i wzajemnej trosce.

Pomaganie osobom chorym i seniorom jest świadectwem naszej dojrzałości oraz sprawdzianem naszego rozumienia solidarności międzyludzkiej.

| MODLĘ SIĘ |

9. Na zakończenie warto poprowadzić wspólną modlitwę o pomoc Boga w szukaniu rozwiązań problemów ludzi potrzebujących z najbliższego otoczenia lub polecić przeczytanie w ciszy i skupieniu zaproponowany w podręczniku fragment Pisma Świętego.

36 |

„BYŁEM PRZYBYSZEM, A PRZYJĘLIŚCIE MNIE”

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: uświadomienie uczniom, że trzeba wychowywać w sobie postawę szacunku dla własności prywatnej i publicznej.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wie, że pomoc przybyszom została wskazana przez Jezusa Chrystusa jako uczynek mający bezpośredni związek z osiągnięciem zbawienia,
- > wnioskuje, że pomaganie przybyszom musi być dobrze zorganizowane, by faktycznie dotyczyło osób potrzebujących pomocy,
- > potrafi przedstawić praktyczne sposoby udzielania pomocy przybyszom.

Postawy: uczeń stara się praktykować miłosierdzie w codziennych relacjach z ludźmi.

Metody i techniki: pogadanka, praca metodą SWOT.

Środki dydaktyczne: karty A4, długopisy, laptop, projektor, tablica.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą, następnie aby wprowadzić w temat lekcji, możesz wyświetlić na tablicy zdjęcia statku z uchodźcami (materiały dodatkowe). Warto zadać uczniom pytanie naprowadzające na temat właściwy katechezy:

Z jakim zagadnieniem spróbujemy się dzisiaj zmierzyć?

Uczniowie odpowiadają, że z uchodźcami, na co – jak podkreślają – wskazuje zdjęcie. Podtrzymaj temat, pragnąc poznać ich zdanie w kwestii przyjmowania uchodźców z Bliskiego Wschodu, krajów afrykańskich czy Ukrainy. Warto podkreślić, że bycie uchodźcą i migracja (nie należy wchodzić w niuanse prawne pomiędzy określeniami: migrant i uchodźca), ma swoje przyczyny i dotyka często całych narodów.

2. Po kilku minutach przedstawiania swoich argumentów uczniowie dzielą całą czystą kartkę w swoim zeszyte (lub przygotowaną wcześniej kartkę A4) na cztery równe części, w sposób przedstawiony poniżej. Możemy tę tabelę wyświetlić na tablicy:

Mocne strony	Słabe strony
Szanse	Zagrożenia

Metoda SWOT

3. Podziel uczniów na dwie grupy, kierując się numerami przypisanymi w dzienniku poszczególnym osobom w klasie. Osoby o numerze nieparzystym otrzymują zagadnienie:

Uchodźcy powinni wracać do swoich krajów, a społeczność międzynarodowa winna pomagać im na miejscu.

Osoby o numerach parzystych zaś:

Kraje zamożne winny przyjmować uchodźców i udzielać im wszelkiego wsparcia.

Poproś uczniów, by spróbowali wskazać mocne i słabe strony otrzymanego rozwiązania kwestii pomocowej oraz szans i zagrożeń, które się z nią wiążą. Uczniowie pracują indywidualnie (czas pracy ok. 12-15 minut).

Po zakończeniu zadania poproś uczniów o zaprezentowanie swoich wniosków na forum klasy.

| SPOTYKAM I POZNAJĘ |

4. Poproś uczniów, by zapoznali się ze zdarzeniem opisanym przez kardynała Krajewskiego w podręczniku oraz z podejściem do uchodźców, jakie proponuje KKK. Można podpowiedzieć uczniom:

Pomoc przybyszom została wskazana przez Jezusa Chrystusa jako uczynek mający bezpośredni związek z osiągnięciem zbawienia. Pomoc ta jawi się więc człowiekowi wiary nie tylko w kontekście warunków polityczno-ekonomicznych, ale również i w kontekście zbawienia: „Byłem przybyszem, a przyjęliście mnie”, Mt 25,43. Perspektywa pomocy nabiera innego charakteru, gdyż jej udzielenie lub też nieudzielenie skutkuje konsekwencjami w wieczności. W tym miejscu mogą pojawić się kontrowersje, na które powinniście być przygotowani.

| UTRWALAM |

5. Puentując katechezę, warto pokreślić:

Pomoc przybyszom jest pragnieniem samego Jezusa, gdyż jak sam przedstawia to w Ewangelii: kto pomaga przybyszom, pomaga Jemu samemu. To utożsamienie stanowi istotę, na której opiera się chrześcijańska pomoc uchodźcom w potrzebie.

| MODLĘ SIĘ |

6. Na zakończenie lekcji pomódlcie się wspólnie, możecie wykorzystać tekst modlitwy z podręcznika.

37 |

UCZYNKI MIŁOSIERDZIA

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom, że wypełnianie uczynków miłosierdzia jest korzystne zarówno dla tego, kto czyni i tego, kto przyjmuje.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wie, że uczynki miłosierdzia są wyrazem miłości do bliźniego i drogą ku zbawieniu,
- > wnioskuje, że pomaganie innym ludziom stanowi korzyść zarówno na poziomie materialnym, jak i duchowym,
- > potrafi przedstawić uczynki miłosierdzia względem duszy i ciała, i zastosować je w swoim życiu.

Postawy: uczeń stara się praktykować miłosierdzie w codziennych relacjach z ludźmi.

Metody i techniki: pogadanka, praca indywidualna, praca w grupach, metoda antytemat.

Środki dydaktyczne: szary papier, markery, tablica, kreda, małe kartki z notesu, mały pojemnik, kartki A4, magnesy.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Katechezę zacznij od modlitwy, następnie w ramach wprowadzenia do tematu, zadaj uczniom pytanie:

Co robić, by nas ludzie nie lubili, by nas uważali za złych i niedobrych?

W tym samym czasie rozdaj każdemu małą kartkę z notesu i poproś, by uczniowie napisali swoje skojarzenia z zadaniem. Warto zostawić klasie kilka chwil na zastanowienie się i zapisanie swoich pomysłów.

2. Zapisane karteczki należy wrzucić do małego pojemnika. Następnie poproś uczniów, by stworzyli „trójki”, które losują zapisane kartki z pojemnika. Każda z „trójek” otrzymuje kartkę A4 wraz z prośbą, by narysować na nich schematyczną postać ludzką. Następnie – wykorzystując zarówno małe karteczki, jak i własne przemyślenia i pomysły – uczniowie dopisują wokół postaci wady i zachowania, które sprawiają, że ludzie mogą nas nie lubić, czas pracy ok. 10-12 minut.
3. Każda z „trójek” po zakończonej pracy przypina magnesem swoją pracę do tablicy. Kiedy wszyscy zakończą już swoje zadanie, uczniowie podchodzą do tablicy i zapoznają się z pracą pozostałych kolegów – należy się liczyć zarówno z humorystycznymi, jak i krytycznymi komentarzami niektórych uczniów.

| SPOTYKAM, POZNAJĘ I ODPOWIADAM |

4. Poproś uczniów, aby podzielili się swoją spostrzegawczością i wskazali, które wady i zachowania pojawiały się najczęściej.
5. Przypnij do tablicy arkusz szarego papieru i poproś jedną z osób o narysowanie postaci ludzkiej, a następnie dopisanie najczęściej powtarzających się wniosków z kart A4. W ten sposób klasa tworzy obraz najbardziej nie-miłej postaci.
6. Po zakończonej pracy warto zadać uczniom pytanie:

Jak myślicie: dlaczego zajmujemy się dzisiaj tworzeniem obrazu bardzo negatywnej postaci, a nie dobrej, miłej sympatycznej?

Mogą pojawić się różne głosy. Jeśli wyczerpią się pomysły, powiedz uczniom, aby popatrzyli na tablicę i zadali sobie pytanie:

Co zrobić, by nas ludzie uważali za sympatycznych i dobrych?

Odwroćenie tematu ma spowodować pogłębienie treści zagadnienia. Postawienie pytania o cechy i zachowania pozytywnej postaci na początku katechezy mogłoby strywializować omawiany problem.

7. Uczniowie wymieniają różne cechy i zachowania na zasadzie odwrotności cech zapisanych na tablicy. Po zakończeniu ich wypowiedzi warto podpowiedzieć:

*Tym, co może pomóc w szukaniu cech postaci, która jest dobra i sympatyczna, jest historia **Chiary** (czyt. Kiary) Badano, z którą możecie się zapoznać w podręczniku. Kiedy skończycie czytać, możecie zajrzeć do działu POZNANIE, gdzie mowa o uczynkach miłosierdzia wobec ciała i ducha. Ich czynienie przez Chiare sprawiało, że była odbierana jako miła sympatyczna i dobra osoba, a na dodatek została ogłoszona błogosławioną w Kościele i godną naśladowania.*

8. Poproś uczniów, by podzieli się swoimi przemyśleniami, co do sposobów czynienia miłosierdzia wobec innych i odczuć, jakie mają w tym kontekście po przeczytaniu historii Chiary.

| UTRWALAM |

9. Puentując, warto uświadomić uczniów, że prostą drogą do tego, by nas ludzie lubili i byśmy uchodzili za miłych i sympatycznych, jest wypełnianie uczynków miłosierdzia, a dodatkową korzyścią płynącą z ich wypełniania jest osiągnięcie zbawienia.

| MODLĘ SIĘ |

10. Na zakończenie wspólnie z uczniami odmówcie modlitwę, można skorzystać z tekstu zamieszczonego w podręczniku.

CZĘŚĆ 5

**KU WOLNOŚCI
WYSWOBODZIŁ
NAS CHRYSZTUS
(GA 5,1)**

38 |

BOŻE PODOBIENSTWO

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie, że człowiek jest stworzony na obraz i podobieństwo Boże.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > uzasadnia zamiar Boga wobec człowieka;
- > wyjaśnia podejmowanie zadań człowieka dorosłego w kluczu odpowiedzi na dar, którym jest zapisany w człowieku obraz Boży;
- > zna argumenty za i przeciw autentyczności Całunu turyńskiego.

Postawy: uczeń wyraża wdzięczność za dar stworzenia człowieka na obraz i podobieństwo Boże; kształtuje postawę naśladowania Chrystusa w duchu św. Weroniki.

Metody i techniki: metody audiowizualne, rozmowa kierowana, burza mózgów.

Środki dydaktyczne: podręcznik, lustro (w miarę możliwości), zdjęcie Całunu turyńskiego.

PRZEBIEG LEKCJI

| ODKRYWAM |

1. Lekcję rozpoczynamy modlitwą – możesz w sposób uroczysty odczytać fragment Księgi Rodzaju lub rozpocząć inną modlitwą:

A wreszcie rzekł Bóg: «Uczyńmy człowieka na Nasz obraz, podobnego Nam. Niech panuje nad rybami morskimi, nad ptactwem powietrznym, nad bydłem, nad ziemią i nad wszystkimi zwierzętami pełzającymi po ziemi!»

Stworzył więc Bóg człowieka na swój obraz,
na obraz Boży go stworzył:
stworzył mężczyznę i niewiastę.

Rdz 1, 26-27

2. Jako wprowadzenie wykorzystujemy fragment z podręcznika odczytany na głos:
„Stworzony na obraz i podobieństwo Boga” – czy to nie brzmi dumnie? Można spojrzeć w lustro i powiedzieć – jestem obrazem Boga, jestem stworzony na Jego podobieństwo. Jednak patrzeć w lustro przychodzi nam często z wielkim trudem. Widzimy w nim swoje wady i niedoskonałości. Poddają one w wątpliwość to co chwilę temu chcieliśmy o sobie powiedzieć. Nie jestem dokładnie taki, jakbym chciał, nie jestem taki, jakiego oczekiwał Bóg. Co z tym robić? Najlepiej zakasać rękawy i wziąć się do roboty.

| SPOTYKAM |

3. Jeśli dysponujemy odpowiednimi warunkami, możemy w tym momencie wykorzystać lustro (najlepiej duże) i zaproponować uczniom, aby przejrzyli się w nim i odpowiedzieli sobie sami, czy widzą w sobie podobieństwo do Boga. Jeśli będą osoby chętne, mogą podzielić się swoją refleksją na ten temat. W wypadku gdybyśmy się spodziewali, że ta część lekcji przebiegnie dłużej, możemy podzielić lekcję na dwie godziny, rozszerzając jednocześnie dział SPOTYKAM.
4. Wyświetl lub pokaż zdjęcie Całunu turyńskiego. Można też skorzystać z ilustracji w podręczniku. Pytanie do uczniów: *Czy wiecie, co jest na przedstawionym obrazie?* Można kontynuować rozmowę, pytając o ich wiedzę na temat tego płótna.
5. Odwołujemy się do podręcznika
Przychodzi czas na spotkanie z najbardziej znanym fragmentem tkaniny na świecie i jednocześnie najdokładniej przebadanym obiektem na ziemi. Całun turyński jest płótnem fascynującym, nawet jeśli założyć, jak chce wielu, że jest fałszerstwem. Tradycyjnie zaliczany jest do tzw. acheiropojetów – czyli obrazów nie ręką ludzką uczynionych. Jest jedną z trzech obok Chusty z Oviedo i Całunu z Manoppello relikwii Męki, które według naukowych badań mogą być autentyczne. Współczesne badania nad Całunem wskazują z coraz większym prawdopodobieństwem, że jest to prawdziwe płótno, w które zawinięte

było ciało Jezusa po śmierci. Co odnajdziemy, przypatrując się mu? To przede wszystkim negatywowo (w sensie fotograficznym) wizerunek zmarłego mężczyzny, który pojawił się w wyniku nieznanego nam jeszcze procesu fizycznego, chemicznego na kawałku lnianego materiału. Wizerunek ten jest bliski opisom Męki Jezusa z Ewangelii, a na jego autentyczność wskazują z dużą dozą prawdopodobieństwa m.in. badania kryminalistyczne.

6. Kontynuuj, odwołując się do historii badań Całunu:

Ciekawa jest historia badań nad autentycznością Całunu. Rozpoczęły się one tak naprawdę w 1898 roku, kiedy włoski prawnik a z zamiłowania fotograf Secundo Pia wykonał pierwsze zdjęcie tego płótna. Po wywołaniu okazało się, że na kliszy fotograficznej pojawił się obraz pozytywowo zamiast negatywowego. W ten sposób odkryto, że to Całun jest obrazem negatywowym – przedstawiającym obraz w sposób odwrócony, czyli czarne jako białe i białe jako czarne.

Przez ostanie ponad sto lat Całun był wielokrotnie badany, a dokonane przez ten czas kolejne odkrycia coraz bardziej wskazują na to, że nie jest to falsyfikat, a prawdziwe płótno pogrzebowe Jezusa.

Oczywiście są badacze, którzy uważają przeciwnie i przedstawiają badania na to wskazujące. Jednak do dzisiaj nie posiadamy technologii, która pozwala na wykonanie podobnego obrazu, więc trudno oczekiwać, by znano ją w średniowieczu.

7. Możemy także zamiast tego obejrzeć fragment filmu o Całunie:

<https://www.youtube.com/watch?v=JGMQ9da6gzc&t=561s>

| POZNAJĘ |

8. Odczytaj fragment z Pisma Świętego wraz z komentarzem z podręcznika.

Człowiek z Całunu – umarły i zmartwychwstały Jezus z Nazaretu, Chrystus pokazuje nam, w jaki sposób możemy stawać się obrazem Boga:

On jest obrazem Boga niewidzialnego –
Pierworodnym wobec każdego stworzenia,
bo w Nim zostało wszystko stworzone:
i to, co w niebiosach, i to, co na ziemi,
byty widzialne i niewidzialne,
czy Trony, czy Panowania, czy Zwierzchności, czy Władze.

Wszystko przez Niego i dla Niego zostało stworzone.
On jest przed wszystkim i wszystko w Nim ma istnienie.
I On jest Głową Ciała – Kościoła.
On jest Początkiem,
Pierworodnym spośród umarłych,
aby sam zyskał pierwszeństwo we wszystkim.
Zechciał bowiem [Bóg], aby w Nim zamieszkała cała Pełnia,
i aby przez Niego znów pojednać wszystko z sobą:
przez Niego - i to, co na ziemi, i to, co w niebiosach,
wprowadziwszy pokój przez krew Jego krzyża.
1Kol 1, 15-20

| ODPOWIADAM |

9. Pokazujemy Ikonę Świętej Weroniki i odwołujemy się do podręcznika:

Odpowiedź na pytanie, jak można w najlepszy sposób naśladować Jezusa, w bardziej zwyczajnym życiu niż Matki Bożej tak, by stawać się podobnym do Boga, jest w sposób ciekawy ukryta w Ewangelii. Schowana jest ona pod postacią świętej Weroniki. Spotkała ona Jezusa, gdy ten szedł w czasie Drogi Krzyżowej na Kalwarię i otarła mu twarz chustą, na której pozostał Jego wizerunek. Wiele osób utożsamiało chustę, którą Weronika otarła twarz Jezusowi z Cafunem z Manoppello. Dzisiejsze badania wskazują jednak na to, że jest to raczej jeden z elementów tkanin z wyposażenia miejsca pochówku Jezusa. Jednak nie ten wizerunek jest tu najważniejszy, tylko sam gest Weroniki, który najprawdopodobniej także nadał jej imię – vera eikon znaczy bowiem: prawdziwy obraz. To, czego dokonała Weronika, pomagając Jezusowi w takim momencie, nie zważając na niebezpieczeństwo, jest wzorem do naśladowania dla kolejnych pokoleń chrześcijan.

10. Można skomentować, odwołując się do postaci innych świętych, np. szczególnie bliskich uczniom: *Każdy święty staje się nim przez naśladowanie Chrystusa. Przecież nie ma innej drogi do świętości. Możemy przedstawić tu litanię do wszystkich świętych i po kolei wskazywać, co takiego zrobili w perspektywie naśladowania Chrystusa. Dotyczy to zarówno tych pierwszych spośród świętych Kościoła, którzy naśladowali Tego, którego osobiście poznali, jak i kolejne pokolenia świętych, aż do naszych czasów.*

11. Oczywiście jest to zadanie dla każdego z nas, bez żadnego wyjątku. Właśnie dlatego najczęściej wydawaną katolicką książką jest (w tym miejscu możemy pokazać książkę lub wyświetlić jej okładkę) *O naśladowaniu Chrystusa*, której autorstwo przypisuje się Tomaszowi a Kempis, choć badacze są tu mocno podzieleni. Stanowi ona swoisty poradnik życia duchowego i jest najczęściej wydawaną, zaraz po Biblii, chrześcijańską książką w historii.

| UTRWALAM |

12. Podsumuj katechezę, omawiając z uczniami trzy punkty zamieszczone w podręczniku:
- > Dla człowieka bycie stworzonym na obraz i podobieństwo Boga jest jednocześnie darem i wyzwaniem.
  - > Każdy z nas może upodabniać się do Jezusa.
  - > Drogą, jaką możemy tego dokonać, jest naśladowanie postaw świętych, jak choćby św. Weroniki.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

13. Zaproponuj uczniom, by poszukali takiej postaci świętego, którego sposób naśladowania Chrystusa jest mu z jakiegoś powodu najbliższy.

| MODLĘ SIĘ |

14. Na koniec lekcji pomódlcie się wspólnie, wspominając gest świętej Weroniki.

Boże, który stworzyłeś nas na swój obraz i swe podobieństwo, przez wzgląd na gest Weroniki odnawiaj w nas piękno Twojego Oblicza. Ty uczyniłeś swego Syna, Jezusa, doskonałym obrazem swego Bóstwa i człowieczeństwa. Daj siłę, byśmy strzegli i pielęgowali podobieństwa do Ciebie w naszych duszach. Uczyń nas zdolnymi do gestów miłosierdzia, abyśmy tak jak Weronika pomagali Tobie w tych, co cierpią obarczeni krzyżem. Amen.

dolinamodlitwy.pl/o-piekno-bozego-oblicza-w-nas

39 |

DOROSŁOŚĆ I DOJRZAŁOŚĆ PO CZYM JE POZNAĆ?

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie wartości **dorosłości** i odpowiedzialności z nią związanej.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wyjaśnia specyfikę powołania, również w kontekście wyboru zawodu i projektowania dorosłego życia;
- > wskazuje na św. Piotra jako osobę, która oddała życie za prawdę;
- > wskazuje na dary Ducha Świętego, jako pomoc w rozwoju.

Postawy: uczeń podejmuje pracę nad formacją dojrzałego sumienia.

Metody i techniki: metody audiowizualne, praca w grupach.

Środki dydaktyczne: podręcznik, prezentacja, świeca, kartki A4 z napisanymi na nich dużymi literami nazwami darów Ducha Świętego.

PRZEBIEG LEKCJI

| ODKRYWAM |

1. Lekcję najlepiej rozpocząć modlitwą.
2. Wprowadź w katechezę fragmentem z podręcznika. Można w tym miejscu pokazać uczniom ilustrację gruszki lub kosza z gruszkami i zapytać, po czym można odróżnić te niedojrzałe od dojrzałych.
3. Podsumowując tę część lekcji, możesz powiedzieć: *Gruszka to jeden z naszych najpopularniejszych owoców. Po czym poznać, że jest dojrzała? Nie*

dotkniesz, nie spróbujesz, nie będziesz wiedział. Dopiero, gdy sprawdzisz, przekonasz się, czy już jest gotowa do zjedzenia. Tak też jest trochę z nami. Z zewnątrz każdy może wydawać się dorosły, dojrzały, ponieważ osiągnął już rozmiary dorosłego człowieka. Jednak niekoniecznie musi tak być.

| SPOTYKAM |

4. Przedstawiamy postać Świętego Piotra:

Poznajcie Piotra. Może słyszeliście też jego inne imiona Szymon, Kefas.

W tym miejscu można przedstawić najważniejsze wydarzenia z życia św. Piotra, ilustrując obrazami (przykładowe obrazy do prezentacji):

Powołanie nad jeziorem Genezaret: Fresk z Kaplicy Sykstyńskiej, Domenico Ghirlandaio.

Przemienienie na górze Tabor: Duccio di Buoninsegna „Przemienienie Pańskie”.

Cudowny połów ryb: Rafael Santi – fresk z Kaplicy Sykstyńskiej.

Zaparcie się Jezusa: Dirck van Baburen, Zaparcie się św. Piotra.

Piotr przy pustym grobie: Henry Ossawa Tanner, Dwaj uczniowie przy grobie.

Piotr głosi kerygmat Fresk Kazanie św. Piotra z kaplicy Brancaccich Tommaso Masolino

5. Kontynuuj temat w oparciu o fragment z podręcznika:

Piotr wie o jednej bardzo ważnej sprawie. Nie jest to tylko jedna z ważnych spraw – to ta najważniejsza. On wie, że Jezus jest Panem i Zbawicielem każdego człowieka. Nie wie tylko za bardzo, jak powiedzieć o tym innym. I tu nagle ten rybak znad Jeziora Genezaret wychodzi i mówi wprost o swojej wierze całkiem obcym ludziom, a w dalszej perspektywie przyjmuje w związku z tym, co głosi, prześladowania, cierpienia i śmierć. Przez swoje dokonania Piotr stał się dla wszystkich chrześcijan punktem odniesienia – skałą, na której zbudowany jest Kościół.

| POZNAJĘ |

6. Zapal dużą świecę. Następnie korzystając z podręcznika, przedstaw uczniom sposób działania Ducha Świętego.

Choć przedstawiany jest zazwyczaj jako gołąb lub ognisty język, Pismo Święte nie twierdzi, że tak wygląda. Zasadniczo z nazwy nie wiemy, jak wygląda, zdecydowanie trudno Go sobie wyobrazić. Duch Święty, bo oczywiście o Nim mowa, jest bardzo mocno związany z dorosłością i dojrzałością człowieka. Oczywiście pewnie każdy z nas wie, że bierzmowanie to sakrament chrześcijańskiej dojrzałości. Jednak gdybyśmy zrobili eksperyment i sfotografowali osobę przed i po bierzmowaniu, nie zauważylibyśmy żadnych zmian. Sakrament ten to nie tylko dar, łaska, ale i zadanie, całkiem poważne. Z trzecią osobą Trójcy, czyli Duchem Świętym związane jest siedem darów, które jednocześnie są siedmioma zadaniami. Od momentu ich otrzymania wzrasta nasza odpowiedzialność za to, co robimy. Duch Święty daje nam siedem darów nieprzypadkowo – otrzymujemy je w jednym celu – by tak, jak apostołowie i ich uczniowie świadczą o swojej wierze.

7. Podziel klasę na siedem grup. Każda z nich powinna wylosować jeden z darów Ducha Świętego. Najlepiej, gdyby w tym momencie otrzymała dużą kartkę z zapisanym u góry wylosowanym darem. W tym miejscu można wspomnieć scenę z Dziejów Apostolskich, wskazując, że gdy wybierano do grona Dwunastu następcę Judasza, apostołowie modlili się, a następnie dokonali losowania. Jednocześnie warto wskazać, że dary Ducha Świętego ludzie otrzymują nie po równo, a według potrzeb, więc być może też to, co uczniowie robią właśnie na lekcji, to wstęp do tego, z czym przyjdzie się im mierzyć w przyszłości.
8. Każda z grup ma zadanie, opierając się na powyższym wprowadzeniu i na fragmencie z Youcatu umieszczonym w podręczniku, wskazać, w jaki sposób można w dorosłym życiu, w sposób dojrzały korzystać z wylosowanego daru. Prosimy, aby zrobili to w kilku (minimum trzech) punktach.
9. Przyjąć sakrament bierzmowania oznacza zawrzeć z Bogiem swego rodzaju umowę. Bierzmowany mówi: „Tak, wierzę w Ciebie, mój Boże, daj mi Twojego Ducha Świętego, żebym do Ciebie całkowicie należał, nigdy od Ciebie nie odstąpił i całe moje życie świadczył o Tobie duszą i ciałem, słowem i czynem, na dobre i na złe”. A Bóg mówi: „Tak, ufam ci, moje dziecko i obdaruję cię moim Duchem, czyli sobą samym. Będę cały twój. Nie odstąpię od ciebie w tym życiu tu na ziemi i tym w niebie. Będę w twoim ciele i twojej duszy, w twoich czynach i słowach. Nawet jeśli zapomnisz o mnie, ja będę przy tobie – na dobre i na złe”.

YC 205.

10. W zależności od tempa pracy grup najlepiej przeznaczyć na to zadanie od pięciu do dziesięciu minut. Następnie poproś uczniów, żeby przedstawili swoje odpowiedzi reszcie klasy. Po każdej prezentacji członkowie pozostałych grup głosują, która z odpowiedzi jest dla nich najważniejsza. Przy remisie ty musisz zdecydować. Wybrany punkt można podkreślić. Po przedstawieniu wszystkich, sformułuj wraz z uczniami z wybranych punktów krótką notatkę w formie:

Dary Ducha Świętego, otrzymane w sakramencie bierzmowania są po to, byśmy mogli żyć wiarą na co dzień.

Dar mądrości może pomóc mi w...

Dar rozumu może pomóc mi w...

Dar rady może pomóc mi w...

Dar męstwa może pomóc mi w...

Dar umiejętności może pomóc mi w...

Dar pobożności może pomóc mi w...

Dar bojaźni Bożej może pomóc mi w...

| ODPOWIADAM |

11. Możesz pokazać reprodukcję obrazu Ukrzyżowanie św. Piotra Caravaggia.
12. Dojrzałość i dorosłość w wierze poznaje się nie po tym, kim kto jest i jaką pełni w Kościele funkcję – czy jest zwykłym świeckim chrześcijaninem, czy osobą związaną z głoszeniem wiary, jak choćby katechetą, księdzem, zakonikiem lub zakonnica. Dojrzałość w wierze okazuje się w momencie, gdy trzeba o niej zaświadczyć. Można to zrobić na wiele sposobów, niekoniecznie stając się męczennikiem, jak Św. Piotr. Gdy kasujemy bilet w autobusie, pokazujemy swoją uczciwość, także gdy w stajemy w obronie wartości związanych z wiarą, w obronie Kościoła w codziennych dyskusjach – w szkole, w pracy, w rodzinie. Swoją dojrzałość i dorosłość w wierze pokazujemy zawsze, gdy stajemy się dla kogoś oparciem, skałą, Piotrem.

| UTRWALAM |

13. Podsumowując lekcję, możesz powiedzieć: *Świadectwo o swojej wierze jest jednym z najpoważniejszych obowiązków każdego dojrzałego chrześcijanina.*

Z niego będziemy rozliczani – tak jak uczniowie Jezusa, którzy wytrwali przy wierze i ci, którzy upadli. Im jesteśmy dojrzałsi, tym bardziej jesteśmy odpowiedzialni za siebie, ale także za tych, których wiarę możemy wzmocnić lub osłabić.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

14. Jako zadanie proponujemy uczniom zastanowienie się nad tym, jakie ich postawy i zachowania świadczą o tym, że są chrześcijanami na co dzień. Polecenie z podręcznika:

Masz już takie możliwości, że możesz stać się oparciem, skałą dla wiary innych – zastanów się dla kogo? Być może dla młodszego rodzeństwa, które jest w ciebie wpatrzone, dla przyjaciół, znajomych? Czy pokazujesz im swoją dojrzałość w wierze, czy jesteś świadkiem wiary?

| MODLĘ SIĘ |

15. Lekcję kończymy modlitwą nawiązującą do liturgii sakramentu bierzmowania:

Pragniemy, aby Duch Święty, którego otrzymamy, umocnił nas do mężnego wyznawania wiary i do postępowania według jej zasad.

Obrzędy bierzmowania dostosowane do zwyczajów diecezji polskich, Katowice 2019, s. 37.

40 |

ROLA UCZUĆ W DOROSŁYM ŻYCIU

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: budowanie umiejętności korzystania z uczuć w sposób dojrzały.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > definiuje i opisuje dojrzałe uczucia ludzkie;
- > stara się podejmować czyny moralnie dobre;
- > panuje nad własnymi emocjami;
- > podejmuje pracę nad formacją dojrzałego sumienia.

Postawy: uczeń panuje nad własnymi emocjami.

Metody i techniki: metody audiowizualne, **rozmowa** kierowana, praca z tekstem.

Środki dydaktyczne: obrazy serca i rozumu, czołówka filmu „Gwiazdne wojny”, podręcznik.

PRZEBIEG LEKCJI

| ODKRYWAM |

1. Najlepiej rozpocząć lekcję modlitwą.
2. Wprowadź do tematu katechezy, odwołując się do podręcznika.

Serce i rozum to symboliczne wskazanie dwóch dróg, jakimi przebiegają nasze życiowe wybory. Czasem wszystko staramy się przemyśleć, wielokrotnie analizujemy, zanim podejmiemy decyzje, a czasem zdajemy się na

impuls, poryw serca czy motyle w brzuchu. Co jest lepsze, pewniejsze, za czym warto iść bardziej – za sercem czy za rozumem?

3. W tym miejscu możesz zapytać uczniów o ich zdanie na ten temat.

Jak patrzycie na tę sprawę – serce czy rozum?

Czym sami kierujecie się w życiu – bardziej uczuciami czy rozumem?

4. Jeśli się pojawi ta kwestia, można też wskazać, że często przyjmuje się, że kobiety kierują się bardziej sercem, a mężczyźni rozumem. Pytanie do uczniów:

Czy jest to prawda czy stereotyp?

| SPOTYKAM |

5. Jeśli są techniczne możliwości, w tym miejscu można wyświetlić początek jednego z filmów z serii „Gwiezdne Wojny”, może być to np. [youtube.com/watch?v=fm_4WaPbbK0](https://www.youtube.com/watch?v=fm_4WaPbbK0) z „Imperium kontratakuje”.

Jeśli masz swój ulubiony film z tej serii, możesz go w tym miejscu wybrać i zastąpić proponowany fragment. W takim wypadku warto krótko uzasadnić swój wybór.

6. Następnie zapytaj uczniów o ich znajomość „Gwiezdných Wojen”, można odwołać się do podręcznika:

Dawno temu i w odległej galaktyce mieliśmy do czynienia ze starciem dwóch sił – rycerzy Jedi i mrocznych Sithów. Pierwsi z nich unikali gwałtownych emocji, raczej emanowali spokojem i opanowaniem. Kierowali się rozumem i wiedzą.

Nie ma emocji – jest spokój.

Nie ma ignorancji – jest wiedza.

Nie ma namiętności – jest pogoda ducha.

Nie ma chaosu – jest harmonia.

Nie ma śmierci – jest Moc.

Takie były najważniejsze zasady kierujące zakonem Jedi. Gdy któryś z mistrzów Jedi dawał się opanować emocjom, mógł przejść na ciemną stronę mocy i stać się Sithem. Pokazuje to choćby historia Anakina Skywalkera, który stał się Darthem Vaderem. Niestety, czasem jest tak też z nami. Uczucia

i emocje nie są złe. Jednak do ich kontroli mamy rozum. Kontynuujemy w duchu Gwiezdnych Wojen: Anakin stał się Vaderem przez swoją niedojrzałość w sferze uczuciowej. Zostało to wykorzystane przez mrocznego Palpatina, który sprawił, że ten przeszedł na drogę zła. Jednocześnie dopiero dojrzałe uczucie do syna – Luka Skywalker, pozwoliło mu wrócić na ścieżkę dobra w ostatnich chwilach życia.

| POZNAJĘ |

7. Kontynuuj: *Wróćmy jednak z odległej Galaktyki. Spróbujmy określić, skąd pochodzą nasze złe, niedojrzale wybory.*

Pytania do uczniów:

Dlaczego ludzie czynią zło i wybierają źle?

Gdzie leży tego przyczyna?

Podziel tablicę na dwie kolumny. Uczniowie mogą zapisywać swoje odpowiedzi na tablicy w jednej kolumnie.

8. Jeden z uczniów może odczytać fragment Pisma Świętego z podręcznika. Jeśli panuje w klasie taki zwyczaj, można zrobić to w sposób uroczysty, ze świecą.

Nie to, co wchodzi do ust, czyni człowieka nieczystym, ale co z ust wychodzi, to go czyni nieczystym». Wtedy przystąpili do Niego uczniowie i rzekli: «Wiesz, że faryzeusze zgorszyli się, gdy usłyszeli to powiedzenie?». On zaś odrzekł: «Każda roślina, której nie sadił mój Ojciec niebieski, będzie wyrwana. Zostawcie ich! To są ślepi przewodnicy ślepych. Lecz jeśli ślepy ślepego prowadzi, obaj w dół wpadną». Wtedy Piotr zabrał głos i rzekł do Niego: «Wytłumacz nam tę przypowieść!». On rzekł: «To i wy jeszcze niepojętni jesteście? Nie rozumiecie, że wszystko, co wchodzi do ust, do żołądka idzie i wydalą się na zewnątrz. Lecz to, co z ust wychodzi, pochodzi z serca, i to czyni człowieka nieczystym. Z serca bowiem pochodzą złe myśli, zabójstwa, cudzołóstwa, czyny nierządne, kradzieże, fałszywe świadectwa, przekleństwa. To właśnie czyni człowieka nieczystym. To zaś, że się je nie umyłymi rękami, nie czyni człowieka nieczystym».

Mt 15, 11-20

Można w tym miejscu podkreślić, że oczywiście Jezus nie zachęca nas, byśmy jedli nieumytymi rękami. Jednak pokazuje pewne priorytety.

9. Poproś uczniów o ustosunkowanie się do słów Jezusa.

Czy zgadzacie się z nimi?

Dlaczego według Jezusa człowiek dokonując złych wyborów, staje się nieczystym?

Odpowiedzi uczniowie zapisują na tablicy w drugiej kolumnie.

10. Jezus oczywiście nie wskazuje, że uczucia są same w sobie złe. One także czynią człowieka tym, kim jest. Jednak to właśnie w sercu rodzi się każdy grzech. Gdy pozwalamy, by gwałtowne uczucia zaczęły nas kontrolować, stajemy się podatni na grzech. Zazdrość, pożądanie, złość, strach sprawiają, że człowiek przestaje kierować się rozumem i robi rzeczy złe. Człowiek naprawdę rzadko potrafi dokonywać zła jako zła, pomija bowiem ten etap, na którym jest czas na przemyślenie swoich czynów.

| ODPOWIADAM |

11. Kontynuuj rozmowę z uczniami, korzystając z tekstu w podręczniku:

W jaki sposób mogę dojrzałe korzystać ze swoich uczuć? To jednocześnie proste i oczywiste, a z drugiej tak po ludzku trudne.

Wiemy także, że Syn Boży przyszedł i obdarzył nas zdolnością umysłu tak, że poznajemy Prawdziwego.

1J5,20

Wszystkie popędy naszego serca powinniśmy zbadać przy użyciu rozumu. To wyraz naszej dojrzałości, dorosłości, która niekoniecznie wyraża się w wieku osiemnastu lat. Można być rozsądnym w wieku lat kilkunastu i mądrze korzystać z uczuć. Oczywiście można mieć też więcej niż czterdzieści lat i nadal być Piotrusiem Panem.

| UTRWALAM |

12. Bazując na tekście w podręczniku, podsumuj lekcję:

1. Uczucia pełnią ważną rolę w życiu, jednak nie należy podchodzić do nich bezkrytycznie.
2. Kierowanie się nimi może nas prowadzić do grzechu.
3. Dojrzały człowiek kontroluje swoje uczucia i bada je przy użyciu rozumu.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

13. Kiedy ostatnio poddałeś się złości, nienawiści, zazdrości? Przypomnij sobie, dlaczego pojawiły się u ciebie takie uczucia? Oceń czy twoja reakcja była odpowiednia do sytuacji?

| MODLĘ SIĘ |

14. Lekcję warto zakończyć modlitwą zaczerpniętą z biblijnej Księgi Mądrości, zamieszczoną w podręczniku:

Boże przodków i Panie miłosierdzia,
któryś wszystko uczynił swoim słowem
i w Mądrości swojej stworzyłeś człowieka,
by panował nad stworzeniami, co przez Ciebie się stały,
by władał światem w świętości i sprawiedliwości
i w prawości serca sądy sprawował –
dajże mi Mądrość, co dzieli tron z Tobą,
i nie wyłączaj mnie z liczby swych dzieci!
Bom sługa Twój, syn Twojej służebnicy,
człowiek niemocny i krótkowieczny,
zbyt słaby, by pojąć sprawiedliwość i prawa.
Choćby zresztą był ktoś doskonały między ludźmi,
jeśli mu braknie mądrości od Ciebie – za nic będzie poczytany.

Mdr 9, 1-6

41 |

ŻYCIE W PERSPEKTYWIE POWOŁANIA

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: wskazanie na powołanie jako podstawowe odniesienie w myśleniu o przyszłości.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wyjaśnia specyfikę powołania, również w kontekście wyboru zawodu i projektowania dorosłego życia,
- > uzasadnia zamiar Boga wobec człowieka, wskazuje na osoby, którą mogą pomóc w rozeznaniu powołania.

Postawy: uczeń rozeznaje swoje miejsce w Kościele i świecie.

Metody i techniki: podróż w wyobraźni (księga Jonasza), rozmowa kierowana.

Środki dydaktyczne: księga Jonasza w wersji audio, podręcznik.

PRZEBIEG LEKCJI

| ODKRYWAM |

1. Lekcję warto rozpocząć modlitwą.
2. Wprowadź uczniów w temat zajęć. Można zapytać:

Z czym kojarzy się wam słowo „powołanie”?

Odpowiedzi uczniów można zebrać i skonfrontować ze słowami z podręcznika: jako nagrodę możesz zaproponować ocenę za aktywność, mały modlitewnik maryjny, prawo do wymiany jednego „niewygodnego” pytania na własne podczas najbliższego sprawdzianu etc.

3. Powołanie wiąże się ze słowem „wołać”, podobnie jest po łacinie, gdzie powołanie to *vocatio*. Nie jest to zwykła zachęta do robienia czegoś w życiu. To mocny głos, wzywa on do podjęcia konkretnej życiowej drogi, która jest wyborem na całe życie, w perspektywie wieczności. Możesz powiedzieć: *Musimy być świadomi, że w chrześcijańskiej perspektywie ten głos, to wołanie mają jednego nadawcę – Boga i jedną osobę, która jest Jego odbiorcą, czyli każdego konkretnego człowieka, który może tego wołania wysłuchać lub nie.*

| SPOTYKAM |

4. Pismo Święte przedstawia wiele historii powołania. Mają one jednak często wspólny mianownik – osoba powołana to zwykły człowiek, który – świadomy swoich słabości i ograniczeń – nie chce podjąć misji, jaką powierza mu Bóg. Jednocześnie wyrwany ze swojego zwyczajnego życia może, współpracując z Bogiem, słuchając skierowanego do niego wołania, dokonać rzeczy, które odwracają bieg historii. Przypomnimy sobie teraz jedną z nich.
5. W tym miejscu, jeśli przebieg lekcji na to pozwala, zaproponuj uczniom wysłuchanie księgi Jonasza. Możemy na ten czas klasę zaciemnić, a uczniowie mogą przymknąć oczy, aby mogli rozbudzić wyobraźnię.

Księgę Jonasza znajdziemy tu:

www.youtube.com/watch?v=-LJWd2RezHQ

Alternatywnie można odwołać się do podręcznika, który też może służyć za wprowadzenie do słuchowiska:

Jedną z najciekawszych historii powołania odnajdziemy w Księdze Jonasza. Bóg wyznaczył prorokowi Jonaszowi zadanie. Miał on pójść do Niniwy i przekazać wieść, że ze względu na złe postępowanie jej mieszkańców miasto zostanie zniszczone przez Boga. Jednak nasz bohater nie ma ochoty wykonać tego zadania i ucieka, przez co sprowadza na siebie, a także otaczające go osoby, niebezpieczeństwo. Ucieka statkiem do Tarsisz, wpadając w wielki sztorm, który uspokaja się dopiero wtedy, gdy nasz bohater przyznaje się towarzyszom do swojego występku i zostaje na własne życzenie wrzucony do morza. Trafia do brzucha wielkiej ryby, gdzie spędza trzy dni i noce, dopóki nie zgadza się wykonać powierzonych sobie misji.

| POZNAJĘ |

6. Odwołaj się do podręcznika:

Każdy z nas jest powołany do tego samego – do zbawienia. Jednocześnie każdy ma też swoje indywidualne powołanie, które powinno kierować wszystkimi naszymi ważnymi wyborami. Podobnie jak Jonasz – możemy z nim walczyć jednak zapewne nie będzie to ze sobą niosło pozytywnych skutków. Jest jednak pewien drobny problem – nie każdy z nas potrafi dostrzec swoje powołanie w taki sposób, w jaki zrobił to Jonasz.

7. W zależności od przebiegu lekcji, można odczytać lub streścić fragment Księgi Samuela:

Młody Samuel usługiwał Panu pod okiem Helego. W owym czasie rzadko odzywał się Pan, a widzenia nie były częste. Pewnego dnia Heli spał w zwykłym miejscu. Oczy jego zaczęły już słabnąć i nie mógł widzieć. A światło Boże jeszcze nie zagasto. Samuel zaś spał w przybytku Pańskim, gdzie znajdowała się Arka Przymierza. Wtedy Pan zawołał Samuela, a ten odpowiedział: «Oto jestem». Potem pobiegł do Helego mówiąc mu: «Oto jestem: przecież mię wołałeś». Heli odrzekł: «Nie wołałem cię, wróć i połóż się spać». Położył się zatem spać. Lecz Pan powtórzył wołanie: «Samuelu!» Wstał Samuel i poszedł do Helego mówiąc: «Oto jestem: przecież mię wołałeś». Odrzekł mu: «Nie wołałem cię, synu. Wróć i połóż się spać». Samuel bowiem jeszcze nie znał Pana, a słowo Pańskie nie było mu jeszcze objawione. I znów Pan powtórzył po raz trzeci swe wołanie: «Samuelu!» Wstał więc i poszedł do Helego, mówiąc: «Oto jestem: przecież mię wołałeś». Heli spostrzegł się, że to Pan woła chłopca. Rzekł więc Heli do Samuela: «Idź spać! Gdyby jednak kto cię wołał, odpowiedz: Mów, Panie, bo sługa Twój słucha». Odszedł Samuel, położył się spać na swoim miejscu. Przybył Pan i stanąwszy zawołał jak poprzednim razem: «Samuelu, Samuelu!» Samuel odpowiedział: «Mów, bo sługa Twój słucha».

1 Sm 3, 1-10

Czasami potrzebujemy pomocy kogoś takiego jak Heli, by rozpoznać, że dane powołanie pochodzi od Boga.

8. Zapytaj uczniów:

Kogo i dlaczego pytalibyście o rozpoznanie swojego powołania?

Może chodzić o konkretne osoby, ale też o rodzaje powołania – przyjaciela, członka rodziny nauczyciela, wychowawcę, katechetę, księdza.

Dlaczego wybralibyście tę osobę?

| ODPOWIADAM |

9. Lekcję można kontynuować fragmentem tego działu z podręcznika ucznia:

Nie jest łatwo przyjąć zadania powierzone nam przez Boga. Uciekamy od nich prawie jak Jonasz płynący statkiem do Tarszisz. Jednak zazwyczaj jest to inaczej niż w opowieści o krnąbrnym proroku. Po prostu w zalewie własnych pragnień i oczekiwań nie odróżniamy wezwania pochodzącego od Boga, od tego, czego chcemy my lub czego oczekują od nas inni. Znalezienie odpowiedzi na pytanie, jakie jest moje powołanie, wymaga czasu i korzystania z pomocy i doświadczenia innych.

| UTRWALAM |

10. Korzystając z myśli zawartych w podręczniku, można podsumować lekcję:

Każdy z nas otrzymuje od Boga bardzo konkretne zadanie, które przyniesie w perspektywie zbawienie.

Rozpoznanie powołania jest jednym z najważniejszych zadań czasu dorastania.

Swoje powołanie najłatwiej rozpoznać w spotkaniu z Bogiem i drugim człowiekiem.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

11. Zaproponuj uczniom zadanie po dzisiejszej lekcji:

Porozmawiaj dzisiaj o swoim powołaniu, o swoim życiowym zadaniu. Z kim?

Z kim chcesz i kogo uznasz za odpowiednią do tego osobę – księdza, katechetę, kogoś z rodziny, przyjaciela czy mentora.

| MODLĘ SIĘ |

12. Lekcję warto zakończyć modlitwą o dobre rozeznanie powołania, jej tekst znajduje się w podręczniku ucznia.

Panie Jezu, daj mi jasność serca tak bardzo potrzebną do rozeznania, kim jestem, kim mam być i co mam robić.

Panie Jezu Chryste, oświeć mnie, proszę,
światłem Twojego Ducha,
abym właściwie odczytał drogę,
którą chcesz mnie prowadzić.

Daj mi jasność nie tylko umysłu,
ale przede wszystkim serca,
dla rozpoznania tego,
kim jestem, kim mam być
i co mam robić, aby jak najlepiej
zrealizować Twój plan wobec mnie.

Udziel mi także siły
do wytrwałego kroczenia za Tobą
drogą mojego życiowego powołania.
Amen

siostrybiale.org/modlitwa-o-rozeznanie-drogi-zyciowej/

42 |

RODZAJE POWOŁAŃ W KOŚCIELE

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: wskazanie na potrójne powołanie każdego człowieka w Kościele.

Cele szczegółowe. Uczni:

- > wie, jak rozeznąć swoje miejsce w Kościele;
- > buduje pozytywny wizerunek Kościoła;
- > reaguje, gdy Kościół jest atakowany;
- > wskazuje właściwe formy zaangażowania świeckich w Kościół.

Postawy: uczeń rozeznaje swoje miejsce w Kościele i świecie.

Metody i techniki: praca w grupach, praca z tekstem, elementy **wykładu**.

Środki dydaktyczne: kartki, podręcznik.

PRZEBIEG LEKCJI

| ODKRYWAM |

1. Zaczynij lekcję wybraną przez siebie modlitwą.
2. Można wprowadzić uczniów w temat katechezy, korzystając z podręcznika:
Mówimy często o ludziach, którzy wykonują swoją pracę z powołania. Nauczyciel, lekarz i inne zawody o dużej wadze dla społeczeństwa często łączone są z powołaniem. Oczywiście, także inni mają swoje powołania – mniejsze i większe. Powołanie kapłańskie i do życia zakonnego nie są jedyną dostępną drogą, jaką proponuje nam Kościół. Poprzez to, że bycie

we wspólnocie wiąże się z określonymi obowiązkami, Kościół dla każdego z nas ma różne sposoby ich realizacji.

3. Możesz zapytać uczniów:

Dlaczego niektóre z wymienionych zawodów uznajemy za zawody z powołania?

Dlaczego rozróżniamy w nich osoby z powołania lub podejmujące je z innych powodów?

Dlaczego ludzie podejmują się takich „powołaniowych” zawodów z innych, niż powołanie powodów?

| SPOTYKAM |

4. Możesz wskazać, że w tej lekcji dział SPOTYKAM ma charakter nieco żartobliwy, jest pastiszem. Możesz powiedzieć: *Oto zwyczajny katolik z Polski. Taki, jak wielu z nas. Ochrzczony, bierzmowany i z wiedzą zdobytą na szkolnej katechezie. Czy czuje się on częścią Kościoła, czy może jest tylko jego klientem? Jak zachowa się, gdy słyszy, że atakowany jest Kościół? Staje w jego obronie? Przytakuje? A może zostawia tę sprawę, bo po co się kłócić? Co robi, gdy wytyka się niewłaściwe zachowania jego księdza proboszcza? Poda kolejne przykłady? Co wreszcie robi, gdy usłyszysz, że w Kościele nic się nie dzieje, nie ma żadnych propozycji dla młodego człowieka? A właściwie, to od czego jest w tym Kościele?*

5. Podziel klasę na grupy maksymalnie czteroosobowe, mogą to być też pary w ławkach. Uczniowie otrzymują kartki. Warto poprosić uczniów, aby wypełnili w tym momencie lewą stronę, w której wypisujemy wszystkie odpowiedzi podobne do powyższego opisu katolika z Polski.

Czego chcę od Kościoła?

Jak traktuje nauczanie Kościoła?

Jak traktuję księży, zakonników, biskupów?

| POZNAJĘ I ODPOWIADAM |

6. Przedstawiamy uczniom trzy misje każdego katolika, możemy w tym momencie poprosić klasę o samodzielną lekturę z podręcznika.

7. Kościół wskazuje na to, że istnieją trzy podstawowe zadania wszystkich jego członków. Jest to misja prorocka, kapłańska i królewska. Są one wspólne dla wszystkich, choć realizowane na różne sposoby. Można je podzielić na dwie grupy – powołanie osób duchownych i konsekrowanych oraz powołanie świeckich. Ci drudzy, a jest ich przecież większość, czasem zapominają o swoich zadaniach opisanych w ten sposób:

Ludzie świeccy uczestniczą w *urzędzie kapłańskim* Chrystusa, gdyż jako wcieleni przez Chrzest w Chrystusowe Ciało łączą się z Nim w tej ofercie, ofiarowując siebie samych i wszystkie swoje uczynki (por. Rz 12, 1-2). Oto co o nich mówi Sobór: „Wszystkie (...) ich uczynki, modlitwy i apostołskie przedsięwzięcia, życie małżeńskie i rodzinne, codzienna praca, wypoczynek ducha i ciała, jeśli odbywają się w Duchu, a nawet utrapienia życia, jeśli cierpliwie znoszone, stają się duchowymi ofiarami miłymi Bogu przez Jezusa Chrystusa (por. 1 P 2, 5); ofiary te składane są zbożnie Ojcu w eucharystycznym obrzędzie wraz z ofiarą Ciała Pańskiego. W ten sposób i ludzie świeccy, jako zbożnie działający wszędzie czciciele Boga, sam świat Jemu poświęcają”.

Udział w *prorockim urzędzie* Chrystusa, „który zarówno świadectwem życia, jak mocą słowa ogłosił Królestwo Ojca”, uprawnia i zobowiązuje świeckich do tego, by z wiarą przyjęli Ewangelię i głosili ją słowem i czynem, demaskując śmiało i odważnie wszelkie przejawy zła. Zjednoczeni z Chrystusem, „wielkim prorokiem” (por. Łk 7, 16), ustanowieni w Duchu Świętym „świadkami” zmartwychwstałego Chrystusa, świeccy otrzymują udział zarówno w nadprzyrodzonym zmyśle wiary Kościoła, który „nie może w niej zbłądzić”, jak i w łasce słowa (por. Dz 2, 17-18; Ap 19, 10). Winni oni zabiegać o to, by nowość i moc Ewangelii jaśniała w ich życiu codziennym, rodzinnym i społecznym, oraz cierpliwie i odważnie, pośród sprzeczności współczesnych czasów, dawać wyraz nadziei na przyszłą chwałę „także przez formy życia świeckiego”.

Jan Paweł II, *Christifideles laici* 14

8. Po lekturze można zaproponować krótką dyskusję na temat tego tekstu – czy był zrozumiały, czy zrodził jakieś pytania, wątpliwości, czy postawy katolików w Polsce odpowiadają zadaniom, jakie mają w ramach trzech urzędów?

| ODPOWIADAM |

9. Kontynuacja katechezy przy pomocy podręcznika – przeczytaj na głos fragment:

W jaki sposób każdy z nas może realizować swoje powołanie w Kościele? Jest wiele sposobów. Nie każdy musi być katechetą, działać w grupach misyjnych, w wolontariacie. Są jednak zadania i obowiązki, które dotyczą wszystkich, bez których każde poważniejsze zaangażowanie w życie wspólnoty Kościoła mija się z celem. Jest to przede wszystkim codzienne uświęcanie świata i uobecnianie Kościoła swoją własną postawą wobec innych. Sumienne wykonywanie obowiązków, bycie wzorem dla innych. Z tej perspektywy dopiero można decydować, co dalej, co więcej mogą zrobić dla mojego Kościoła. Do czego jestem w nim wezwany – do kapłaństwa urzędowego, zakonu, życia w rodzinie, a może nawet do samotności. Do głoszenia Chrystusa z amfony, w Internecie, a może jednak przy rodzinnym stole, linii produkcyjnej w fabryce czy kanale w samochodowym warsztacie.

10. Można kontynuować pracę w grupach. Uczniowie odpowiadają na pytanie: *Co nasz bohater może zrobić dla Kościoła, dla wykonania swojej misji w Kościele?*

Warto zaproponować uczniom, by uwzględnili w tym miejscu zawód, którego się uczą.

Poproś przedstawicieli grup, o krótkie przedstawienie wyników pracy grupy na forum klasy. Można nagrodzić najciekawsze, ale także i te najbardziej humorystyczne propozycje.

| UTRWALAM |

11. Przy pomocy tekstu podręcznika, można podsumować lekcję:

- > Każdy katolik – świecki czy duchowny – jest pełnoprawnym członkiem Kościoła, mającym w nim określone zadania.
- > Wszyscy świeccy uczestniczą na swój sposób w kapłańskim, prorockim i królewskim urzędzie Chrystusa.
- > Osoby świeckie mogą głosić Chrystusa poprzez sumienne wypełnianie swoich obowiązków, a ewentualnie dopiero później przez różne posługi w Kościele.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

12. Można zaproponować uczniom zadanie do samodzielnego wykonania. Nie musisz tego sprawdzać, uczniowie mają szansę wykazać się odpowiedzialnością za zadanie: *Poszukaj postaci świętego, który podobnie jak św. Józef, który jest uznawany za specjalistę od wypełniania swoich codziennych, świeckich obowiązków, może być w tej kwestii wzorem.*

| MODLĘ SIĘ |

13. Lekcję można zakończyć modlitwą do św. Józefa:

Święty Józefie, tak jak niegdyś byłeś u boku Jezusa, tak dzisiaj bądź przy nas, by nam towarzyszyć w naszej wędrówce do Boga. Ucz nas być małymi i ubogimi w naszej pracy, cierpliwymi na wygnaniu, pokornymi i niepozornymi w życiu, odważnymi w modlitwie i żarliwymi w miłości. Amen.

ordo.pallotyni.pl/index.php|naboestwa-i-modlitwy/modlitwy-do-sw-jozefa/370-modlitwa-do-sw-jozefa-v

43 |

CZYŃ DOBRO, A ZŁA UNIKAJ

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: wskazanie na konieczność unikania grzechu i podejmowania działania dla dobra.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > uzasadnia potrzebę respektowania obiektywnych norm moralnych,
- > wskazuje na Dekalog jako źródło norm moralnych,
- > wskazuje, na jakie cele powinien być przeznaczony jego czas,
- > rozróżnia normy obiektywne od tych, które są umieszczone w konkretnym kontekście kulturowym.

Postawy: Uczeń stara się podejmować czyny moralnie dobre.

Metody i techniki: metody audiowizualne, rozmowa kierowana.

Środki dydaktyczne: zwiastun filmu „Dobry człowiek”, obraz Mojżesza i tablic Dekalogu.

PRZEBIEG LEKCJI

| ODKRYWAM |

1. Lekcję można rozpocząć modlitwą.
2. Wprowadź uczniów w temat lekcji, na przykład za pomocą tekstu w podręczniku:

Kiedy przygotowujemy się do sakramentu pokuty, dokonujemy rozliczenia wszystkiego, co wyrzuca nam sumienie, koncentrujemy się na tym, co zrobiliśmy (bądź nie zrobiliśmy) złego. Jednak to nie wystarczy. To, że

nikogo nie zabiłem, nie okradłem, nie okłamałem, to za mało. Nie wystarczy tylko unikać zła – trzeba też czynić dobro. To jest nasza chrześcijańska powinność.

| SPOTYKAM |

3. Możesz rozpocząć słowami: *Viggo Mortensen jest znany przede wszystkim ze swojej roli w ekranizacji dzieła Tolkiena „Władca Pierścieni”. Grał jednak w wielu innych filmach – jednych bardziej rozrywkowych, a innych podejmujących zdecydowanie trudniejsze tematy. Dzisiaj przyjrzymy się jego roli, która należy do tego drugiego typu.*

4. Przedstaw uczniom uczniom **zwiastun** filmu „Dobry człowiek”:

Tytułowy bohater filmu „Dobry człowiek”, profesor John Halder, żyjący w Niemczech tuż przed II wojną światową ma trudne życie – opiekuje się znerwicowaną żoną i dwójką dzieci, matką dotkniętą demencją. Podejmuje jednak swoje wysiłki i jest widziany jako dobry człowiek. W swojej książce podejmuje tematykę eutanazji, co żywo interesuje nazistowskie władze – zaczyna iść z prądem wydarzeń, przez co jego prace stają się podstawą do eliminacji ze społeczeństwa nie tylko śmiertelnie chorych, ale i wszystkich nie pasujących do wizji nazistowskiego społeczeństwa. Profesorowi zaczyna podobać się to, w jaki sposób traktowany jest przez reżim i idąc na moralne kompromisy, zatracza wyznawane dotąd wartości. Jego działalność dotyka bezpośrednio jego najbliższego przyjaciela psychoanalityka żydowskiego pochodzenia, Maurica. Dopiero jednak wizyta w obozie koncentracyjnym pozwala mu zrozumieć ogrom zła, do którego się przyczynił.

5. Można zapytać uczniów o ich ocenę postawy bohatera filmu.

Czy można usprawiedliwić profesora Haldera?

Czy pogoń za sukcesem w życiu usprawiedliwia złe wybory?

Czy znacie podobne postawy w kulturze?

6. W tym miejscu trzeba jednocześnie mocno odciąć się od oceniania postawy jakichkolwiek postaci historycznych, polityków itp., a gdyby takie głosy się pojawiły, zwłaszcza względem współcześnie żyjących, trzeba je zamknąć. Można w tym miejscu podkreślić, że mamy narzędzia do oceny bohaterów kultury, ale motywacje żyjących wokół nas ludzi są dla nas

ukryte. Dyskusja może w tym miejscu być mocno żywiłowa, twoim zadaniem jest zapanowanie nad nią.

| POZNAJĘ |

7. Warto w tym miejscu wyświetlić obraz Mojżesza z tablicami Dekalogu. Pytania do uczniów:

Co przedstawia ten obraz?

8. Można zagospodarować pozostały czas na odczytanie biblijnej wersji Dekalogu (druga, alternatywna propozycja jest w dziale Odpowiadam), wskazując, że ta, którą znamy z katechizmów czy książeczek do nabożeństwa, jest skróconą wersją przeznaczoną do recytacji. W Piśmie Świętym natomiast przykazania te występują w dwóch wersjach, które się od siebie nieco różnią, choć oczywiście nie są sprzeczne. Jedna znajduje się w dwudziestym rozdziale Księgi Wyjścia, a druga w piątym rozdziale Księgi Powtórzonego Prawa. Dzisiaj przypomnimy sobie tę pierwszą wersję:

Wtedy mówił Bóg wszystkie te słowa: «Ja jestem Pan, twój Bóg, który cię wywiódł z ziemi egipskiej, z domu niewoli.

Nie będziesz miał cudzych bogów obok Mnie! Nie będziesz czynił żadnej rzeźby ani żadnego obrazu tego, co jest na niebie wysoko, ani tego, co jest na ziemi nisko, ani tego, co jest w wodach pod ziemią! Nie będziesz oddawał im pokłonu i nie będziesz im służył, ponieważ Ja Pan, twój Bóg, jestem Bogiem zazdrosnym, który karze występki ojców na synach do trzeciego i czwartego pokolenia względem tych, którzy Mnie nienawidzą. Okazuję zaś łaskę aż do tysięcznego pokolenia tym, którzy Mnie miłują i przestrzegają moich przykazań.

Nie będziesz wzywał imienia Pana, Boga twego, do czczych rzeczy, gdyż Pan nie pozostawi bezkarnie tego, który wzywa Jego imienia do czczych rzeczy.

Pamiętaj o dniu szabatu, aby go uświęcić. Sześć dni będziesz pracować i wykonywać wszystkie twe zajęcia. Dzień zaś siódmy jest szabatem ku czci Pana, Boga twego. Nie możesz przeto w dniu tym wykonywać żadnej pracy, ani ty sam, ani syn twój, ani twoja córka, ani twój niewolnik, ani twoja niewolnica, ani twoje bydło, ani cudzoziemiec, który mieszka pośród twych bram. W sześciu dniach bowiem uczynił Pan niebo, ziemię,

morze oraz wszystko, co jest w nich, w siódmym zaś dniu odpoczął. Dlatego pobłogosławił Pan dzień szabat i uznał go za święty.

Czczij ojca twego i matkę swoją, abys długo żył na ziemi, którą Pan, Bóg twój, da tobie.

Nie będziesz zabijał.

Nie będziesz cudzołożył.

Nie będziesz kradł.

Nie będziesz mówił przeciw bliźniemu twemu kłamstwa jako świadek.

Nie będziesz pożądał domu bliźniego twego. Nie będziesz pożądał żony bliźniego twego, ani jego niewolnika, ani jego niewolnicy, ani jego wołu, ani jego ośła, ani żadnej rzeczy, która należy do bliźniego twego».

Wtedy cały lud, słysząc grzmoty i błyskawice oraz głos trąby i widząc górę dymiącą, przeląkł się i drżał, i stał z daleka. I mówili do Mojżesza: Mów ty z nami, a my będziemy cię słuchać! Ale Bóg niech nie przemawia do nas, abyśmy nie pomarli! Mojżesz rzekł do ludu: «Nie bójcie się! Bóg przybył po to, aby was doświadczyć i pobudzić do bojaźni przed sobą, żebyście nie grzeszyli». Lud stał ciągle z daleka, a Mojżesz zbliżył się do ciemnego obłoku, w którym był Bóg.

Wj 20, 1-21

8. Możesz odwołać się do podręcznika:

W Piśmie Świętym jest wiele wskazań, w jaki sposób należy postępować. Oczywiście mamy zbiory nakazów i zakazów, spośród których najbardziej znanym jest Dekalog, a sama Tora – czyli Pięcioksiąg Mojżeszowy zawiera podobno aż 613 przykazań. Punktem jednak odniesienia dla nich wszystkich powinna być miłość do Boga i drugiego człowieka. Jezus daje nam wskazówkę, w jaki sposób możemy osiągnąć doskonałość.

A oto zbliżył się do Niego pewien człowiek i zapytał: «Nauczycielu, co dobrego mam czynić, aby otrzymać życie wieczne?» Odpowiedział mu: «Dla czego Mnie pytasz o dobro? Jeden tylko jest Dobry. A jeśli chcesz osiągnąć życie, zachowaj przykazania». Zapytał Go: «Które?» Jezus odpowiedział: «Oto te: Nie zabijaj, nie cudzołóż, nie kradnij, nie zeznawaj fałszywie, czcij ojca i matkę oraz miłuj swego bliźniego, jak siebie samego!» Odrzekł Mu młodzieniec: «Przestrzegałem tego wszystkiego, czego mi jeszcze brakuje?». Jezus mu odpowiedział: «Jeśli chcesz być doskonały, idź, sprzedaj, co

posiadasz i rozdaj ubogim, a będziesz miał skarb w niebie. Potem przyjdź i chodź za Mną!». Gdy młodzieniec usłyszał te słowa, odszedł zasmucony, miał bowiem wiele posiadłości.

Mt 19, 16-22

10. Pytanie do uczniów:

Ile czasu dziennie poświęcacie na korzystanie z Internetu, smartfona, komputera, mediów społecznościowych?

W tym miejscu najlepiej pozwolić wypowiedzieć się wszystkim, a jeśli warunki i czas na to pozwalają, obliczyć średnią klasy, dodając pełne godziny i dzieląc przez liczbę uczniów. Wynik należy zapisać na tablicy. Następne pytanie:

Ile czasu poświęcacie na naukę poza lekcjami?

Podobnie należy obliczyć średnią i zapisać na tablicy. Na koniec pytanie:

Ile czasu poświęcacie na czynienie dobra?

Jeśli w poprzednich przypadkach liczyłeś średnią, teraz też to zrób, wynik zapisując obok poprzednich. Zapytaj uczniów:

Czy proporcje poświęcanego czasu na te trzy rzeczy są właściwe, co byście chcieli w nich zmienić?

| ODPOWIADAM |

11. Kontynuuj, odwołując się do podręcznika ucznia:

Czasem w sprawach tego, co „złe lub ma chociaż pozór zła” chrześcijanie są mocno podzieleni. Tyczy się to różnych spraw, czasem tak błahych, jak na przykład tatuaże. Tatuaż sam w sobie nie jest niczym złym, choć oczywiście może nieść ze sobą złe treści. Unikanie zła oznacza nie tylko unikanie konkretnych złych czynów, trzeba też unikać osób, okazji czy miejsc, które mogą być źródłem pokusy do przekroczenia przykazań.

Z drugiej strony też trzeba pamiętać, że do zbawienia nie prowadzą jedynie dobre uczynki, a łaska Chrystusa. Nie powinniśmy robić dobrych rzeczy, by zasłużyć sobie na niebo. Moje dobre czyny mogą być przede wszystkim znakiem, że ta łaska we mnie działa.

12. Jeśli czas na to pozwala, można rozwinąć kwestię tatuażu jako przykład odpowiedzi na pytanie o niejednoznaczność pojęcia zła. Pytania do uczniów:

Jaki jest wasz stosunek do tatuażu?

Jak myślicie, jak według was widzi tę kwestię Kościół?

Jako odpowiedzi można użyć wypowiedzi ks. Remigiusza Reclawa:

<https://www.youtube.com/watch?v=xA8Kvl4hRpM>

lub samodzielnie wyjaśnić uczniom te kwestie, korzystając wcześniej z tego filmu.

| UTRWALAM |

13. Korzystając z tekstu w podręczniku, możesz podsumować lekcję:

- > Chrześcijanin powinien nie tylko unikać grzechów, ale też starać się przede wszystkim czynić dobro.
- > Dobrze jest także unikać samych okazji do popełniania grzechów.
- > Ważne jest też, aby nie chlępić się swoim dobrym postępowaniem – powinno być ono znakiem działania we mnie łaski.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

14. Należy przedstawić uczniom zadanie po dzisiejszej lekcji:

Na dzisiaj, na jutro i na całą waszą przyszłość masz jedno zadanie:

Czyń dobro a zła unikaj!

| MODLĘ SIĘ |

15. Na zakończenie lekcji modlimy się modlitwą z podręcznika:

„Modlitwa franciszkańska”

O Panie, uczyn z nas narzędzia Twojego pokoju,
abyśmy siali miłość, tam gdzie panuje nienawiść;
wybaczenie, tam gdzie panuje krzywda;
jedność, tam gdzie panuje rozłam;
prawdę, tam gdzie panuje błąd;
wiarę, tam gdzie panuje zwątpienie;
nadzieję, tam gdzie panuje rozpacz;

światło, tam gdzie panuje mrok;
radość, tam gdzie panuje smutek.

Spraw, abyśmy mogli nie tyle szukać pociechy,
co pociechę dawać;
nie tyle szukać zrozumienia, co rozumieć;
nie tyle szukać miłości, co kochać;
albowiem dając – otrzymujemy,
wybacząc – zyskujemy przebaczenie,
a umierając, rodzimy się do wiecznego życia.

Przez Jezusa Chrystusa Pana naszego. Amen.

checiny.franciszkanie.pl/modlitwa_fr.html

44 |

MOJE ZAANGAŻOWANIE W KOŚCIÓŁ

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: przedstawienie różnych form zaangażowania w lokalny Kościół.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wymienia formy zaangażowania świeckich w Kościół;
- > wskazuje w jaki sposób można wykorzystać różne talenty i umiejętności w lokalnym Kościele.

Postawy: uczeń rozeznaje swoje miejsce w Kościele, angażuje się życie lokalnej wspólnoty.

Metody i techniki: rozmowa kierowana, praca w grupach.

Środki dydaktyczne: kartki do pracy w grupach, ewentualnie nagrody dla zwycięskiej grupy, podręcznik.

PRZEBIEG LEKCJI

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Przedstaw tematykę lekcji, odwołując się do podręcznika:
„Kościół powinien zrobić to i tamto” – takie słowa można usłyszeć bardzo często. Co oznaczają? Przede wszystkim to, że nie czujemy się częścią tej wspólnoty, patrzymy na nią jak na coś, co jest obok nas, czyli papież, biskupi i księża, ewentualnie najbardziej zaangażowani świeccy. Kościołem są jednak wszyscy ochrzczeni i wszyscy możemy wpływać na to, jaki ten Kościół jest.

Możesz tutaj odnieść się do swojego zaangażowania w Kościół, istotne jest to zwłaszcza co robiłeś, będąc w wieku swoich uczniów (nawet jeśli nie jest to szczególnie powód do dumy). Powiedzenie w tym momencie: „ja w waszym wieku niezbyt mocno angażowałem się w Kościół”, także może być ważnym świadectwem. Możesz też wspomnieć, co robiłeś dzisiaj, z czego jesteś dumny.

| SPOTYKAM |

3. Wprowadź w temat:

Czasem pojawia się pragnienie zrobienia czegoś dobrego, pójścia za wewnętrznym głosem, który przynagla do działania. Słyszy go każdy człowiek, zwłaszcza w waszym wieku. Często to działanie dotyczy zaangażowania na rzecz innych. Dzisiaj poznamy człowieka, który ten głos usłyszał nieco później. Poproś, aby jeden z chętnych uczniów, przeczytał poniższy fragment z podręcznika.

Choć skupiamy się dzisiaj przede wszystkim na zaangażowaniu świeckich w Kościół, wzorem będzie dla nas duchowny. Ksiądz Salvatore Mellone duchownym był jedynie kilkadziesiąt dni. Wstąpił do seminarium, dopiero gdy miał 34 lata. Jednak już wcześniej był mocno zaangażowany w życie lokalnego Kościoła. Gdy był jeszcze w seminarium, dowiedział się, że cierpi na śmiertelnie niebezpieczny nowotwór. Poinformował o tym swojego biskupa, podkreślając, jak bardzo chce zostać księdzem. Abp. Giovanni Battista Picherri przekazał sprawę do Watykanu, gdzie dowiedział się o niej sam papież. Szybko przyszła pozytywna odpowiedź na prośbę o przyspieszenie święceń. Kilka dni przed nimi zadzwonił do Salvatore sam papież Franciszek, prosząc, by ofiarował mu swoje pierwsze błogosławieństwo. Święcenia przyjął 16 kwietnia 2015 roku. Kaptanem był nie tylko jeden dzień – dostał ich 74. Po jego śmierci odkryto listy, które wymieniał z papieżem Franciszkiem. Historia Salvatore Mellone pokazuje, że postuga dla Kościoła i dla ludzi może stanowić sens życia i przynosić owoce, nawet jeśli trwa ona tak krótko.

| POZNAJĘ |

4. Wprowadź do lektury Pisma Świętego: *Na kartach Biblii znajdujemy kilka katalogów posług, które w Kościele mogą pełnić osoby duchowne i świeckie. Jeden z takich spisów odnajdujemy w Liście do Koryntian.*

Fragment warto odczytać w sposób uroczysty:

„Wy przeto jesteście Ciałem Chrystusa i poszczególnymi członkami. I tak ustanowił Bóg w Kościele najprzód apostołów, po wtóre proroków, po trzecie nauczycieli, a następnie tych, co mają dar czynienia cudów, wspierania pomocą, rządzenia oraz przemawiania rozmaitymi językami. Czyż wszyscy są apostołami? Czy wszyscy prorokują? Czy wszyscy są nauczycielami? Czy wszyscy mają dar czynienia cudów? Czy wszyscy posiadają łaskę uzdrawiania? Czy wszyscy przemawiają językami? Czy wszyscy potrafią je tłumaczyć? Lecz wy starajcie się o większe dary: a ja wam wskażę drogę jeszcze doskonalszą”.

1 Kor12, 27-31

5. Uczniowie mogą w ciszy zapoznać się z tekstem z podręcznika:

Zapewne każdy z nas szybko skojarzy ostatnie zdanie tego fragmentu. Rozpoczyna ono najczęstsze z mszalnych czytań liturgii sakramentu małżeństwa, czyli Hymn o Miłości. Poprzedzają go natomiast słowa dotyczące różnorodnych posług w Kościele.

W Kościele potrzebni są nie tylko biskupi, kapłani, zakonnice i zakonnicy. Jest wiele posług, które pochodzą z Bożej łaski. Każdy z nas ma swoje własne talenty, umiejętności i możliwości, które można ofiarować Kościołowi – zwłaszcza lokalnej wspólnotie parafialnej. Ważne jest tylko to, by nasze zaangażowanie wynikało z miłości, a nie z naszych interesów.

| ODPOWIADAM |

6. W dniu swojego zaprzysiężenia, 20 stycznia 1961 roku, prezydent Stanów Zjednoczonych John F. Kennedy powiedział:

Nie pytaj, co Ameryka może zrobić dla ciebie, ale co ty możesz zrobić dla Ameryki.

Z Kościołem może być dokładnie tak samo. Grasz w piłkę, a może w gry komputerowe, rapujesz lub grasz na ukulele, rysujesz, tańczysz breakdance? Wszystkie te rzeczy mogą ubogacić życie lokalnej wspólnoty. Wystarczy tylko chcieć.

7. Podziel klasę na grupy. Rozdaj uczniom duże czyste kartki – po jednej na grupę, następnie przedstaw zadanie: uczniowie mają stworzyć swojego bohatera do kościelnego talent show. Ma pokazać twórczą posługę, która sprawi, że młodzi ludzie przyjdą do Kościoła – niekoniecznie na liturgię, ale może na jakieś wydarzenie. Uczniowie muszą stworzyć kompletną

postać, taką, jakie pokazują się w telewizyjnych programach typu talent show. Najlepiej w krótkich reportażach – trzeba nadać mu imię, pokazać, jak wygląda, co robi na co dzień, czym oprócz tego, co zaprezentuje, zajmuje się w Kościele i wreszcie przedstawić posługę, która zaprosi innych do przyjścia do niego.

8. Poinformuj uczniów, że oceniany będzie nie tylko sam pomysł, ale także jego prezentacja. Wszystkie te elementy grupy przedstawiają na forum klasy. Następnie przychodzi czas na głosowanie – każda grupa wybiera spośród pozostałych zwycięzcę i zapisuje jego imię na kartce. Zbierz kartki i podaj zwycięzcę – w wypadku remisu decydujący głos może należeć do ciebie lub można zarządzić dogrywkę. Zwycięska grupa powinna być nagrodzona ocenami oraz w ramach możliwości żartobliwym *voucherem* (np. miejsce w pierwszej ławce w kościele parafialnym – oczywiście nie bez konsultacji z proboszczem), lub gadżetem związanym z parafią.

| UTRWALAM |

9. Korzystając z tekstu w podręczniku, można podsumować lekcję.
  - > Największą część członków Kościoła stanowią wierni świeccy, którzy mogą, a nawet powinni angażować się w życie swojej wspólnoty.
  - > Nasze zaangażowanie powinno wynikać nie z chęci pokazania się innym, a z miłości do Kościoła.
  - > Dla dobra Kościoła można wykorzystać naprawdę różnorakie zainteresowania czy talenty.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

10. Przedstawiamy zadanie po dzisiejszej lekcji:

Już wiesz, która z twoich umiejętności, talentów czy zainteresowań może pomóc w rozwoju życia twojej parafii?

| MODLĘ SIĘ |

11. Lekcję można zakończyć modlitwą z podręcznika:

Boże, Panie nieba i ziemi,
Ty w Twojej dobroci i miłości

stworzyłeś wszystkich ludzi
na swój obraz i podobieństwo,
w niepowtarzalny sposób ubogacając
każdego człowieka obfitością darów,
uzdolnień i charyzmatów.
Daj mi umysł zdolny rozpoznać,
serca pragnące pokochać
i wolę gotową rozwijać to wszystko,
czym mnie obdarzyłeś
dla mojego szczęścia,
Twojej chwały
oraz pożytku innych ludzi.

grupaxjp.iap.pl/index.html?id=57018&site_id=56023

45 |

MOJE ZAANGAŻOWANIE W ŻYCIU LOKALNEJ WSPÓLNOTY

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: wskazanie na konieczność działania dla dobra wspólnego.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wymienia przykłady zastosowania zasady pomocniczości i solidarności;
- > wskazuje przykłady zaangażowania dla dobra lokalnej społeczności;
- > definiuje działalność społeczną jako dążenie do dobra wspólnego.

Postawy: uczeń szanuje i pomnaża dobro wspólne.

Metody i techniki: dyskusja, prezentacja działających lokalnie organizacji, osobiste świadectwo.

Środki dydaktyczne: jeśli lokalnie działające organizacje katolickie posiadają materiały promocyjne, można wykorzystać je do stworzenia prezentacji.

PRZEBIEG LEKCJI

| ODKRYWAM |

1. Lekcję rozpocznij modlitwą.
2. Wprowadź w tematykę zajęć, korzystając z tekstu z podręcznika: *Jest wiele osób wymagających pomocy – starsi, samotni, niepełnosprawni, chorzy. Jest też wiele spraw wymagających naszego zaangażowania – opieka nad zwierzętami, zabytkami, przyrodą, organizacja imprez. Wielu ludzi pomaganie ma we krwi, dla nich tydzień bez wspierania potrzebujących w takiej czy innej organizacji jest tygodniem straconym.*

| SPOTYKAM |

3. Można kontynuować, posługując się tekstem z podręcznika.

Wolontariusz – pewnie niejednego z was dotyczy to słowo. Kim jest wolontariusz? To ten, który dobrowolnie (łac. *volontarius*) pomaga tym, wobec których nie jest zobowiązany przez więzi rodzinne czy przyjacielskie. Poświęca swój wolny czas, nie otrzymując za swoją pracę wynagrodzenia. Oczywiście nie znaczy to, że nie otrzymuje nic w zamian. Najczęściej jest to jedynie satysfakcja z czynienia dobra. Czasem nowe wartościowe znajomości. Nierzadko wartościowy wpis do CV.

4. Jeśli masz jakieś doświadczenia z wolontariatem, działalnością charytatywną, powinieneś przedstawić je w tym miejscu.
5. Następnie warto zapytać uczniów o ich doświadczenia z wolontariatem – gdzie i w jaki sposób się udzielają. Powinny być to rozbudowane wypowiedzi – można dopytać o nazwę organizacji, jej cele, formy działania i zapytać, ile czasu uczeń poświęca na taką działalność.
6. W tym miejscu można uzupełnić wypowiedź uczniów, wskazując na działające lokalnie organizacje, np. przy parafii, Szkolne Koło Caritas i tym podobne.

| POZNAJĘ |

7. Jeśli przedstawiłeś swoje doświadczenie z wolontariatem, w tym momencie możesz powiedzieć, dlaczego wybrałeś konkretną formę zaangażowania – przez osobisty kontakt z organizacją, przez zainteresowanie konkretnym dziełem, którym się zajmujesz, czy z innego powodu. Warto też wskazać, że często dzieje się to przez przypadek.
8. Pytamy uczniów zaangażowanych w wolontariat:
Dlaczego wybraliście tę a nie inną formę zaangażowania?
Czy ze względu na to, że jest wam w jakiś sposób szczególnie bliska?
Czy ma związek z zainteresowaniami, hobby?
9. Możesz kontynuować, posługując się tekstem z podręcznika:

W naszej współczesnej kulturze pierwsze organizacje skupiające wolontariuszy pojawiły się w różnych Kościołach, w tym w Kościele katolickim.

Zajmowały się one przede wszystkim pomocą charytatywną, działalnością na rzecz ubogich czy sierot. Dzisiaj jest wiele organizacji pozarządowych, stowarzyszeń i mniej sformalizowanych grup, w których każdy znajdzie dla siebie jakąś rolę czy dopasowaną do siebie formę działalności na rzecz innych.

Wszystkie one działają zgodnie z zasadą pomocniczości, każda działalność na rzecz społeczeństwa powinna być wykonywana jak najbliżej człowieka – poprzez lokalne władze lub organizacje społeczne działające na miejscu, a przez wyższe stopnie władzy jedynie wtedy, gdy niższe nie mogą sobie z nimi poradzić. Zasada pomocniczości jest opisana w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej jako zasada formułowania prawa. Obecna jest też jako jeden z najważniejszych elementów Katolickiej Nauki Społecznej.

Drugą zasadą, która powinna nami kierować we wzajemnej pomocy, jest zasada solidarności. Z perspektywy wiary Jan Paweł II sformułował ją w encyklice *Sollicitudo rei socialis* w ten sposób:

Praktykowanie solidarności *wewnątrz każdego społeczeństwa* posiada wartość wtedy, gdy jego członkowie uznają się wzajemnie za osoby. Ci, którzy posiadają większe znaczenie dysponując większymi zasobami dóbr i usług, winni poczuwać się do *odpowiedzialności* za słabszych i być gotowi do dzielenia z nimi tego, co posiadają. Słabsi ze swej strony, postępując w tym samym duchu solidarności, nie powinni przyjmować postawy czysto *biernej* lub *niszczącej* tkankę społeczną, ale dopominając się o swoje słuszne prawa, winni również dawać swój należyty wkład w dobro wspólne. Grupy pośrednie zaś nie powinny egoistycznie popierać własnych interesów, ale szanować interesy drugich.

Jan Paweł II, *Encyklika Sollicitudo rei socialis*, 39

10. W tym momencie można poprosić uczniów o ustosunkowanie się do tych dwóch zasad.

| ODPOWIADAM |

11. Odczytaj fragment z Pisma Świętego – jeśli jest w klasie taki zwyczaj, to w sposób uroczysty:

Strzeżcie się, żebyście uczynków pobożnych nie wykonywali przed ludźmi po to, aby was widzieli; inaczej nie będziecie mieli nagrody u Ojca waszego, który jest w niebie.

Kiedy więc dajesz jałmużnę, nie trąb przed sobą, jak obłudnicy czynią w synagogach i na ulicach, aby ich ludzie chwalili. Zaprawdę, powiadam wam: ci otrzymali już swoją nagrodę. Kiedy zaś ty dajesz jałmużnę, niech nie wie lewa twoja ręka, co czyni prawa, aby twoja jałmużna pozostała w ukryciu. A Ojciec twój, który widzi w ukryciu, odda tobie.

Mt 6, 1-4

12. Możesz skomentować, korzystając z podręcznika:

Każdy chrześcijanin powinien działać dla dobra innych, to nasz obowiązek. Oczywiście ważna z punktu widzenia wiary jest intencja. Wiele z działań podejmowanych dla innych dokonuje się po cichu, bez nadmiernego rozgłosu. Inne są bardziej nagłaśniane. Ważne jest, aby celem była nie promocja osób, a idei pomocy. Jako członkowie Kościoła nie powinniśmy się też angażować w działalność tych organizacji, których profil jest sprzeczny z tym, co głosi nasza wiara.

Jednocześnie trzeba pamiętać, że choć oczywiście troska o drugiego człowieka powinna być najważniejsza, to wszelka działalność na rzecz zwierząt czy szeroko rozumianej przyrody, jest także ważna i potrzebna.

Warto rozwinąć ostatnią myśl, wskazując, że bycie katolikiem kłóci się z udziałem w przedsięwzięciach, które w jawny sposób są sprzeczne z naszą wiarą. Można w tym miejscu wskazać bieżące wydarzenia czy dyskusje społeczne, wskazać konkretne podejmowane tematy – np. aborcję, eutanazję, karę śmierci, kwestie LGBT itp.

13. Rozwiń ostatecznie zdanie: *Rzecz jasna, człowiek powinien znajdować się w centrum naszych zainteresowań, ponieważ jest ważniejszy od innych stworzeń. Jednak działalność w organizacjach, które mają na celu ochronę przyrody, pomoc zwierzętom, zwłaszcza porzuconym czy skrzywdzonym przez człowieka i jego działalność, także są ważne. Człowiekowi zostało powierzone zadanie opieki nad całością stworzenia.*

| UTRWALAM |

14. Podsumuj lekcję korzystając z podręcznika.

- > Chrześcijanin zobowiązany jest do działania na rzecz dobra innych, zwłaszcza tych najsłabszych.

- > Działalność na rzecz innych normują zasady pomocniczości i solidarności.
- > Z punktu widzenia wiary bardzo istotna jest motywacja, dla której podejmujemy się działalności dla dobra innych.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

14. Przedstawiamy zadanie dla uczniów: *Sprawdź, jakie organizacje pozarządowe, społeczne działają na terenie twojego miasta, dzielnicy, gminy, parafii. Które z nich prowadzą działalność bliską twoim zainteresowaniom?*

| MODLĘ SIĘ |

15. Lekcję można zakończyć modlitwą z podręcznika:

Panie, Jezu Chryste, spójrz, prosimy, na wolontariuszy, którzy poświęcają swój czas i zdolności, aby dawać świadectwo Twemu Słowu i Twojej Miłości. Niech Ewangelia Krzyża uczy ich ducha ofiary, w słabościach daje moc i radość w czynieniu dobra, a we wszystkich trudnościach życia światło i wytrwanie. Amen.

misyjne.pl/modlitwy/modlitwa-za-wolontariuszy/

46 |

KOSMOPOLITA CZY NACJONALISTA?

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: przedstawienie chrześcijańskiego uzasadnienia postawy patriotyzmu.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wskazuje na postawę patriotyzmu jako postawę wynikającą z czwartego przykazania;
- > odrzuca skrajne postawy nacjonalizmu i kosmopolityzmu;
- > uzasadnia konieczność dbania o swoją Ojczyznę.

Postawy: uczeń rozeznaje swoje miejsce w świecie, w relacji do ojczyzny, rodaków i wszystkich ludzi.

Metody i techniki: rozmowa kierowana, elementy wykładu, dyskusja.

Środki dydaktyczne: wiersz „Katechizm polskiego dziecka” (w zależności od formy przedstawienia i warunków technicznych: slajd lub wersja audio).

PRZEBIEG LEKCJI

| ODKRYWAM |

1. Uczniowie rozpoczynają lekcję cichą modlitwą za Ojczyznę, własnymi słowami.
2. Wyświetl uczniom (ewentualnie wyrecytuj) wiersz „Katechizm polskiego dziecka” Władysława Bełzy. Można w tym miejscu nawiązać do tytułu wiersza i wywodzącego się z nauczania religii pojęcia katechizmu, który dawniej często był przede wszystkim zbiorem pytań i odpowiedzi.

- Kto ty jesteś?
  - Polak mały.
- Jaki znak twój?
  - Orzeł biały.
- Gdzie ty mieszkasz?
  - Między swemi.
- W jakim kraju?
  - W polskiej ziemi.
- Czym ta ziemia?
  - Mą Ojczyzną.
- Czym zdobyta?
  - Krwią i blizną.
- Czy ją kochasz?
  - Kocham szczerze.
- A w co wierzysz?
  - W Polskę wierzę.
- Coś ty dla niej?
  - Wdzięczne dziecię.
- Coś jej winien?
  - Oddać życie.

3. W tym miejscu oczywiście należy wykazać się wyczuciem, w przypadku, gdyby na lekcji były osoby innej narodowości tak, by ich nie urazić. Warto nawiązać do tekstu w podręczniku:

Kto ty jesteś? Brzmi pytanie ze znanego przez wszystkie dzieci wierszyka. Odpowiedź dość oczywista: Polak (choć już nie taki mały). Ale czy w swoim znaczeniu jest jasna i klarowna? Czy jesteśmy dumni z tego, że jesteśmy Polakami, czy może nasza polskość to powód do wstydu?

4. Poproś uczniów, aby wymienili pozytywne i negatywne cechy, które wiążą się im z pojęciem polskości. Jakie są nasze zalety i wady narodowe? Dzielimy tablicę na dwie części, a wymieniane przez uczniów cechy zapisujemy w tabelce.

5. W tym miejscu, w zależności od relacji z klasą, można wspólnie krótko omówić zwłaszcza te, które uczniowie uznają za wady. Pytania do uczniów: *Czy polskość to jest coś, czym można się chwalić lub raczej coś, czego się wstydzimy?*
Czy łatwo jest się do niej przyznać w międzynarodowym towarzystwie?
6. Warto pozwolić uczniom na swobodne wypowiedzi, aż do wyczerpania argumentów.

| SPOTYKAM |

7. Możesz powiedzieć: *Dzisiaj poznamy osobę, która polskości nigdy nie traktowała jako powodu do wstydu, a dla której często była obciążeniem, z którego lepiej byłoby zrezygnować. Jednocześnie jest to osoba, z której – nie wiedzieć czemu – zrezygnowała Polska. Bo gdy zapytają was, ilu Polaków otrzymało Pokojową Nagrodę Nobla, odpowiecie: jeden – było ich dwóch.*
8. Poproś uczniów, by przeczytali z podręcznika fragment dotyczący Józefa Rotblata.

Kim był Józef Rotblat? To polski żyd, znakomity fizyk, współtwórca pierwszej bomby atomowej, a jednocześnie jeden z najbardziej znanych działaczy na rzecz rozbrojenia atomowego i pokojowego wykorzystania osiągnięć naukowych.

Wielokrotnie w swoim życiu znajdował się w sytuacji, w której lepiej mu było nie być Polakiem. Jednak zawsze podkreślał to, jaka jest jego narodowość. Tylko Amerykanie i Brytyjczycy mogli uczestniczyć w początkowej fazie projektu Manhattan – czyli prac nad bombą atomową. Rotblat nie przyjął obywatelstwa brytyjskiego, jednak w końcu i tak trafił do Los Alamos. Był też jedyną osobą, która zrezygnowała z udziału w tworzeniu nowej broni z przyczyn etycznych. Po wojnie został obok Bertranda Russela i Alberta Einsteina liderem ruchu pacyfistycznego wśród naukowców. Był jednym z liderów Konferencji Pugwash w Sprawie Nauki i Problemów Światowych, organizacji, której celem było rozbrojenie i pokojowe wykorzystanie nauki. Wraz z nią w 1995 roku, w pięćdziesiątą rocznicę zrzucenia bomb atomowych na Hiroszimę i Nagasaki otrzymał pokojową nagrodę Nobla. Mimo, że większość swojego życia spędził na emigracji, zawsze podkreślał to, że jest Polakiem. Józef Rotblat jest przykładem człowieka,

który mogąc wybierać, zawsze wybierał polskość, mimo że wielu znało go jako sir Josepha.

9. Pytania do uczniów:

Czy spotkaliście się z postacią Józefa Rotblata?

Co zaskakuje was w tej historii najbardziej?

10. Warto zaproponować uczniom samodzielną dalszą lekturę na ten temat, np. książki *Noblista z Nowolipek* Marka Górlikowskiego.

| POZNAJĘ |

11. Korzystając z podręcznika, wyjaśnij uczniom pojęcia kosmopolityzmu i nacjonalizmu.

Kwestia stosunku do ojczyzny jest jedną z rzeczy, która mocno nas dzieli. Jedni chodzą w patriotycznych koszulkach, inni je wyśmiewają. Jedni deklarują, że gotowi są w każdej chwili oddać życie za Ojczyznę, inni twierdzą, że w chwili zagrożenia będą dbać tylko o siebie. Jednak każda ze skrajnych postaw wobec własnej narodowości – z jednej strony nacjonalizm a z drugiej kosmopolityzm, jest niezgodna z tym, czego uczy nas chrześcijańska wiara.

Nacjonalizm rozumiemy tu przede wszystkim jako pogląd, który stawia naród ponad jednostką, innymi relacjami, w jakich znajduje się człowiek. Kosmopolita natomiast głosi, że nie powinny istnieć pomiędzy ludźmi podziały kulturowe, etniczne, polityczne czy terytorialne, a człowiek powinien identyfikować się z całą ludzkością, a nie konkretną grupą.

| ODPOWIADAM |

12. Warto zajrzeć do następnego fragmentu podręcznika:

Właściwą postawę wobec własnej ojczyzny można zrozumieć, kiedy przyjrzymy się, skąd ją wywodzimy:

Czcij swego ojca i swoją matkę, jak ci nakazał Pan, Bóg twój, abyś długo żył i aby ci się dobrze powodziło na ziemi, którą ci daje Pan, Bóg twój.

Pwt 5,16

13. Następnie uczniowie samodzielnie i w ciszy zapoznają się z dalszym fragmentem z podręcznika:

Podstawowym źródłem wszelkich naszych obowiązków wobec Ojczyzny jest czwarte przykazanie, które rozszerzamy z bezpośredniej relacji dziecko – rodzic na nasze relacje ze społecznością, z tradycją, z której się wywodzimy a wreszcie z naszym krajem. Ma to swoje znaczące konsekwencje. Przede wszystkim takie spojrzenie sprawia, że nie mamy żadnego usprawiedliwienia dla patrzenia z wyższością lub wręcz odrzucania osób, które pochodzą z zewnątrz, spoza naszego kręgu. Każdy człowiek ma takie samo znaczenie. Ze swoimi rodakami pozostaje jednak po prostu w głębszej, bliższej relacji, która wiąże się też z większą odpowiedzialnością. W ten sposób odrzucamy skrajności nacjonalizmu i kosmopolityzmu, budując jednocześnie zdrową relację do Ojczyzny, ale także do każdego człowieka i każdej ludzkiej społeczności, którą spotykamy na swoich drogach.

14. Jeśli zostało trochę czasu, w tym miejscu można poprosić uczniów o odniesienie się do takiego podejścia do miłości do Ojczyzny.

| UTRWALAM |

15. Podczas podsumowania lekcji, warto wskazać, co jest warte zapamiętania z dzisiejszej katechezy.
- > Zarówno nacjonalizm, jak i kosmopolityzm nie są właściwymi postawami chrześcijanina.
  - > Każdy człowiek odpowiedzialny jest za to, aby dbać o swoją ojczyznę, traktując ją jako swój dom, miejsce, z którego się wywodzi.
  - > Relacja do ojczyzny i własnego narodu nie może prowadzić do odrzucania kogokolwiek innej narodowości, wiary, koloru skóry.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

16. Jako zadanie po lekcji prosimy uczniów, by przemyśleli swoją postawę wobec Ojczyzny.

Zastanów się nad swoją postawą wobec Ojczyzny. W jaki sposób na co dzień możesz pokazać swoją miłość do Ojczyzny?

| MODLĘ SIĘ |

17. Lekcję można zakończyć słowami Prymasa Tysiąclecia, wskazując jednocześnie, jak ważna dla niego samego była Ojczyzna i jakie miała znaczenie w jego nauczaniu i posłudze.

Jedna jest Polska – wspólna Matka! Jej ramiona – dla wszystkich dzieci. Jedno ma serce i wszyscy znajdują w nim miejsce. Powiedzcie młodzieży, że ta Polska wyciąga do nich ramiona, przyzywa ich i pociąga, aby nigdy nie zapomnieli o Ojczyźnie, aby wszędzie, gdziekolwiek rzucą ich obowiązki i zadania życiowe, pamiętali, iż należą do wspólnej Ojczyzny.

Stefan kard. Wyszyński

opoka.org.pl/biblioteka/T/TH/THO/wyszynski_jednajestpolska.html

CZĘŚĆ 6

**TYLKO NIE
BIERZCIE TEJ
WOLNOŚCI JAKO
ZACHĘTY DO
HOŁDOWANIA
CIAŁU
(GA 5,13)**

47 |

SZACUNEK I WDZIĘCZNOŚĆ WOBEC RODZICÓW

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom, że do swoich rodziców czy opiekunów trzeba każdego dnia podchodzić z szacunkiem i wdzięcznością.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > potrafi dostrzec trud wychowawczy, jaki ponosili i ponoszą ich rodzice lub opiekunowie;
- > wie, że w relacjach trudnych ze swoimi rodzicami również można odzyskać wiele dobra u swoich najbliższych i wzbudzić w sobie autentyczną wdzięczność i szacunek;
- > potrafi wskazać dary, na które otwiera się ten, kto szanuje swoich rodziców i jest im wdzięczny;
- > wie, że postawa dziecka pełna szacunku i wdzięczności jest niezastąpionym dobrem dla jego rodziców czy opiekunów.

Postawy: uczeń kształtuje pozytywne relacje z najbliższymi.

Metody i techniki: tworzenie drzewa genealogicznego, burza mózgów, rachunek sumienia, wykład, praca z tekstem.

Środki dydaktyczne: zeszyty, Biblia, podręczniki, tablica.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Po przywitaniu klasy, modlitwie i sprawdzeniu obecności, poprosz, aby uczniowie spróbowali narysować w swoim zeszycie drzewo genealogiczne

ich rodziny. Warto zachęcić uczniów, aby było ono w miarę możliwości i wiedzy o swojej rodzinie rozbudowane najbardziej jak się da. Możesz zaznaczyć jeszcze, że jeżeli ktoś nie ma pewności, co do imion poszczególnych osób w rodzinie, to może zostawić wolne miejsce ze znakiem zapytania.

2. Kolejnym zadaniem katechizowanych jest zastanowić się i w ciszy odpowiedzieć na pytania:

Do kogo z rodziny jestem podobna(y)?

W czym przejawia się moje podobieństwo?

Uwaga:

Można podpowiedzieć uczniom, że chodzi o podobieństwo w szerokim sensie np. wygląd, sposób poruszania się, odziedziczone talenty, itp.

Uczniowie, którzy są ze sobą zaprzyjaźnieni i znają swoje rodziny, mogą nawzajem podzielić się spostrzeżeniami odnośnie do podobieństwa.

3. Następnie poproś chętnych uczniów, aby przed klasą podzielili się swoimi odpowiedziami. Zadanie to ma okazać uczestnikom lekcji, że więzy rodzinne, relacje człowieka szczególnie te najbliższe, jak dziecko-rodzic czy dziecko-opiekun prawny, mają na nas ogromny wpływ, który można zobaczyć chociażby przeglądając się w lustrze.
4. Przedstaw klasie temat lekcji, cytując zdanie z Księgi Syracha: *Z całego serca czcij swego ojca, a boleści rodzicielki nie zapominaj! Pamiętaj, że oni cię zrodzili, a cóż im zwrócisz za to, co oni tobie dali?*
5. Poproś, aby uczniowie jeszcze raz przyjrzeni się swojemu drzewu genealogicznemu, zwrócili szczególną uwagę na swoich rodziców czy opiekunów i spróbowali odpowiedzieć w ciszy na pytania:

Czym charakteryzował się dom, w którym wychowywali się moi rodzice (opiekunowie)?

W jakich okolicznościach dla nich przyszedłem na świat (lub zaopiekowali się mną)?

Jak wyglądała opieka moich rodziców/opiekunów nade mną w wieku niemowlęcym, wczesnego dzieciństwa czy w czasie późniejszego dorostania?

Czy widzę, jak bardzo troszczą się o mnie dzisiaj?

Po każdym przeczytanym pytaniu pozostaw uczniów w dłuższej chwili ciszy. Zaznacz, że jeśli uczniowie nie znają odpowiedzi na któreś z tych pytań, to

warto zadać je właśnie rodzicom/opiekunom. Celem poznania odpowiedzi na te pytania i wielu innych dotyczących tej tematyki jest to, aby uczniowie spróbowali zobaczyć chociażby namiastkę trudu, jaki podjęli i podejmują ich rodzice czy opiekunowie, którzy na różnych płaszczyznach i etapach życia swoich dzieci kierują się przede wszystkim troską i miłością.

| SPOTYKAM |

6. Zachęć do posłuchania świadectwa licealistki, która po jednej z lekcji religii dotyczącej czwartego przykazania, spoglądając oczami pełnymi wdzięczności na trud rodzicielski swojej mamy, napisała:

Mamo

Gdy przyszłam na świat, płakałaś

Gdy byłam głodna, karmiłaś mnie

Gdy moczyłam pieluszkę, przewijałaś mnie

Gdy nie mogłam zasnąć, opowiadałaś mi bajki o niebie i aniołach

Gdy patrzyłam na Ciebie, uśmiechałaś się do mnie

Gdy stawiałam pierwsze kroki, Ty stałaś za mną

Gdy upadałam, tuliłaś mnie mocno

Gdy szłam do szkoły, wspierałaś mnie

Gdy robiłam coś źle, poprawiałaś i uczyłaś mnie

Gdy robiłam dobrze, chwaliłaś

Gdy byłam chora, kochałaś mnie bardziej niż sekundę temu

Gdy szłam na zabawę, mówiłaś „baw się dobrze”

Gdy chciałam spróbować czegoś nowego, mówiłaś „uważaj na siebie”

Gdy nie wróciłam na noc, modliłaś się

Gdy rano z nadzieją otworzyłaś drzwi, nie mnie w nich zobaczyłaś

Pamiętasz bajki o niebie i aniołach?

Mamusiu, dlaczego płaczesz?

B. Sanacka

Przykład tej dziewczyny może pobudzić do refleksji każde dziecko, niezależnie od wieku, które spróbuje zobaczyć, ile wysiłku dali mu ci, od których zależało jego życie, jego wychowanie. Ile trudu zadają sobie jego rodzice, aby dzisiaj okazywać mu miłość.

7. Niektórzy analizując historię swojego życia w relacji do któregoś z rodziców, mogą dostrzegać w niej przede wszystkim: ból, gorycz i rozczarowania. Tak też było w przypadku tej młodej dziewczyny.

Czy pomimo tak trudnego doświadczenia ta dziewczyna ma jednak za co być wdzięczna swojej mamie?

Czy pomimo bólu i żalu jaki nosi w sobie, może spojrzeć na nią oczami pełnymi wdzięczności, miłości i szacunku?

| POZNAJĘ I ODPOWIADAM |

8. Bazując na tekście z podręcznika, wyjaśnij w formie wykładu, jak konkretnie powinny wyrażać się szacunek i wdzięczność wobec rodziców czy opiekunów w codzienności.

Szacunek i wdzięczność wobec rodziców wyraża się w zainteresowaniu ich życiem, przeszłością, marzeniami czy oczekiwaniami. Człowiek młody nie zawsze chce i potrafi zrozumieć świat ludzi od siebie starszych. Gdy jest się młodym, wiele poleceń rodziców/opiekunów może irytować. Może się wtedy wydawać, że wie się lepiej. Gdy jednak z wiekiem wkracza się w ten dorosły świat, stopniowo też docenia się ich mądrość. W życiu można wiele się nauczyć, nie przekreślając jednostronnie i zbyt szybko mądrości starszych pokoleń. A poznanie mentalności, kontekstu życia i historii swoich rodziców/opiekunów, pomaga lepiej ich zrozumieć, docenić i szanować.

9. W oparciu o dotychczasową wiedzę zdobytą na lekcji, zadaniem katechizowanych jest za pomocą burzy mózgów odpowiedzieć na pytania zawarte pod wypowiedzią młodej dziewczyny.

Nanieś odpowiedzi uczniów na tablicę (przykładowe odpowiedzi: za życie, za środki materialne, za poświęcony czas, za powrót do niej itp.).

Podsumowując ten etap lekcji, zaznacz, że niektóre relacje z osobami nam najbliższymi bywają czasami bardzo trudne. Możesz też powiedzieć: *Jednak zanim surowo ocenimy tych, którzy za nas odpowiadają, może warto szukać przyczyn ich złego postępowania. My nie wiemy nic o historii mamy tej dwunastoletniej dziewczynki. Może ona nie potrafiła być inna. Może też rany jej historii zmieniły ją tak bardzo, że zachowanie wobec swojej córki było ich konsekwencją. Tego nie wiemy. Jednak jest to jej mama, osoba,*

dzięki której ona sama żyje, którą gdzieś tam głęboko bardzo kocha pomimo, i chociażby za to należy jej się wdzięczność i szacunek.

10. Dziecko, które pamięta o szacunku i wdzięczności wobec swoich rodziców otwiera się na różnorodne dary, o których jest napisane w Mądrości Syracha.

Poproś chętnego ucznia o odczytanie tekstu biblijnego, a zadaniem reszty klasy jest wychwycić te dary, które zyskuje ten, kto z szacunkiem i wdzięcznością odnosi się do swoich rodziców/opiekunów.

Po przeczytaniu tekstu uczniowie wrywkowo wymieniają usłyszane dary (zbawienie – drogę do nieba, odpuszczenie grzechów – drogę do przebaczenia, radość itp.).

| UTRWALAM |

11. Wyjaśnij, że postawa wdzięczności i szacunku wobec swoich rodziców czy opiekunów zmienia nas samych i otwiera na przeróżne dobra. Te postawy nie są też bez znaczenia dla naszych rodziców czy opiekunów. Oni również w tak pozytywnym podejściu swoich dzieci otrzymują wiele niezastąpionych darów, których nie da im żadna inna relacja.

| MODLĘ SIĘ |

12. Zakończ lekcję modlitwą, która została zamieszczona w podręczniku.

48 |

SZACUNEK DLA STARSZYCH I PRZEŁOŻONYCH

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom, że zadaniem młodszych pokoleń w stosunku do tych starszych, jest przede wszystkim szacunek i wielka wyrozumiałość.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wie, że młodość nie trwa wiecznie;
- > rozumie, że proces starzenia się jest dla każdego nieunikniony;
- > każdy młody człowiek kiedyś zaliczy się do grupy starszego pokolenia;
- > rozumie, że nie należy w młodości uciekać od starości, ale czerpać z niej mądrość i naukę;
- > wie, że osoby starsze mają nam wiele do przekazania i przez nie też mówi Bóg;
- > wie, że osoby starsze tworzą różne społeczności, w których żyjemy i patrzą na daną rzeczywistość często inaczej niż młodzi, ale to nie koniecznie oznacza, że gorzej czy lepiej.

Postawy: uczeń wykazuje troskę o zdrowie i życie własne oraz innych.

Metody i techniki: notka informacyjna, luźna pogadanka, wykład, rozmowa kierowana, praca indywidualna.

Środki dydaktyczne: Pismo Święte, tablica, drzewa genealogiczne uczniów z poprzedniej lekcji, zdjęcie pani Wandy Póltawskiej, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Po przywitaniu się z klasą i sprawdzeniu obecności przeczytaj krótką informację o biologicznych aspektach starzenia się człowieka.

Powszechnie uważa się, że w procesie starzenia się zmiany zachodzą na poziomie tkanek, komórek i jąder komórkowych. Występuje kilka teorii na ten temat.

- > **Teoria zegara biologicznego.** Zakłada ona istnienie wewnątrzustrojowego zegara, który reguluje wszelkie zmiany aktywności i szybkości podziału komórkowego. W ten sposób organizm programuje procesy wzrostu, dojrzewania, starzenia się i śmierci.
- > **Teoria sumowania się błędów.** Zwolennicy tej teorii zakładają, że czynniki środowiskowe (np. promieniowanie) wywołują mutacje w materiale genetycznym, co powoduje szybsze starzenie się organizmu na skutek wytwarzania przez komórki nieprawidłowych produktów, zaburzenia rozmnażania czy wzrostu komórek.
- > **Teoria gromadzenia się nieprawidłowych produktów.** Według tej teorii następuje stopniowe zamieranie komórek w miarę nagromadzenia się nieprawidłowych produktów przemiany materii, które prawdopodobnie powstają w czasie przemian metabolicznych i w czasie rozpadu błon wewnątrzkomórkowych przez czynniki chemiczne znane jako wolne rodniki.
- > **Teoria chemicznych połączeń krzyżowych.** Tu nawiązuje się do zmian na poziomie tkankowym, gdzie włókna kolagenu i elastyny w tkance łącznej tworzą tzw. węzły i wówczas nie działają prawidłowo.
- > **Teoria autoimmunologiczna.** W miarę starzenia się odpowiedź immunologiczna słabnie. Samo osłabienie odpowiedzi immunologicznej może stanowić przyczynę procesu starzenia się.

careexperts.pl/starzenie-sie-organizmu#biologiczne

2. Następnie w luźnej dyskusji kierowanej zapytaj uczniów:

Czy zastanawiacie się czasami nad swoim procesem starzenia się? Jak będziecie się czuć za 40 lat, jak wyglądać za 50?

Kiedy pierwszy siwy włos przyozdobi waszą głowę?

Czy ktoś z was korzystał może z popularnej aplikacji postarzającej swój wizerunek?

Jeśli znajdą się uczniowie, którzy pozytywnie odpowiedzą na te pytania, można zadawać im kolejne:

Jakie miałeś wtedy odczucia, kiedy zobaczyłeś siebie w tej starszej odsłonie?

Myślisz, że faktycznie będziesz kiedyś tak wyglądać?

Może ktoś ma swój postarzony portret i jest na tyle odważny, żeby pokazać go klasie?

Można dodatkowe pytanie skierować również do tych, którzy świadomie nie skorzystali i dalej nie chcieliby skorzystać z możliwości postarzenia swojego wizerunku:

Dlaczego ta forma luźnej zabawy nie jest dla ciebie?

3. Prowadzona odpowiednio dyskusja ma uświadomić uczniom, że:
  - > młodość nie trwa wiecznie, choć krótka też nie jest;
  - > teoretycznie proces starzenia się jest dla każdego nieunikniony;
  - > potencjalnie każdy młody człowiek kiedyś zaliczy się do grupy starszego pokolenia.
4. Napisz na tablicy wielkimi literami: OSOBY STARSZE. Zadaniem uczniów jest podanie przykładów dzisiejszego podejścia społecznego do tych osób (np. pogarda i brak zrozumienia przez młodsze pokolenia, młodość jest na topie – starość jest nieatrakcyjna, lekcja wynikająca z historii życia np. żyjących bohaterów narodowych, przykłady do naśladowania, niskie emerytury, skromny tryb życia, samotność, choroby, leki, kwitające życie towarzyskie – sanatoria, kluby seniora itp.). Wszystkie te przykładowe skojarzenia zapisz na tablicy.
5. W formie krótkiego wykładu podsumuj ten etap katechezy. Zwróć uwagę, że współczesność w bardzo ogólnym znaczeniu dość skrajnie odnosi się do osób ze starszego pokolenia. Z jednej strony, przysługują im różnego rodzaju ulgi i pierwszeństwo odnośnie do niektórych świadczeń, a z drugiej strony borykają się one z szeroko rozumianym brakiem szacunku i zrozumienia ze strony osób od siebie młodszych czy zdrowszych.

Jednak w tej lekcji nie chodzi głównie o to, aby skupiać się nad szerokim podejściem do ludzi w podeszłym wieku. Świat należy zmieniać na lepsze, zaczynając od swojego własnego środowiska.

6. Zapropnuj uczniom, aby poprzez np. sięgnięcie po szkic swojego drzewa genealogicznego z poprzedniej lekcji czy przypomnienie sobie o swoim najbliższym codziennym środowisku, pomyśleli sobie o ludziach starszych, którzy są obecni w ich codzienności. Możesz zadać uczniom pytania pomocnicze:

Ile mniej więcej jest tych osób w twoim otoczeniu?

Co wiesz o tych osobach (np. czy żyją samotnie, czy dobrze się mają? itp.)

Jakie masz do nich podejście? Czy przejmujesz się ich losem?

| SPOTYKAM |

7. Umieść zdjęcie Wandy Póltawskiej w widocznym dla wszystkich miejscu i poproś jednego z uczniów, aby odczytał świadectwo pewnej nauczycielki zamieszczone w podręczniku.

Wyjaśnij, że to właśnie o tej postaci widocznej na zdjęciu pisała pani Jowita – nauczycielka j. polskiego. Może niektórzy wiedzieli o tym od samego początku, inni się domyślali, a dla jeszcze innych było to zaskoczenie.

8. Bazując na skróconym życiorysie dr Wandy Póltawskiej, przedstaw uczniom najważniejsze wydarzenia z jej życia.

Wanda Póltawska, Wanda Wojtasik, dla znajomych Dusia, od chwili małżeństwa Póltawska, urodziła się w Lublinie dnia 2 listopada 1921 roku jako najmłodsza z trzech sióstr.

Z chwilą wybuchu wojny natychmiast z grupą harcerek zajęła się służbą pomocniczą, przede wszystkim jednak rzuciła się do ratowania ksiązek ze zbombardowanej księgarni. Z nastaniem okupacji przystąpiła od razu do konspiracyjnej walki jako łączniczka, uczestnicząc jednocześnie w tajnym nauczaniu.

W lutym 1941 została aresztowana przez Gestapo i osadzona w więzieniu na Zamku Lubelskim, a 22 września przewieziona do obozu koncentracyjnego Ravensbrück w Meklemburgii, a w marcu 1945 do Neustadt-Gleve, gdzie przebywała do końca wojny, tj. do 8 maja 1945 r.; cudem

uratowana, gdyż z powodu wyczerpania głodem wyrzucono ją już do trupiarni. W obozie została zoperowana doświadczalnie przez niemieckich lekarzy w pierwszej grupie ravenbrückich „królików”. Duża grupa polskich więźniarek politycznych była świetnie zorganizowana, szereg doskonałych nauczycieli prowadziło tajne nauczanie, a informacje o operacjach Wanda przesyłała do domu, pisząc atramentem sympatycznym. Po powrocie do domu co noc śnił się jej obóz, spanie stało się męczarnią. Jedna z nauczycielek poradziła jej spisanie swoich wspomnień. Uczyniła to – i pomogło; a po dwudziestu latach tekst ten wydany został najpierw w Polsce, a potem przetłumaczony na języki: japoński, angielski, niemiecki i włoski: *I boję się snów*. Rzucona z otaczającego ją świata miłości i przyjaźni w atmosferę okrucieństwa gestapowskiego więzienia i hitlerowskiego kacetu nie poczuła nienawiści, tylko ogromne zdziwienie: jak jest możliwe, aby człowiek człowiekowi mógł zadawać takie cierpienia? Postanowiła więc zostać psychiatrą, aby spróbować to zrozumieć i móc ludziom pomagać. Zresztą duża część jej koleżanek obozowych studiowała potem medycynę. Nie mogąc znieść spotkań z rodzinami zabitych koleżanek – którym musiało nasuwać się pytanie: czemu ona wróciła, a tamte zginęły? – rozpoczęła studia medyczne nie w Lublinie, a na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie (we wrześniu 1945); ukończyła je w roku 1951. Wyszła z mężem 31 grudnia 1947 i została matką czterech córek.

Pracę lekarza rozpoczęła w szpitalu psychiatrycznym w Kobierzynie koło Krakowa w lutym 1952, a już w kwietniu, otrzymawszy stypendium specjalizacyjne w psychiatrii przeniosła się do Kliniki Psychiatrycznej Akademii Medycznej w Krakowie, wydzielonej wówczas z Uniwersytetu Jagiellońskiego jako osobna uczelnia, gdzie pozostała do roku 1968, przechodząc kolejne stopnie asystenta, starszego asystenta i adiunkta, ordynatora oddziału, równolegle zaś oba stopnie specjalizacji i doktorat (1964). Przez 18 lat (1954-1972) działała w Poradni Wychowawczo-Leczniczej Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Prowadziła badania tzw. „dzieci oświęcimskich” – ludzi, którzy jako dzieci trafili do obozów koncentracyjnych. Opracowała też metodę „psychoterapii obiektywizującej”, opartą na uświadamianiu nieprzystosowanej młodzieży jej miejsca w rodzinie i społeczeństwie.

Zajmowała się też, w oparciu o swe doświadczenia w poradnictwie, wpływem przerywania ciąży na psychikę kobiety oraz wpływem postawy antykoncepcyjnej na współżycie małżeńskie i rodzinne.

Powstały w czasie przymusowych ciężkich prac w obozie uraz kręgosłupa szyjnego wymagał operacji i zaprowadził ją w roku 1967 aż do Honolulu, gdzie praktykował specjalista przeprowadzający tego rodzaju operacje specjalną metodą od przodu. W kwietniu 1969 zwolniła się z Kliniki, aby poświęcić się przede wszystkim poradnictwu małżeńskiemu i rodzinnemu. Przez 42 lata (1955-1997) wykładała medycynę pastoralną na Wydziale Teologicznym, a potem na Akademii Papieskiej w Krakowie. W latach 1981-84 wykładała też medycynę pastoralną w Instytucie Jana Pawła II przy Uniwersytecie Laterańskim w Rzymie.

W roku 1967 zorganizowała Instytut Teologii Rodziny przy tymże Wydziale i kierowała nim przez 33 lata, szkoląc młode małżeństwa i narzeczonych (dwuletnie studium z comiesięcznymi sesjami) oraz księży. W ten sposób rozpoczęła się jej niejako oficjalna działalność na terenie, który jest odtąd jej podstawową pasją: pomoc w realizacji tego, co Karol Wojtyła – Jan Paweł II uznał za najważniejsze zadanie współczesne: uzdrowienie, uczynienie szczęśliwą i świętą ludzką rodzinę. Pracowała na tym polu nieustraszenie, tak w Polsce, jak na płaszczyźnie międzynarodowej. Napisała w związku z tym szereg prac o przygotowaniu do małżeństwa i o właściwej postawie wobec współżycia płciowego.

Zawsze była gotowa pomagać ludziom, przede wszystkim małżeństwom w kryzysie i, naturalnie, jako psychiatra, osobom mającym kłopoty ze swoją psychiką – i nigdy nie traktowała tego jako czegoś, za co wystawia się rachunki.

| POZNAJĘ |

9. Na kartach Biblii osoby starsze odgrywały również wielką i niezastąpioną rolę w historii zbawienia. Jedną z takich postaci jest Symeon. Człowiek ten dostał od Boga pewną obietnicę oraz zadanie przekazania prorocstwa Maryi i Józefowi. Poproś jednego z uczniów o odczytanie fragmentu z Ewangelii wg św. Łukasza 2, 25-35.
10. Zarówno postać pani doktor Wandy Półtawskiej, jak i przykład biblijnej postaci Symeona są przykładem dla młodszych pokoleń, że:
  - > nie należy w młodości uciekać od starości, ale czerpać z niej mądrość i naukę;

- > osoby starsze, mają nam wiele do przekazania i przez nie też mówi do nas Bóg;
- > nie można zatem patrzeć na starszych od siebie jak na odrealnione, czasami nie potrzebne osoby, które nic nie wiedzą o życiu młodych czy o funkcjonowaniu współczesnego świata;
- > osoby starsze tworzą różne społeczności, w których żyjemy i patrzą na daną rzeczywistość często inaczej niż młodzi, ale to niekoniecznie oznacza, że gorzej czy lepiej. Po prostu inaczej, a to nierzadko jest bardzo ubogacające.

| ODPOWIADAM I UTRWALAM |

11. Franciszek w niejednej już swojej wypowiedzi odnosi się do osób starszych. Zewnętrznie można odczuć, że papieżowi bardzo na nich zależy i że odnosi się on z należytyym szacunkiem do seniorów. W końcu sam się też do nich już zalicza.

Poproś jednego z uczniów o odczytanie wypowiedzi papieża Franciszka.

12. Podsumowaniem może być jeszcze pewna anegdota z jednego z wykładów księdza Pawlukiewicza

Wchodzi grupka młodych chłopaków do jednego z miejskich zatłoczonych autobusów. Niektóre miejsca w pojeździe są pozajmowane przez osoby starsze. Jeden z młodzieńców po rozejrzeniu się po autokarze mówi do kolegi: powinni coś takiego wymyślić, co po rozpyleniu dobiłoby tych staruchów, wtedy mielibyśmy gdzie siedzieć. Po chwili wstaje starsza pani, która szykuje się do wyjścia z autobusu. Podchodzi do chłopców i mówi: nie martwcie się, jak wy będziecie starzy, to na pewno już coś takiego wymyślą.

| MODLĘ SIĘ |

13. Poproś uczniów, aby pomyśleli o jednej konkretnej starszej osobie ze swojego środowiska i powierzyli ją Bogu w modlitwie, wykorzystaj tę zamieszczoną w podręczniku.

49 |

ŻYCIE CZŁOWIEKA JEST ŚWIĘTE

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom, że świętość życia człowieka wynika z tego, że każda osoba ludzka pochodzi od Boga.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > rozumie, że samo słowo życie dotyka różnych płaszczyzn ludzkiej egzystencji;
- > potrafi odpowiedzieć na pytania: jaką wartość ma ludzkie życie i kto jest Jego Panem?
- > na podstawie **Biblii**, swojej historii życia lub innych osób, potrafi wyjaśnić, dlaczego życie każdego człowieka jest święte;
- > wie, że Bóg może czynić wielkie dobro przez każdego człowieka nawet będącego w śpiączce itp.
- > rozumie, że żaden człowiek nie ma prawa do wartościowania życia ludzkiego.

Postawy: uczeń broni zagrożonego życia.

Metody i techniki: swobodna medytacja, dyskusja kierowana, wykład, praca z podręcznikiem, świadectwa.

Środki dydaktyczne: odtwarzacz CD, podręcznik, Biblia.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Po przywitaniu klasy i sprawdzeniu obecności zaprosz uczniów do odsłuchania piosenki zespołu Casting Crowns pt. *Who Am I*. Uczniowie w trakcie słuchania mają zastanowić się nad swoim życiem.

Następnie poproś, aby chętni uczniowie podzielili się swoimi przemyśleniami. Jakie skojarzenie odnośnie do ich życia były pierwsze? O czym pomyśleli? Nawet jeśli nikt z klasy nie będzie chętny do podzielenia się swoimi przemyśleniami, zaznacz, że każdy z uczestników lekcji mógł w tym samym czasie pomyśleć o przeróżnych aspektach swojego życia. Jedni odpowiadali na pytanie: kim jestem, inni – dokąd zmierzam, jeszcze inni – czym się w życiu kieruję. Może ktoś zadał sobie pytanie: jak długo będę żył?

To doświadczenie ma doprowadzić do wniosku, że samo słowo życie dotyczy każdego człowieka i dotyka rozmaitych płaszczyzn ludzkiej egzystencji.

2. Przeczytaj uczniom przetłumaczony refren piosenki i przedstaw cel lekcji, który będzie próbą odpowiedzi na pytania:

Jaką wartość ma moje życie i innych osób?

Kto jest moim Panem?

| SPOTYKAM |

3. Nie jest łatwo tylko teoretycznie odpowiedzieć na pytanie: jaką wartość ma moje życie i do kogo ono należy. Odpowiedzi na nie trzeba przede wszystkim szukać stale w swojej historii życia, w spotkaniu z drugim człowiekiem i doświadczeniach, które po ludzku zupełnie wymykają się spod kontroli. Przykładem może być trudna historia znanej aktorki Ewy Błaszczyk, której to córka Ola wiele lat temu zapadła w śpiączkę na skutek zachłyśnięcia się tabletką. Z jednej strony wydarzenia takie jak to stają się dowodem dla nas, że życie ludzkie może być niekiedy bardzo ulotne. Z drugiej strony są one trudną lekcją i szansą do docenienia i odkrywania prawdy właśnie o życiu.
4. Pani Ewa skorzystała z tej lekcji życiowej pomimo wielkiego bólu matki, który pewnie mocno ją nie raz paraliżował. W jednym z wywiadów z tą niezwykłą kobietą, aktorka dzieli się swoimi spostrzeżeniami odnośnie do wartości życia, które odkryła z lekcji swojej osobistej historii.
5. Poproś jednego z uczniów o odczytanie fragmentu wywiadu z podręcznika. Pozostali uczniowie mają w tym czasie dostrzec wartości, które składają się na życie, a o których wspomina pani Błaszczyk (np. podjęcie i doświadczenie trudu codzienności; doświadczenie bezsilności; sens życia pomimo; otwarcie się na Boga przez uczucia i modlitwę; wiara; szukanie

odpowiedzi na trudne pytania w wydarzeniach swojego życia; otwarcie się na pomoc; nadzieja; przewartościowanie swoich priorytetów dla osoby, którą się kocha; poświęcenie dla miłości, otwarcie się na inicjatywę pomocy dla innych; inwestowanie szczególnie w życie itp.). Pomóż uczniom dostrzec te wartości w rozmowie kierowanej.

6. Podsumowując ten etap lekcji, podkreśl, że Bóg nie przekreśla człowieka czy wartości jego życia ze względu na np. ból, cierpienie, kalectwo, biedę itp. On na tych doświadczeniach chce budować dobro i przypomnieć, że życie człowieka jest wielką wartością „pomimo”. To Bóg stworzył człowieka, to od Niego człowiek pochodzi, to od Niego ma życie i to życie święte. Nawet jeśli komuś czyjeś życie wyda się bezsensowne, nigdy nie będzie ono takie dla Boga. Tę prawdę można zauważyć w życiu córki pani Błaszczuk – Oli. Jak wiele zdziałał Pan Bóg. Sama jej mama w wielu innych wywiadach podkreślała, że to właśnie dla Oli stworzyła fundację *Akogo* i wybudowała klinikę „Budzik”.

| POZNAJĘ |

7. Poproś chętnego ucznia o odczytanie fragmentu z Pisma Św. – wskreszenie córki Jaira.

Wyjaśnij uczniom, opierając na tym fragmencie z Pisma Świętego, że to Bóg jest Panem życia i śmierci. Dwunastoletnia córka Jaira umarła. Ci, świadkowie, którzy byli obecni przy jej odejściu, nie mieli co do tego wątpliwości. Po ludzku to był ewidentny koniec życia tej dziewczyny. Czytając tę historię, można przemyśleć wiele różnych wątków np. o miłości rodzicielskiej, wierze, ludzkim bólu, rozpaczy itp. Tu jednak faktem jest, że Jezus wskrzesza tę dziewczynę, bo jest Panem życia, a żadnemu człowiekowi nigdy się to nie udało i nie uda.

8. Dla wielu ludzi życie córki Ewy Błaszczuk czy córki Jaira przestało mieć wartość. Jak wiele osób współcześnie wyśmiewa tych, którzy walczą o życie każdego i są otwarci na działanie Boga w tym aspekcie. Zaproponuj, aby uczniowie zastanowili się, czy w swoim środowisku spotkali się z historią *cuda życia*. Może ktoś chętny będzie na tyle odważny, aby się nią podzielić.

| ODPOWIADAM I UTRWALAM |

9. Zaprosz uczniów do pracy z podręcznikiem. Ich zadaniem będzie samodzielne przeczytanie z podręcznika punktów – z działów ODKRYWAM i UTRWALAM. W trakcie lektury uczestnicy mają wybrać jedno zdanie, które wydaje im się najistotniejsze na dzisiaj.
10. Chętni uczniowie dzielą się ważnymi dla nich zdaniami z podręcznika. Podsumowują oni w ten sposób lekcję.

| MODLĘ SIĘ |

11. Zaprosz uczniów do modlitwy, włączając ponownie utwór zespołu Casting Crowns pt. *Who Am I*.

50 |

„NIE ZABIJAJ” – CO TO WŁAŚCIWIE OZNACZA?

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom, że życie ludzkie jest człowiekowi dane i zadane.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > rozumie, że dobro dane sobie lub drugiemu człowiekowi służy szeroko rozumianemu życiu;
- > wie, że życie wymaga troski a czasem i wielkiego poświęcenia;
- > potrafi szczegółowo wyjaśnić znaczenie piątego przykazania;
- > w momentach zagubienia wie, że należy kierować się tym co o życiu mówi Biblia oraz osoby, które starają się żyć wskazaniami Pisma Św. na co dzień;
- > wie, że warto walczy o każde życie bez wyjątku.

Postawy: uczeń wykazuje troskę o zdrowie i życie własne oraz innych

Metody i techniki: pisanie dobrych uczynków, dyskusja kierowana, wykład, rachunek sumienia, praca z podręcznikiem.

Środki dydaktyczne: kartki samoprzylepne, 2 pudełka (jedno z napisem BLIŻNI, drugie z napisem JA), tablica, podręcznik, Pismo Święte, odtwarzacz CD, prezentacja.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Po przywitaniu klasy i sprawdzeniu obecności rozdaj uczniom po dwie karki samoprzylepne. Następnie poproś ich, aby na jednej z nich napisali,

co dobrego w ostatnim czasie uczynili dla jakiejś osoby. Po wykonaniu tego zadania chętny uczeń zbiera te zapisane kartki do małego pojemnika z napisem „BLIŹNI”. Na drugiej kartce uczestnicy mają napisać, co w ostatnim czasie zrobili dobrego dla siebie. Te karteczki również zbiera któryś z uczniów do pudełeczka z napisem „JA”.

2. Słowa: BLIŹNI i JA również są zapisane na tablicy drukowanymi literami. Odczytaj dobre uczynki uczniów wobec drugiego człowieka i naklej je pod napisem: BLIŹNI. Te same czynności wykonaj względem drugiego pudełka z napisem JA.
3. W podsumowaniu tego zadania, podkreśl, że z różnorodności uczynków względem siebie samego czy drugiej osoby wynika fakt, że życie człowieka składa się z bardzo wielu aspektów np. jedni zadbali o zdrowie, inni pomogli komuś w zrozumieniu matematyki, jeszcze inni w końcu się wyspali lub posłuchali dobrej muzyki itp. Prawda ta jasno i wyraźnie pozwala wysnuć jeszcze jeden wniosek. Przez to, że człowiek daje jakieś dobro sobie lub komuś innemu, pośrednio dba o życie, a niekiedy i bezpośrednio je ratuje. Kiedy więc ludzie słyszą przykazanie *nie zabijaj*, to faktycznie nie będzie ono dotyczyło jedynie utraty życia fizycznego. Przecież zabić w samym człowieku można bardzo wiele.
4. Poproś uczniów, aby podczas dyskusji kierowanej wskazali, jakie płaszczyzny w człowieku można zniszczyć (np. zdrowie, psychikę, dobre imię, samopoczucie, poczucie człowieczeństwa, godność, wartość itp.) Przykłady te również są naruszeniem tego przykazania. Patrząc jednak na wielorakość dobra zapisanego na tablicy, można spróbować odpowiedzieć na pytanie:

O jaką sferę życia zadbał - lub nawet uratował - mój uczynek względem siebie lub drugiej osoby?

Pozwól uczniom na przemyślenie tego pytania w ciszy własnego sumienia.

| SPOTYKAM |

5. Troska o życie czasem może przerodzić się też w walkę o nie. Przykłady często nawet bardzo znanych osób cieszących się autorytetem w danej dziedzinie pokazują wiele nieścisłości w trosce o życie, siejąc zamęt. Pomocy warto szukać wtedy po prostu w Ewangelii, która jest aktualna

w każdych czasach oraz w przykładach tych osób, które w walce o życie kierują się nią na co dzień. Jedną z nich jest ks. Tomasz Kanclarczyk – pomysłodawca i prezes Fundacji Małych Stópek oraz współorganizator szczecińskiego Marszu Dla Życia. Od wielu lat pomaga osobom potrzebującym, a szczególnie kobietom stojącym przed dramatycznymi decyzjami odnośnie do życia ich dzieci. W książce *Chodzi mi o życie*, która jest obszernym wywiadem z księdzem Tomkiem, można przeczytać, w jaki sposób żyć i pozwalać żyć innym.

Poproś jednego z uczniów o odczytanie fragmentu wypowiedzi tego księdza zamieszczonej w podręczniku.

| POZNAJĘ I ODPOWIADAM |

6. Zaznacz, że sam Jezus odnośnie do obrony życia ludzkiego był nie raz wystawiany na próbę. Jednak Jego postawa zawsze bezwzględnie broniła dobra danych osób, a tym samym i ich życia. Poproś, aby chętny uczeń odczytał fragmenty Ewangelii wraz z komentarzami.

7. Poproś uczniów, aby jeszcze raz spojrzeli na tablicę. Zadaniem katechizowanych jest ogólne zastanowienie się nad pytaniami:

Ile to całe dobro kosztowało np. czasu, wysiłki, pieniędzy itp.?

Czy było warto to dobro sobie lub komuś ofiarować?

Czy ja chcę, dobro otrzymywać od innych?

| UTRWALAM |

8. Przeczytaj uczniom podsumowanie w formie rachunku sumienia znajdujące się w podręczniku.

| MODLĘ SIĘ |

9. Na zakończenie katechezy odmówcie wspólnie modlitwę, możecie skorzystać z tej, która została zamieszczona w podręczniku.

51 |

„JESTEŚCIE ŚWIĄTYNIA DUCHA ŚWIĘTEGO”

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: uświadomienie uczniom, że są **miejscem** zamieszkania Boga.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > potrafi wyjaśnić pojęcie świątyni;
- > umie wymienić elementy, które składają się na główne wyposażenie świątyni jako budowli i wyjaśnić ich przeznaczenie;
- > rozumie, że świątynia ma dwa wymiary: fizyczny i duchowy;
- > wie, że człowiek w swojej relacji z Bogiem potrzebuje świątyni jako budynku i świątyni duchowej, którą jest on sam;
- > potrafi wymienić cechy charakterystyczne dla tych dwóch wymiarów świątyni;
- > rozumie poprzez świadectwo św. Franciszka z Asyżu, że świątynia materialna i duchowa uzupełniają się i przenikają w życiu osoby wierzącej;
- > wie, że świątynia w tych dwóch wymiarach jest człowiekowi dana i zadana.

Postawy: troszczy się o czystość serca.

Metody i techniki: projektowanie wewnątrz; prezentacja prac projektowych, wykład, dyskusja kierowana, praca z tekstem, osobista refleksja.

Środki dydaktyczne: podręcznik, Pismo Świąte, kartki A4 z pustym wnętrzem świątyni, plakat z rysunkiem kościoła i ze szkicem człowieka, trzy zdjęcia Świątyni: pierwsze – świątynia w stanie budowy; drugie – piękne wykończona i przyozdobiona świątynia; trzecie – ruina świątyni.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Po przywitaniu się z klasą i sprawdzeniu obecności przypomnij uczniom ogólne pojęcie świątyni.

Świątynia jest przede wszystkim miejscem *kultu religijnego*.

2. Następnie poproś uczniów, aby wszyscy użyli swojej wyobraźni i spróbowali być przez chwilę architektami wewnątrz. Rozdaj każdemu uczniowi kartkę A4 z narysowanym wnętrzem świątyni, która w środku jest zupełnie niezagospodarowana. Zadaniem uczniów jest swobodne rozmieszczenie niezbędnych elementów, które w świątyni (kościół katolicki) powinny się znaleźć. To zadanie uczniowie mogą wykonać w parach. Następnie chętni uczniowie prezentują swoje zaprojektowane wnętrza.
3. W podsumowaniu tej części lekcji wyjaśnij, że przy wykonywaniu tego zadania uczniowie mogli sugerować się różnymi rzeczami, np. jedni mogli za wzór obrać sobie swoje świątynie parafialne i umieścić wszystkie elementy, które się akurat w nich znajdują; inni może dodali jakieś przedmioty, które w kościołach katolickich są zupełnie niespotykane, a wg nich dobrze, żeby się znalazły; a jeszcze inni niektóre rzeczy celowo usunęli np. ambonkę, bo kojarzy im się ona z nudnymi kazaniami. Każdy jednak raczej zdaje sobie sprawę, że główne elementy wyposażenia kościoła to: ołtarz, ambona, boczne ławki przy prezbiterium, chrzcielnica i konfesjonał. W każdym z tych miejsc dokonuje się wyjątkowe spotkanie człowieka z Bogiem, np. konfesjonał to miejsce prośby o przebaczenie i przyjęcie go; ołtarz to miejsce spotkania z największym darem Miłości; chrzcielnica to miejsce stawiania się dzieckiem Bożym itp. Bóg wybrał jeszcze jedno niezwykle miejsce na spotkanie – wzniesienie swojej świątyni. Tym miejscem jest **człowiek**.

| POZNAJĘ |

4. W formie krótkiego wykładu wyjaśnij uczniom słowa św. Pawła w Pierwszym Liście do Koryntian odnośnie do tego, że to *my jesteśmy świątynią Ducha Świętego* – Bożym domem.

Jako nawrócony Żyd św. Paweł określając swoich słuchaczy jako świątynię Ducha Świętego, nawiązuje w tym względzie do Świątyni Jerozolimskiej, która w jego życiu zajmowała znaczące miejsce. Nawet po przejściu z judaizmu na chrześcijaństwo, wstępował do niej, aby się modlić. Jednak jako człowiek ochrzczony był całkowicie przekonany, że: *Bóg, który stworzył świat i wszystko, co w nim istnieje, On, który jest Panem nieba i ziemi, nie mieszka w świątyniach ręką zbudowanych...*

Dlatego też Apostoł po swojej przemianie był całkowicie przekonany, że miejscem mieszkania Boga jest człowiek ochrzczony, a nie wzniesiona budowla.

Czyż nie wiecie, że jesteście świątynią Boga i że Duch Boży mieszka w was? Jeżeli ktoś zniszczy świątynię Boga, tego zniszczy Bóg. Świątynia Boga jest świętą, a wy nią jesteście.

| ODPOWIADAM |

5. Zadaj uczniom pytanie: *czy myślicie czasem o sobie, że jesteście domem Boga – Jego Świątynią – Jego Kościołem?*

Po chwili kolejne pytanie: *czy w takim razie człowiek potrzebuje w ogóle kościoła jako budynku?* Na to pytanie odpowiada papież Franciszek w jednej ze swoich homilii.

6. Poproś jednego z uczniów, aby przeczytał tekst z podręcznika. W tym czasie umieść na jednej połowie tablicy rysunek lub zdjęcie kościoła, na drugiej zaś szkic człowieka. Po przeczytaniu określonej treści z podręcznika uczniowie mają za zadanie wskazać cechy kościoła jako budowli i człowieka jako Świątyni, na które wskazuje papież. Dane cechy wymienione przez uczestników osoba do tego wyznaczona nanosi w odpowiednie miejsca na tablicy obok właściwego rysunku.
  - > Świątynia jako budynek – miejsce modlitwy i adoracji Boga; miejsce sprawowania sakramentów i spotkania z braćmi i siostrami w wierze; miejsce, które wymaga zadbania;
  - > Świątynia, którą jest człowiek – miejsce spotkania z Bogiem i adorowania Go; miejsce szukania Boga, słuchania Go i pójścia za Nim; miejsce, które wymaga oczyszczenia; miejsce przyjmowania sakramentów.

| SPOTYKAM |

7. Z łatwością można zauważyć wielkie, wręcz bliźniacze podobieństwo tych dwóch świątyń: materialne i duchowe. Jedna i druga jest człowiekowi bardzo potrzebna na drodze wiary, relacji z Bogiem. Można to zobaczyć w historii znanej świętej postaci, jaką jest Franciszek z Asyżu, który to w dosłownym rozumieniu wezwania Bożego zaczął odbudowywać kościoły. Ten zewnętrzny akt na drodze wiary Franciszka stał się drogą do przemiany wnętrza Świątyni, którą był on sam.

Poproś jednego z uczniów o odczytanie tekstu z podręcznika o świętym Franciszku z Asyżu.

W postępowaniu tzw. *biedaczyny z Asyżu* można jeszcze wyciągnąć następujące wnioski:

- > Pan Bóg, pomimo że Franciszek nie od razu zrozumiał Jego wolę, pozwolił mu ją odkryć przez pracę dla kościoła jako budyńku;
- > przemiana wewnętrzna świętego zmieniła również jego zewnętrzne postępowanie;
- > zmiany dokonane we Franciszku miały również wielki wpływ na wspólnotę Kościoła.

| UTRWALAM |

8. Przedstaw klasie trzy wybrane przez siebie zdjęcia Świątyni: pierwsze – świątynia w stanie budowy; drugie – piękne wykończona i przyozdobiona świątynia; trzecie – ruina świątyni. Poproś uczniów, aby przyglądając się tym zdjęciom, odpowiedzieli, która z tych budowli odzwierciedla ich duchowy dom dla Boga.

Jeśli uczestnicy utożsamiają się ze świątynią, która jest dopiero co w budowie, mogą zastanowić się np. nad tym, jakie elementy już w niej są, a jakich jeszcze brakuje? Ci, którzy widzą się bardziej przy drugiej fotografii, mogą zadać sobie pytanie: o które miejsca dbam w niej szczególnie, a które może są trochę zaniedbane. Natomiast tym, którzy widzą swój dom dla Boga jako ruinę, warto przypomnieć, że kiedyś ta budowla była piękna i że każda ruina może być darem i drogą ku przemianie.

9. Warto w tym wszystkim pamiętać, że Bóg z miłości do człowieka nie gardzi żadnym miejscem. Czy to świeża, niewykończona budowla, czy to ruina. Jednak trzeba również pamiętać, że Bóg nie potrzebuje piękna dla siebie tylko pragnie piękna dla nas. To nasza relacja z Bogiem wyposaża nas w to piękno. Podsumowując, można stwierdzić, że coraz to większa zażyłość z Bogiem sprawia, że nasze wnętrze jest coraz piękniejsze.

| MODLĘ SIĘ |

10. Lekcję zakończcie wspólną modlitwą, możesz skorzystać z propozycji zamieszczonej w podręczniku lub z innej, w której modlimy się o Kościół.

52 |

KOCHAJ I CZYŃ CO CHCESZ

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom, czym jest prawdziwa miłość, i że potrzebuje ona rozwoju.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > rozumie, że powinien kształtować w sobie zdolność do kochania odpowiedzialnie;
- > umie podać różna rodzaje miłości;
- > potrafi wskazać przykładowe karykatury miłości;
- > wie, że miłość domaga się całościowego zaangażowania człowieka;
- > wie, że Bóg jest **Miłością**;
- > rozumie, że miłość jest wartością najważniejszą, która dotyczy każdego człowieka.

Postawy: uczeń podejmuje walkę z postawami zagrażającymi szczęściu.

Metody i techniki: tworzenie pojęcia (śnieżna kula), dyskusja kierowana, praca z tekstem, wykład, wyciąganie wniosków.

Środki dydaktyczne: karta A0, tablica, podręcznik, Biblia.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Po przywitaniu klasy zaprosz uczniów do modlitwy rozpoczynającej katechezę, a następnie wspólnego ułożenia definicji **miłości**. Na samej górze

białej kartki najlepiej A0 napisz zdanie: MIŁOŚĆ to... – i podaj ją uczniowi siedzącemu w pierwszej ławce. Zadaniem tej osoby jest wpisanie cech, które wg niej składają się na miłość. Kartka ta wędruje kolejno do innych uczestników, którzy mają brakujące cechy miłości. Po wykonaniu tego zadania przeczytaj stworzoną definicję miłości klasie.

2. Podsumowując to zadanie, zaznacz, że:
  - > może dla kogoś jest to jeszcze definicja niepełna
  - > może ktoś z niektórymi wypisanymi cechami miłości się nie zgadza i chciałby je wykreślić
  - > może ktoś jeszcze inny przyjmuje wszystko, jak jest i niczego mu w tej definicji nie brakuje ani niczego nie chciałby odrzucić itp.

Dzięki tej metodzie można wysnuć wniosek, że rozumienie miłości nie dla wszystkich jest takie samo. Jednak patrząc na wątki filmowe, teksty piosenek, tematykę malarstwa, można stwierdzić, że głównie kręcą się one wokół wartości, jaką jest właśnie miłość. Wynika to z faktu, że owa miłość dla człowieka jest ogromnie ważna. Każdy przecież chce być kochany i kochać.

| SPOTYKAM |

3. Poprzez np. brak wiedzy, pychę, złe wybory, krzywdy człowiek czasem się gubi w pojmowaniu czy rozumieniu miłości. Patrząc na swoje osobiste doświadczenia czy przykłady innych osób, poproś uczniów, aby spróbowali odpowiedzieć na pytanie: z czym można dzisiaj pomylić miłość? W dyskusji kierowanej mogą paść takie przykładowe odpowiedzi: z przyzwyczajeniem, z uzależnieniem od kogoś, z cielesnością, z błędnym wyobrażeniem o kimś, z zauroczeniem itp.
4. Dlatego niemalże codziennie człowiek powinien przypominać sobie czym jest prawdziwa miłość i do niej dążyć, a nie np. zgadzać się w swoim życiu na jej karykaturę. Drogą do owego przypomnienia może być dobra i mądra literatura, tak jak np. *Mały Książę*.
5. Poproś jednego z uczniów o odczytanie fragmentu książki pt. *Mały Książę*, który to opisuje pożegnanie Małego Księcia z Lisem. Zadaniem pozostałych uczniów jest wyłowienie z tekstu cech miłości, które zostają zapisane na tablicy (poświęcić życie, mieć większe znaczenie niż inni, przyjaźnić

się, ochraniać, dawać bezpieczeństwo, słuchać, poświęcać czas, oswajać, patrzeć sercem, brać odpowiedzialność).

| POZNAJĘ |

6. To była piękna, prawdziwa i pouczająca wizja miłości autora książki. Sam Pan Bóg natomiast pokazuje człowiekowi, że ludzkie pragnienie miłości wręcz wtapia się w realizację danego nam przez Boga przykazania miłości. Ta realizacja ma obejmować całego człowieka, który w przeżywanie miłości, czy to do siebie samego, czy to do bliźniego, czy wreszcie do samego Boga, ma za zadanie zaangażować swoje: ciało, uczucia, rozum, wolę i duszę. Można o tym przeczytać w wielu miejscach Biblii. Jednym z nich jest Ewangelia wg św. Marka. Prowadzący prosi jednego z uczniów o odczytanie tego tekstu z Pisma Św.

| ODPOWIADAM I UTRWALAM |

7. W formie, krótkiego wykładu wyjaśnij uczniom, że zdolność do kochania nie jest nikomu dana w gotowej formie. Miłość zatem domaga się konkretnego rozwoju i niemałego zaangażowania. Każdy człowiek na różnych etapach swojego życia musi na drodze ku swojej dojrzewającej miłości kierować się przede wszystkim:
  - > rozumem – który pozwala poznawać siebie i drugiego człowieka;
  - > wolą – która chce dobra i inspiruje do jego wykonania;
  - > duszą (sercem) – która podczas modlitwy czerpie z miłości Boga i pomaga tę miłość: przyjmować, odkrywać i coraz bardziej ją rozumieć.
8. Warte jest zauważenie również tego, o czym pisał papież Benedykt XVI w swojej pierwszej encyklice *Deus caritas est*, którą to poświęcił w całości właśnie miłości. Już w pierwszych jej punktach może uporządkować sobie wiedzę o tej najważniejszej wartości, odkrywając jej rodzaje, które, jak przypomina papież, pochodzą od samego Boga. Oto one:
  - > *philia* – miłość przyjacielska,
  - > *eros* – miłość cielesna,
  - > *agape* – miłość oparta na odpowiedzialności i wyrzeczeniu,
  - > *caritas* – miłość, w której człowiek oddaje się zupełnie drugiej osobie.

9. Powróć do wcześniejszej definicji, którą klasa stworzyła na początku lekcji. Następnie wywieś ją w widocznym miejscu klasy lekcyjnej i do słowa MIŁOŚĆ dopisz słowo PRAWDZIWA. Zadaniem uczniów jest zapisanie brakujących cech tej wartości lub wykreślenie tych, które może jej zaprzeczają. Zaznacz, że cech tych na pewno jest więcej. Mogą być one odkrywane przede wszystkim w niezwyklej, czystej i prawdziwej relacji miłości Boga do człowieka, bo to właśnie On sam jest tą Miłością.

| MODLĘ SIĘ |

10. Zaproś uczniów do modlitwy i głośno pomódl się swoimi słowami za uczniów, aby doświadczyli prawdziwej miłości i aby sami potrafili taką dawać. Możesz skorzystać też z tekstu zamieszczonego w podręczniku.

53 |

TROSKA O NAJBLIŻSZYCH BLIŹNICH

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: uświadomienie uczniom wie, że troska o najbliższych z jego otoczenia jest wyrazem miłości i gotowości niesienia im pomocy.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > rozumie, że wobec otaczających nas osób nie można przechodzić obojętnie;
- > wie, że postawa troski o najbliższych jest owocem wychowania serca, które powinno być blisko potrzebujących;
- > wie, że służąc bliźniemu, służy się równocześnie samemu Bogu;
- > wie, że zaniedbując bliźniego, zaniedbuje się również Boga;
- > potrafi wskazać, jakie czynniki pomogły i pomagają mu troszczyć się o bliźnich;
- > potrafi wymienić uczynki miłosierdzia: co do ciała i co do duszy;
- > rozumie, że nawet mała codzienna troska o innych jest bardzo ważna i może być drogą do coraz większych dzieł miłosierdzia.

Postawy: uczeń wykazuje troskę o zdrowie i życie własne oraz innych.

Metody i techniki: obserwacja i wnioski z niej wynikające, dyskusja kierowana, wykład, rozmyślanie nad fragmentem biblijnym, autorefleksja.

Środki dydaktyczne: podręcznik, Pismo Święte, kartki A5 z naszkicowaną drogą, odtwarzacz CD.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Po sprawdzeniu obecności i przywitaniu klasy poproś, aby uczniowie krótko przyjrzeni się osobie, z którą siedzą w ławce. Następnie zachęć określone pary osób, aby spróbowały na podstawie swoich obserwacji z ostatnich kilku godzin, ocenić nastrój swojego kolegi czy koleżanki z klasy. Chętni uczniowie dzielą się swoimi wnioskami. Natomiast zadaniem osoby obserwowanej jest odpowiedzenie na pytanie: czy jej sąsiad z ławki trafnie zaobserwował jej nastrój?

Możesz zadawać pomocnicze pytania:

Czy wiesz, czym nastrój twojego sąsiada jest spowodowany?

Czy wg ciebie to jest osoba, która na dzisiaj potrzebuje jakiejś pomocy?

Jeżeli tak, to, czy ty jesteś w stanie tej pomocy jej udzielić?

A może ona może pomóc tobie?

| SPOTYKAM |

2. Celem tej części lekcji jest uświadomienie sobie tego, że w naszej codzienności napotykamy twarze wielu, często bliskich nam osób, które przeżywają trudności. Nie możemy przechodzić obok nich obojętnie. Trzeba nam tak wychowywać nasze serca, aby były one poruszone do współczucia i były blisko tych, którym możemy pomóc.

Jest przecież tak wiele możliwości. Można nieść pomoc: finansową, emocjonalną, fizyczną czy duchową. Przykładów można tutaj mnożyć wiele: możemy podzielić się śniadaniem z kimś, kto po prostu zapomniał go zabrać z domu; pomagać biednym, wspierając finansowo jakieś dzieło im poświęcone; okazać przyjaźń nowej osobie w sąsiedztwie czy klasie; zadbać o porządek w mieszkaniu starszej osoby; odwiedzić chorego w szpitalu; zaprosić do wspólnoty kogoś, o kim wiemy, że potrzebuje Boga i środowiska Jego przyjaciół; pocieszyć kolegę, który dostał kosa od dziewczyny.

Człowiek może dokonywać małych i dużych aktów pomocy, zgodnie z jego realnymi predyspozycjami. Jednak nigdy nie powinien on rezygnować

z niesienia dobra tylko z tego powodu, że obecnie nie potrafi dokonywać rzeczy na tzw. szeroką skalę.

| POZNAJĘ |

3. Troska o najbliższych jest wyrazem miłości i gotowości niesienia im pomocy. Jeszcze inaczej – to gotowość do służenia.

My wszyscy powinniśmy być chętni do służby bez względu na nasz dochód, wiek czy pozycję społeczną. Niektórzy ludzie uważają, że służenie jest powinnością tylko biednych i pokornych. Inni ludzie myślą, że służba jest obowiązkiem tylko bogaczy. Jednak sam Jezus nauczał inaczej. Zatem zobaczyć i zrozumieć, na czym polega służba bliźniemu, a przez niego i samemu Bogu, można poprzez lekturę Pisma Świętego.

4. Poproś jednego z uczniów o odczytanie fragmentu z Ewangelii wg św. Mateusza: Mt 25, 34-40.

Widać wyraźnie, że sam Bóg utożsamia się z potrzebującymi. W tej prawdzie nie ma żadnej przenośni, metafory itp. Przypominając sobie lekcję o tym, że człowiek jest mieszkaniem Boga, można powiedzieć, że kiedy niósł pomoc drugiemu, służył mu, troszczył się o niego, w tym samym momencie robił to dla Boga.

Poproś uczniów, aby w chwili ciszy spojrzeli samodzielnie na odczytany wcześniej fragment z Pisma Świętego i przypomnieli sobie konkretnie komu i kiedy nieśli którąś z pomocy wymienioną w tym fragmencie. Następnie podkreśl, że w tych wspomnianych chwilach równocześnie służyli oni Bogu. Zadaniem uczniów jest również przypomnieć sobie te chwile, kiedy zaniedbali kogoś potrzebującego ze swojego otoczenia. Wtedy również trzeba się zmierzyć z prawdą, która jest wyśpiewywana w piosence: *Wszystko to, czegoś my im nie uczynili, tegośmy i nie uczynili Mu, swojemu Bogu.*

5. Wyjaśnij uczniom, że wiele dróg prowadzi do potrzebujących, na wiele również sposobów otwiera się na nich oczy. Na przykładzie znanej świętej, można zaobserwować, jakie czynniki w jej historii życia przyczyniły się do troski o ludzi i rzeczywistej niesienia im pomocy.

| ODPOWIADAM |

6. Chyba nie ma osoby, która by nie słyszała o słynnej misjonarce Matce Teresie z Kalkuty i dziełach, które dzięki niej powstały, dla tych *najmniejszych*. Poproś chętnego ucznia, aby przeczytał fragment biografii tej Świętej. Już na pierwszy rzut oka widać, że w przypadku tej zakonnicy: wychowanie, zauważanie i zaradzenie potrzebom osób towarzyszącym jej w codzienności, nawet pomimo własnych trudności, stało się jej drogą do wielkich dzieł miłosierdzia.
7. Zachęć uczniów do refleksji nad swoją drogą ku trosce o najbliższych ze swojego otoczenia. Każdy uczestnik otrzymuje kartę A5 z naszkicowaną drogą. Zadaniem ucznia jest wypisanie wzdłuż tej drogi czynników, które w jego życiu pomogły lub pomagają mu troszczyć się o innych.

Chętni uczniowie mogą podzielić się swoim wykonanym zadaniem na forum klasy.

| UTRWALAM I PODEJMUJĘ WYZWANIE |

8. Katechizm Kościoła Katolickiego utrwała i systematyzuje naukę o trosce i służbie, tzw. uczynkach miłosierdzia, które możemy ofiarować najbliższym nam osobom, i których to oczekuje od nas Pan Bóg. Poproś chętną osobę o odczytanie 2447 punktu Katechizmu. Następnie dodaj, że częste przypominanie sobie o tych przed chwilą przeczytanych uczynkach miłosierdzia, może stać się motorem napędowym do ich wypełniania. Może więc warto podjąć wyzwanie już dziś. Odczytaj zadanie dodatkowe z podręcznika i zachęć uczniów do wykonania polecenia.

| MODLĘ SIĘ |

9. Formą modlitwy na zakończenie może być wsłuchanie się w słowa piosenki zespołu NieMaGoTu pt. *Biada*.

54 |

MIĘDZY SZACUNKIEM A WIERNOŚCIĄ BOŻEJ PRAWDZIE

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom, że akt płciowy jest zastrzeżony dla mężczyzny i kobiety i że prawda ta wynika z prawa Bożego.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > rozumie, że prawdy odnośnie do poszczególnych wartości trzeba szukać najpierw w Bogu;
- > wie, że w drugim opisie stworzenia człowieka przedstawiona została wyjątkowa i niezwykle intymna relacja, którą Pan Bóg zastrzegł jedynie dla związku mężczyzny i kobiety;
- > potrafi poprzez czytanie fachowej literatury i wsluchania się w prawdy kompetentnych osób, które pracują z osobami homoseksualnymi, posiadać odpowiednią wiedzę wobec tego zagadnienia i wysnuć prawdziwe wnioski odnośnie do moralnej oceny homoseksualizmu;
- > wie, że osobom homoseksualnym należy się szacunek;
- > wie, że osoby homoseksualne są wezwane do czystości.

Postawy: uczeń urzeczywistnia w swoim życiu postawę czystości.

Metody i techniki: zabawa w odkrywcę, wykład, pogadanka, praca z tekstem, refleksja indywidualna, rozmowa kierowana.

Środki dydaktyczne: Biblia, podręcznik, worek z przedmiotami, opaska na oczy.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Po przywitaniu klasy, modlitwie rozpoczynającej katechezę i sprawdzeniu obecności zaprosz trzy chętne osoby do pewnego zadania. Uczniowie z zasłoniętymi oczami mają wyciągnąć jeden przedmiot z worka i go rozpoznać. Dobrze by było, gdyby przedmioty zawarte w worku nie były przypadkowe i mało znane. Ważne w tym zadaniu jest też to, aby prowadzący nie narzucał już innych zasad. Jeśli któraś z chętnych osób będzie chciała, np. rozwiązać sobie czy lub poprosić kogoś, kto widzi, o pomoc, może to zrobić. Dla osób, które odgadną daną zawartość, może być przewidziana nagroda w postaci niewielkiego smakołyku.
2. Następnie wyjaśnij uczniom, że na podstawie tej popularnej *zabawy w odkrywce* można wyciągnąć pewne wnioski:
  - > utrudnionym zadaniem w odkrywaniu czegoś jest niekorzystanie z dostępnych możliwości, co może być przyczyną wielu pomyłek (osoby z zakrytymi oczami mogły np. poprosić innych o pomoc – ominąć utrudnienie).
  - > człowiek nie wie o świecie wszystkiego i czasami mu się jedynie wydaje, że np. trzyma w ręce strzykawkę, a tak naprawdę jest to długopis, tylko w jej kształcie;
  - > żyjemy w świecie wielu czasem sprzecznych informacji na dany temat. Czasem te, które są głośniejsze czy bardziej popularne, mogą przysłać nam prawdę, jak np. ta opaska zawiązana na oczach itp.

Te trudności nie mogą jednak człowieka zwalniać od poszukiwania prawdy, która jest tylko jedna. Przypomniał to Jan Paweł II młodzieży ponad 30 lat temu. Kiedy czyta się słowa jednego z jego najpopularniejszych cytatów, ma się wrażenie, że pomimo minionych lat jest on dzisiaj jeszcze bardziej aktualny. Poprosz jednego z uczniów o odczytanie słów papieża zamieszczonych w podręczniku.

3. Nikt nie ma wątpliwości, że podstawowym źródłem, w którym trzeba przede wszystkim szukać prawdy, a na które wskazuje Jan Paweł II, jest Bóg. To Ten, który jest Miłością i który tę Miłość chce dawać, przedstawił człowiekowi owe prawdy, które ma on odkrywać, przyswajając i być im

wiernym. Postępowanie zgodne z wolą Bożą jest zatem życiem w szeroko rozumianej harmonii, która daje człowiekowi: szczęście, miłość, spełnienie i przede wszystkim zbawienie. Warto jeszcze dodać, że prawdy te, spisane głównie w Biblii, są niezmiennie i aktualne dla każdego pokolenia.

4. Wyjaśnij uczniom, że temat lekcji: *Między szacunkiem a wiernością Bożej prawdzie* dotyczy bardzo delikatnej i wrażliwej sfery w człowieku, którą jest jego seksualność.

| POZNAJĘ |

5. Kiedy słyszymy samo słowo: *homoseksualizm*, już jakby na samą myśl wiadomo, że w głowie pojawiają nam się pewne obrazy, a to z wiadomości, naszego otoczenia, jakieś instytucji itp. Poproś uczniów, aby w miarę możliwości odłożyć je na margines i spróbować się w ogóle nimi nie sugerować.
6. Wyjaśnij, że punktem wyjścia do rozważań będzie Biblia i wynikające z niej pewne prawdy dla człowieka odnośnie do jego cielesności i duchowości. Poproś chętnego ucznia o odczytanie fragmentu Pisma Św. z Księgi Rodzaju.

Wyjaśnij, że w tym opisie stworzenia człowieka przedstawiona została wyjątkowa i niezwykle intymna relacja, którą Pan Bóg zastrzegł jedynie dla związku mężczyzny i kobiety. Relacja ta wyraża się we wzajemnym oddaniu się sobie w sferze cielesnej i duchowej.

7. Poproś w dyskusji kierowanej, aby uczniowie bazując na tym fragmencie, spróbowali wskazać praktyczne zastosowania dla związku mężczyzny i kobiety (np. żebra są osłoną dla serca – mężczyzna potrzebuje, aby kobieta była ochroną jego serca; relacja małżeńska jest najważniejsza i ponad wszelkie inne więzy rodzinne; żona dla męża i mąż dla żony łączą się tak ściśle w akcie małżeńskim, stając się aż jednym – pełne zjednoczenie). Dodać tu należy również, że jedynie z aktu płciowego mężczyzny i kobiety może być potomstwo.

Wynioskować zatem należy prawdę, że tylko dla związku mężczyzny i kobiety Pan Bóg zastrzegł relację tak intymną. Budowa cielesna mężczyzny i kobiety oraz prawo biologiczne dodatkowo tę prawdę podkreślają. Trafnym podsumowaniem w tym punkcie są słowa z Konferencji Episkopatu

Polski w kwestii LGBT z 2020 roku. Poproś chętną osobę o odczytanie tekstu z podręcznika.

| SPOTYKAM |

8. Poproś wybrane dwie osoby, aby z podziałem na role przeczytały tekst wywiadu z p. Próchniewicz.
9. Następnie poproś, aby uczniowie jeszcze raz samodzielnie wczytali się przed chwilą w przeczytane słowa i w zeszytach wypisali wnioski odnośnie do zagadnienia homoseksualizmu wynikające jedynie z tego tekstu.

Homoseksualizm:

- > to nie zaburzenie
- > niektórych teoretycznych zastosowań odnośnie do tego zagadnienia nie da się wyjaśnić
- > niektóre osoby czując pociąg do osób tej samej płci nie są z tego powodu szczęśliwe
- > każdej osobie, która może być w mniejszości seksualnej, należy się szacunek
- > samo słowo *homofobia* niekiedy jest nadużywane w kontekście homoseksualizmu

Uczniowie dzielą się swoimi wnioskami na forum klasy, a jedna wybrana osoba wypisuje je na tablicy. Następnie w krótkiej pogadance z uczniami zapytaj ich, czy jakaś wiedza z fragmentu tego wywiadu jest dla nich nowa? Czy coś ich zaskoczyło? Chętne osoby dzielą się swoimi odpowiedziami na forum klasy.

10. Przypomnij również, że fragment tego wywiadu nie daje pełnej wiedzy o homoseksualizmie, ale może inspirować do dalszego pogłębiania wiedzy na temat tego zagadnienia. Propozycje fachowej literatury są zawarte w podręczniku.

| UTRWALAM |

11. Jest prawda wynikająca z Biblii, że akt płciowy jest w pełni ludzki i godny, kiedy łączy się w nim mężczyzna i kobieta.

Niezależnie od tego, jak wiele byłoby innych teorii tego zagadnienia, zadaniem chrześcijaństwa jest obrona tej prawdy, którą objawił człowiekowi sam Bóg.

Stawia to człowieka wierzącego wobec pewnych wyzwań, bo wiara jest wymagająca. Trafnie i zwięźle można je odnaleźć w Katechizmie Kościoła Katolickiego.

| MODLĘ SIĘ |

12. Zaprosz klasę do modlitwy o czystość i poproś, aby o ten dar uczniowie modlili się dla siebie oraz za osoby, które szczególnie o nią walczą.

55 |

SZACUNEK DLA WŁASNOŚCI

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: uświadomienie uczniom, że trzeba kształtować w sobie postawę szacunku dla własności prywatnej i publicznej.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wie, że każda kradzież jest łamaniem prawa innych ludzi do decydowania o swojej własności;
- > potrafi wskazać wykroczenia przeciwko siódmemu przekazaniu, na które wskazuje Katechizm Kościoła Katolickiego;
- > wie, jakich wartości broni przestrzeganie przykazania *nie kradnij*;
- > rozumie, że za poszczególnymi przedmiotami może stać różnorodna rzeczywistość, która nadaje im cenę inną niż materialna;
- > wie, że brak szacunku do własności, czy to prywatnej, czy wspólnej, jest przeciwne naturalnemu prawu człowieka do posiadania.

Postawy: uczeń szanuje własność wspólną i prywatną.

Metody i techniki: praca w grupach – pisanie mowy obronnej, dyskusja kierowana – uzupełnianie tabeli, **wykład**, autorefleksja, rachunek sumienia.

Środki dydaktyczne: kartki z tekstem do pracy w grupach, podręcznik, tablica.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Po przywitaniu klasy i sprawdzeniu obecności przeczytaj żydowskie przysłowie, pozostawiając je bez komentarza. Następnie podziel klasę na cztery grupy. Każda z grup otrzymuje kartkę z tym samym tekstem.

Jest noc, na niebie świeci księżyc. Człowiek z maską na twarzy biegnie z wielkim workiem na plecach. Przebiega obok siedzącego w połatanych spodniach i marynarce żebraka. Złodziej wrzuca mu do kapelusza plik banknotów. Żebrak z wrażenia aż oparł się o ścianę i otworzył w zdumieniu usta. Złodziej z workiem pełnym łupów, a były to spinki do włosów, nie uszedł jednak daleko. Sto metrów dalej wpadł pod samochód pełen pijanych fanów disco polo i zginął na miejscu. Godzinę później stanął na sądzie ostatecznym. Jak będzie się tłumaczył, że wcale nie był takim złym człowiekiem?
(za M. Kosaczem OP).

Zadaniem uczniów jest napisanie w luźnej formie mowy obronnej tego złodzieja.

2. Po wykonaniu tego zadania reprezentanci poszczególnych grup czytają napisaną treść obrony na forum klasy.
3. Wyjaśnij, że wiele sytuacji kradzieży jest społecznie usprawiedliwianych. Taką ludzką tendencję widać też w podejściach do niektórych filmów z motywami grabieży, gdzie spryt czy inteligencja bohaterów rabujących innych wzbudza uznanie i podziw np. znany wszystkim Robin Hood czy nasz polski Janosik. Wiadomo, że nie można równać ludzkiego podejścia do rzeczywistości z filmem. Jednak zawsze trzeba pamiętać, że każda kradzież jest łamaniem prawa innych ludzi do decydowania o swojej własności. Zawsze jest to krzywdzenie innych. Zawsze jest to zło.

| SPOTYKAM |

4. Każdy przedmiot ma swoją cenę w różnych wymiarach. Nigdy do końca nie wiemy, jaką wartość mają rzeczy np. przypadkowo znalezione lub odkryte, lub też jaka rzeczywistość się za nimi kryje. Przykład takiej *ukrytej ceny* jest przedstawiona w pewnym filmie. Poproś chętnego ucznia o odczytanie tekstu z podręcznika.

| POZNAJĘ I ODPOWIADAM |

5. Każdy z nas zna treść przykazania siódmego, które brzmi *nie kradnij*. Z jednej strony to tylko dwa słowa, ale rzeczywistość, na które wskazują jest bardzo szeroka. Poproś chętnego ucznia o odczytanie tekstu z podręcznika, który wyjaśnia hebrajskie znaczenie słowa *ganab* – kraść.

WYKROCZENIE	WARTOŚĆ
<ul style="list-style-type: none"> > umyślne zatrzymywanie rzeczy pożyczonych lub przedmiotów znalezionych > oszustwa w handlu > wypłacanie niesprawiedliwych wynagrodzeń > podwyższanie cen, wykorzystując niewiedzę lub potrzebę drugiego człowieka > <i>spekulacja</i>, która polega na sztucznym podwyższaniu ceny towarów w celu osiągnięcia korzyści ze szkoda dla drugiego człowieka > <i>korupcja</i>, przez którą wpływa się na zmianę postępowania tych, którzy powinni podejmować decyzje zgodnie z prawem > przywłaszczanie i korzystanie w celach prywatnych z własności przedsiębiorstwa > źle wykonane prace > przestępstwa podatkowe > fałszowanie czeków i rachunków > nadmierne wydatki > marnotrawstwo > restytucja - świadome wyrządzenie szkody własności prywatnej lub publicznej > czyny lub przedsięwzięcia, które prowadzą do <i>zniewolenia ludzi, do poniżania ich godności osobistej, do kupowania ich, sprzedawania oraz wymiany, jakby byli towarem</i> 	<ul style="list-style-type: none"> > oddawanie rzeczy ich właścicielowi > uczciwie prowadzenie działalności handlowej > sprawiedliwe wynagrodzenie dla pracownika > brak wykorzystywania niewiedzy i potrzeb drugiego człowieka dla swoich zysków > niemanipulowanie cenami towarów > poszanowanie pracy i wolności człowieka > nieokradanie swojego pracodawcy > dobre i sumienne wykonywanie pracy > uczciwe naliczanie i odprowadzanie podatków > uczciwe wystawianie i płacenie rachunków > racjonalnie gospodarowanie swoimi zasobami pieniędzy > oddanie tego, co mi zbywa na rzecz potrzebujących > szacunek do mienia prywatnego i publicznego > osobowe i godne podejście do każdego człowieka

Analiza hebrajskiego słowa *ganab* – kraść odnosiło się nie tylko do przywłaszczenia sobie czyjejś rzeczy, ale oznaczało również:

- > porwania ludzi;
- > zmuszanie do niewolnictwa;
- > pozbawianie podstawowych praw pracownika przez pracodawcę.

Samo słowo *ganab* w starożytnym Izraelu odnosiło się jeszcze do ludzi ubogich, którzy stając się niewypłacalnymi dłużnikami, byli przez swoich wierzycieli brani w niewolę.

6. Zatem spojrzenie na brak szacunku do czyjejś własności bardzo się poszerza. Dostrzec skalę tego zjawiska pomagają nam Katechizm Kościoła Katolickiego, bezpośrednio nazywając wykroczenia przeciwko temu przykazaniu.
7. Narysuj tabelkę na tablicy składającą się z dwóch kolumn. W jednej wypisz owe wykroczenia z KKK 2408-2414, a w drugiej uczniowie w dyskusji kierowanej mają wskazać wartość, której broni to przykazanie.

| UTRWALAM |

8. Każdy na tym świecie coś ma i prawo do swojej własności jest naturalne. Każdemu człowiekowi Bóg dał część tego świata, aby go posiadał, dysponował nim, doskonalił go jako najlepszy dzierżawca. Poza tym istnieją własności zdobyte poświęceniem, latami wysiłków, zaradności, tworzenia jakiegoś dzieła w pocie czoła itd. Okradanie zatem kogoś z takiej pracy, często niewymiernej i bezcennej, boli szczególnie mocno i długo.

Zatem szeroko rozumiany brak szacunku do własności, czy to prywatnej, czy wspólnej, jest przeciwne naturalnemu prawu człowieka do posiadania.

| MODLĘ SIĘ |

9. Na zakończenie katechezy pomódlcie się wspólnie z uczniami, możesz wykorzystać tekst modlitwy zamieszczonej w podręczniku.

56 |

NIE MUSZĘ MIEĆ WSZYSTKIEGO

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: uświadomienie uczniom, że nie jest niczym złym pragnąć różnych rzeczy, jednak zawsze trzeba mądrze rozeznawać i dokonywać trafnych wyborów, aby nigdy nie zboczyć z drogi, która za cel ma dojście do dóbr: nieprzemijających, niemożliwych do utracenia, niezniszczalnych.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wie, że człowiek zawsze czegoś chce i jego chęć posiadania nigdy się nie kończy;
- > rozumie, że ludzkie pragnienia wymagają mądrego i trafnego rozeznawania;
- > wie, że należy kształtować w sobie zdolność dokonywania trafnych wyborów, które naturalnie kształtują w człowieku postawę rezygnacji z np. jednej rzeczy, aby osiągnąć drugą;
- > rozumie, że niezdrowe porównywanie się z innymi może rodzić zazdrość i nowe *nie nasze* zgubne pragnienia posiadania;
- > wie, że człowiek najbardziej jest szczęśliwy i spełniony, kiedy inwestuje w wartości nieprzemijające, których kupić czy ukraść się nie da.

Postawy: uczeń podejmuje walkę z postawami zagrażającymi szczęściu.

Metody i techniki: dyskusja kierowana, **wykład**, autorefleksja, prezentacja teledysku.

Środki dydaktyczne: środki dydaktyczne: małe kartki dla uczniów, rzutnik, komputer, Biblia, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Po przywitaniu klasy i sprawdzeniu obecności zaproś uczniów do pewnego zadania. Na pięciu oddzielnych małych kartach uczniowie mają napisać pięć swoich osobistych rzeczy lub wartości, które są dla nich najważniejsze (na każdej karteczce po jednej).

Kiedy uczniowie wykonają zadanie, odczytaj cytat zamieszczony w podręczniku i w nawiązaniu do jego treści, zachęć uczniów, aby zastanowili się, którą ze swoich napisanych wartości – rzeczy oddaliby komuś w posiadanie lub by się nią podzielili np. z osobą z ławki. Chętni uczniowie symbolicznie mogą podarować jedną ze swoich kartek swojemu sąsiadowi.

3. Jeśli zobaczysz, że uczestnicy wykonują drugą część tego zadania, możesz w dyskusji kierowanej zadać wybranej parze pytania, których odpowiedzi będą pokazywały uczucia i intencje tych osób np.:

Dlaczego akurat tę rzecz czy wartość wybrałeś do podzielenia się lub oddania jej innej osobie?

Czy podarowanie tej rzeczy dużo cię kosztuje?

Co zamierzasz zrobić z prezentem, który otrzymałeś?

Czy przyda ci się on do czegoś? Czy cieszysz się z takiego подарunku?

4. Poproś, aby uczniowie z pozostałych kartek wybrali jedną, na której jest dla nich napisana najważniejsza wartość, a z którą nie chcieliby się na dzisiaj rozstawać. Wyjaśnij, że jest to ich najważniejszy *skarb na dzisiaj*.

| SPOTYKAM |

5. *Jest nam ciągle mało, choć niewiele nam potrzeba* śpiewa popularny zespół z muzyką chrześcijańską. To trochę przykra prawda o ludzkiej ułomności w posiadaniu, kiedy niespostrzeżenie do naszego serca wkrada się pycha. W różnych momentach możemy złapać się na tym, że np. jakaś nasza ważna relacja przegrywa z materializmem i czas na tzw. *reset*, aby w życiu kierować się wartościami, które są naprawdę trwałe i ważne. Wyśpiewana historia Janka pokazuje wysoką cenę, którą można zapłacić za chorobliwą

chęć posiadania, a której nikt normalnie zapłacić nie chce. Przecież nie musimy mieć wszystkiego. Przedstaw klasie teledysk utworu *Sprzedawca firanek* – zespołu *Full Power Spirit*. W tym czasie uczniowie mogą śledzić wyśpiewywany tekst piosenki w podręczniku.

Bohater tego utworu przedstawia metaforyczną historię życia wielu różnych osób, których niezdrowa chęć posiadania czy wielki dobrobyt po prostu zniszczył. Warto zatem zatrzymać się, wyciszyć i odciąć się na chwilę od świata: telewizji czy Internetu. Może nawet trzeba gdzieś w samotności wziąć do ręki Biblię i zastanowić się: *Czego mi dzisiaj potrzeba? Czego pragnę? Ku czemu podąża moje serce?*

| POZNAJĘ I ODPOWIADAM |

6. Poproś chętnego ucznia o odczytanie fragmentu z Biblii. Wyjaśnij w formie krótkiego wykładu, że wiele w życiu cennych skarbów gromadzimy, za wieloma też gonimy. Biblia przypomina nam, że wartości, którymi powinniśmy się głównie w życiu kierować, mają być: nieprzemijające, niemożliwe do utracenia, niezniszczalne. Poproś uczniów, aby jeszcze raz popatrzyli na *swój dzisiejszy skarb* i odpowiedzieli sobie na pytania:

Czy twój skarb ma w sobie te cechy, na które wskazuje Pismo Święte?

Gdzie twój skarb się teraz znajduje?

7. Osobiste i szczerze odpowiedzi na te pytania mają nam pokazać prawdę o nas samych, o naszym wnętrzu, o wartościach, którymi tak naprawdę kierujemy się na co dzień. O miejscu, w którym jest nasze serce. Człowiek potrzebuje mieć rzeczy i nimi dysponować. Nie jest też niczym złym ich pragnąć, jednak zawsze trzeba mądrze rozeznawać i dokonywać trafnych wyborów.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

8. Aby pracować nad wyzbyciem się w swoim życiu materializmu, można podejmować ku temu wyzwania. W podręczniku uczniowie znajdą listę różnych zadań do realizacji.

| UTRWALAM |

9. Poproś chętnego ucznia o odczytanie tekstu z podręcznika. Następnie poleć uczniom, aby jeszcze raz popatrzyli na kartkę *ze swoim dzisiejszym skarbem* i zastanowili się, czy ich pragnienia, ich serca podążają ku właściwym wartościom.

| MODLĘ SIĘ |

10. Zakończ lekcję modlitwą zamieszczoną w podręczniku.

57 |

PRAWDA WAS WYZWOLI

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: wytłumaczenie, w jaki sposób prawda i prawo regulują życie człowieka.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wyjaśnia pojęcia: prawda, wyzwolenie,
- > uzasadnia, dlaczego powinniśmy dążyć do szukania prawdy,
- > rozumie potrzebę samowychowania w prawdzie,
- > argumentuje, dlaczego w życiu warto kroczyć drogą prawdy,
- > naśladuje Boga w Jego dobroci.

Postawy: uczeń kształtuje postawę prawdomówności.

Metody i techniki: praca w grupie, z podręcznikiem, rozmowa kierowana, **elementy wykładu**, metaplan, list, połów wartościowych słów, drzewko decyzyjne.

Środki dydaktyczne: podręcznik, arkusze A3, szary papier – do wyboru, karteczki samoprzylepne, pisaki, klej, załączniki.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję wspólną modlitwą. Wprowadzając w temat, poproś uczniów, by przypomnieli w punktach kilka ważnych informacji o wolności zdobytych na poprzednich lekcjach. Będąc wolnymi, żyjemy w prawdzie. Jest to podstawowa kwestia, aby codziennie funkcjonować zgodnie z własnym sumieniem, zasadami, z tym, co wyznajemy, co jest dla nas ważne.

2. Klasę podziel na 6 grup, by na samoprzylepnych karteczkach zinterpretowali sentencje o prawdzie¹.
- > spojrzeć prawdzie w oczy
  - > prawda w oczy kole
  - > kto przed czasem sędzi, ten od prawdy błądzi
  - > prawda jest jak oliwa, zawsze na wierzch wypływa
  - > prawda zawsze zwycięża
  - > prawda leży pośrodku

Po zakończeniu pracy lider grupy przykleja karteczkę na tablicy i odczytuje napisaną treść.

Przykładowa interpretacja:

- > przyjąć informacje, które nie są miłe – zwłaszcza o nas samych
- > usłyszenie prawdy nie jest przyjemne
- > często wydajemy osądy, które mijają się z prawdą
- > prawda zawsze wyjdzie na jaw
- > należy bronić prawdy

| SPOTYKAM I POZNAJĘ |

3. Kontynuując temat, podkreśl, że w trakcie zajęć postarasz się wyjaśnić, dlaczego życie w prawdzie jest takie ważne. Co zyskamy, tak funkcjonując w codzienności?
4. Podziel uczniów na 4 grupy (liczba grup zależna od liczebności klasy). Stoły samodzielnie w grupach ustawiają uczniowie. W kolejnym etapie lekcji przydzielamy materiały, metody pracy i zadania:

Grupa I metaplan² (załącznik 1)

Uczniowie zapoznają się z tekstami z podręcznika i wybierają z tekstu słowa, które kojarzą im się z tym, co dla nich istotne i cenne w chwili, kiedy będą chcieli żyć zgodnie z prawdą. Zapisują myśli na otrzymanym papierze.

¹ Zob. <http://przyslowia-polskie.pl/przyslowie/1182,kto-przed-czasem-sadzi-ten-od-prawdy-bladzi> dostęp: 05.07.2021

² Zob. *Vademecum katechety. Metody aktywizujące*; Zb. Barciński Klanza, Kraków-Lublin 2006 r. dostęp: 05.07.2021

Grupa II połów wartościowych słów

Młodzież zapoznaje się z tekstami w podręczniku (część **Odkrywam/Spotykam**), wybiera z tekstu słowa, które kojarzą im się z tym, co dla nich istotne, cenne w chwili, kiedy będą chcieli żyć zgodnie z prawdą. Zapisują myśli na otrzymanym papierze.

Grupa III list

Twój przyjaciel złamał prawo, w konsekwencji odbywa karę. Nie możesz się z nim osobiście kontaktować, pozostaje jedynie forma listowna. Napisz list, w którym uargumentujesz, że warto żyć zgodnie z prawdą. Można skorzystać z tekstów zamieszczonych w podręczniku.

Grupa IV drzewo decyzyjne (załącznik 2)

Uczniowie po zapoznaniu się z tekstami w podręczniku mają zastanowić się nad konsekwencją życia w prawdzie. Ich zadaniem jest określenie i uzasadnienie skutków dokonywania wyborów w wolności i w prawdzie. Po wykonaniu zadań przedstawiciele poszczególnych grup prezentują efekty pracy swojego zespołu.

5. Podsumuj wypowiedzi uczniów, następnie w nawiązaniu do materiałów zawartych w podręczniku podkreśl, że nieodłącznym towarzyszem prawdy jest wolność.

„Jeżeli mówimy, że mamy z Nim współuczestnictwo, a chodzimy w ciemności, kłamamy i nie postępujemy zgodnie z prawdą”. 1 J 6,1

6. Podkreśl: *Istotne jest, byśmy żyli zgodnie z wyznawanymi zasadami moralnymi. Po to dane są nam przykazania Boże, byśmy zrozumieli, jak postępować, by żyć w poszanowaniu prawdy.*

„Odrzuciwszy więc wszelkie zło, wszelki podstęp i udawanie, zazdrość i wszelkie obmowy, jak niedawno narodzone niemowlęta pragnijcie duchowego, niesfałszowanego mleka, abyście dzięki niemu wzrastali ku zbawieniu”. 1 P 2,1-2

| ODPOWIADAM |

7. W życiu powinniśmy szukać prawdy. Nie możemy stanąć w miejscu, musimy piąć się w górę, osiągając na danym etapie rozwoju pewien pułap wiedzy. Chrystus mówi „Stańcie się jak dzieci” (Mt 18,3), wskazując na naturalną ciekawość, pasję i chęć rozwoju.

„Każda prawda przechodzi przez trzy fazy: najpierw jest wyśmiewana; później jest gwałtownie kwestionowana; w końcu jest ona akceptowana, jako oczywista.”¹

Arthur Schopenhauer

| UTRWALAM |

8. Podsumowując temat, podkreśl następujące kwestie:

- > Słowo Boże jest prawdą KKK 215².
- > Szukając prawdy, wejdź w dialog z Bogiem.
- > Prawdopodobność prowadzi do szczerości i subtelności w relacji z bliźnim.
- > Prawda prowadzi do wysiłku intelektualnego.
- > Nigdy nie przestawajmy szukać prawdy.

| MODLĘ SIĘ |

O Panie, uczyn z nas narzędzia Twojego pokoju, abyśmy siali miłość, tam gdzie panuje nienawiść;
wybaczenie, tam gdzie panuje krzywda;
jedność, tam gdzie panuje rozłam;
prawdę, tam gdzie panuje błąd;
wiarę, tam gdzie panuje zwątpienie;
nadzieję, tam gdzie panuje rozpacz;
światło, tam gdzie panuje mrok;
radość, tam gdzie panuje smutek.

Spraw, abyśmy mogli nie tyle szukać pociechy,
co pociechę dawać;
nie tyle szukać zrozumienia, co rozumieć;
nie tyle szukać miłości, co kochać;
albowiem dając – otrzymujemy,
wybacząc – zyskujemy przebaczenie,
a umierając, rodzimy się do wiecznego życia. Przez Jezusa Chrystusa
Pana naszego. Amen.

---

¹ Zob. <https://swiatcytatow.pl/cytaty-o-prawdzie/> dostęp 03.07.2021

² Zob. Katechizm Kościoła Katolickiego Wydawnictwo Pallotinum Warszawa 1994; nr 215 s.52
dostęp: 03.07.2021

Załącznik 1 Metaplan

Nie mów fałszywego świadectwa przeciw bliźniemu swemu.

Jak jest?

--	--	--

Jak być powinno?

--	--	--

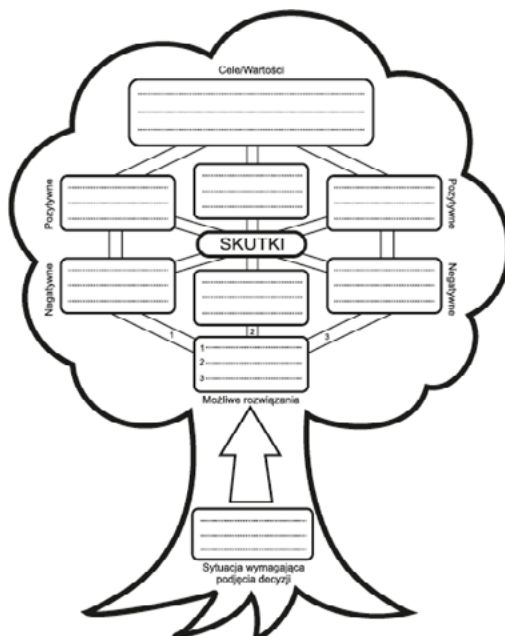
Dlaczego nie jest tak, jak być powinno ?

--	--	--	--	--

Wnioski/Rozwiązanie

--	--	--	--	--

Załącznik 2 Drzewo decyzyjne

58 |

KRZYWDA UCZYNIONA SŁOWEM

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: wskazanie uczniom, że słowa też mają moc zadawania ran.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wie, że jego słowa pozytywnie lub negatywnie wpływają na drugą osobę,
- > rozumie, że krzywdy uczynione słowem, mogą wyniszczyć drugiego człowieka,
- > potrafi wymienić sposoby, przez które słowa mogą zadawać ból.

Postawy: uczeń przejawia postawę odpowiedzialności za słowo.

Metody i techniki: przybieranie masek, wykład, dyskusja kierowana, metoda słoneczko, autorefleksja, karta komplementów.

Środki dydaktyczne: tablica, podręcznik, Pismo Św., czyste kartki A4, taśma.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Wchodząc do klasy, *załóż maskę* osoby ponurej, zniechęconej, nastawionej negatywnie do prowadzenia lekcji. Ważne, żeby taka postawa była poparta słowami, np. *jak mi się dzisiaj nie chce; ta współczesna młodzież jest taka trudna, z większości chyba i tak nic z nie będzie; po co w ogóle prowadzić zajęcia, skoro i tak prawie nikt nie bierze ich na serio itp.*

Następnie zacznij lekcję tak, jak zwykle: krótka modlitwa, sprawdzenie obecności, potem – nie zdejmując jeszcze swojej maski – zaproponuj

uczniom zupełnie luźne nieprowadzone zajęcia. Metodą głosowania klasa ma zatwierdzić propozycję.

2. Jeśli klasa przystaje na te warunki, usiądź na krześle przy swoim biurku i obserwuj zachowanie uczestników. Jeśli natomiast uczniowie zadecydują, że chcą, aby zajęcia były normalnie prowadzone, przystań na te warunki jeszcze przez chwilę, pokazując swoje niezadowolenie z ich decyzji.
3. Zdejmij „maskę” i wyjaśnij uczniom swoje zachowanie. W krótkim wykładzie wytłumacz, że nasze czyny lub słowa mają mniejszy lub większy wpływ na drugą osobę. W tym przypadku owa *przybrana maska* miała w konsekwencji doprowadzić daną społeczność do jakiejś straty – braku zajęć.
4. Następnie w dyskusji kierowanej zapytaj uczniów o uczucia, które towarzyszyły im w trakcie wprowadzenia do tematu lekcji (mogło to być: zdziwienie, zaskoczenie, niezrozumienie, zadowolenie z braku zajęć, poczucie *wkrętu* itp.) Na to wszystko, co się w nas zadziało, miała wpływ *maska* składająca się głównie z słów. Ten przykład ma na celu pokazanie tego, że nasze słowa mają wpływ, mają moc.
5. W formie wykładu wyjaśnij, że możemy używać języka po to, by błogosławić lub by przeklinać, aby dawać zachętę lub siać zniechęcenie, budować, albo rozbijać, nieść uzdrowienie albo zniszczenie. To właśnie przy pomocy języka narzekamy, zrządzimy, krytykujemy, obgadujemy, wypowiadamy oszczerstwa i sądy pod adresem innych. Nasze słowa pełne są mocy ku dobremu lub ku złemu.

| SPOTYKAM I POZNAJĘ |

6. Współcześnie zjawisko *hejtu* nie jest już nikomu obce. Pociąga ono za sobą sytuacje, które przez słowo pisane, zadają ludziom rany. Czasem właśnie te rany, niczym nieleczone odleżyny, mogą zadawać taki ból, z którym niektórzy zupełnie sobie nie radzą. Tak też było w przypadku zmarłej w wieku 25 – lat polskiej modelki Katarzyny Lenhardt. Poproś chętnego ucznia o odczytanie tekstu z podręcznika.
7. Następnie, jeszcze bez żadnego komentarza ani wprowadzenia, poproś, aby chętny uczeń odczytał fragment z Pisma Świętego opisujący skazanie Jezusa na śmierć.

8. Świat się zmienia, ale moc wypowiedziana słowem nie zmaląła. Dzisiaj tak wiele się o tym mówi. Społeczeństwo wie na temat krzywdy uczynionej językiem naprawdę dużo. Wiele fundacji też prowadzi kampanie przypominające chociażby o agresji i przemocy słownej, które bardzo ranią, szczególnie dzieci, a także doprowadzają do załamania psychicznego u wielu osób.
9. Napisz na środku tablicy temat lekcji. Zadaniem uczniów będzie znalezienie odpowiedzi na pytanie: *W jaki sposób słowem można zranić drugiego człowieka?* Odpowiedzi uczniów zapisuj na tablicy dookoła tematu (metoda słoneczko). Przykładowe odpowiedzi: ironia, kłamstwo, krzywo-przysięstwo, obelga, obmowa, oszczerstwo, pochlebstwo, pochopny osąd, samochwalstwo, hejt, itp.

| ODPOWIADAM I UTRWALAM |

10. Aby zachęcić uczniów do tego, żeby ich słowa budowały, a nie rujnowały, zaproś ich do pewnego zadania. Na białej kartce A4 każdy z uczniów ma napisać swoje imię i przy pomocy kolegów przykleić ją sobie taśmą na plecach. Następnie uczniowie wzajemnie mają sobie napisać tylko dobre słowa o sobie nawzajem. Po wykonaniu tego zadania uczestnicy zajęć odklejają swoje kartki umieszczone na plecach i w ciszy czytają komplementy na swój temat. W dyskusji kierowanej zapytaj chętne osoby o podzielenie się swoimi odczuciami po przeczytaniu zebranych o sobie słów.

| MODLĘ SIĘ |

11. Lekcję możesz zakończyć modlitwą zamieszczoną w podręczniku.

CZĘŚĆ 7

**NAJWIĘKSZA
ZAŚ Z NICH JEST
MIŁOŚĆ
(1 KOR 13,13)**

59 |

CZY MOŻNA NAKAZAĆ MIŁOŚĆ?

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom sensu nakazu miłości zawartego w słowach „Będziesz miłował...”.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wyjaśnia, że miłość jest podstawą budowania relacji międzyludzkich;
- > tłumaczy, że miłość wymaga konkretnych postaw i czynów;
- > opisuje, w jaki sposób można okazywać miłość bliźniemu.

Postawy: uczeń kształtuje postawę miłości wobec Boga i drugiego człowieka.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, pogadanka, rozmowa kierowana, mapa myśli (praca w grupach).

Środki dydaktyczne: podręcznik, zdjęcie ojca Damiana z Moloka¹ do wyświetlenia na rzutniku, kilka arkuszy szarego papieru, stare kolorowe gazety, kilka tubek kleju, kilkanaście markerów, kilka par nożyczek.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Spytaj: Czy można kogoś zmusić do miłości? Zaczynij pogadankę na ten temat, a następnie poproś o przeczytanie akapitu w tej części podręcznika.

---

¹ Chodzi o św. Damiana de Veustera. W internecie dostępne są różne fotografie – wybierz jedną i zapisz ją w formacie jpg, a następnie wyświetl podczas lekcji.

| SPOTYKAM |

3. Wyświetl na rzutniki zdjęcie ojca Damiana z Moloka. Spytaj, czy uczniowie znają tę postać, czy z czymś im się kojarzy.
4. Przedstaw sylwetkę świętego oraz wyjaśnij, dlaczego będzie on tematem dzisiejszej katechezy.

| POZNAJĘ |

5. Zarządź pracę w grupach. Podziel uczniów na pięcioosobowe zespoły i rozdaj im arkusze szarego papieru oraz markery. Poproś, by każda z grup napisała na środku plakatu BĘDZIESZ MIŁOWAŁ, a następnie przeprowadziła burzę mózgów i dopisała wokół hasła pomysły dotyczące jego praktycznego zastosowania.
6. Kiedy uczniowie zapiszą po kilka pomysłów, rozdaj im kolorowe gazety i poproś, by przy pomocy fragmentów (wycinków) z magazynów stworzyli mapę myśli. Ich zadaniem jest dokleić lub dorysować do każdego pomysłu sposób jego realizacji (czyli propozycję, co należy zrobić, by uzyskać zamierzony cel).
7. Na koniec uczniowie przedstawiają efekty swojej pracy na forum.
8. Spytaj, z czym uczniowie mieli największe trudności przy budowaniu swojej mapy myśli oraz w jaki sposób patrzą teraz na nakaz miłości wyrażony w przykazaniu: „Będziesz miłował...”.
9. Poproś o odczytanie fragmentu biblijnego z tej części podręcznika. Możecie też przeczytać fragment kazania wygłoszonego przez papieża Franciszka 23 lutego 2020 roku.

Kto (...) miłuje bliźniego, wypełnił Prawo. Albowiem przykazania: Nie cudzołóż, nie zabijaj, nie kradnij, nie pożądaj, i wszystkie inne – streszczają się w tym nakazie: Miłuj bliźniego swego jak siebie samego! Miłość nie wyrządza zła bliźniemu. Przeto miłość jest doskonałym wypełnieniem Prawa.(Rz 13,8–10)

Pan (Jezus) prosi nas o odwagę miłości bez wyrachowania. Miarą Jezusa jest bowiem miłość bez miary. Ileż razy lekceważyliśmy Jego prośby, zachowując się jak wszyscy! Jednak przykazanie miłości nie jest zwykłą

prowokacją, ale jest sednem Ewangelii. Nie akceptujemy wymówek dotyczących miłości wobec wszystkich, nie głosimy wygodnej roztropności. Pan nie był roztropny, nie poszedł na kompromis, zażądał od nas ekstremizmu miłości. To jedyny ekstremizm chrześcijański: ekstremizm miłości.¹

| ODPOWIADAM |

10. Zachęć uczniów do udzielenia odpowiedzi na pytania zawarte w tej części podręcznika.

Najciekawsze odpowiedzi możesz zapisać na tablicy.

| UTRWAŁAM |

11. Podsumuj katechezę, mówiąc, że nakaz miłości to zasada i reguła życia, a nie chwilowe uniesienie serca i „motyle w brzuchu”. Możesz skorzystać z notki w tej części podręcznika: *Miłość, do której zachęca nas Bóg, jest podstawową zasadą budowania relacji międzyludzkich. Miarą miłości jest miłość bez miary, która nie wyznacza żadnej granicy, ale zawsze chce dobra drugiego człowieka, stąd może być nakazem.*

| MODLITWA |

12. Pomódlcie się na koniec katechezy.

O Jezu mój, naucz mnie otwierać wnętrzości miłosierdzia i miłości każdemu, kto mnie o to prosi. Jezu, Wodzu mój, Ty mnie naucz, aby wszystkie modlitwy i uczynki moje miały na sobie wyciśniętą pieczęć miłosierdzia Twojego.

(św. Faustyna Kowalska, *Dzienniczek*, 755)

---

¹ Ojciec Święty Franciszek w kazaniu podczas sprawowanej Eucharystii 23 lutego 2020 roku w Bari, *Miłość nieprzyjaciół*, <https://www.ampolska.co/art-2485-Milosc-nieprzyjaciol.htm>, (dostęp: 12.05.2022).

60 |

MIŁOŚĆ NIEPRZYJACIÓŁ

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom, na czym polega miłość nieprzyjaciół.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > tłumaczy, że nienawiść wobec osób, które nas skrzywdziły, nie polepszy naszego życia, że zemsta nie daje radości i wewnętrznego uspokojenia;
- > objaśnia, że miłość nieprzyjaciół wymaga dojrzałości i podjęcia określonych decyzji,
- > podaje argumenty przemawiające za tym, że nie warto kroczyć drogą zemsty i nienawiści.

Postawy: uczeń kształtuje postawę miłości wobec osób, które nie są mu życzliwe.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, pogadanka, rozmowa kierowana, metoda drzewa decyzyjnego.

Środki dydaktyczne: podręcznik, materiały do pracy (załącznik 1 – do wydrukowania dla każdej pary w klasie), magnesy, tablica.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Zaczynij pogadankę. Możesz spytać:
  - > Kiedy ostatnio było wam przykro?
  - > W jaki sposób inni sprawiają wam przykrość?

- > Jak sobie radzicie z tym radzicie?
- > Jak reagujecie w sytuacji, gdy ktoś atakuje was werbalnie?
- > Co myślicie o osobach, które sprawiają innym przykrość?
- > Czy zgadzacie się z tym, że powinniśmy kochać nieprzyjaciół?

| SPOTYKAM |

3. Powiedz, że celem dzisiejszej katechezy jest pochylenie się nad kwestiami, które pojawiły się podczas pogadanki. Zauważ, że w kulturze można znaleźć sporo przykładów wybaczenia nieprzyjaciołom – zwłaszcza w literaturze.
4. Spytaj, czy ktoś pamięta historię Juranda ze Spychowa i mógłby opowiedzieć, jaką przyjął on postawę wobec swojego krzywdziciela. Jeśli nikt się nie zgłosi, poproś, by uczniowie odczytali w ciszy akapit w tej części podręcznika.

| POZNAJĘ |

5. Poproś, by uczniowie wymienili hipotetyczne konfliktowe sytuacje. Następnie poleć, by dobrali się w pary, i rozdaj im drzewka decyzyjne (załącznik 1). Zadaniem uczniów jest rozpisać wymyśloną przez nich sytuację zgodnie z przedstawionym na karcie schematem drzewa.
6. Na koniec kilka par przedstawia swoje drzewka. Możesz przyczepić je do tablicy za pomocą magnesów.
7. Poproś uczniów, by przeczytali słowa papieża Franciszka z tej części podręcznika.

Kto słucha Jezusa, kto stara się za Nim iść, nawet jeśli to kosztuje, staje się dzieckiem Bożym i zaczyna naprawdę przypominać Ojca, który jest w niebie. Stajemy się zdolni do rzeczy, o których nigdy nie myśleliśmy, że będziemy w stanie powiedzieć lub uczynić, i które nas wręcz zawstydzają, ale teraz dają nam radość i pokój. Nie musimy już być agresywni w słowach i czynach. Odkrywamy, że jesteśmy zdolni do czułości i dobroci; i czujemy, że to wszystko nie pochodzi od nas, ale od Niego, i dlatego nie chlubimy się tym, ale jesteśmy tylko za to wdzięczni¹.

¹ Papież Franciszek, *Miłość nieprzyjaciół rodzi kulturę miłosierdzia*, <https://www.gosc.pl/doc/5358857.Papiez-Milosc-nieprzyjaciol-rodzi-kulture-milosierdzia>, (dostęp 12.05.2022).

| ODPOWIADAM |

8. Poproś, by uczniowie w ciszy zastanowili się nad pytaniami z tej części podręcznika.

| UTRWALAM |

9. Podsumuj katechezę. Zauważ, że miłość nieprzyjaciół jest jednym z najtrudniejszych wyzwań naszej wiary. Podkreśl, że w ciągu życia nieraz znajdziemy się w sytuacji, kiedy ktoś sprawi nam przykrość, i że mamy prawo (a nawet obowiązek), by się bronić. Wskaż, że zemsta nie przyniesie spodziewanej ulgi, a wyrozumiałością i współczuciem wobec nieprzyjaciół może wykazać się tylko ktoś, kto odkrył, że jest umiłowanym dzieckiem Bożym.

| MODLĘ SIĘ |

10. Pomódlcie się na koniec.

Oby miłość, obecna w Tobie,
zdołała przeniknąć nasze serca
dzięki wytrwałej modlitwie,
pokornie obejmującej ludzi,
których ciągle nie potrafimy miłować.
A najpierw pomóż nam,
byśmy sami nie żywili nienawiści,
lecz otwierali się na Bożą miłość,
która cierpliwa jest i wszystko znosi
teraz i na wieki wieków¹.
Amen.

---

¹ Modlitwa do św. Andrzeja Boboli, patrona Polski.

61 |

KTO JEST MOIM BLIŹNIM?

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom, że drugi człowiek postawiony na naszej drodze to bliźni, którego obecność nie jest przypadkowa.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > tłumaczy, że ludzie powinni odnosić się do siebie z szacunkiem i troską,
- > argumentuje, że ludzie powinni pomagać sobie bezinteresownie,
- > omawia sposoby okazywania troski drugiemu człowiekowi.

Postawy: uczeń kształtuje postawę wrażliwości i odpowiedzialności wobec drugiego człowieka.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, praca w grupie (scenki).

Środki dydaktyczne: podręcznik, obraz Jana Wijnantsa *Przypowieść o miłosiernym Samarytaninie* (załącznik 1), komputer, rzutnik lub tablica interaktywna.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij katechezę od modlitwy.
2. Spytaj o skojarzenia uczniów ze słowem „bliźni”. Spytaj, kogo można określić w ten sposób. Porozmawiajcie chwilę na ten temat – możesz poprosić o odczytanie akapitu w tej części podręcznika.

| SPOTYKAM |

3. Poproś chętnego ucznia o odczytanie cytatu w tej części podręcznika.

Podczas wywiadu dla jednej z gazet matka Teresa z Kalkuty zajmowała się pewnym chorym. Kiedy dziennikarz podszedł do niej bliżej i zobaczył, w jakim stanie jest chory, aż się cofnął, widząc człowieka, którego otwarte rany gniły i wydzielaly nieznośny odór. Matka Teresa z wielką wrażliwością i czułością obmywała je, wykonując każdy gest delikatnie, by nie powodował kolejnego bólu u chorego. Dziennikarz widząc, co robi i z jaką wrażliwością, powiedział: „Siostró, ja bym tego nie zrobił nawet za milion dolarów”. Matka Teresa podniosła głowę, uśmiechnęła się i odpowiedziała: „Ja też, ale to jest Chrystus”¹.

4. Zaczynij rozmowę kierowaną:

- > W jakim stanie była osoba, którą opiekowała się Matka Teresa?
- > Kto przyszedł do Matki Teresy?
- > Jak zachowywała się Matka Teresa wobec chorego?
- > Co odpowiedziała na słowa dziennikarza?

| POZNAJĘ |

5. Jeśli masz taką możliwość, pokaż uczniom obraz z załącznika 1 (*Przypowieść o miłosiernym Samarytaninie*). Spytaj, z jaką historią biblijną kojarzy się uczniom ten obraz, i poproś o odczytanie fragmentu biblijnego z tej części podręcznika.

„Pewien człowiek schodził z Jerozolimy do Jerycha i wpadł w ręce zbójców. Ci nie tylko że go obdarli, lecz jeszcze rany mu zadali i zostawiwszy na pół umarłego, odeszli. Przypadkiem przechodził tą drogą pewien kapłan; zobaczył go i minął. Tak samo lewita, gdy przyszedł na to miejsce i zobaczył go, minął. Pewien zaś Samarytanin, będąc w podróży, przechodził również obok niego. Gdy go zobaczył, wzruszył się głęboko: podszedł do niego i opatrzył mu rany, zalewając je oliwą i winem; potem wsadził go na swoje bydlę, zawiózł do gospody i pielęgnował go. Następnego zaś dnia wyjął dwa denary, dał gospodarzowi i rzekł: Miej o nim staranie, a jeśli co więcej wydasz, ja

¹ Na podstawie: *Miłosierdzie – abp Konrad Krajewski do łódzkich księży*, https://www.youtube.com/watch?v=_87ylHnlCca (dostęp 18.08.2022).

oddam tobie, gdy będę wracał. Któryż z tych trzech okazał się, według twego zdania, bliźnim tego, który wpadł w ręce zbójców?”. On [ten, który zadał pytanie] odpowiedział: „Ten, który mu okazał miłosierdzie”. Jezus mu rzekł: „Idź, i ty czyn podobnie!”. (Łk 10,30–37)

6. Spytaj uczniów, czy czują, że sami są bliźnimi i że mają bliźnich wokół siebie. Spytaj, z czym wiąże się w praktyce „bycie bliźnim”. Podsumuj, mówiąc, że wszyscy jesteśmy wobec siebie bliźnimi i mamy wobec siebie wynikające z tego zobowiązania.
7. Poproś, by uczniowie dobrali się w pięcioosobowe grupy i przygotowali scenki – współczesne wersje *Przypowieści o miłosiernym Samarytaninie*. Po kilku minutach zespoły prezentują efekty wspólnej pracy, a pozostała część klasy interpretuje odegrane role.

| ODPOWIADAM |

Podsumuj katechezę. Spytaj, jakie korzyści daje pomoc bliźnim.

| UTRWALAM |

8. Przypomnij, że bliźni to każdy człowiek, którego spotykamy w naszym życiu, a troska, którą okazujemy bliźnim, przynosi owoce zarówno w ich, jak i w naszym życiu. Podkreśl, że budowanie relacji pomiędzy ludźmi wymaga „wyobraźni miłosierdzia”.

| MODLĘ SIĘ |

9. Pomódlcie się na koniec katechezy.

Boże, Ojczy wszystkich ludzi,
każesz nam nieść miłość tam,
gdzie biedni są upokarzani,
radość tam, gdzie Kościół jest obalony,
pojednanie, tam gdzie ludzie są rozdzieleni¹.

---

¹ Modlitwa św. Matki Teresy z Kalkuty.

62 |

NIE SŁOWA, ALE CZYNY

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom, że miłość to konkretne czyny, a nie tylko piękne słowa.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > tłumaczy, że w okazywaniu miłości konieczne są uczynki ją wyrażające,
- > podaje różne sposoby wyrażania miłości.

Postawy: uczeń kształtuje postawę czynnej miłości i niesie pomoc innym.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, pogadanka, kosz i walizka.

Środki dydaktyczne: podręcznik z ćwiczeniami, dwie plansze do przeprowadzenia metody aktywizującej¹, magnesy, samoprzylepne kartki, markery.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.
2. Spytaj, jak uczniowie rozumieją słowa Wiliama Szekspira z tej części podręcznika („Prawdziwa miłość zawsze milczy – wyrazem prawdy są czyny, nie słowa”).

---

¹ Plansze należy przygotować samodzielnie. Na jednej tekturowej kartce A4 należy narysować kosz na śmieci, a na drugiej walizkę (wystarczą proste grafiki).

3. Podsumowując wypowiedzi uczniów spuentuj, że miłość domaga się konkretnych czynów, gdyż słowa – choć mogą ją pięknie wyrażać – nie zawsze są wystarczające.

| SPOTYKAM |

4. Poproś, by uczniowie przeczytali fragment z tej części podręcznika i zastanowili się, w jaki sposób można wyrażać miłość wobec osób, które się kocha.
5. Przyczep do tablicy dwie plansze: z rysunkami kosza i walizki. Rozdaj uczniom po 4 samoprzylepne karteczki i poleć, by na 2 napisali, w jaki sposób można wyrazić komuś miłość, a na 2 wypisali zachowania, które mogą sprawić, że zaprzeczmy miłości, którą komuś wyraziliśmy.
6. Gdy uczniowie wykonają to polecenie, powiedz, że teraz przyporządkujecie ich propozycje do plansz kosza i walizki. Na walizkę naklejcie sposoby wyrażania miłości, a na kosz zachowania, które jej zaprzeczają.
7. Przyjrzyjcie się planszom z karteczkami i przedyskutujcie wspólnie wybrane propozycje. Zauważ podobieństwa oraz różnice pomiędzy zapiskami poszczególnych uczniów.

| POZNAJĘ |

8. Przeczytaj krótki cytat biblijny z tej części podręcznika: „Dzieci, nie miłujmy słowem i językiem, ale czynem i prawdą!” (1 J 3,18).
9. Następnie zwróć uwagę uczniów na tekst św. Teresy z Lisieux, w którym wskazuje ona, że miłość to nie tylko relacja pomiędzy dwoma osobami, lecz także miłość wobec Boga (pragnienie czynienia tego, co się Jemu podoba). Wykonywanie uczynków wobec innych osób ze względu na miłość do Boga może mieć wpływ na ich życie, a nawet na ich wieczność. Miłość jest sposobem wyrażania miłości pomiędzy osobami, ale też „narzędziem” mającym charakter zbawczy. Takie narzędzie może pomóc osobie doświadczającej miłości w nawróceniu czy też wzrastaniu w wierze.

| ODPOWIADAM |

10. Zachęćmy uczniów, by zapoznali się z pytaniami w tej części podręcznika i spróbowali udzielić odpowiedzi na przynajmniej jedno z nich. Mogą notować w części „Moje notatki”.

| UTRWALAM |

11. W podsumowaniu przypomnij, że aby miłość mogła się spełniać, wymaga wyrażania jej poprzez konkretne czyny. Czyny wykonywane z miłości do Boga mają znaczenie nadprzyrodzone i mogą służyć zbawieniu.

| MODLĘ SIĘ |

12. Katechezę kończymy wspólną modlitwą. Zaproponuj odczytanie fragmentu Pierwszego Listu do Koryntian z tej części podręcznika.

Miłość cierpliwa jest,
łaskawa jest.
Miłość nie zazdrości,
nie szuka poklasku,
nie unosi się pychą;
nie dopuszcza się bezwstydu,
nie szuka swego,
nie unosi się gniewem,
nie pamięta złego.

(1 Kor 13,4n)

63 |

MODLITWA JĘZYKIEM MIŁOŚCI

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: wskazanie uczniom, że modlitwa jest sposobem wyrażania miłości.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > tłumaczy, że poprzez modlitwę można okazywać miłość,
- > wyjaśnia, że można modlić się za żywych oraz w intencji zmarłych,
- > przedstawia powody, dla których warto polecać sprawy swoje i innych na modlitwie (sens modlitwy).

Postawy: uczeń kształtuje postawę pokory, ufności i wytrwałości w zwracaniu się do Boga.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, pogadanka, metaplan (praca w parach).

Środki dydaktyczne: podręcznik, materiały do pracy w parach (załącznik 1), zdjęcie do wyświetlenia (załącznik 2), komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.
2. Poproś, by uczniowie w ciszy zapoznali się z tekstem w tej części podręcznika.

| SPOTYKAM |

3. Wyświetl zdjęcie rąk złożonych do modlitwy (załącznik 2).

Wprowadź uczniów w temat. Spytaj:

- > Czym według was jest modlitwa?
  - > Czy warto się modlić?
  - > Co można osiągnąć dzięki modlitwie?
  - > Kiedy się modlicie?
4. Podsumuj pogadankę, mówiąc, że modlitwa – podobnie jak uczynki, o których mówiliśmy na poprzedniej katechezie – jest wyrazem miłości.
5. Powiedz, że modlitwa ocala ludzi. Opowiedz o tym, że wybuch bomby jądrowej nad Hiroszimą w 1945 roku przeżyło czterech ojców jezuitów. Stało się tak właśnie dzięki modlitwie. Poproś o przeczytanie na głos długiego cytatu z tej części podręcznika.

W chwili wybuchu bomby jezuita znajdowali się w swoim domu zakonnym, który dzieliło od epicentrum wybuchu zaledwie kilka budynków. Po eksplozji ich dom stał na swoim miejscu, gdy wszystkie inne budynki zostały dosłownie zmiecione. Nawet jeśli kapłani dziwnym trafem przeżyliby moment wybuchu, powinni byli zginąć w ciągu kilku minut w wyniku napromieniowania. Oni jednak nie tylko zdołali opuścić teren zniszczeń nieknięci, lecz także żyli w zdrowiu przez kolejne lata, nie cierpiąc z powodu choroby popromiennej. Potwierdzają to wyniki ok. 200 badań, którym zostali poddani w ciągu 30 lat. (...) Nie jest tajemnicą, że wspólnota jezuitów z Hiroszimy była szczególnie oddana Matce Bożej Fatimskiej. Jezuita codziennie odmawiali różaniec i czynili pokutę. Sami nie mieli wątpliwości, że przeżyli, ponieważ żyli przesłaniem fatimskim. Za wstawiennictwem przenaświętszej Maryi, która otoczyła matczyną opieką swoje wierne dzieci, Bóg, który stworzył materię i energię, w stosunku do jezuitów zawiesił ich działanie¹.

6. Spytaj uczniów o ich przemyślenia.

---

¹ Adam Górski, *CUD w Hiroszynie! Różaniec uratował jezuitów od śmierci*, <https://www.fron-da.pl/a/cud-w-hiroszynie-rozaniec-uratowal-jezuitow-od-smierci-1,156294.html> (dostęp: 28.05.2022).

| POZNAJĘ |

7. Zaproponuj pracę w parach metodą metaplanu (**załącznik 1**). Temat pracy: Modlitwa – doceniana czy nie?
8. Na koniec poproś o przedstawienie efektów współpracy na forum klasy.
9. Poproś uczniów, by zapoznali się z cytatami zawartymi w tej części podręcznika. Wskaż, że modlitwa jest sposobem budowania relacji pomiędzy nami a Bogiem, oraz że dzięki niej możemy wyrażać miłość do innych ludzi wokół nas – nawet tych, którzy odeszli do wieczności.

| ODPOWIADAM |

10. Jeśli uczniowie mają dostęp do telefonów i internetu, zaproponuj, by wyszukali teksty dotyczące modlitwy, które w jakiś sposób ich poruszają czy też zachęcają do refleksji. Uczniowie mogą zaprezentować znalezione fragmenty na forum klasy.

| UTRWALAM |

11. W podsumowaniu przypomnij, że modlitwa nie jest bezmyślnym powtarzaniem formułek, ale sposobem wejścia w relację z Bogiem. Jest też sposobem okazania bliźnim takiej miłości, której w żaden inny sposób nie można wyrazić.
12. Zadaj pytanie do refleksji: Czy wasza modlitwa opiera się na relacji pomiędzy Bogiem a wami?

| MODLĘ SIĘ |

13. Pomódlcie się na koniec katechezy.

Boże, dziękuję Ci, że oczekujesz na mnie w niebie, gdzie zostało przygotowane dla nas mieszkanie. Umocnij moją wiarę w życie wieczne i zmartwychwstanie ciała. Rozpal moją miłość, abym Cię kochał każdego dnia coraz bardziej. Ożyw moją nadzieję na spotkanie z Tobą. Proszę Cię za tymi, którzy przekroczyli już bramę śmierci i oczekują Twojego miłosierdzia w czyśćcu. Spraw, abym w Twoim domu spotkał się z moimi bliskimi i wszystkimi braćmi i siostrami, których powołałeś do życia wiecznego. Amen.

64 |

RACHUNEK SUMIENIA POMOCĄ W OCENIE MIŁOŚCI

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom, że rachunek sumienia jest podstawową formą naszej modlitwy, dzięki której możemy sami sprawdzić, jaka jest naprawdę nasza miłość i wiara w Boga.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > tłumaczy, że rachunek sumienia służy rozeznawaniu dobra i zła;
- > opisuje, że podczas przeprowadzania rachunku sumienia wzrasta wrażliwość na poruszenia duszy;
- > przeprowadza rachunek sumienia.

Postawy: uczeń kształtuje postawę duchowej wrażliwości i odpowiedzialności za dobro i zło oraz postawę prawdomówności, które rozeznaje podczas rachunku sumienia.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, pogadanka, rozmowa kierowana, praca indywidualna, miniwykład¹.

Środki dydaktyczne: podręcznik, kartki A5 w kratkę (po jednej dla każdego ucznia), termometr (najlepiej tradycyjny, rtęciowy), portret Ignacego Loyoli (załącznik 1)².

---

¹ Na temat Ignacego Loyoli. Przygotuj materiały przed katechezą.

² Portret można wydrukować lub wyświetlić podczas lekcji (jeśli korzystasz z opcji numer dwa, potrzebne będą również komputer, rzutnik lub tablica interaktywna).

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.
2. Zaczynij pogadankę o ankietach/badaniach opinii publicznej.
3. W podsumowaniu zauważ, że choć na ogół nie przepadamy za rozmowami z telemarketerami czy wypełnianiem ankiet, warto byśmy sami przeprowadzali podobne badanie w odniesieniu do siebie. Praktycznie codziennie powinniśmy zastanawiać się nad swoim życiem, „jakością” naszego kochania czy poziomem wrażliwości na potrzeby drugiego człowieka.

| SPOTYKAM |

4. Pokaż uczniom termometr. Spytaj, czy pamiętają jeszcze, czym jest rachunek sumienia. Po otrzymaniu odpowiedzi dopowiedz, że rachunek sumienia jest nie tylko praktyką stosowaną podczas przygotowywania się do spowiedzi, lecz także całkiem dobrym narzędziem badania stanu ducha – podobnie jak termometr służący do mierzenia temperatury. Rachunek sumienia można porównać do termometru lub badania marketingowego, o którym mówiliśmy wcześniej, i służy sprawdzeniu stanu naszego ducha.

5. Następnie przedstaw uczniom postać Świętego Ignacego z Loyoli. Jeśli masz taką możliwość, wyświetl portret z załącznika 1. Opowiedz pokrótce historię życia świętego i wyjaśnij, jak doszło do tego, że założył zakon jezuitów (miniwykład).
6. Poproś, by uczniowie zapoznali się z tekstem w tej części podręcznika. Omówcie, na czym polega badanie rachunku sumienia wymyślane przez Ignacego Loyolę.

Etap 1. Dziękuj Bogu Panu naszemu za o otrzymane dobra.

Etap 2. Proś o łaskę poznania grzechów i ich odrzucenia.

Etap 3. Żądaj od duszy swojej zdania sprawy z myśli, słów i uczynków, które były jej udziałem.

Etap 4. Poproś Boga o przebaczenie zła, które uczyniłeś.

Etap 5. Postanów poprawę przy Jego pomocy.

7. Wy tłumacz, że rachunek sumienia nie polega na „szukaniu grzechów”, ale stanięciu w prawdzie naszego życia. Jest to narzędzie do tego, by sprawdzić, jaka jest nasza miłość wobec Boga.
8. Przypomnij, że punktem odniesienia przy robieniu rachunku sumienia nie jest to, co wydaje nam się dobre lub złe, ale to, co na temat dobra i zła mówi słowo Boże.
9. Poproś uczniów, by jeszcze raz przyjrzeni się warunkom przeprowadzenia rachunku sumienia i spróbowali samodzielnie odpowiedzieć na pytanie: *Który według was jest najtrudniejszy do spełnienia i dlaczego?* Poproś o odpowiedzi ustne.

| POZNAJĘ |

10. Zasugeruj uczniom, by zapoznali się z fragmentem homilii papieża Franciszka w tej części podręcznika, w której papież podpowiada, czemu ma służyć codzienny rachunek sumienia.

| ODPOWIADAM |

11. Następnie poleć uczniom, by stworzyli krzyżówkę, której hasłem będzie „Rachunek sumienia”. Rozdaj kartki. Wy tłumacz, że hasło należy zapisać pionowo, a poszczególne wyrazy (odpowiedzi do pytań) poziomo – zakres wyrazów można ograniczyć do osób, przedmiotów i świąt religijnych.
12. Na koniec podsumuj tę część lekcji. Możesz ocenić wykonaną pracę.

| UTRWALAM |

13. Podczas podsumowania możesz wziąć do ręki termometr i przypomnieć uczniom, że rachunek sumienia służy poznawaniu „temperatury” naszej miłości wobec Boga i drugiego człowieka. Praktykując rachunek sumienia codziennie wieczorem, zyskamy doskonalszy, a przede wszystkim prawdziwy obraz siebie i naszej miłości.

| MODLĘ SIĘ |

14. Katechezę kończymy modlitwą.

Modlitwa przed rachunkiem sumienia

Duchu Święty, Ty znasz wszystkie moje grzechy. Dopomóż mi je sobie dokładnie przypomnieć, abym mógł za nie Boga przeprosić, szczerze je na spowiedzi wyznać i z nich się poprawić. Matko Boża, Aniele Strózu mój i Ty, – święty Patronie, uproście mi łaskę dobrej spowiedzi świętej. Amen.

65 |

KOCHAĆ KOŚCIÓŁ

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom, że Kościół to wspólnota, do której należą wszyscy ochrzczeni.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > objaśnia, że jako ochrzczony jest częścią wspólnoty Kościoła,
- > wnioskuje, że dbanie o Kościół jest obowiązkiem każdego jego członka,
- > wskazuje, w jaki sposób można kochać Kościół.

Postawy: uczeń kształtuje postawę miłości i odpowiedzialności wobec Kościoła.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, pogadanka, dyskusja.

Środki dydaktyczne: podręcznik, cztery kartki A4, brystol, zdjęcie kościoła z zewnątrz (załącznik 1) i zdjęcie modlącej się wspólnoty (załącznik 2), komputer, rzutnik lub tablica interaktywna.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.
2. Jeśli masz taką możliwość, wyświetl na rzutniku zdjęcie z załącznika 1. Spytaj uczniów, co widzą, i jak zapisałiby to słowo (budynek – kościół).
3. Wyświetl zdjęcie z załącznika 2 i powiedz, że na dzisiejszej katechezie będziecie mówić o Kościele (pisanym wielką literą) – o wspólnocie, a nie

o budynku. Spytaj, kto tworzy Kościół, i tak pokieruj rozmową, by padły odpowiedzi, że również uczniowie (młodzi ludzie).

4. Poproś o samodzielną lekturę tekstu w tej części podręcznika (komentarz papieża Franciszka).
5. W tym momencie możesz zacząć pogadankę i spytać uczniów o ich stosunek do Kościoła. W jaki sposób go postrzegają?

| SPOTYKAM |

6. Podziel uczniów na dwie grupy. Zadaniem zespołów będzie zebrać po dziesięć argumentów do dyskusji. Zwróć uwagę, że wypowiedzi powinny być stonowane. Rozdaj grupom po dwie kartki A4 (mogą zapisać na nich swoje wnioski).

Grupa 1 – argumenty „za” – uczniowie wypisują dobre rzeczy, które dostrzegają w Kościele.

Grupa 2 – argumenty „przeciw” – uczniowie piszą, co niepokoi ich w Kościele, denerwuje, czego nie lubią.

Kilka minut później uczniowie ustawiają krzesła po dwóch stronach klasy (grupa 1 naprzeciwko grupy 2). Każdy zespół wybiera przedstawiciela. Powiedz, że będziesz moderatorem dyskusji. To ty udzielasz głosu i pilnujesz kultury wypowiedzi (uczniowie mogą odnosić się wzajemnie do swoich słów, ale nie mogą atakować innych osób). Rozpocznij dyskusję – lider grupy 1 przedstawia pierwszy argument, następnie chętni mogą się do niego odnieść. Później lider grupy 2 przedstawia swój argument itd. Najistotniejsze argumenty obu stron możesz zapisać na tablicy. Podsumuj tę część lekcji.

7. Poproś o przeczytanie świadectwa Moniki z tej części podręcznika.

| POZNAJĘ |

8. Spytaj: *Co można zrobić, aby Kościół był lepiej postrzegany przez młodych ludzi, by chcieli w nim zostać w sposób świadomy i odpowiedzialny?*

9. Zasugeruj uczniom, że zanim zaczną zastanawiać się nad odpowiedzią, mogą zajrzeć do podręcznika i zapoznać się z zamieszczonymi w tej części tekstami (fragmentem biblijnym i cytatem z *Dzienniczka św. Faustyny*).

| ODPOWIADAM |

10. Przeczytajcie tekst z części „odpowiadam“ w podręczniku.
11. Po wysłuchaniu wypowiedzi kilku uczniów zaproponuj wspólne przygotowanie manifestu, w którym wypiszecie w formie punktów, co można zrobić, by Kościół stał się przestrzenią, w której młodzi ludzie pragną być i za którą czują się odpowiedzialni. Zapiszcie manifest na bristolu i powieście w widocznym miejscu w klasie.

| UTRWALAM |

12. W podsumowaniu przypomnij, że stan i jakość Kościoła zależy od wielu czynników, ale nie możemy zapomnieć, że zależy również od nas – od jakości naszego życia wiarą i miłością wobec Boga i ludzi. Możesz odnieść się do wniosków ze wcześniejszych dyskusji i treści z podręcznika.

| MODLĘ SIĘ |

13. Katechezę zakończ modlitwą zawartą w podręczniku ucznia:

Otaczaj Kościół swój, Panie, nieustanną opieką, a ponieważ bez Ciebie śmiertelny człowiek upada, niech Twoja łaska powstrzymuje go od zła i kieruje ku zbawieniu.

Panie, niech Twoje miłosierdzie nieustannie oczyszcza i umacnia Twój Kościół, a ponieważ on nie może się ostać bez Ciebie, niech kieruje nim Twoja łaska¹.

---

¹ Modlitwa za Kościół, <https://adonai.pl/modlitwy/?id=651>, (dostęp: 09.06.2022).

66 |

DROGA KU POWSZECHNEMU BRATERSTWU

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom, że powszechne braterstwo wszystkich ludzi to temat, z którym ludzkość powinna się zmierzyć.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > tłumaczy, że powszechne braterstwo to uznanie, że każdy człowiek ma taką samą godność i równe prawa;
- > objaśnia, że idea powszechnego braterstwa zaczyna się od niego i jego rówieśników;
- > wskazuje, w jaki sposób można budować powszechne braterstwo pomiędzy ludźmi.

Postawy: uczeń kształtuje postawę otwartości i zyczliwości wobec drugiego człowieka

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, pogadanka, metoda „stworzenie nowego świata”, list do ONZ.

Środki dydaktyczne: podręcznik, cztery arkusze szarego papieru, markery, magnesy lub coś do przyklejenia pięciu plakatów do tablicy.

PRZEBIEG KATECHEZY

| **ODKRYWAM** |

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.

2. Objaśnij krótko temat bogactwa i biedy na świecie (skąd się wzięło i jakie są jego konsekwencje – okres po II wojnie światowej i dynamiczny rozwój technologii w państwach Północy oraz zapaść technologiczna i gospodarcza w krajach Południa). Możesz nawiązać do tekstu z tej części podręcznika.

| SPOTYKAM |

3. Przeczytajcie na głos słowa papieża Franciszka z tej części podręcznika.

Wszyscy żyjemy pod tym samym niebem, bez względu na to, gdzie i jak żyjemy, niezależnie od koloru skóry, religii, klasy społecznej, płci, wieku, warunków zdrowotnych i ekonomicznych. (...) Wielu oznakom zagrożenia, mrocznym czasom i logice konfliktu przeciwstawmy znak braterstwa, który akceptując drugiego i szanując jego tożsamość, zaprasza go na wspólną drogę. (...) Albo będziemy braćmi, albo wszystko się zawali. Widzimy to w małych wojnach, w tej trzeciej wojnie światowej w kawałkach, jak wyniszczają się narody, dzieci nie mają co jeść, spada poziom edukacji... To jest zagłada. Albo jesteśmy braćmi, albo wszystko się zawali¹.

4. Zaczynij pogadankę na temat braterstwa. Poproś kilku uczniów o komentarze.
5. Zapytaj uczniów: Jak sądzicie – czy to sprawiedliwe, że nierówności pomiędzy ludźmi spowodowane są nie tylko ich błędnymi wyborami i złymi decyzjami, lecz także rzeczami zupełnie od nich niezależnymi, np. miejscem urodzenia?
6. Podsumuj tę część katechezy. Powiedz: *Troska o powszechne braterstwo nie jest czymś dowolnym, ale jest wręcz koniecznością, by ludzkość mogła istnieć i funkcjonować.*

| POZNAJĘ |

7. Poproś, by uczniowie zapoznali się z tekstami w tej części podręcznika, co przygotowuje ich do pracy w grupach.

---

¹ *Papież: nie czas na obojętność, bez braterstwa wszystko się zawali*, <https://www.vaticannews.va/pl/papiez/news/2022-02/papiez-nie-czas-na-obojetnosc.html>, (dostęp 23.06.2022).

8. Podziel uczniów na cztery zespoły i rozdaj im arkusze szarego papieru oraz markery. Powiedz, że wszyscy zajmą się teraz „stworzenie nowego świata”. Przydziel tematy:

Grupa 1: zasady ustroju i prawa

Grupa 2: polityka monetarna

Grupa 3: gospodarka i zasady pracy

Grupa 4: opieka medyczna

Każda z grup przygotowuje propozycje rozwiązania danego zagadnienia – uczniowie mogą zaprezentować swoje przemyślenia w formie haseł, obrazków itd.

9. Gotowe plakaty zawieś przyczep do tablicy i poproś, by uczniowie omówili swoje propozycje na forum klasy. Po każdej z czterech prezentacji spytaj, czy uczniowie z pozostałych grup mają jakieś pytania albo chcieliby podzielić się swoimi przemyśleniami.
10. W ramach podsumowania spytaj: Czy przedstawione propozycje mają szansę spełnić się w rzeczywistości? Czy przyczyniłyby się do stworzenia świata prawdziwego braterstwa?
11. Spróbuj opowiedzieć uczniom o trudnościach związanych z tworzeniem powszechnego braterstwa (grzech człowieka, skłonność do wygody itd.).

| ODPOWIADAM |

12. Zaproponuj uczniom, by napisali list do ONZ, w którym opiszą swoje własne pomysły mogące służyć tworzeniu powszechnego braterstwa między ludźmi. Uczniowie zapisują swoje listy w wydzielonym miejscu w tej części podręcznika. Możesz poprosić, by zrobili to w domu.

| UTRWALAM |

13. W podsumowaniu podkreśl, że stworzenie powszechnego braterstwa zależy od postawy i zaangażowania ludzi oraz tego, czy podejmują oni indywidualne starania. Dodaj, że nie jest to zadanie wybranych osób, ale nas

wszystkich. Początek powszechnego braterstwa zaczyna się od zwykłej życzliwości wobec osób, które żyją wokół nas.

14. Na koniec poproś uczniów, by przeczytali podsumowanie zawarte w tej części podręcznika, wybrali jedno zdanie, którego według nich jest najważniejsze, i uzasadnili swoją decyzję.

| MODLĘ SIĘ |

15. Pomódlcie się na koniec katechezy.

Modlitwa do Stwórcy¹

Panie i Ojciec rodzaju ludzkiego,
który stworzyłeś wszystkie istoty ludzkie z równą godnością,
zaszczep w nasze serca ducha braterstwa.
Natchnij nas marzeniem nowego spotkania,
dialogu, sprawiedliwości i pokoju.
Pobudź nas do tworzenia zdrowszych społeczeństw
i bardziej godnego świata, bez głodu, bez ubóstwa,
bez przemocy, bez wojen.
Niech nasze serce otworzy się na wszystkie ludy i narody ziemi,
by rozpoznać dobro i piękno,
które zasiałeś w każdym z nich,
aby zacieśnić więzi jedności, wspólnych projektów,
wspólnych nadziei. Amen

---

¹ Papież Franciszek, *Fratelli tutti*, Asyż, grób św. Franciszka, 3 października 2020 roku.

67 |

EKUMENIZM I DIALOG MIĘDZYRELIGIJNY

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom, że ekumenizm i dialog międzyreligijny służą odkrywaniu prawdy o człowieku i jego wiecznym przeznaczeniu oraz zacieśnianiu współpracy na polu rozumienia i postrzegania świata przez różne religie.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > tłumaczy, że działania ekumeniczne mają na celu przywrócenia wi-
dzialnej jedności wszystkich chrześcijan;
- > wnioskuje, że dialog międzyreligijny może być drogą do jedności
w podzielonym świecie;
- > wskazuje, w jaki sposób można rozwijać działania zarówno na polu
ekumenicznym, jak i w zakresie dialogu międzyreligijnego.

Postawy: uczeń kształtuje postawę otwartości i chęci podjęcia dialogu oraz współpracy z wyznawcami innych religii.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, pogadanka, scrabble, miniwy-
kład¹.

Środki dydaktyczne: podręcznik, kartki A4 w kratkę, zdjęcie² do wyświetle-
nia na rzutniku lub tablicy interaktywnej, grafika do wyświetlenia na rzutniku

---

¹ Przygotuj krótki wykład na temat głównych religii monoteistycznych, w którym zwrócisz uwagę na podobieństwa i różnice między poszczególnymi religiami. Uwzględnij chrześcijaństwo, judaizm, hinduizm, buddyzm, islam.

² Chodzi o zdjęcie ze spotkania w Asyżu w 1986 roku, kiedy na zaproszenie Jana Pawła II przyjechali przywódcy religijni, by modlić się o pokój. Wyszukaj w internecie dowolną fotografię dokumentującą to wydarzenie i zapisz, by wyświetlić ją podczas katechezy.

lub tablicy interaktywnej (załącznik 1), modlitwa¹ wiernych zatwierdzona przez Radę ds. Ekumenizmu Konferencji Episkopatu Polski i Polską Radę Ekumeniczną (załącznik 2 – do wydrukowania dla każdego ucznia), komputer, rzutnik lub tablica interaktywna.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.
2. Wyświetl uczniom zdjęcie ze spotkania wyznawców różnych religii w Asyżu w 1986 roku. Po chwili zadaj pytania:
  - > Jak sądzicie – czemu miało służyć tamto spotkanie?
  - > Jakich przywódców religijnych dostrzegacie na zdjęciu? (nie chodzi o nazwiska)
  - > Czy takie spotkania były organizowane w późniejszym czasie? Jeśli tak, to kiedy?
  - > Z jakiego powodu organizowane są spotkania międzyreligijne?
3. Po wysłuchaniu odpowiedzi sprecyzuj, że spotkania religijne pomiędzy wyznawcami religii chrześcijańskich nazywa się spotkaniami ekumenicznymi (możesz wyjaśnić, od jakiego słowa pochodzi wyraz „ekumenizm”), a z wyznawcami innych religii – spotkaniami dialogu międzyreligijnego.
4. Następnie zadaj pytanie: *Ile jest na świecie wyznań chrześcijańskich i wszystkich religii?* Poproś, by uczniowie podali konkretne liczby, a następnie – w celu znalezienia odpowiedzi na to pytanie – odeślij ich do lektury tekstu w tej części podręcznika.

| SPOTYKAM |

5. Spytaj, czy uczniowie znają symbole tradycji religijnych i potrafią wymienić choćby podstawowe cechy wielkich religii monoteistycznych. Jeśli nie, przejdź do kolejnych punktów scenariusza.

---

¹ Tekst za: <https://terazostroleka.pl/arttykul/modlitwa-o-jednosc-chrzescijan-oto-jej-tekst/667866> (dostęp: 15.07.2022).

6. Wyświetl materiał z załącznika 1 i poproś, by uczniowie przyjrzeni się widocznym na rzutniku/tablicy symbolom tradycji religijnych, a następnie je nazwali. W razie potrzeby naprowadź ich na właściwe odpowiedzi.

 GWIAZDA DAWIDA	JUDAIZM
 KRZYŻ	CHRZEŚCIJAŃSTWO
 OM (AUM)	HINDUIZM
 KOŁO DHARMY	BUDDYZM
 PÓŁKSIĘŻYC	ISLAM

7. Zaczynij miniwykład.
8. Przypomnij, że najwięcej podobieństw w wierze można zauważyć w przypadku wyznań chrześcijańskich.
9. Powiedz, wykorzystując tekst z tej części podręcznika: *Papież Franciszek wskazuje, że porozumienie pomiędzy chrześcijanami (dialog ekumeniczny) i porozumienie pomiędzy różnymi religiami świata (dialog międzyreligijny) nie są czymś dowolnym, ale koniecznością dla podzielonego na różne obozy świata.*
10. Poproś o odczytanie dwóch cytatów papieża Franciszka z tej części podręcznika.

Wielu wierzących – myślę tu przede wszystkim o mieszkańcach Bliskiego Wschodu, ale także o tych, którzy wyemigrowali na Zachód – już teraz doświadcza ekumenizmu w realiach swojej rodziny, miejsca pracy czy kręgu

znajomych. Często ich udziałem jest ekumenizm cierpienia, wspólne świad-
czenie o Chrystusie, czasem nawet za cenę życia¹.

Dialog ekumeniczny i międzyreligijny nie jest luksusem, ale czymś, czego
świat zraniony konfliktami i podziałami potrzebuje coraz bardziej².

| POZNAJĘ |

11. Uświadom uczniom, że ekumenizm często rodzi się w rodzinach, których członkowie wyznają różne religie. Poproś o zapoznanie się z tekstem w tej części podręcznika.
12. Rozdaj uczniom materiały z **załącznika 2** – modlitwę wiernych zatwierdzony przez Radę ds. Ekumenizmu Konferencji Episkopatu Polski i Polską Radę Ekumeniczną.
13. Poproś, aby uczniowie w ciszy zapoznali się z tekstem, a podczas lektury zwrócili uwagę, jakie szczególne sprawy są w nim zanoszone do Boga. Omówcie je.
14. Zaproponuj, aby każdy z uczniów przygotował teraz jedno wezwanie dotyczące budowania jedności między chrześcijanami. Następnie uczniowie prezentują swoje wezwania.
15. Zaczynij pogadankę na temat tego, jak obecnie może dbać o ekumenizm oraz dialog międzyreligijny i rozwijać je.

| ODPOWIADAM |

16. Prosimy uczniów, by zapoznali się z pytaniami zawartymi w części ODPOWIADAM (podręcznik) i zastanowili się w ciszy przez chwilę nad odpowiedziami.
17. Następnie proponujemy uczniom „scrabble”. Dobierają się parami i każda z par otrzymuje kartę A4 w kratkę i na środku kartki umieszczonej poziomo wpisują na środku słowo ekumenizm, do które na zasadzie „scrabli”

¹ Franciszek: ekumenizm powinien się zastanawiać nad doświadczeniem wiernych, a nie tylko różnicami dogmatycznymi, <https://misyjne.pl/franciszek-ekumenizm-powinien-sie-zastanawiac-nad-doswiadczeniem-wiernych-a-nie-tylko-roznicami-dogmatycznymi/>, (dostęp 30.06.2022).

² Tweet papieża Franciszka z 5 października 2016 roku.

dopisują na zmianę wyrazy (osoby, przedmioty, znaki itp.) zawarte w Piśmie Świętym, jak i obecne w innych religiach. Każda z osób powinna dopisać około 30 wyrazów – wykonane prace można ocenić.

| UTRWALAM |

18. Podsumuj katechezę. Powiedz, że dialog ekumeniczny i międzyreligijny wymagają dobrej woli z obu stron, jak również cierpliwości. Możesz wykorzystać tekst z tej części podręcznika.

| MODLĘ SIĘ |

19. Katechezę zakończ modlitwą zawartą w podręczniku ucznia.

Nie tylko za nimi proszę, ale i za tymi, którzy dzięki ich słowu będą wierzyć we Mnie; aby wszyscy stanowili jedno, jak Ty, Ojczy, we Mnie, a Ja w Tobie, aby i oni stanowili w Nas jedno, aby świat uwierzył, żeś Ty Mnie posłał. I także chwałę, którą Mi dałeś, przekazałem im, aby stanowili jedno, tak jak My jedno stanowimy. Ja w nich, a Ty we Mnie! Oby się tak zespolili w jedno, aby świat poznał, żeś Ty Mnie posłał i żeś Ty ich umiłował tak, jak Mnie umiłowałeś.

(Modlitwa Jezusa – J 17,20–23)

68 |

JAK BYĆ SZCZĘŚLIWYM?

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom, że prawdziwe szczęście można znaleźć w Bogu, podążając za Jego słowem.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > opisuje różne koncepcje pseudoszczęścia,
- > tłumaczy, że Bóg i przykazania Boże wskazują drogę do szczęścia,
- > definiuje pojęcie konsumpcjonizmu.

Postawy: uczeń kształtuje w sobie postawę ufności wobec Bożych przykazań.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, analiza tekstu, praca w grupach, burza mózgów, oglądanie krótkiego filmu.

Środki dydaktyczne: podręcznik, trzy arkusze bristolu, magnesy do przyczepienia plakatów na tablicę, zwiastun filmu *Bezcenny dar*¹, Pismo Święte (po jednym egzemplarzu dla każdego ucznia), karteczki (po jednej dla każdego ucznia), wiklinowy koszyk.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij katechezę modlitwą.
2. Zaczynij rozmowę o szczęściu. Przykładowe pytania:

---

¹ *Bezcenny dar* (2006), reż. Michael O. Sajbel. Zwiastun jest dostępny w internecie – przygotuj go przed katechezą, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

- Jak myślicie, dlaczego Bogu tak zależy na człowieku?
- Dlaczego podarował człowiekowi wolność, obdarował go miłością, dał mu drugą szansę przez Jezusa i zostawił kilka reguł życiowych?

Wysłuchaj wypowiedzi uczniów. Podsumuj tę część katechezy. Spróbuj połączyć przemyślenia uczniów z wnioskami, do których dojdziecie, pod koniec lekcji.

3. Zapytaj, jak uczniowie rozumieją szczęście. Możecie wypisać hasła na tablicy – wróćcie do nich później podczas pracy grupach.

| SPOTYKAM |

4. Jeśli masz taką możliwość, wyświetl zwiastuna filmu *Bezcenny dar*.
5. Poproś jednego z uczniów by odczytał dwa pierwsze akapity z tej części podręcznika.

W większości lektur szkolnych pojawiają się bohaterowie, którzy poszukują szczęścia: próbują odkryć, kim są i czego pragną, doświadczają rozdarcia wewnętrznego w swoich wyborach, niepewnie podążają za pragnieniami, niekiedy podejmują ryzyko zmian, a czasami decydują się na radykalne rozwiązania. Często są określanymi bohaterami romantycznymi.

Znasz te rozterki, dylematy, pytania? No ba! Doświadczamy tego wszyscy – kurz dnia opada, a w nas odzywiają się tęsknoty, wątpliwości i zwykłe, gorące pragnienie szczęścia.

Jason, główny bohater filmu *Bezcenny dar*, jest na etapie młodzięcych decyzji. Wydaje się, że niespodziewanie odziedziczona fortuna po dziadku zrekompensuje mu wszystkie trudne życiowe doświadczenia i młody człowiek zazna smaku szczęścia i spełnienia. Jednak okazuje się, że gigantyczny spadek otrzyma dopiero po zrealizowaniu kilku wyzwań. Dwanaście niełatwych zadań pozwoli głównemu bohaterowi odbyć podróż w głąb siebie oraz zdefiniować cel jego życia. Z takim dobrze działającym wewnętrznym kompasem odziedziczona fortuna będzie prawdziwą okazją do pomnażania dobra.

6. Inspiruj się dobrem! Jeśli nauczysz się słuchać swojego serca i sumienia, to rozróżnisz złoto od tombaku. Zacznij pogadankę na temat zwiastuna.

Spytaj, czy ktoś widział cały film. Jeśli tak, poproś o opinię na jego temat. Możesz też zaproponować, by uczniowie wymienili tytuły innych filmów, które widzieli, i które również mówią o szczęściu i sensie życia.

7. Spytaj:

- > Kiedy człowiek czuje się szczęśliwy?
- > Kiedy przepelnia go wdzięczność?
- > Czy można czuć szczęście wyłącznie w chwilach euforii, czy również w momentach trudnych, wypełnionych tęsknotą i żalem?

8. Zadaj ostatnie pytanie i poproś, by uczniowie odpowiedzieli na nie w duchu: *Czym jest dla Ciebie szczęście?*

9. Wyjaśnij, czym jest konsumpcjonizm. Wskaż na zagrożenia takie jak egoizm, samotność, brak głębokich relacji międzyludzkich, niedojrzałość osobowa.

10. Powiedz, wykorzystując fragment ostatniego akapitu z tej części podręcznika: A ty? Czym dla Ciebie jest szczęście? Odpowiedź na to pytanie wyznaczy Ci drogę. Ale pamiętaj, że nie musisz odpowiadać od razu. Masz jeszcze trochę czasu, by odkryć własny szlak, by znaleźć wskazówki. One czekają, złożone głęboko na dnie Twojego serca. Kiedy je znajdziesz, odkryjesz pełnię, której chce dla Ciebie dobry Bóg.

| POZNAJĘ |

11. Zapowiedz pracę w grupach. Podziel klasę na trzy zespoły i rozdaj im bristol. Wytlumacz, że uczniowie będą pracowali z tekstami z tej części podręcznika:

- > Grupa 1 – fragment Ps 37,3–5;
- > Grupa 2 – fragment Mt 5,3–12a;
- > Grupa 3 – fragment KKK 2548.

12. Powiedz, że uczniowie mają zapoznać się z przydzielonymi tekstami i zastanowić, jakie znajdują w nich wskazówki dotyczące szczęścia. Zadaj pytanie pomocnicze: *Czy wynotowane na tablicy hasła z początku katechezy*

pokrywają się z waszymi przemyśleniami? Poproś o przedstawienie wniosków w postaci plakatów.

13. Podsumuj tę część lekcji i powiedz, że szczęśliwy oznacza po łacinie „błogosławiony”. Powiedz, że błogosławieni i święci to ludzie, którzy trwają w szczególnej bliskości z Bogiem, a szczęście jest nie powodem, a owocem tej intymnej relacji.
14. Podkreśl, że czas nastoletni jest wyjątkowym okresem poszukiwania i definiowania szczęścia. Doceń, że nastolatki mają „wbudowany czujnik fałszu i żenady” i nieraz skutkuje to pewnymi trudnościami w relacjach z dorosłymi.

| ODPOWIADAM |

15. Przeczytajcie pierwsze dwa akapity z tej części podręcznika – wstęp i notkę na temat św. Augustyna.
16. Przybliż uczniom jego postać, wspomnij o kontrowersjach, które budził wśród ludzi mu współczesnych. Powiedz, że zanim został biskupem, miał syna, a także nawiązał sporo relacji seksualnych. Zapytaj: *Dlaczego przelotne romanse i dostatek, w którym żył, nie dały mu szczęścia? Jak myślicie?*
17. Poproś o lekturę trzeciego akapitu w tej części podręcznika.

W historii Kościoła błogosławioną *bezczelnością* wyróżnia się z kolei św. Teresa z Ávili zwana Teresą od Jezusa. Ta wyjątkowa kobieta, mistyczka i reformatorka żyjąca w XVI wieku, już wśród siebie współczesnych wywoływała sporo kontrowersji. Jej dojrzałość i determinację w drodze do szczęścia obrazują słowa – „za tępą się nie uważam, piękno dla oka już jest, świętą zaś chciałabym zostać”.

18. Powiedz, że znana jest opowieść o św. Teresie z Ávili, która zobaczywszy swój portret, była skłonna zwolnić malarza, bo „wyszła brzydko”. Uczniowie, zwłaszcza młode kobiety, mogą w tej świętej rozpoznać swoje cechy (niekoniecznie od razu próżność, ale np. zbyt przykładanie wagi do własnego wyglądu). Dodaj, że wpływ Teresy na środowisko kościelne w XVI wieku był imponujący.

Zatrzymajcie się nad jej słowami („za tępą się nie uważam, piękno dla oka już jest, świętą zaś chciałabym zostać”). Zapytaj: *Piękno, mądrość nie wystarczają – dlaczego? Jak można rozumieć szczęście, które jest świętością?*

19. Możesz skorzystać z podsumowania tej części w podręczniku.

Każdy z nas ma swoją własną wyjątkową drogę do świętości; niepowtarzalną, bo wynikającą z unikatowej historii życia. Święci nie są cukierkowymi postaciami – mogą stać się inspiracją do odkrywania własnej drogi do szczęścia.

| UTRWALAM |

20. Przypomnij uczniom, że pedagogika Starego Testamentu i Nowego różni się od siebie, ponieważ zmieniała się wraz z rozwijającym się Objawieniem. W Starym Testamencie skupiano się na Prawie – znajdziemy w nim więcej fragmentów mówiących o tym, że Bóg nagradza wierność bogactwem, dziećmi, długim życiem – nacisk kładziony jest na czynności ludzkie (wymiar zewnętrzny). W Nowym Testamencie widać natomiast, że Jezus wypełnia Prawo i pojawia się łaska, miłość, bardziej immanentny wymiar szczęścia – doświadczanie synostwa Bożego (wymiar wewnętrzny).

21. Podyskutujcie o szansach i zagrożeniach w traktowaniu odrębnie pedagogiki „prawa” i pedagogiki „łaski”.

22. Zapytaj uczniów, czy mają „ulubione” fragmenty Pisma Świętego, które szczególnie poruszają ich serca i wyznaczają im kierunek szukania szczęścia. Rozdaj im Pismo Święte i karteczki. Poproś, by wybrali po jednym zdaniu, które szczególnie do nich trafia, i zapisali je na arkusikach. Poproś, by pod koniec lekcji wrzucili je do koszyka. Karteczki z cytatami przydadzą wam się na następnej lekcji.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

23. Zachęć uczniów do wykonania zadania z tej części podręcznika i opisanie postaci świętego/błogosławionego, który ich inspiruje, a także zapisania w kalendarzu/zeszycie/codziennym notatniku cytatu z Pisma Świętego, który będzie im towarzyszył w tym roku szkolnym.

| MODLĘ SIĘ |

24. Pomódlcie się na koniec katechezy o pogodę ducha.

*Boże, użycz mi pogody ducha,
abym godził się z tym, czego nie mogę zmienić,
odwagi, abym zmieniał to, co mogę zmienić,
i mądrości, abym odróżniał jedno od drugiego¹.*

---

¹ *Modlitwa o pogodę ducha*, <https://www.msze.info/modlitewnik/modlitwy/modlitwa-o-pogode-ducha> (dostęp: 02.03.2023).

69 |

MOŻNA ŁATWIEJ. ALE CZY LEPIEJ?

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom chrześcijańskiej wizji szczęścia i tworzenia relacji międzyludzkich.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > tłumaczy, że w chrześcijańskiej wizji świętości szczęście powiązane jest z odkrywaniem tożsamości dziecka Bożego,
- > wskazuje zafałszowane wizje szczęścia obecne we współczesnej kulturze (materialistyczny konsumpcjonizm, hedonizm),
- > rozpoznaje i nazywa ważne dla siebie relacje oparte na miłości.

Postawy: uczeń odrzuca postawy materialistyczno-konsumpcyjne.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, burza mózgów, praca w grupach, indywidualna lektura wywiadu.

Środki dydaktyczne: podręcznik, tablica, fragment wywiadu z Pawłem Cwynarem (załącznik 1 – do wydrukowania dla każdego ucznia), cztery arkusze bristolu, karteczki z cytatami z katechezy 28 (które znajdują się w koszyku).

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznijcie katechezę modlitwą. Możecie wykorzystać karteczki z cytatami, które uczniowie przygotowali na poprzedniej lekcji – poproś, by każdy wylosował arkusik z koszyka, a następnie zapoznał się w ciszy z wylosowanym fragmentem Pisma Świętego.

2. Możesz powiedzieć: *Lubimy upraszczać sobie życie. Między innymi temu właśnie służy technika. Dostępne są roboty sprzątające, gotujące, myjące. Odkładamy naczynia do zmywarki, brudne ubrania do pralki i zaoszczędzamy w ten sposób czas. Czy jednak te ułatwienia we wszystkim są dla nas rozwojowe?*
3. Porozmawiajcie na ten temat. Podkreśl, że jest Ktoś, kto chce dać człowiekowi jeszcze więcej, kto pragnie jeszcze bardziej ułatwić mu życie – Bóg. Spytaj, czy uczniowie postrzegają Pana w ten sposób. Jeśli któryś z uczniów wprost powie, że ma wręcz przeciwne doświadczenia i przekonania, okaż mu zrozumienie. Wspomnij o fałszywym obrazie Boga i przekonaniach co do tego, że „gnębi, upokarza czy wręcz unieszczęśliwia człowieka”.
4. Wspólnie zastanówcie się nad tym, jakie życiowe wartości są bezcenne (rodzina, przyjaźń, zaufanie, bezpieczeństwo). Wypiszcie je na tablicy w postaci krótkich haseł.

| SPOTYKAM |

5. Poproś, by uczniowie zapoznali się z tekstem w tej części podręcznika.
6. Rozdaj uczniom materiały z **załącznika 1** (fragmenty wywiadu z Pawłem Cwynarem). Poproś o indywidualną lekturę tekstów.
7. Zapytaj uczniów o refleksje i wnioski. Możesz spytać: *Czy człowiek musi osiągnąć dna, aby przewartościować swoje życie, odkryć Bożą miłość i zechcieć za nią podziękować?*
8. Wysłuchaj odpowiedzi uczniów i podsumuj tę część lekcji. Powiedz: *Historia każdego człowieka jest inna, ale zarazem wyjątkowa. Ktoś może poznać Boga w momentach pełnych szczęścia, a ktoś inny doświadczy jego wsparcia w trudnych chwilach.*
9. Możesz postawić pytanie retoryczne: *Być może dramatyczne chwile оголаcają nas z fałszywych wyobrażeń?*

| POZNAJĘ |

10. Zapytaj uczniów o to, jak rozumieją naukę Kościoła w kontekście ciała i ducha. Jaki stosunek mają do siebie te dwie przestrzenie? Zaprosz wszystkich

do krótkiej dyskusji. Na zakończenie przypomnij, że człowiek jest jednością psychofizyczną i dąży do integracji tych dwóch sfer.

11. Poproś jednego z uczniów o odczytanie cytatu z *Katechizmu Kościoła katolickiego*.

Nowy Testament używa licznych wyrażeń, by scharakteryzować szczęście, do jakiego Bóg powołuje człowieka: przyjdzie Królestwa Bożego; oglądanie Boga: „Błogosławieni czystego serca, albowiem oni Boga oglądać będą” (Mt 5,8); wejście do radości Pana; wejście do odpoczynku Boga. (KKK 1720)

12. Zapowiedz pracę w grupach. Podziel uczniów na cztery zespoły, rozdaj im bristol, po czym każdemu zespołowi przydziel jedno wyrażenie:

- > grupa 1 – „przyjdzie Królestwa Bożego”;
- > grupa 2 – „oglądanie Boga”;
- > grupa 3 – „wejście do radości Pana”;
- > grupa 4 – „wejście do odpoczynku Boga”.

13. Poproś, by uczniowie, pracując w grupach, powiązali te wyrażenia ze szczęściem, wychodząc od sensu dosłownego (królestwo, radość, odpoczynek) i szukając w nauce Kościoła wskazówek, jak dojść do szczęścia i je osiągnąć. Swoje wnioski mają przedstawić w formie plakatu.

14. Na koniec uczniowie prezentują krótko efekty swojej pracy.

| ODPOWIADAM |

15. Odczytajcie wspólnie słowa Jana Pawła II z tej części podręcznika.

Droga bowiem, jaką wskazywał Chrystus, do tego prowadziła, ażeby „bardziej być”! Zawsze do tego prowadzą wskazania Ewangelii. W każdym bez wyjątku zawodzie czy powołaniu –wezwanie Chrystusa do tego prowadzi. Wasze powołania i zawody są różne. Musicie dobrze rozważyć, w jakim stosunku – na każdej z tych dróg – pozostaje „bardziej być” do „więcej mieć”. Ale nigdy samo „więcej mieć” nie może zwyciężyć. Bo wtedy człowiek może przegrać rzecz najcenniejszą: swoje człowieczeństwo, swoje sumienie, swoją godność. To wszystko, co stanowi też perspektywę życia wiecznego¹.

¹ Z przemówienia Jana Pawła II do młodzieży zgromadzonej na Westerplatte, 12 czerwca 1987 roku.

16. Zapytaj:

- > Jak rozumiecie stwierdzenie „bardziej być”?
- > Z czym kojarzy wam się postawa „więcej mieć”?

17. Zauważ, że młodzi ludzie doświadczają postaw hedonistycznych i konsumpcjonizmu w wielu płaszczyznach życia (dom, środowisko uczniowskie, przestrzeń wirtualna). Spytaj: *Jak współczesny człowiek może znaleźć kompromis między mądrym korzystaniem z pieniędzy, przedmiotów i techniki, a „byciem bardziej”?*

Zapiszcie hasła – propozycje na tablicy.

18. Przypomnij uczniom przypowieść o miłosiernym ojcu i synu marnotrawnym. Podsumuj: *Pragnienie „więcej” jest wpisane w serce człowieka. Jednak to od naszej decyzji zależy, gdzie ono nas pokieruje. Serce wyczulone na Boże słowo rozróżni złoto od tombaku. Bóg widzi w nas dzieci, nie niewolników, i zaprasza nas po „więcej”.*

19. Odczytajcie cytaty z tej części podręcznika.

20. Możesz powiedzieć: *Wezwanie do pragnienia „więcej” jest pełne życzliwości i determinacji. Wolność wewnętrzna człowieka prowadzi go do wyboru prawdziwego szczęścia. Weryfikacją naszych wyborów drogi szczęścia są najczęściej sytuacje kryzysowe. To one sprawdzają fundamenty naszych wyborów. Każdy człowiek przeżywa jakieś trudności i naiwnością byłoby sądzić, że ktoś one ominą (w tym kontekście przywołaj przypowieść o domu położonym na skale).*

|UTRWALAM|

21. Podsumuj katechezę. Możesz skorzystać z tekstu w tej części podręcznika.

Zapamiętaj:

- > Bóg traktuje nas jak swoje ukochane dzieci: daje nam więcej, niż się spodziewamy.
- > Bóg daje nam wolność wyboru: możemy wybrać swoją drogę i poprowadzić życie tak, aby osiągnąć szczęście wieczne.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

22. Zachęć uczniów do wykonania zadania z tej części podręcznika. Przypomnij, że rachunek sumienia dotyczy także dobrych rzeczy, tego, co udało się przepracować, zobaczyć w sobie.
23. Zapytaj uczniów, czy teraz łatwiej będzie im „bardziej być”. Zwróć uwagę na realne zagrożenie pogardzaniem dobrami materialnymi (czyli skrajnym potępieniem dóbr). Podkreśl, że one mogą być narzędziami dobrego życia, choć rzeczywiście nie powinny być jego nie celem.

| MODLĘ SIĘ |

24. Pomódlcie się na zakończenie katechezy.

Dobry Ojczy, chcę doświadczać całego bogactwa, które dla mnie przygotowałeś.

Kształtuj mnie, szlifuj i wspieraj, abym najpierw przejrzał się w Twoich oczach i dostrzegł Twoje spojrzenie pełne miłości i zaufania.

Proszę Cię, zobacz moją otwartość dziś na Twoje działanie. Wiem, że nie ma słabości czy grzechu, który by mnie pozbawił Twojej czulej miłości.

Daj mi zobaczyć, jak bardzo mnie kochasz, aby mógł być szczęśliwy.

Ufam, że kiedy odkryję i doświadczę tego, że jestem Twoim dzieckiem, będę wiedział co wybierać, którądy iść, jak Ciebie słuchać.

70 |

W MIŁOŚCI NIE MA NIC NA SKRÓTY

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom prawdy, że źródłem prawdziwej miłości jest Bóg.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > tłumaczy, że kierunek powołania do miłości można określić jako wertykalny,
- > podaje przykłady osób (nie tylko świętych) kierujących się miłością;
- > definiuje miłość,
- > wymienia ważne dla siebie relacje oparte na miłości.

Postawy: uczeń wychowuje się do miłości i odpowiedzialności w relacjach.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, praca w grupach, dyskusja z tezami, burza mózgów.

Środki dydaktyczne: podręcznik, karteczki¹ z napisami MIŁOŚĆ TO UCZUCIE oraz MIŁOŚĆ TO POSTAWA (po 15 karteczek z jednym i drugim napisem – tak, by starczyło po jednej dla każdego ucznia w klasie).

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznijcie lekcję od modlitwy.

---

¹ Do samodzielnego wykonania.

2. Rozdaj uczniom karteczki z napisami MIŁOŚĆ TO UCZUCIE oraz MIŁOŚĆ TO POSTAWA (losowo). Uczniowie, którym przypadła karteczka z napisem MIŁOŚĆ TO UCZUCIE, należą do grupy 1, a ci, którzy wylosowali karteczki z napisem MIŁOŚĆ TO POSTAWA, należą do grupy 2. Poproś, by uczniowie się przesiedli – tak by członkowie obydwu grup siedzieli naprzeciwko siebie. Daj im chwilę na naradę – mają wymyślić po kilka argumentów na obronę tezy, którą wylosowali.
3. Zachęć uczniów do dyskusji. Podziel tablicę na dwie części (po lewej „uczucie”, po prawej „postawa”). Podkreśl je poziomą linią ciągłą. Zapisuj hasła, które będą padać między uczniami w dyskusji, ale nie bierz w niej udziału. W odpowiednim momencie zatrzymaj dyskusję i przeczytaj hasła z tablicy.
4. Podsumuj: *Uczucie miłości jest potrzebne i motywujące! Można się na nim zatrzymać i kiedy się wypali, szukać go kolejny raz i kolejny. Można wykorzystać też jego siłę i podjąć decyzję o kochaniu nie tylko za coś, lecz także ze względu na drugiego człowieka.*
5. Na końcu linii poziomej dorysuj grot skierowany w stronę postawy.

| SPOTYKAM |

6. Wprowadź uczniów w rozróżnienie pojęć miłości:
  - > Caritas – czynna miłość bliźniego wypływająca z miłości do Boga;
  - > Amor/eros – miłość zmysłowa/uczuciowa;
  - > Agape – dobroczynność, miłość Boga do ludzi i ludzi do Boga.
7. Podsumuj, korzystając z pierwszego akapitu w tej części podręcznika:

Łacińskie *caritas* oraz *amor* i greckie *agape* to różne oblicza miłości, które akcentują piękno różnych jej wariantów. Łączy je wspólny mianownik, jakim jest pragnienie dobra drugiej osoby.

Do prawdziwej miłości się dojrzewa. Zwłaszcza w kontekście małżeńskim prowadzą do niej poszczególne etapy: zauroczenia, sympatii, fascynacji różnicami, tworzenia trwałej relacji.

Na samym progu dorosłego życia trudno oczekiwać od siebie dojrzałości życiowej, jednak wypada wiedzieć, gdzie są granice. Kiedy cel jest w polu widzenia, możliwe jest korygowanie kursu. I wtedy droga na skróty nie prowadzi do rozczarowań, zranień i cierpienia.

8. Zapytaj uczniów o świętych, którzy kojarzą im się z postawą miłości. Jeśli masz ulubionego błogosławionego/świętego, który jest dla ciebie ważny, to dobry moment, by przedstawić jego historię.

| POZNAJĘ |

9. Poproś, by uczniowie zapoznali się z tekstem w tej części podręcznika i w miarę możliwości zaznaczyli trzy cytaty: jeden z *Katechizmu Kościoła katolickiego*, jeden z Ewangelii św. Jana, a jeden św. Augustyna. Poproś, aby określili, który cytat mówi o miłości do Boga (KKK 2196), który mówi o miłości do drugiego człowieka (J 1 3,34) i który mówi o miłości siebie samego (św. Augustyn).
10. W podsumowaniu wspomnij, że nauka Kościoła patrzy na człowieka holistycznie, dlatego też te trzy cytaty nawiązują do różnych przestrzeni miłości w życiu każdego z nas.

| ODPOWIADAM |

11. Powiedz, że święci mają swoje osobiste doświadczenia miłości. Ich historie mogą rzucić światło na to, czego i jak ludzie powinni szukać. W tym momencie pomówcie o autorytetach. Jeśli uczniowie choćby żartobliwie wspomną o influencerach czy youtuberach, spróbuj podkreślić, że pragnienie miłości w każdym człowieku jest silne – i to jest piękne. Jednak nie każda ścieżka prowadzi do miłości i można to rozeznac w sumieniu – a czasami przekonać się o tym na przysłowiowy pierwszy rzut oka.
12. Przeczytajcie na głos fragment homilii wygłoszonej przez Jana Pawła II w Sandomierzu w 1999 roku. Krótko go skomentuj.

Nie pozwólcie sobie odebrać tego bogactwa! Nie wpisujcie w projekt waszego życia treści zniekształconej, zubożalej i zafalszowanej: miłość „współweseli się z prawdą”.

Szukajcie tej prawdy tam, gdzie ona rzeczywiście się znajduje! Jeśli trzeba, bądźcie zdecydowani iść pod prąd obiegowych poglądów i rozpropagowanych haseł!

Nie lękajcie się Miłości, która stawia człowiekowi wymagania¹.

| UTRWALAM |

13. Podsumuj katechezę. Podkreśl, że jeśli będziemy trwać w relacji z Bogiem, nasze życie w naturalny sposób zacznie przynosić dobre owoce.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

14. Zachęć uczniów do wykonania pracy domowej. Wprowadź uczniów w zakres zdania. Możesz powiedzieć: *Zapisywanie wniosków i przemyśleń, zwłaszcza jeśli dotyczą one ważnych tematów, pomaga uporządkować myśli i wykształcić w sobie postawy odpowiedzialności i sprawczości.*

| MODLĘ SIĘ |

15. Pomódlcie się na koniec katechezy.

Moje są niebiosa i moja jest ziemia, moje są narody, moi grzesznicy i sprawiedliwi. Aniołowie są moi, Matka Boża jest moja, wszystkie rzeczy są moje, i sam Bóg jest moim i dla mnie, gdyż Chrystus jest mój i wszystek dla mnie! Czemu więc, duszo moja, jeszcze się ociążasz, i czego jeszcze szukasz? Wszystko jest twoje i wszystko dla ciebie².

---

¹ Jan Paweł II, homilia wygłoszona podczas nabożeństwa w Sandomierzu, pielgrzymka do ojczyzny, 12 czerwca 1999 roku.

² *Modlitwa Świętego Jana od Krzyża*, <https://stacja7.pl/modlitwa/modlitwa-duszy-rozmiLOWanej-sw-jana-krzyza/> (dostęp: 06.03.2023).

71 |

JA W CENTRUM – SŁOWO O EGOIZMIE

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom, że egoizm nie prowadzi do miłości i uniemożliwia tworzenie trwałych i szczęśliwych relacji międzyludzkich.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > przedstawia hierarchię cnót i wskazuje praktyczne możliwości ich nabywania,
- > świadomie rozwija cnoty boskie i kardynalne w relacjach z Bogiem, drugim człowiekiem i samym sobą,
- > wymienia konsekwencje stosowania się do przykazania miłości w relacji do Boga, drugiego człowieka i samego siebie.

Postawy: uczeń kształtuje w sobie postawę prawdziwej miłości samego siebie.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, analiza tekstu, dyskusja, praca w grupach.

Środki dydaktyczne: podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. W ramach modlitwy na rozpoczęcie katechezy zaproponuj odczytanie Ewangelii dnia¹. Zaproś uczniów do tej praktyki, która pozwala odkrywać, że słowo Boże jest żywe i skierowane do każdego z nas. Na koniec przypomnij, że nauka Kościoła wyjaśnia sens Pisma, ale każdy z nas zaproszony

---

¹ Możecie skorzystać z internetu, np. ze stron ewangelia.org czy niedziela.pl.

jest przede wszystkim do regularnej lektury słowa – czyli do wiernej i intymnej relacji z Bogiem.

2. Zaczynij pogadankę. Spytaj uczniów, jak rozumieją przykazanie miłości, które nakazuje kochać bliźniego „jak siebie samego”. Skup się na określeniu zapisanym w cudzysłowie. Porozmawiajcie o tym, gdzie leży granica między egoizmem a zdrową troską o siebie, swoje ciało, odpoczynek, wolny czas. Możesz podpowiedzieć, że ważne są proporcje.
3. Jeśli uczniowie mają dostęp do telefonów komórkowych i internetu, poproś, by odszukali definicję słowa „egoizm”.
4. Zauważ, że według słownika języka polskiego PWN z 1988 roku egoizm to „postawa człowieka myślącego wyłącznie o sobie, kierującego się jedynie własnym interesem ze szkodą dla innych”. Powiedz: *Dlaczego koncentracja wyłącznie na sobie jest stygmatyzowana? Ponieważ koncentrując się wyłącznie na sobie, nie da się wejść w głębszą relację z drugim człowiekiem – dla innych nie ma już przestrzeni.*

| SPOTYKAM |

5. Poproś uczniów o odczytanie tekstu z tej części podręcznika. Zauważ, że obraz świętych, który nosimy w głowach, często jest cukierkowy – i to zupełnie niepotrzebnie! Świetnie dowodzi tego historia św. Franciszka.

Święty Franciszek z Asyżu spogląda na nas dobrotliwie z obrazów, na których zwykle przedstawiany jest w towarzystwie zwierząt. Kultura masowa zrobiła z niego nieco przesłodzonego świętego, który zachwycał się najdrobniejszymi przejawami życia. Tymczasem była to postać, która przeszła niesamowitą przemianę wewnętrzną – od skoncentrowanego wyłącznie na sobie i swoich przyjemnościach młodzieńca do altruisty pełnego współczucia wobec ludzi i zwierząt. Pochylmy się nad jego nietypową historią.

Franciszek Bernardone żył w XII wieku w jednym z mniejszych włoskich miast – Asyżu.

Do prawie 25 roku życia wraz z rówieśnikami zatapiał się w próżności, a w pogoni za próżną chwałą, nie dał się nikomu prześcignąć, w żartach. W pewnym momencie postanowił zostać rycerzem. Początkowe poszukiwanie sławy rycerskiej ustąpiło miejsca początkom nawrócenia, kiedy po doświadczeniach wojennej niewoli Franciszek powrócił do rodzinnego miasta.

Dotychczas skoncentrowany na sobie, korzystaniu z dóbr rodzinnych i karmieniu pychy, doświadczył przemiany serca. Sny, spotkanie z trędowatym, choroba stopniowo zdjęły zasłonę z oczu młodego Franciszka. Dotychczasowy król młodzieży, poszukujący wyłącznie zaspokojenia swoich aspiracji, zaczął radykalnie zmieniać swoje życie. Czy wyzbył się porywczego charakteru, wrażliwości, ekscentryczności? Nie! Bóg wykorzystał te cechy, by Franciszek odważnie wypełniał swoją nowatorską misję.

6. Podkreśl, że ostateczna przemiana św. Franciszka dokonała się, kiedy udało się mu dostrzec drugiego człowieka i jego potrzeby.
7. Zadaj pytanie: *Czy w naszym życiu nie dzieje się podobnie? Nadmierna koncentracja na sobie zaburza proporcje w widzeniu rzeczywistości. Nierzadko jest tak, że spotkanie z drugim człowiekiem sprawia, że wypadamy z orbity, na której kręcimy się stale wokół siebie.*

| POZNAJĘ |

8. Poproś uczniów o zapoznanie się z cytatami w tej części podręcznika (Dz 20,35, KKK 1879 i KKK 1912).

We wszystkim pokazałem wam, że tak pracując trzeba wspierać słabych i pamiętać o słowach Pana Jezusa, który powiedział: „Więcej szczęścia jest w dawaniu aniżeli w braniu”. (Dz 20,35)

Osoba ludzka potrzebuje życia społecznego. Nie jest ono dla niej czymś dodanym, lecz jest wymaganiem jej natury. Przez wymianę z innymi, wzajemną służbę i dialog z braćmi człowiek rozwija swoje możliwości; w ten sposób odpowiada na swoje powołanie. (KKK 1879)

Dobro wspólne jest zawsze ukierunkowane na rozwój osób; „od (...) porządku (osób) winien być uzależniony porządek rzeczy, a nie na odwrót”. Porządek ten opiera się na prawdzie, jest budowany w sprawiedliwości i ożywiany miłością. (KKK 1912)

9. Podziel klasę na trzy grupy. Każdemu zespołowi przydziel jeden z wymienionych wyżej cytatów, np.:
  - > Grupa 1 – Dz 20,35
  - > Grupa 2 – KKK 1879
  - > Grupa 3 – KKK 1912

10. Wyjaśnij, że zadaniem uczniów jest zapoznać się z przydzielonymi tekstami i na ich podstawie opracować „receptę” na egoizm – uwzględniając konkretne propozycje wynikające ze wskazanego fragmentu.
11. Podsumuj pracę w grupach, mówiąc: *Relacja z drugim człowiekiem jest dla nas szansą na pokonanie własnych ograniczeń. Bóg także zaprasza nas do relacji ze sobą, bo Jego miłość oczyszcza i formuje w nas czułe, kochające serce.*

| ODPOWIADAM |

12. Podkreśl że temat, którym się dzisiaj zajmujecie, nie jest błahy. Podejmuje go sam Kościół, np. papież Franciszek w encyklice *Fratelli tutti* celnie zdiagnozował problem egoizmu. Wyjaśnij, że wspomniana encyklika mówi o braterstwie i przyjaźni społecznej. Poproś o odczytanie fragmentu encykliki (166) z tej części podręcznika.

Problemem jest ludzka słabość, nieustanna ludzka skłonność do egoizmu, będąca częścią tego, co tradycja chrześcijańska nazywa „pożądliwością”: skłonność człowieka do zamykania się w immanencji własnego „ja”, własnej grupy, we własnych zachłannych interesach. Ta pożądliwość nie jest wadą jedynie naszej epoki. Istnieje od czasu, gdy człowiek jest człowiekiem i po prostu przemienia się, na przestrzeni wieków przybiera różne formy, wykorzystując narzędzia, które chwila dziejowa stawia do dyspozycji. Ale z Bożą pomocą można ją opanować.

13. W ramach komentarza zaproś uczniów do dyskusji – spytaj, jakie konsekwencje może ponieść człowiek, który nie walczy z własnym egoizmem, a wręcz go w sobie podsyca. Następnie możesz dopytać: *Czy w waszym odczuciu współcześnie łatwo czy trudno przybrać postawę egoistyczną? Co temu sprzyja?*
14. To również dobry moment, by przypomnieć uczniom, jakie wyróżniamy rodzaje dokumentów Kościoła i jakie jest ich znaczenie (omów krótko encykliki, adhortacje, konstytucje). Powiedz: *Katolik kieruje się słowem Bożym i nauką Kościoła.* Dodaj, że każdą z publikacji, o której powiedziałeś, można znaleźć w internecie.

| UTRWALAM |

15. Zapytaj uczniów o ich propozycje na temat tego, jak człowiek może walczyć z egoizmem. Możesz wynotować je hasłowo na tablicy. Dobrze by

było, gdyby znalazł się ktoś, kto zwróci uwagę na zagadnienie „zdrowego egoizmu” (możesz nakierować rozmowę w tę stronę). Zgódź się z tym, choć podkreśl, że zasadniczo jesteśmy przeznaczeni do życia we wspólnocie, a nie pojedynczo, że potrzebujemy innych ludzi, by funkcjonować. Możesz też przywołać znaną analogię do zakładania masek w samolocie. W razie niebezpieczeństwa każdy podróżny zobowiązany jest nałożyć maskę tlenową najpierw sobie, a dopiero później dziecku (możesz dopytać: *Czy to egoizm, czy raczej rozsądne podejście, bo przecież nieprzytomny rodzic nie zadba o swoje dziecko?*). Przypomnij też, że jeśli człowiek nie zadba o siebie (w szerokim ujęciu), nie będzie w stanie zbudować dojrzałej relacji. Musimy zatroszczyć się o swój sen, zdrowie, potrzeby fizyczne – i dopiero wtedy zyskamy przestrzeń i zasoby, które będziemy mogli podarować drugiej osobie.

16. W podsumowaniu zauważ, że każdy człowiek się mierzy egoizmem, a Boga naprawdę to nie gorszy.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

17. Zachęć uczniów do podjęcia podręcznikowego zadania. Zachęć ich do zmierzenia się z wynotowanymi w tej części podręcznika pytaniami i spisania wniosków.

| MODLĘ SIĘ |

18. Pomódlcie się na koniec katechezy.

O, Panie mój i Boże mój, jakże nieogarniona jest Twoja łaskawość! A my na tej ziemi, ciemni i nieświadomi jak proste pastuszki wyobrażamy sobie, że zdołamy choćby w jakiejś części je zgłębić. Wszelka o Tobie wiedza i nasze poznanie tyle znaczy, co nic, kiedy w nas samych takie są głębokie tajemnice, których dociec nie potrafimy. Tyle co nic, mówię, w porównaniu z tym mnóstwem tajemnic i doskonałości, które są w Tobie. Bo niemniej wielka i niezmierna jest łaskawość Twoja, która nasz umysł, przez rozważanie dzieł Twoich, dojrzeć i poznać zdoła¹.

---

¹ *Modlitwa o łaskę doskonałej miłości*, w: Teresa od Jezusa, *Twierdza wewnętrzna*, Wydawnictwo Karmelitów Bosych, Kraków 1943, s. 70.

72 |

MIŁOŚĆ TO NIE ZABAWA

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom powołania mężczyzny i kobiety oraz wartości wychowania do życia w rodzinie.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wymienia główne funkcje płciowości,
- > tłumaczy, jak istotne jest wyrażanie miłości, budowanie więzi i rodzicielstwo,
- > argumentuje, jak dużą wartość ma wzajemna pomoc/uzupełnianie się małżonków,
- > opisuje, na czym polega integralna współpraca płci.

Postawy: uczeń kształtuje w sobie postawę przyjmowania Bożej miłości.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, analiza tekstu, praca w grupie, burza mózgów.

Środki dydaktyczne: podręcznik, karteczki (po jednej dla każdego ucznia).

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznijcie katechezę od modlitwy.
2. Wymieńcie wspólnie rodzaje powołań, które wyróżniamy w Kościele (powołanie kapłańskie, powołanie zakonne, powołanie do życia w małżeństwie, powołanie do życia w samotności). Spytaj uczniów, czy według nich określone powołania uchodzą za ważniejsze i cieszą się większą renomą.

Zainicjuj dyskusję. Podsumuj ją: *Sakramenty w służbie komunii są dwa – małżeństwo i kapłaństwo. Nie ulegajmy utartym schematom, że małżeństwo jest drogą oczywistą, zwykłą i prostą. Nie jest – zwłaszcza współcześnie.*

3. Możesz zrobić szybką ankietę. Rozdaj uczniom karteczki i poproś, by napisali na nich TAK, jeśli doceniają rolę małżeństwa, i NIE, jeśli jej nie dostrzegają. Poproś, by dopisali krótko, w czym według nich przejawia się wartość małżeństwa lub jego bezsensowność. Zbierz ich głosy, przejrzyj je i podsumuj tę część lekcji. Bądź delikatny. Staraj się ich zachęcić, by choć spróbowali dostrzec wartość tej więzi sakramentalnej.

| SPOTYKAM |

4. Poproś uczniów, by wymienili wszystkie biblijne małżeństwa, jakie pamiętają. Powiedz, że podpowiedź znajdą w tej części podręcznika (historia Sary i Tobiasza).
5. Pochylcie się nad historią Sary i Tobiasza. Podkreśl, że za każdym z opisanych w tej historii wątków, obrazów kryje się konkretna i złożona rzeczywistość. Sens literalny Pisma to tylko jedna z jego warstw.
6. Możesz dodać, że ten fragment Biblii jest coraz częściej wybierany jako pierwsze z czytań podczas liturgii sakramentu małżeństwa. Jego wymowa jest głęboka i nadal aktualna – oto oboje, ona i on, pochodzący z niełatwych rodzin, obciążeni zranieniami i kryzysami, chcą ze sobą być. Wiedzą i czują, że „gwarantem” ich trwałego szczęścia jest Boża obecność między nimi.
7. Jeśli zechcesz, możesz poruszyć w tym momencie kwestię domów pierwotnych, kształtowania osobowości przez doświadczenia z dzieciństwa i wczesnej młodości.
8. Daj uczniom jednoznaczną nadzieję, że z Bożą pomocą można przerwać błędne koło trudnych relacji. Możesz podsumować: *Miłość zakorzeniona w Bogu zwycięża każdy mrok, dramaty i deficyty.*

| POZNAJĘ |

9. Powiedz: *Nauka Kościoła z każdej strony dowartościowuje i podkreśla sens małżeństwa sakramentalnego.*

10. Zapowiedz, że wspólnie przeczytacie fragment Biblii i Kodeksu Prawa Kanonicznego z tej części podręcznika. Na wstępie możesz nawiązać do słów Jana Pawła II o Kościele, który zawsze wznosi się na skrzydłach wiary i rozumu. W kontekście małżeństwa te rzeczywistości się przenikają.

11. Poproś o lekturę fragmentu biblijnego.

Wtedy to Pan sprawił, że mężczyzna pogrążył się w głębokim śnie, i gdy spał wyjął jedno z jego żeber, a miejsce to zappełnił ciałem. Po czym Pan Bóg z żebra, które wyjął z mężczyzny, zbudował niewiastę. A gdy ją przyprowadził do mężczyzny, mężczyzna powiedział:

„Ta dopiero jest kością z moich kości i ciałem z mego ciała!

Ta będzie się zwała niewiastą, bo ta z mężczyzny została wzięta”.

Dlatego to mężczyzna opuszcza ojca swego i matkę swoją i łączy się ze swą żoną tak ściśle, że stają się jednym ciałem. Chociaż mężczyzna i jego żona byli nadzy, nie odczuwali wobec siebie wstydu. (Rdz 2,21–25)

12. Zaczynij rozmowę kierowaną:

- > Czemu służy odmienność płci? (zachwytowi, który prowadzi do wspólnoty życia)
- > Jaką rolę odgrywa wstyd seksualny? (chroni wartość, jaką jest piękna, intymna, delikatna, podatna na zranienia przestrzeń seksualności – służy komunii małżeńskiej)

13. Poproś o lekturę cytatu z Kodeksu Prawa Kanonicznego.

226

§ 1. Żyjący w stanie małżeńskim, zgodnie z własnym powołaniem, mają szczególny obowiązek przyczyniać się do budowania Ludu Bożego przez małżeństwo i rodzinę.

§ 2. Rodzice, ponieważ dali dzieciom życie, mają bardzo poważny obowiązek i prawo ich wychowania. Stąd też na pierwszym miejscu do chrześcijańskich rodziców należy troska o chrześcijańskie wychowanie dzieci, zgodnie z nauką przekazywaną przez Kościół.

14. Spytaj:

- > Jaki jest wpływ rodziny chrześcijańskiej na społeczeństwo?
- > Dlaczego relacja miłosna podlega w jakiś sposób prawu cywilnemu i kościelnemu?

| ODPOWIADAM |

15. Możesz powiedzieć: Nauka Kościoła na temat sakramentu małżeństwa porusza nie tylko wątki duchowe, lecz także związane z seksualnością i psychologią.
16. Poproś, by uczniowie zapoznali się z tekstem w tej części podręcznika (fragmenty *Listu do Efezjan* i *Familiaris consortio*).

Mężowie powinni miłować swoje żony, tak jak własne ciało. Kto miłuje swoją żonę, siebie samego miłuje. Przecież nigdy nikt nie odnosił się z nienawiścią do własnego ciała, lecz [każdy] je żywi i pielęgnuje, jak i Chrystus – Kościół, bo jesteśmy członkami Jego Ciała. Dlatego opuści człowiek ojca i matkę, a połączy się z żoną swoją, i będą dwoje jednym ciałem. Tajemnica to wielka, a ja mówię: w odniesieniu do Chrystusa i do Kościoła. W końcu więc niechaj także każdy z was tak miłuje swą żonę jak siebie samego! A żona niechaj się odnosi ze czcią do swojego męża! (Ef 5,28–33)

Objawienie chrześcijańskie zna dwa właściwe sposoby urzeczywistnienia powołania osoby ludzkiej — w jej jedności wewnętrznej — do miłości: małżeństwo i dziewictwo. Zarówno jedno, jak i drugie, w formie im właściwej, są konkretnym wypełnieniem najgłębszej prawdy o człowieku, o jego istnieniu „na obraz Boży”. (*Familiaris consortio*, 11)

17. Poproś, by na podstawie przeczytanych cytatów uczniowie spróbowali stworzyć dekalog wartości małżeńskich. Zwróć uwagę uczniów na przenikanie się sfer duchowej i psychologicznej w obszarze relacji kobieta – mężczyzna. Przypomnij o możliwości notowania w części „Notatnik”.
18. Możesz spytać, jak uczniowie rozumieją stwierdzenie, że małżeństwo ma istnieć na obraz Boży. Dopytaj: *Jak można doświadczać wymiaru Bożej obecności żyjąc jako mąż i żona?* Naprowadź uczniów na właściwą odpowiedź – małżeństwo ma wymiar erotyczny (ciało, dzięki któremu mogą kochać), duchowy (małżonek towarzyszem drogi do prawdziwej świętości)

i psychologiczny (więź, o którą dbamy, daje szczęście, poczucie bezpieczeństwa i akceptacji).

| UTRWALAM |

19. Zauważ, że miłość małżeńska ze swojej natury realizuje się w relacji seksualnej, która jest związana z płodnością. Nauka Kościoła w słowach pełnych szacunku i troski porusza to zagadnienie, sygnalizując, że nieuporządkowanie tematu intymności małżeńskiej może rodzić cierpienie nie tylko dla małżonków, lecz także dla dzieci.

20. Odczytajcie fragmenty *Humanae vitae* z tej części podręcznika. Zaczynij od komentarza: *Ciało, którym możemy kochać i przyjmować miłość, wymaga szczególnego traktowania. Troska o jego zdrowie, aktywność i wypoczynek są pierwszym etapem tej drogi. Zakochani powierzają sobie swoje ciała w dniu udzielania sobie sakramentu małżeństwa. Jeśli mają być darem, to powinien to być prezent wyłączny – od początku do końca.*

Jest to przede wszystkim miłość na wskroś ludzka, a więc zarazem zmysłowa i duchowa. Toteż nie chodzi tu tylko o zwykły impuls popędu lub uczuć, ale także, a nawet przede wszystkim, o akt wolnej woli, zmierzający do tego, aby miłość ta w radościach i trudach codziennego życia nie tylko trwała, lecz jeszcze wzrastała, tak ażeby małżonkowie stawali się niejako jednym sercem i jedną duszą, i razem osiągnęli swą ludzką doskonałość. (Paweł VI, *Humanae vitae*, 9)

Małżeństwo bowiem nie jest wyrokiem jakiegoś przypadku lub owocem ewolucji ślepych sił przyrody: Bóg–Stwórca ustanowił je mądrze i opatrnościowo w tym celu, aby urzeczywistnić w ludziach swój plan miłości. Dlatego małżonkowie poprzez wzajemne oddanie się sobie, im tylko właściwe i wyłączne, dążą do takiej wspólnoty osób, aby doskonaląc się w niej wzajemnie, współpracować równocześnie z Bogiem w wydawaniu na świat i wychowywaniu nowych ludzi. (Paweł VI, *Humanae vitae*, 8)

21. Zachęć uczniów do odpowiedzi na pytania z części „Podejmuję wyzwanie”.

| MODLĘ SIĘ |

22. Pomódlcie się na zakończenie katechezy słowami *Pieśni nad Pieśniami*.

*Jam miłego mego
i ku mnie zwraca się jego pożądanie.
Pójdź, mój miły, powędrujemy w pola,
nocujmy po wioskach!
O świecie pospieszmy do winnic,
zobaczyć, czy kwitnie winorośl,
czy pączki otwarły się,
czy w kwieciu są już granaty:
tam ci dam miłość moją.
Mandragory sieją woń,
nad drzwiami naszymi wszelki owoc wyborny,
świeży i zeszłoroczny
dla ciebie, miły mój, chowałam.*

(Pnp 7,11–14)

73 |

(ZA)KOCHANIE

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: uczeń troszczy się o czystość serca, która prowadzi do prawdziwej miłości.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > tłumaczy różnice między stanem zakochania a kochaniem,
- > objaśnia, że uczucia i emocje są bardzo ważne i stanowią pomoc dla człowieka.

Postawy: uczeń podejmuje nad sobą pracę w kształtowaniu i formowaniu sumienia.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, analiza tekstu, praca w grupie, burza mózgów.

Środki dydaktyczne: podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznijcie lekcję modlitwą.
2. Przeprowadź w klasie burzę mózgów i zapytaj:
  - > Czy każde zakochanie prowadzi do miłości?
  - > Czy każda miłość rozpoczyna się od zakochania?
  - > Czy można rozpoznać, jak potoczy się konkretna relacja, w którą właśnie wchodzimy?

| SPOTYKAM |

3. Zauważ, że o miłości napisano mnóstwo piosenek i książek. Powiedz, że w tym momencie zamiast omawiać znane przykłady z kultury, pomówicie o pierwszej relacji miłosnej, której świadkiem jest każdy człowiek – historii swoich rodziców.
4. Powiedz: *Przekonania ludzi na temat miłości wywodzą się przede wszystkim z historii rodzinnych. Bywa tak, że nieświadomie powielamy wybory rodziców. Jeśli z różnych powodów nie byliśmy świadkami szczęśliwego małżeństwa najbliższych nam osób, a sami chcemy takie stworzyć, to nie będzie nam łatwo, ale nie będzie to niemożliwe.*
5. Dodaj: *Czasem pewne rodzinne historie wymagają swoistego oczyszczenia, przepracowania – dzięki temu to, co było destrukcyjne, może stać się pomocne (możemy wykształcić skuteczne mechanizmy obronne).*

Temat jest delikatny i trudny, więc bądź ostrożny. Zachęć uczniów do szukania dobra i życia zgodnie z Bożymi przykazaniami. Jasno podkreśl, że historia rodziny jest ważna i nie pozostaje bez znaczenia dla ludzkiej psychiki, ale ostatecznie każdy człowiek sam podejmuje wybory.

6. Możesz powiedzieć: *Jeśli w przyszłości zechcecie tę najintymniejszą relację, jaką jest małżeństwo, budować na Bogu i z pomocą Jego miłości, to napiszecie piękną i co najważniejsze, własną historię.*

| POZNAJĘ |

7. Odczytaj trzy pierwsze akapity z tej części podręcznika:

Dojrzewanie miłości wymaga decyzji człowieka.

Stan zakochania związany jest z uczuciami. Endorfiny, które pojawiają się jako odpowiedź chemiczna organizmu, wzmacniają naszą ekscytację i inne przyjemne uczucia. To dlatego na poziomie biologicznym siłę tego stanu łatwo od razu uznać za „wielką miłość”. Trzeba pamiętać, że to bardzo potrzebne procesy, które zachęcają nas do zaangażowania się w relację. Nie można jednak oczekiwać, że stan ten będzie się utrzymywał na stałym poziomie.

Co warto wiedzieć? W stanie zauroczenia i zakochania mamy ograniczoną zdolność poznawczą. Z łatwością przymykamy oczy na wady czy trudności, ba! Może ich nawet nie widzimy. Co zatem prowadzi z zakochania do miłości? Decyzja woli.

8. Powiedz, że dojrzała miłość wymaga wyznaczania granic. Taką granicą, której nie wolno przekroczyć, jest dbanie o czystość. Wyjaśnij, że współistnieją w nas trzy obszary: uczucia, wola i rozum, a każdy z nich ma swoje przeznaczenie. Jeśli człowiek jest dojrzały, umie mądrze współpracować z tymi poziomami.
9. Odczytajcie cytat z *Familiaris consortio* z tej części podręcznika.

W chrześcijańskiej wizji czystość nie oznacza bynajmniej odrzucenia czy też pogardy dla płciowości ludzkiej; oznacza raczej energię duchową, która potrafi bronić miłości przed niebezpieczeństwami ze strony egoizmu i agresywności oraz potrafi kierować ją ku pełnemu urzeczywistnieniu. (*Familiaris consortio*, 33)

10. Spytaj uczniów, jak rozumieją cnotę czystości. Skoryguj ewentualne przekonanie o tym, że jest to odrzucenie fizyczności. Możesz porównać cnotę czystości do swoistego czujnika pomagającego odróżniać cel od środków. Podkreśl, że drugi człowiek nie może być środkiem do celu, który chcemy osiągnąć. Takie postrzeganie ludzi stanowi zaprzeczenie miłości.
11. Podkreśl, że pielęgnowanie cnoty czystości nie jest łatwe. Wskaż, że praktykowanie czystości – czyli traktowanie małżonka jako cel, a nie środek do celu – jest długofalową inwestycją w głębokie małżeńskie szczęście i spełnienie. Nie zamyka się ono w ramach duchowych. Przy współpracy męża i żony może promieniować na przestrzeń erotyczną, a co za tym idzie także rodzicielską.
12. Odczytajcie cytat z *Humanae vitae* z tej części podręcznika.

Jednakże to opanowanie, w którym przejawia się czystość małżeńska, nie tylko nie przynosi szkody miłości małżeńskiej, lecz wyposaża ją w nowe ludzkie wartości. Wymaga ono wprawdzie stałego wysiłku, ale dzięki jego dobroczynnemu wpływowi małżonkowie rozwijają w sposób pełny swoją osobowość, wzbogacając się o wartości duchowe. (Paweł VI, *Humanae vitae*, 21)

| ODPOWIADAM |

13. Poproś uczniów, by zapoznali się z dwoma cytatami z tej części podręcznika.

Miłości pomiędzy mężczyzną i kobietą, która nie rodzi się z myśli i woli człowieka, ale w pewien sposób mu się narzuca, starożytna Grecja nazwała erosem. (Benedykt XVI, *Deus caritas est*, 3)

Tak więc staje się ewidentnym, że eros potrzebuje dyscypliny, oczyszczenia, aby dać człowiekowi nie chwilową przyjemność, ale pewien przedsmak szczytu istnienia, tej szczęśliwości, do której dąży całe nasze istnienie. (Benedykt XVI, *Deus caritas est*, 4)

14. Zaproś uczniów do dyskusji.

- > Czy zgadzacie się ze stwierdzeniem z drugiego cytatu?
- > Co w starożytnej Grecji nazywano erosem?
- > Dlaczego kierunek prowadzący z erotyki do głębokiej relacji budzi tyle kontrowersji?
- > Dlaczego niektórym ludziom łatwiej szukać nowych relacji seksualnych zamiast budować jedną, trwałą?

15. Podsumuj: *Kościół ma na względzie dobro i szczęście każdego małżeństwa – również waszego, jeśli w przyszłości wybieriecie taką drogę.*

| UTRWALAM |

16. Nawiąż do biblijnej opowieści o Rut (możesz poprosić o lekturę tekstu w podręczniku). Zwróć uwagę na prawość kobiety, jej wierność wobec teściowej, pracowitość. Zachęć uczniów, by w wolnej chwili znaleźli w swoich domowych Bibliach Księgę Rut i ją przeczytali.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

17. Zapytaj uczniów: *Czy chcecie prawdziwie kochać? Co robicie w tym momencie, aby wzmacniać w sobie cnotę czystości, czyli patrzenia na drugiego człowieka oczami Boga? Nad czym moglibyście popracować w tej sferze?*

18. Poproś uczniów, by zapisali swoje przemyślenia w wyznaczonym miejscu w tej części podręcznika.

19. W podsumowaniu wspomnij o tym, że ewentualne zachowania ryzykowne bardzo często wynikają ze zranień i pogłębiają poczucie osamotnienia. Mogą też stać się ciężarem, który wnosi się później do relacji małżeńskiej.

| MODLĘ SIĘ |

20. Zakończcie katechezę krótką modlitwą za wstawiennictwem św. Walentego.

Święty Walenty, opiekunie tych, którzy się kochają i darzą przyjaźnią, Ty, który z narażeniem życia urzeczywistiłeś i głosiłeś ewangeliczne przesłanie pokoju, Ty, który dzięki męczeństwu przyjętemu z miłości zwyciężyłeś wszystkie siły obojętności, nienawiści i śmierci, wysłuchaj naszą modlitwę.

W obliczu rozdarć i podziałów na świecie daj nam zawsze kochać miłością pozbawioną egoizmu, abyśmy byli pośród ludzi wiernymi świadkami miłości Boga.

Niech ożywiają w nas miłość, przyjaźń i zaufanie, które pozwolą nam przezwyciężyć życiowe przeszkody.

Prosimy Cię, wstawiaj się za nami do Boga, który jest źródłem wszelkiej miłości i wszelkiego piękna i który żyje i króluje na wieki wieków. Amen¹.

---

¹ *Modlitwa o miłość*, <https://misyjne.pl/modlitwy/modlitwa-o-milosc/> (dostęp: 09.03.2023).

74 |

TERAZ TRWAJĄ TE TRZY...

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie cech i przymiotów miłości na podstawie *Hymnu o miłości* św. Pawła.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wymienia trzy cnoty boskie,
- > tłumaczy, że ich źródłem jest Bóg i prowadzą one człowieka właśnie do Niego,
- > definiuje pojęcie cnoty.

Postawy: uczeń dba o swój rozwój duchowy, ważna jest dla niego stała formacja.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, film, analiza tekstu, praca w grupie, burza mózgów.

Środki dydaktyczne: podręcznik, zwiastun filmu *Zmartwychwstały*¹, filmik o cnotach boskich², puste pudełko/koszyk, karteczki (po jednej dla każdego ucznia).

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznijcie katechezę modlitwą.

---

¹ Zwiastun można znaleźć w internecie. W miarę możliwości przygotuj film przed katechezą, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

² Według uznania katechety. Możesz wybrać np. filmik z serii „Trzyminutowy Katechizm” (dostępny w internecie). Przygotuj go przed katechezą, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

2. Zapisz na tablicy trzy słowa: WIARA, NADZIEJA i MIŁOŚĆ.
3. Poproś, by uczniowie wymienili swoje skojarzenia z tymi cnotami. Możesz je wynotować.

| SPOTYKAM |

4. Poproś uczniów, by wymienili tytuły książek, filmów lub dzieł sztuki, których tematem przewodnim są wiara, nadzieja lub miłość. Zapytaj, które z tych dzieł poleciliby innym.
5. Możesz powiedzieć: *Często obraz czy treść niosą za sobą przekaz, który nie wyczerpuje się w jednym słowie. Podobnie jest z wiarą, nadzieją i miłością. Można zatrzymać się na ich powszechnym wydźwięku, ale jeśli ktoś podejmie wysiłek zajrzenia głębiej, doświadczy, że ich źródło tkwi w Bogu.*
6. W miarę możliwości docień uczniów, którzy wciąż poszerzają swoje kompetencje, rozwijają zainteresowania, czytają i szukają wartościowych treści.
7. Poproś, by uczniowie przeczytali tekst z tej części podręcznika, pierwszy akapit (notkę o filmie *Zmartwychwstały*). Jeśli masz taką możliwość, odtwórz zwiastun tego filmu.

Wiara, nadzieja i miłość. Znamy te pojęcia, jednak najprawdopodobniej nie budzą w nas ekscytacji.

A gdybyśmy doświadczyli tak niewyobrażalnej sytuacji, że nasza wiara zdawałaby się mówić „sprawdzam”? Gdybyśmy od lat zaspokajali wszelkie potrzeby z piramidy Masłowa, ale odczuwalibyśmy przejmujący brak duchowy? A gdyby się okazało, że ktoś na nas spojrział, rozkochał nas w sobie i zniknął?

Takiej sytuacji doświadczył filmowy rzymski centurion Clavius, który na zlecenie Piłata miał rozwiązać zagadkę zniknięcia ciała Chrystusa po ukrzyżowaniu. On, niewierzący i pozbawiony skrupułów, wyruszył w daleką i intensywną podróż, która doprowadziła go do własnego serca.

Właśnie o tym opowiada film *Zmartwychwstały* w reżyserii Kevina Reynoldsa. Ten obraz zmusza do myślenia o wierze, nadziei i miłości. Nie daje jednak gotowych recept...

8. Zauważ, że każdy człowiek szuka sensu życia, poczucia spełnienia i akceptacji. Wytrwale szukający odnajdą prawdę i drogę, którą jest Jezus.
9. Przeprowadź krótką ankietę. Postaw na biurku pudełko lub koszyk, a uczniom rozdaj karteczki. Poproś, by uczniowie zapisali na nich, czym jest cnota w rozumieniu Kościoła katolickiego. Następnie zbierz karteczki i przeczytaj na głos kilka odpowiedzi. Z każdej spróbuj wyciągnąć coś wartościowego – jeśli pojawią się aluzje seksualne, podejź do nich z przy-mrużeniem oka.
10. Podsumuj: *Każdy z was intuicyjnie wyczuwa, czym jest cnota. Można po-wiedzieć, że jest to pewna sprawność umożliwiająca nam czynienie dobra.*
11. Powiedz, że wiara, nadzieja i miłość są cnotami boskimi i teologalnymi. Wy-jaśnij, że oznacza to, że zostały nam dane w sakramencie chrztu świętego.
12. Zaczynij rozmowę kierowaną:
  - > Do czego uzdalniają nas cnoty teologalne?
  - > Do czego uzdalnia cnota miłości?
  - > Do czego uzdalnia cnota wiary?
  - > Do czego uzdalnia cnota nadziei?
  - > Do czego nas prowadzą?
13. Możesz podsumować: *Cnoty teologalne uzdalniają nas do trwania w żywej relacji z Bogiem. Zostały w nas zasiane w sakramencie chrztu świętego, ale to my jesteśmy odpowiedzialni za ich wzrost w naszym życiu.*

| POZNAJĘ |

14. Podziel uczniów na trzy grupy. Każdy zespół ma za zadanie zapoznać się z jednym cytatem z tej części podręcznika, a następnie stworzyć krótkie, zwięzłe definicje wiary, nadziei i miłości. Powiedz, że to właśnie zadanie katolików w dzisiejszym świecie: dzielić się tym, co mają, ale dostosowując treść do odbiorców, nie zmieniając jej sensu. Przydziel grupom cytaty:
  - > Grupa 1 – wiara – KKK 1814
  - > Grupa 2 – nadzieja – KKK 1817
  - > Grupa 3 – miłość – KKK 221

15. Na koniec uczniowie prezentują swoje definicje, a pozostała część klasy sporządza notatki.
16. Jako podsumowanie możesz zaprezentować krótki filmik o cnotach boskich.

| ODPOWIADAM |

17. Powiedz, że wielkie nawrócenia związane są często z głębokim doświadczeniem miłości bądź wiary. Wspólnie odczytajcie fragment *Wyznań* św. Augustyna z tej części podręcznika.

Późno Cię umiłowałem,
Piękności tak dawna, a tak nowa,
późno Cię umiłowałem.
W głębi duszy byłaś,
a ja się po świecie błąkałem i tam szukałem Ciebie,
bezdładnie chwytając rzeczy piękne, które stworzyłaś.
Ze mną byłaś, a ja nie byłem z Tobą.
(...) Zawołałaś, krzyknęłaś,
rozdarłaś głuchotę moją.
Zabłysnęłaś, zajaśniałaś jak błyskawica,
rozświetliłaś ślepotę moją.
(...) Jakże wielki jesteś, Panie. Jakże godzien, by Cię sławić.
Wspaniała Twoja moc. Mądrości Twojej nikt nie zmierzy.
Pragnie Cię sławić człowiek, cząsteczka tego, co stworzyłeś (...).
Stworzyłeś nas bowiem jako skierowanych ku Tobie.
I niespokojne jest serce nasze,
dopóki w Tobie nie spocznie.

18. Po lekturze zadaj uczniom pytania:

- > Gdzie św. Augustyn widzi źródło miłości?
- > W jakich okolicznościach ludzie najczęściej doświadczają nawrócenia?
Jak myślicie, dlaczego tak jest?
- > Jak rozumiecie stwierdzenie „niespokojne serce”?

| UTRWALAM |

19. Możesz powiedzieć: *Inspiracją dla Kościoła, która pozwoliła usystematyzować naukę o cnotach teologalnych, jest fragment Pierwszego Listu do Koryntian – 13,13: „Tak więc trwają wiara, nadzieja, miłość – te trzy: z nich zaś największa jest miłość”.*
20. Powiedz, że prorok Jeremiasz przyrównywał miłość Bożą do ognia. Swoje świadectwa dali również św. Piotr i Jan (możecie doczytać fragmenty z tej części podręcznika). Podsumuj, mówiąc, że każdy z wymienionych wyżej mężczyzn doświadczył innego odbłasku cnót boskich, jednak wierzymy, za każdym zapisanym przez nich zdaniem stoi natchnienie Ducha Świętego.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

21. Zachęć uczniów do wykonania zadania z tej części podręcznika. Przypomnij, że sakrament pokuty i pojednania jest okazją do przyglądania się sobie nie tylko w kontekście grzechów, lecz także w stałej formacji duchowej.

| MODLĘ SIĘ |

22. Pomódlcie się na koniec katechezy:

*Wierzę w Ciebie, Boże żywy,
w Trójcy jedyny, prawdziwy.
Wierzę, w coś objawił, Boże,
Twe słowo mylić nie może.
Ufam Tobie, boś Ty wierny,
wszechmocny i miłosierny.
Dasz mi grzechów odpuszczenie,
łaskę i wieczne zbawienie.
Boże, choć Cię nie pojmuję,
jednak nad wszystko miłuję.
Nad wszystko, co jest stworzone,
boś Ty dobro nieskończone.
A jako samego siebie,
wszystkich miłuję dla Ciebie.*

75 |

ZANIM POWIESZ: KOCHAM

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: przygotowanie uczniów do sakramentu małżeństwa, uporządkowanie tematów związanych z narzeczeństwem i małżeństwem.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > odrzuca postawy materialistyczno-konsumpcyjne;
- > wymienia motywy biblijne (miłość, szczęście, świętość);
- > tłumaczy, że fundamentem każdej relacji jest miłość Boga do człowieka.

Postawy: uczeń kształtuje w sobie postawę dojrzewania do miłości.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, słuchanie wykładu, praca w grupach, burza mózgów.

Środki dydaktyczne: podręcznik, wykład na temat małżeństwa¹, dwa arkusze bristolu, pięknie zapakowane pudełko – do środka włóż spinacz, gumkę do włosów i klamerkę do prania (lub inne przedmioty codziennego użytku).

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznijcie katechezę modlitwą. Możesz zaproponować modlitwę o rozpoznanie swojego powołania życiowego. Powierz tych, którzy pragną

---

¹ Chodzi o nagranie wykładu na temat małżeństwa, które można odsłuchać. Możesz wybrać dowolne nagranie, np. *Seks – poezja czy rzemiosło* ks. Piotra Pawlukiewicza. Filmik z wykładu jest dostępny w internecie. Warto przygotować go przed katechezą, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

żyć w małżeństwie, opiece i prowadzeniu św. Józefa. Dopowiedz, że jest on patronem modlących się o dobrą żonę i dobrego męża.

2. Odwołaj się do katechezy 33. Tamte treści położyły fundament pod rozmowę o małżeństwie, jego wyjątkowości i wartościowości.

| SPOTYKAM |

3. Jeśli masz taką możliwość, zaproponuj odsłuchanie fragmentu wykładu o małżeństwie (np. *Seks – poezja czy rzemiosło* ks. Piotra Pawlukiewicza).
4. Podkreśl, że między zakochaniem a małżeństwem jest jeszcze etap przejściowy. W ramach burzy mózgów zapytaj, jak uczniowie by go nazwali. Propozycje możesz wynotować na tablicy.
5. Podsumuj rozmowę: *Etapem wyjątkowym, który wyraża pewne rozdarcie i dojrzewanie relacji, jest narzeczeństwo. Jest to czas „już i jeszcze nie”. Już się wybraliśmy i podjęliśmy decyzję, by związać się ze sobą na dobre i złe, ale jeszcze czekamy na dopełnienie tej decyzji i wspólne życie razem.*
6. Porównajcie notatki z tablicy z tym, co powiedziałeś przed chwilą.
7. Poproś uczniów o zapoznanie się z historią bł. Alessandry Sabattini (trzeci akapit z tej części podręcznika). Spytaj uczniów, czy znają podobne historie. Pomówcie na ten temat.

Do nieba idziemy parami. Błogosławiona Alessandra Sabattini, zwana „świętą narzeczoną”, może oświetlać twoje, a potem wasze kroki na tej drodze. Ta współczesna nam dziewczyna, bo żyjąca w XX wieku, od nastoletnich lat bardzo dbała o swoje życie duchowe i troszczyła się o żywą relację z Bogiem. W wieku dziesięciu lat zaczęła prowadzić dziennik duchowy, a opowieści jej bliskich potwierdzają, że cechowała ją wyjątkowa pobożność. Wraz z narzeczoną Guido Rossim planowali po ślubie wspólny wyjazd na misje do Afryki. Między innymi dlatego też Alessandra rozpoczęła studia medyczne i marzyła o służbie innym na Czarnym Lądzie.

W kwietniu 1984 roku wraz z narzeczoną wybierali się na spotkanie wspólnoty, do której należeli. Niestety nie dotarli na miejsce. Młoda kobieta została potrącona przez samochód.

Papież Franciszek beatyfikował ją w 2021 roku. Jej wspomnienie przypada 4 maja.

| POZNAJĘ |

8. Wspólnie przeczytajcie cytaty z tej części podręcznika – jeden z nauki Kościoła, drugi z Pisma Świętego.

W procesie spotkania pokazuje się również wyraźnie, że miłość nie jest tylko uczuciem. Uczucia przychodzą i odchodzą. Uczucie może być cudowną iskrą rozniecającą, lecz nie jest pełnią miłości. (...) Należy do dojrzałości miłości to, że angażuje wszystkie potencjalne możliwości człowieka i włącza, by tak rzec, człowieka w swój całościowy kształt. (...) To spotkanie wymaga jednak również zaangażowania naszej woli i naszego intelektu. Rozpoznanie Boga żyjącego jest drogą wiodącą do miłości, a „tak” naszej woli na Jego wolę łączy rozum, wolę i uczucie w ogarniający wszystko akt miłości. Jest to jednak proces, który pozostaje w ciągłym rozwoju: miłość nigdy nie jest „skończona” i spełniona; miłość zmienia się wraz z biegiem życia, dojrzewa i właśnie dlatego pozostaje wierna samej sobie. (*Deus Caritas Est*, 17)

Oczarowałaś me serce, siostrze moja, oblubienico,
oczarowałaś me serce
jednym spojrzeniem twych oczu,
jednym paciorkiem twych naszyjników.
Jak piękna jest miłość twoja,
siostrze moja, oblubienico,
o ileż słodsza jest miłość twoja od wina,
a zapach olejków twych nad wszystkie balsamy!
Miodem najświeższym ociekają wargi twe, oblubienico,
miód i mleko pod twoim językiem,
a zapach twoich szat
jak woń Libanu.
Ogrodem zamkniętym jesteś, siostrze moja, oblubienico,
ogrodem zamkniętym, źródłem zapieczętowanym.

(Pieśń nad Pieśniami 4,9–12)

9. Zapytaj uczniów:

- > Czy przeczytane fragmenty uzupełniają się, wykluczają czy mówią o różnych aspektach miłości?
- > Czy młodzi ludzie chcą obecnie rozwijać się w miłości, czy też wychodzą z założenia, że miłość po prostu jest i nie trzeba nic z nią robić?
- > Kiedy kończy się dojrzewanie do miłości? Czy można wyznaczyć jej apogeum i kres?

| ODPOWIADAM |

10. Zapytaj uczniów, czy znają jakieś beatyfikowane małżeństwo. Podkreśl, że Kościół długo dojrzewał do tego momentu i dotychczas kanonizowani byli poszczególni święci i święte. Tu heroizm cnót dotyczy małżeństwa i sakramentu, który jednoczy i uświęca małżonków. Dzieje się to jednak nie z automatu, ale przy współpracy z Bożą łaską.
11. Stwórzcie wspólnie przepis na szczęśliwe i święte małżeństwo.
12. Możesz przytoczyć słowa błogosławionej Marii Quattrocchi: „Miłość to pragnienie przyniesienia ulgi, pocieszenia, sprawienia przyjemności ukochanemu i nieustanna troska o zaspokojenie jego najskrytszych i niewyrażalnych pragnień. Gdy to wszystko nie przytłumi życia wewnętrznego, (...) ale stanie się niemal modlitwą w uwielbieniu ukochanego (...), wszystko to będzie wyrażać prawdziwą miłość”.

| UTRWALAM |

13. Powiedz: *Pismo Święte podkreśla, że prawdziwa ludzka miłość wyrasta z Bożej miłości.*
14. Podziel klasę na dwie grupy. Rozdaj im bristol. Zadaniem zespołów jest wypisanie wniosków i „dobrych rad” dla małżonków.
15. Odczytajcie fragmenty biblijne z tej części podręcznika.

Przykazanie nowe daję wam, abyście się wzajemnie miłowali tak, jak Ja was umiłowałem; żebyście i wy tak się miłowali wzajemnie. Po tym wszyscy poznają, żeście uczniami moimi, jeśli będziecie się wzajemnie miłowali. (J 13,34–35)

A zatem zachęcam was ja, więzień w Panu, abyście postępowali w sposób godny powołania, jakim zostaliście wezwani, z całą pokorą i cichością, z cierpliwością, znosząc siebie nawzajem w miłości. Usiłujcie zachować jedność Ducha dzięki więzi, jaką jest pokój. (Ef 4,1–3)

16. Powiedz uczniom, że masz świadomość, że małżeństwa mogą być różne. Bez oceniania zaznacz, że wszyscy małżonkowie pobierając się, marzyli o pięknej miłości i szczęśliwym życiu. Jednak tylko część z nich jest pełniona. Osiągnięcie szczęścia z pewnością nie było dla nich łatwe.
17. Podkreśl: *To wy wybieracie, jak chcecie żyć. Jeśli zdecydujecie się trwać w małżeństwie, codziennie będziecie decydować, czy chcecie pracować nad wspólnym szczęściem, czy jedynie oczekiwać, że ono wam się należy i przydarzy się samo.*

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

18. Pokaż uczniom pięknie opakowane pudełko prezentowe. Po chwili puść je w obieg. Niech każdy uczeń zajrzy do środka, ale nie pokazuje wnętrza innym i nie mówi, co tam znalazł.
19. Możesz powiedzieć: *Wasze zdziwienie najlepiej pokazuje, że po opakowaniu spodziewaliście się czegoś wyjątkowego (może kolczyka albo pierścionka). Pomyślcie, czy chcecie być kiedyś dla kogoś spinaczem w pięknym opakowaniu, czy prawdziwym prezentem.*

Dodaj: *Za wybory drugiego człowieka nie odpowiadamy, za swoje zdecydowanie tak.*

| MODLĘ SIĘ |

20. Na zakończenie katechezy pomódl się wspólnie z uczniami modlitwą z podręcznika.

Dobry Boże,

ufam Tobie i moje serce chce wybrać dobrze.

W moim „Jezu ufam Tobie” jednak wciąż za mało zaufania do samego siebie.

Chcę odkryć drogę, która mnie uświęci.

Wierzę Ci, że potwierdzisz ją w sposób dla mnie czytelny lub zachęcisz moje serce do innych wyborów.

W Twoich oczach jestem darem. Pomóż mi tego doświadczać i to codziennie odkrywać.

Zgodzić się na słabości, być wdzięcznym za talenty i moją niepowtarzalność.

Jeśli zechcesz, to wierzę, że spotkam kogoś, kto na mnie popatrzy Twoimi kochającymi oczami. Niech stanie się to zgodnie z Twoją wolą.

CZĘŚĆ 8

**JAM JEST ALFA
I OMEGA,
PIERWSZY
I OSTATNI,
POCZĄTEK
I KONIEC
(AP 22,13)**

76 |

BÓG STAŁ SIĘ CZŁOWIEKIEM

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: przekazanie prawdy, że Bóg poprzez swoje wcielenie pokazał człowiekowi, jak wielką ma wartość i jaki jest sens jego historii życia, w której chce On z miłością uczestniczyć.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > tłumaczy, że chrześcijaństwo jest jedyną religią mówiącą o Bogu, który wszedł do poziomu człowieka,
- > argumentuje, że Bóg, stając się człowiekiem, wszedł w historię życia każdej osoby, a wcielenie Boga ma sens, jeśli jest przeżywane i odnozione do indywidualnej relacji każdej osoby;
- > wzbudza w sobie postawę oczekiwania na Boga, który chce pokazać mu piękno jego wnętrza.

Postawy: uczeń przygotowuje się do owocnego przeżywania świąt Bożego Narodzenia.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, osobista refleksja, film.

Środki dydaktyczne: podręcznik, budzik w telefonie, zwiastun filmu *Wszystko o człowieku*¹.

---

¹ *Wszystko o człowieku*, reż. Charles Francis Kinnane, USA 2008. Zwiastun można znaleźć w internecie. Warto przygotować go przed katechezą, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.
2. Przed lekcją ustaw budzik w telefonie – ma uruchomić się podczas katechezy, chwilę po sprawdzeniu obecności, i zaskoczyć uczniów. Nie wyłączaj dźwięku od razu, ale poczekaj, aż stanie się on dla wszystkich uciążliwy.
3. Kiedy nastanie cisza, wyjaśnij sens tego doświadczenia: *Bez wątpienia wiemy, do czego służy budzik. Ma on nas wybudzić, czasem nawet wyrwać ze snu, abyśmy zdążyli do szkoły, nie przespali dnia wolnego czy np. zdążyli na zajęcia dodatkowe po popołudniowej drzemce. W czasie przedświątecznym w naszym życiu religijnym też dzwonią budziki, tylko w nieco innej formie. Najpierw te konsumpcyjne. Już w połowie listopada wchodząc do sklepów, można usłyszeć piosenki świąteczne, a w telewizji obejrzeć reklamy pełne śniegu i mikołajów, które uświadamiają nas, że zaczyna się czas na zdobywanie prezentów, ozdób świątecznych, choinek itd. Trochę później uruchamia się kolejny budzik. W Kościele rozpoczyna się Adwent, który ma za zadanie wybudzić, wręcz wyrwać człowieka z jedynie materialistycznego podejścia do świąt, tak by ten uświadomił sobie, że w ciągu dziejów wielokrotnie się przekonywał, że nie jest w stanie osiągnąć rzeczywistości niebieskiej. Na swoje potrzeby tworzył więc bogów, którym nadawał cechy ludzkie. Często my jako uczniowie Chrystusa, przyzwyczajeni do corocznego przypominania sobie o cudzie wcielenia Boga, zapominamy, że chrześcijaństwo jako jedyna z religii mówi o Bogu, który zszedł do poziomu człowieka. Ta inicjatywa Boga nie sprowadziła się do jakiś obietnic czy deklaracji. Bóg rzeczywiście stał się człowiekiem i wszedł w naszą historię.*

| SPOTYKAM |

4. Powiedz, że aby przybliżyć sobie sens i istotę wcielenia Boga, Jego zejście do naszego poziomu, warto przyjrzeć się historii dwóch braci, którzy po ciężkich doświadczeniach życiowych zaczęli pragnąć czegoś innego niż pieniądze i kariera. Wyjaśnij, że mówisz o filmie *Wszystko o człowieku*.
5. Poproś, by uczniowie zapoznali się z tekstem w tej części podręcznika, w której opisana jest fabuła filmu.

Do poziomu ludzi potrzebujących zesli bohaterowie filmu *Wszystko o człowieku*. Opowiada on historię dwóch braci, którzy po trudnych doświadczeniach życiowych zapragnęli czegoś więcej niż pieniądze i kariera. Zdecydowali się na niełatwe doświadczenie i... stali się bezdomnymi w Nowym Jorku. Dzięki temu uświadomili sobie, że ludzie mieszkający na ulicy mogą mieć piękne serca. Bracia nie odkryliby jednak tych pokładów dobra, gdyby świadomie nie zrezygnowali z dotychczasowego komfortu, w którym żyli. Lekcja, na którą się zdecydowali, w pewnym stopniu pozwoliła im znaleźć odpowiedzi na pytania o sens życia.

6. Jeśli dysponujesz dostępem do internetu, możesz wyświetlić zwiastun wspomnianego filmu. Możesz też poprosić uczniów, którzy widzieli ten film, by podzielili się z klasą swoimi spostrzeżeniami.
7. Po projekcji zacznij rozmowę kierowaną:
  - > Jak oceniasz postawę dwóch braci, którzy zdecydowali się spróbować żyć jako bezdomni?
  - > Dlaczego akurat tam – wśród biednych, cierpiących, samotnych – bohaterowie szukali odpowiedzi na pytania dotyczące człowieka i jego życia?
  - > Jak myślicie, dlatego bracia akurat w tym środowisku szukali odpowiedzi na temat sensu ludzkiego życia?

Pozwól na swobodne wypowiedzi.

8. Podsumuj. Podkreśl, że bracia zesli do innego poziomu – poziomu osób bezdomnych – co w konsekwencji odmieniło ich życie i nadało mu nowego znaczenia.
9. Wyjaśnij, że Bóg również zszedł do innego poziomu – poziomu ludzkiego – stając się jednym z nas. Poprzez swoje wcielenie Bóg jasno i wyraźnie pokazał, że nasze życie ma dla Niego ogromną wartość i że kocha nas w całości, bezgranicznie.

| POZNAJĘ |

10. Poproś chętnego ucznia o odczytanie fragmentu Księgi Izajasza z tej części podręcznika.

*Naród kroczący w ciemnościach
ujrzał światłość wielką;
nad mieszkańcami kraju mroków
światło zabłyśło.*

*Pomnożyłeś radość,
zwiększyłeś wesele.
Rozradowali się przed Tobą,
jak się radują we żniwa,
jak się weselą
przy podziale łupu.
Bo złamałeś jego ciężkie jarzmo
i drążek na jego ramieniu,
pręt jego ciemężcy
jak w dniu porażki Madianitów.*

*Bo wielki but pieszego żołnierza,
wszelki płaszcz zboczony krwią,
pójdzie na spalenie, na pastwę ognia.
Albowiem Dziecię nam się narodziło,
Syn został nam dany,
na Jego barkach spoczęła władza.
Nazwano Go imieniem:
Przedziwny Doradca, Bóg Mocny,
Odwieczny Ojciec, Księżę Pokoju.*

*Wielkie będzie Jego panowanie
w pokoju bez granic
na tronie Dawida
i nad Jego królestwem,
które On utwierdzi i umocni
prawem i sprawiedliwością,
odtąd i na wieki.
Zazdrosna miłość Pana Zastępów tego dokona.*

Iz 9,1–6

11. W komentarzu do tej perykopy zwróć uwagę na zaimek występujący w zakreślonym kolorem zdaniu: „Dziecię nam się narodziło, Syn został nam dany”. Boże Narodzenie zdarza się „nam”, jest dla „nas” – jest więc

wydarzeniem personalnym. Dzieje się tak nie tylko dlatego, że Bóg przyjmuje ludzkie ciało i naturę, lecz także dlatego, że czyni to dla nas, dla ludzi. Wcielenie Boga ma sens, jeśli jest przeżywane i odnoszone do indywidualnej relacji, jaką ma z Nim każdy z nas. Pan nie przychodzi do jakiś nieokreślonych zakątków świata, lecz stając się człowiekiem, dotyka każdego ludzkiego doświadczenia w każdym czasie. Historia Jezusa z Nazaretu nie obejmuje zatem tylko kilkudziesięciu lat Jego życia – obejmuje również życie każdego z nas. Dlatego bez odniesienia naszej historii życia do Jezusa nie będziemy potrafili przyjąć i zrozumieć tego, co tak naprawdę dzieje się w nas samych ani czego prawdziwie doświadczamy.

12. Powiedz, że papież Benedykt XVI w swoim nauczaniu proponował, abyśmy w fakcie wcielenia się Boga dostrzegli pewien paradoks. Poproś o odczytanie cytatu z tej części podręcznika.

W Boże Narodzenie nasz duch otwiera się na nadzieję, gdy kontempluje chwałę Bożą ukrytą w ubóstwie Dzieciątka owiniętego w pieluszki i leżącego w żłobie: to Stworzyciel świata, umniejszony do bezsilności nowo narodzonego Dziecka! Przyjęcie tego paradoksu — paradoksu Bożego Narodzenia — to odkrycie Prawdy, która czyni nas wolnymi, Miłości, która przemienia istnienie. W Noc Betlejemską Zbawiciel stał się jednym z nas, aby stać się towarzyszem na zdradliwych drogach historii. Ujmijmy dłoń, którą do nas wyciąga: jest to dłoń, która niczego nie chce nam odebrać, a jedynie dawać¹.

| ODPOWIADAM | i | UTRWALAM |

13. Na zakończenie poproś uczniów, aby podzielili się swoimi wnioskami z lekcji, i zaprosz ich do podjęcia wyzwania (podręcznik, część „Podejmij wyzwanie”).
14. Podsumuj katechezę.
15. Wprowadź uczniów do modlitwy osobistej, odczytując punkt 9 z *Youcatu* (z części „Odpowiadam”).

Przez Jezusa Chrystusa niewidzialny Bóg staje się widzialny. Staje się człowiekiem jak my. To pokazuje nam, jak daleko sięga Boża miłość: niesie cały nasz ciężar. Idzie z nami wszystkimi drogami. Jest w naszym opuszczeniu,

---

¹ Benedykt XVI, *Tajemnica wcielenia – nauczanie papieskie*, Kraków 2017, s. 25.

naszych cierpieniach, naszym strachu przed śmiercią. Jest tam, gdzie my nie jesteśmy już dalej w stanie otworzyć się na życie.

| MODLĘ SIĘ |

16. Następnie poproś uczniów, aby wczytali się w tekst piosenki *Oczekuję Ciebie, Panie* i wzbudzili w sobie pragnienie, by Jezus w nich działał.

Nie chcę zbyt wysoko sięgać, Panie
Patrzeć tam, gdzie pycha łśni i chwała
Chociaż tak wyniosłe ich mieszkanie
Choć zazdrości godny świata pałac
Oczekuję Ciebie, Panie
Jesteś mym oczekiwaniem
Uspokajasz serce moje
Uciszeniem jesteś i pokojem mym
Nie chcę, by się wywyższało serce
Wszystko, czego pragnę, to Twe progi
W ciszy na Twym progu siedzieć będę
Cieszyć się, że jesteś moim Bogiem
Oczekuję Ciebie, Panie
Jesteś mym oczekiwaniem
Uspokajasz serce moje
Uciszeniem jesteś i pokojem mym
I pokojem mym¹.

---

¹ *Oczekuję Ciebie, Panie*, TGD, cyt. za: <https://www.giszowiec.org/spiewnik/o/1286-oczekuje-ciebie-panie> (dostęp: 21.04.2023).

PUBLICZNA DZIAŁALNOŚĆ JEZUSA

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: pokazanie uczniom, że przez naśladowanie Jezusa mogą uświęcić swoje życie.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > tłumaczy, że powołaniem każdego chrześcijanina jest udział w życiu samego Jezusa,
- > objaśnia, że Pismo Święte jest żywym Słowem, a poprzez wgłębianie się w nie człowiek wchodzi w relację z Bogiem,
- > podejmuje osobiste decyzje w oparciu o życie Jezusa, czerpiąc ze słowa Bożego.

Postawy: uczeń stara się naśladować Jezusa poprzez pomoc biednym, uchodźcom i potrzebującym.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, pogadanka, praca w grupach, refleksja osobista, luźna wypowiedź, ćwiczenie aktywizujące.

Środki dydaktyczne: podręcznik, materiały do pracy w grupach (załącznik 1 – do wydrukowania × 1 i rozcięcia), tablica.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.
2. Zaproś uczniów do wykonania ćwiczenia aktywizującego. Wyjaśnij zasady: *Dobierzcie się w pary i stańcie naprzeciwko siebie. Jedna osoba z każdej*

pary wyciąga rękę do góry i staje się prowadzącym. Jego zadaniem będzie prowadzenie dłoni. Osoba stojąca naprzeciwko prowadzącego ma z kolei naśladować prowadzoną dłoń (być lustrzanym odbiciem).

3. Po chwili dodaj kolejną zasadę: *Ta osoba z pary, która była wyznaczona do naśladowania ruchu dłoni, odwraca się do partnera plecami. Zostając w tym miejscu, dalej próbuje powtarzać wykonywane przez prowadzącego ruchy.*
4. Następnie uczniowie zamieniają się rolami. Osoby, które były przewodniczącymi, stają się odbiciami lustrzanymi, a odbicia lustrzane stają się przewodniczącymi.
5. Po zakończeniu eksperymentu poprosz uczniów, by podzieli się swoimi wrażeniami na temat doświadczenia.
6. Podsumuj:
  - > żeby móc kogoś naśladować, należy być z nim w relacji – widzieć/widzieć go;
  - > partnerzy muszą być zwrócenii ku sobie;
  - > partnerzy muszą sobie ufać.
7. Odwołaj się do słów z Księgi Jeremiasza: „Uwiodłeś mnie, Panie, a ja pozwoliłem się uwieść” (Jr 20,7a). Podajcie kilka definicji słowa „uwieść” i omówcie, jak można odnieść je do życia religijnego.

| SPOTYKAM |

8. Poprosz, by uczniowie samodzielnie zapoznali się z drugim akapitem w tej części podręcznika (notka o Darku Malejonku).

Darek Malejonek to polski kompozytor, wokalista i gitarzysta, członek zespołów: Kultura, Izrael, Moskwa, Armia, Houk, 2Tm2,3 oraz Arka Noego, a także założyciel i lider Maleo Reggae Rockers. Darek w swojej młodości nie był grzecznym chłopcem. Przygoda z muzyką rockową czy metalową niosła za sobą wiele pokus, którym muzyk ulegał. Jednak w którymś momencie swojego życia Darek oraz jego koledzy z zespołu przeżyli nawrócenie. Spotkanie Boga żywego i chęć naśladowania Go domagały się radykalnych zmian w życiu ich wszystkich.

9. Przeczytaj wypowiedź Darka¹ (długi cytat w tej części podręcznika).

Odkryłem, że bycie chrześcijaninem nie polega na tym, że kiedyś byłem rozrabiaką i zawadiaką, a teraz tylko grzecznie do kościółka, w ciepélku, poprawne drobnomieszczaństwo, kultura osobista, nie pije, nie pali, nie ma robali.

Każdy nosi na sobie brzemię, plecak pełen doświadczeń, które wydają się jak bezużyteczne kamienie, przygważdżające do ziemi. Kiedy wchodzisz w pole działania Boga, możesz zobaczyć, że takie sytuacje – cierpienia, niesprawiedliwości – to jest złoto. Niesiesz plecak pełen złota, to jest twoja historia, która prowadzi cię do nieba. Wyjaśnił mi to znajomy jezuita ze Świętej Lipki, ojciec Mieczysław Wołoszyn. To on – oprócz wspólnoty – otworzył mi oczy duszy na Pismo Święte, pokazał, że jest ono mapą drogową życia człowieka, przez którą Bóg daje światło, żebym nie szedł na oślep, bezmyślnie. Pamiętam, że kiedy po raz pierwszy wziąłem Biblię do ręki, niczego nie mogłem z niej zrozumieć – z czasem to się zmieniło.

Problem w Kościele jest taki, że za mało słuchamy Boga, ciągle zasypujemy Go prośbami. Są tacy, którzy wolą czytać mądre książki teologiczne, a nie znają Pisma. Jego księgi to misterna konstrukcja, wzajemnie się przenikają. Język jest czasem trudny, ale skoro możemy się nauczyć nawet chińskiego, to możemy też poznać szczególnie język Biblii. Można się w niej przeglądać, odnajdywać siebie w biblijnych postaciach, takich jak Święty Tomasz, który był niedowiarkiem, ale uwierzył, gdy włożył palce w bok Jezusa. Albo Piotr, który się zaparł. Można się odnaleźć nawet w postawie Judasza – i zobaczyć, że im wszystkim Pan Bóg przebaczył. Ja też byłem niewierny, a Bóg nie zwątpił we mnie, nie postawił na mnie krzyżyka. Na wielu ludziach się zawiodłem, ale najbardziej na sobie – to ja byłem zawsze swoim największym wrogiem. Słowo Boże mnie zmieniło, nawet nie wiem kiedy. Zacząłem dostrzegać już nie tylko siebie, ale też ludzi dookoła. Najbardziej radykalne słowa na świecie padają w Kazaniu na górze: miłujcie waszych nieprzyjaciół. Świat mówi: oko za oko, ząb za ząb, w najlepszym wypadku proponuje, by innych tolerować. Do pewnego momentu. Ale kochać nieprzyjaciół – to jest skandal.

---

¹ Pójście za Jezusem to walka na śmierć i życie, <https://stacja7.pl/ksiazki/pojscie-za-jezusem-to-walka-na-smierc-i-zycie/> (dostęp: 02.02.2023).

Jeśli mam pewność, że życie jest wieczne, że mam w sobie zmartwychwstałego Ducha, że jest przy mnie Chrystus, dzięki któremu nie muszę bać się śmierci, lękać się o siebie – to doświadczam totalnego wyzwolenia. Nie muszę już pragnąć sukcesu, zdrowia, władzy, żebrać o to wszystko albo brać to siłą. Nie muszę zabiegać o to wszystko, co pochłania ludzi aż do wariactwa, nawet do zbrodni.

10. Zaczynij pogadankę, w której odpowiecie na pytania: Do jakich wniosków doszedł Darek Malejonek? W co muzyk się zaangażował, aby móc naśladować Jezusa? Co jest mu potrzebne, by czerpać radość z życia?

| POZNAJĘ |

11. Zauważ, że każdy, jeśli tylko chce, może dać się prowadzić Jezusowi. Celem tego „naśladowania” jest finalnie życie wieczne. Jednak już na ziemi, decydując się na trwanie w relacji z Jezusem, możemy Mu pozwolić zmieniać nasz świat na lepszy, bardziej wartościowy, wypełniony sensem – po prostu szczęśliwszy.
12. Powiedz: *W relacji z Bogiem mamy być dwadzieścia cztery godziny na dobę. Myślicie, że tak się nie da? Nic bardziej mylnego. Sami wiecie, że szara codzienność jest jaka jest: raz z górki, raz pod górkę. Dlatego warto zatrzymać się w tym pędzie i postawić sobie pytanie: Co zrobiłby Jezus, stając w realiach mojego życia, spotykając osoby, które ja spotykam, borykając się z problemami, z którymi ja się borykam? To wcale nie jest nie możliwe. Da się być w ciągłej relacji z Jezusem w każdej minucie życia, trzeba tylko chcieć i się o to postarać.*
13. Spytaj: *Jak można to osiągnąć?* (czytając słowo Boże i żyjąc nim na co dzień, modląc się)
14. Zapowiedz pracę w grupach. Rozdaj uczniom materiały z **załącznika 1**. Zadaniem każdego zespołu jest przeczytanie wylosowanego fragmentu biblijnego i opracowanie odpowiedzi na dwa pytania.

W międzyczasie narysuj na tablicy tabelkę:

Fragment biblijny	ŚWIAT JEZUSA	MÓJ ŚWIAT
Łk 6,12		
Mk 1,32–34		
Mk 9,43–47a		
Mt 20,28		
Mt 5,44–45		
Łk 14,7–11		

15. Po chwili uczniowie prezentują efekty swojej pracy. Uzupełnijcie wspólnie tabelę (uczniowie mogą zapisać wnioski w „Notatniku” w podręczniku).

SIGLUM	ŚWIAT JEZUSA	MÓJ ŚWIAT
Łk 6,12	Jezus dba o relację z Ojcem	modłę się, czytam Pismo Świąte, korzystam z sakramentów itp.
Mk 1,32–34	Jezus chętnie okazuje pomoc potrzebującym	widzę potrzebujących w moim życiu i niosę im pomoc
Mk 9,43–47a	Jezus jest wymagający, oczekuje zerwania z grzechem	staram się unikać zła, korzystam z sakramentu pokuty i pojednania
Mt 20,28	Jezus służy swoim życiem innym	na drodze do zbawienia pamiętam nie tylko o sobie, lecz także o innych, daję świadectwo
Mt 5,44–45	Jezus kocha wszystkich – również tych, którzy Mu źle czynią	troszczę się również o tych, których nie lubię
Łk 14,7–11	Jezus jest pokorny	nie mam się wywyższać, ale być skromnym

16. Poproś, aby uczniowie w chwili ciszy zastanowili się nad tym, jak wygląda ich osobiste naśladowanie Jezusa. Zachęć ich, by podjęli wyzwanie (podręcznik, część „Podejmij wyzwanie”) i na bieżąco uzupełniali tabelę, w której należy odnieść zachowanie Jezusa w konkretnych sytuacjach do swojego życia.

| ODPOWIADAM |

17. Wyjaśnij, że często wydaje się nam, iż Jezusowi dają się prowadzić jedynie nieliczni, tzw. wybrani lub powołani. To nieprawda! Jezus zaprasza do tego każdego z nas – to zadanie wszystkich chrześcijan. Bez podejmowania prób naśladowania Jezusa nasze życie chrześcijańskie nie będzie realizować się w pełni.
18. Odczytajcie cytat z tej części podręcznika i porozmawiajcie o nim.

Naśladowanie Jezusa wydaje się z jednej strony bardzo oczywiste dla wierzących. Z drugiej jednak, traktuje się je jako zarezerwowane dla niektórych, potrafiących podjąć radykalne wymagania. Dlatego niekoniecznie wśród wierzących naśladowanie Jezusa postrzegane jest w perspektywie uniwersalnego powołania wszystkich chrześcijan. W istocie jest ono imperatywem wezwania do nawrócenia, najgłębszym wyrazem moralnego życia chrześcijańskiego. W zasadzie każde głoszenie orędzia chrześcijańskiego, każda katecheza zawierają w jakiś sposób wezwanie do naśladowania Jezusa¹.

| UTRWALAM |

19. Napisz na tablicy: NAŚLADOWANIE JEZUSA. Uczniowie po kolei mówią krótko, z czym to się wiąże / co daje / na czym polega.
20. Następnie podsumuj, wykorzystując tekst z tej części podręcznika:

Naśladowanie Jezusa...

...rodzi się z zachwytu nad Nim.

...oznacza spędzanie i poświęcenie Mu czasu.

---

¹ Katarzyna Kinga Walkowiak, *Naśladowanie Jezusa warunkiem jedności chrześcijan*, „Symposium” 2015, t. XIX, nr 2(29), s. 139–140.

*...często zachęca do niełatwych zmian w życiu.
...wymaga zgody na to, aby dać się prowadzić.
...czyni życie bardziej spełnionym i szczęśliwym.*

| MODLĘ SIĘ |

21. Zaprosz uczniów do modlitwy Psalmem 30.

*Wysławiam Ciebie, Pana, boś mnie wybawił
i nie uradowałeś wrogów moim kosztem.*

*Panie, mój Boże,
do Ciebie wołałem, i Tyś mnie uzdrowił.*

(Ps 30,2–3)

78 |

ZACZNIJ OD ZMARTWYCHWSTANIA

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: uczeń dowiadyuje się, że każde trudne doświadczenie w swoim życiu powinien próbować zobaczyć w perspektywie zmartwychwstania Chrystusa.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > argumentuje, że nasza wiara nie miałaby sensu bez zmartwychwstania,
- > tłumaczy, że wiara powinna opierać się na żywej relacji z Jezusem, który pokonał śmierć,
- > objaśnia, że bez wiary, żywej relacji z Jezusem Zmartwychwstałym, krzyż człowieka może doprowadzić jedynie do śmierci,
- > zgłębia orędzie wielkanocne (*Exsultet*).

Postawy: uczeń wyraża wdzięczność za zbawczą mękę i śmierć Jezusa.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, praca indywidualna, praca z tekstem – rozmyślanie.

Środki dydaktyczne: podręcznik, materiały do pracy indywidualnej (załącznik 1).

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Po przywitaniu i wspólnej modlitwie zauważ, że w życiu przeplatają się momenty radosne ze smutnymi. Możesz zainicjować krótką pogadankę na ten temat.

2. Podkreśl, że nie ma na świecie człowieka, który nie doświadczyłby jakiegoś cierpienia, nie stanąłby przed jakimś trudnym wyzwaniem. Żaden człowiek nie uniknie krzyży na swojej drodze.
3. Poproś, by chętny uczeń odczytał wiersz ks. Jana Twardowskiego (podręcznik, część „Modłę się”).

*Zacznij od Zmartwychwstania
od pustego grobu
od Matki Boskiej Radosnej
wtedy nawet krzyż ucieszy
jak perkoz dwuczuby na wiosnę
anioł sam wytłumaczy jak trzeba
choć doktoratu z teologii nie ma
grzech ciężki staje się lekki
gdy się jak świntuch rozplącze
– nie róbcie beksy ze mnie
mówi Matka Boska
to kiedyś
teraz inaczej
zacznij od pustego grobu
od słońca
ewangelie czyta się jak hebrajskie litery
od końca¹*

4. Przypomnij uczniom, że:
  - > wiara chrześcijańska opiera się na żywej relacji ze Zmartwychwstałym, który pokonał śmierć;
  - > wiara bez zmartwychwstania Jezusa nie miałaby sensu, gdyż zatrzymałaby się tylko na ziemskim życiu Jezusa, cudach, które zdziałał, i Jego brutalnej śmierci – czegoś by zabrakło;
  - > chrześcijaństwo nie jest zatem religią przeszłości, ale teraźniejszości.

Zapowiedz, że celem dzisiejszej lekcji będzie próba odniesienia trudnych ludzkich doświadczeń do faktu zmartwychwstania.

---

¹ Ks. Jan Twardowski, *Od końca*.

5. Powiedz: *Cierpienie jest wpisane w życie człowieka. Samo w sobie nie ma ono sensu. Bez wiary, bez żywej relacji ze Zmartwychwstałym krzyż człowieka może stać się kresem, końcem.*

6. Dodaj: *Niektórzy mówią, że „cierpienie uszlachetnia”. Jak rozumiecie ten zwrot?*

Zacznij pogadankę. W podsumowaniu możesz powołać się na wypowiedz o. Karola Meissnera – benedyktyna, który na jednym ze swoich wykładów zapytany o sens cierpienia od razu zaznaczył, że cierpienie w świetle wiary chrześcijańskiej wcale nie uszlachetnia. Gdyby tak było, to Kościół stawiałby „obozy koncentracyjne”, aby ludzi uszlachetniać. Fakty mają się jednak inaczej. Całe nauczanie Kościoła, całe jego działanie ma na celu wyzwolić człowieka z cierpienia, a jeśli jest to niemożliwe, to troszczyć się o niego i towarzyszy mu na jego drodze krzyżowej.

7. Powiedz: *Jak więc nadać naszemu krzyżowi – naszemu cierpieniu sens? Odpowiedz jest prosta: pragnąc życia, w które wpisana jest perspektywa zmartwychwstania. Możemy się tego uczyć od Jana Pawła II.*

8. Odczytajcie fragment testamentu¹ Jana Pawła II z tej części podręcznika.

Przyjmując już teraz tę śmierć, ufam, że Chrystus da mi łaskę owego ostatniego Przejścia czyli Paschy. Ufam też, że uczyni ją pożyteczną dla tej największej sprawy, której staram się służyć: dla zbawienia ludzi, dla ocalenia rodziny ludzkiej, a w niej wszystkich narodów i ludów.

| SPOTYKAM |

9. Powiedz, wykorzystując tekst z tej części podręcznika:

Testament Jana Pawła II powstawał przez wiele lat – został opublikowany w 2005 roku, pięć dni po śmierci papieża. Przed chwilą przeczytałeś fragment, który został napisany w roku 1980, dwa lata po tym, jak Karol Wojtyła został głową Kościoła katolickiego. Kiedy pisał te słowa, był młody, sprawny, jeździł na nartach, a Ali Agca nie oddał jeszcze strzałów, które wstrząsnęły ludźmi na całym świecie. I właśnie wtedy papież modlił się o śmierć. Prosił, by była ona pożyteczna. Pożyteczna! Nie lekka, szybka ani bezbolesna. Pożyteczna, czyli taka, która da coś innym, czemuś się przysłuży.

---

¹ Jan Paweł II, *Testament*, opublikowany 7 kwietnia 2005 roku.

Dwadzieścia pięć lat po napisaniu tych słów Bóg wysłuchał tę modlitwę. Kiedy Jan Paweł II odszedł do Pana, przy konfesjonałach stanęły tłumy osób chcących się wypowiadać. Mnóstwo ludzi zgromadziło się na nocnych czuwaniach, wielu się nawróciło. W ten sposób papież odchodząc, dał nam lekcję umierania. Jego śmierć stała się prawdziwie pożyteczna – dokładnie tak jak chciał.

10. Rozdaj uczniom kartki z grafiką krzyża (załącznik 1) i poproś, aby każdy wpisał w niego swoje cierpienie, które chciałby, aby Bóg przemienił, nadał mu sens.
11. Podsumuj, mówiąc, że osobista relacja z Jezusem przemienia nasze cierpienia. Jedynie Bóg z bezsensu może uczynić sens. W końcu „dzięki” śmierci Jezusa na krzyżu możliwe stało się zmartwychwstanie. Dodaj, że właśnie dlatego chrześcijanin nie powinien bać się śmierci.

| POZNAJĘ |

12. Przypomnij, że co roku w Wigilię Paschalną śpiewamy *Exsultet*. Zauważ, że to szczególny tekst, który pięknie mówi o darze życia, ofiary, konieczności grzechu pierworodnego, uświęcającej nocy zmartwychwstania. Poproś, by uczniowie w chwili ciszy wczytali się w treść orędzia (cytat niżej) i wybrali fragment, który najbardziej ich intryguje (mogą go zapisać w „Notatniku”). Chętni mogą podzielić się cytatami na forum klasy.

Tej właśnie nocy Chrystus skruszywszy więzy śmierci, jako zwycięzca wyszedł z otchłani.

Nic by nam przecież nie przyszło z daru życia, gdybyśmy nie zostali odkupieni.

O, jak przedziwna łaskawość Twojej dobroci dla nas!

O, jak niepojęta jest Twoja miłość: aby wykupić niewolnika, wydałeś swego Syna.

O, zaiste konieczny był grzech Adama, który został zgładzony śmiercią Chrystusa!

O, szczęśliwa wino, skoro ją zgładził tak wielki Odkupiciel!

O, zaiste błogosławiona noc, jedyna, która była godna poznać czas i godzinę zmartwychwstania Chrystusa.

O tej to nocy napisano: a noc jako dzień zajaśnieje, oraz: noc będzie mi światłem i radością.

Uświęcająca siła tej nocy oddala zbrodnie, z przewin obmywa, przywraca niewinność upadłym, a radość smutnym, rozprasza nienawiść, usposabia do zgody i ugina potęgę.

Zachęć uczniów, aby w swojej wolnej chwili wrócili do tego zadania i zgłębiali wybrane treści, odnosząc je do siebie.

| ODPOWIADAM |

13. Podsumuj katechezę. Powiedz, że biskup Grzegorz Ryś w jednej ze swoich książek zwrócił uwagę na fakt, że przed niebezpieczeństwem – krzyżem – jeśli się da, należy uciekać. Tak robił również Jezus. W Piśmie Świętym nie raz jest napisane, że Pan „oddalał się” od tych, którzy chcieli Mu wyrządzić krzywdę. Możecie odczytać cytat z tej części podręcznika.

To jest nam dane w chrześcijaństwie. Możesz wejść w sytuację, co do której jesteś przekonany, że cię zabije. To jest to wszystko, co nazywamy krzyżem. Wchodzisz i boisz się. Każdy się boi, wchodząc w taką sytuację. Trzeba być wariatem, żeby takie sytuacje w życiu prowokować. Dopóki mogę to uciekam. Ale są momenty, kiedy nie możesz uciec. I wchodzisz w sytuację, która cię ukrzyżuje. W chrześcijaństwie mamy właśnie doświadczenie tego, że to co cię powinno zabić, robi z ciebie matkę. I to jest niesamowite, że ty możesz przekazywać życie¹.

Podkreśl od razu, że w życiu zdarzają się też sytuacje, od których uciec się nie da (lub uciec się nie powinno). Z takimi sytuacjami trzeba się zmierzyć, trzeba je przyjąć i zanieść na własną Golgotę, która dzięki Jezusowi stała się szansą na nowe życie.

| MODLĘ SIĘ |

14. Pomódlcie się na koniec lekcji.

---

¹ Grzegorz Ryś, *Franciszek, życie – miejsca – słowa*.

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom, że połączenie pracy i modlitwy przekłada się na piękne życie w harmonii z Bogiem.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wymienia pozytywne i negatywne spostrzeżenia dotyczące pracy,
- > tłumaczy, że modlitwa i czynne działanie są dwoma filarami Bożej świątyni, jaką jest każdy wierzący człowiek,
- > wymienia cechy i wartości, którymi skutkuje łączenie modlitwy i pracy,
- > stosuje w swojej codzienności regułę *ora er labora*.

Postawy: uczeń praktykuje codzienną modlitwę i stara się ją łączyć z konkretnymi czynami.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, pogadanka, praca z tekstem, praca samodzielna, miniwykład na temat św. Benedykta z Nursji (do przygotowania można wykorzystać tekst¹ z załącznika 1 – wydrukuj egzemplarz tylko dla siebie).

Środki dydaktyczne: podręcznik, tablica, białe kartki A5 (po jednej dla każdego ucznia).

---

¹ Opracowano na podstawie: <http://www.benedyktyni.net/wspolnota-15016/duchowosc-24387/sw-benedykt-15018> (dostęp: 20.02.2023).

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Spytaj uczniów o zadania wymagające określonego wysiłku, którym chcieli bądź musieli sprostać. Podczas pogadanki mogą paść pytania:
  - > Ile czasu cię to kosztowało?
  - > Co musiałeś poświęcić, żeby wykonać dany czyn?
  - > Co zyskałeś?
  - > Czy ten zysk ci się opłacał?
  - > Nie żałujesz czy żałujesz, że podjąłeś się tego zadania?
3. Następnie spróbujcie wspólnie dokończyć zdanie: „Praca, którą wykonuje człowiek...”. Zapisz na tablicy najciekawsze propozycje (np. nie zawsze musi się opłacać; może wzmacniać, dowartościowywać; powinna służyć dobru społecznemu; może doprowadzić do depresji; może być bezwartościowa; powinna być godnie wynagradzana).
4. Powiedz, że celem tej lekcji jest połączenie dwóch filarów: czynu i modlitwy. Poproś o odczytanie krótkiego tekstu z tej części podręcznika.

| SPOTYKAM |

5. Opowiedz krótko o św. Benedykcie z Nursji (miniwykład – możesz wykorzystać tekst z załącznika 1). Następnie przejdź do znanej zasady *ora et labora* wynikającej z reguły benedyktyńskiej.
6. Spytaj, czy według uczniów ta zasada wciąż jest aktualna. Następnie podkreśl, że wspólnie mnóstwo osób żyje zgodnie ze słynną regułą benedyktyńską *ora et labora*. Dodaj, że powtarzają się opinie, że jest ona idealna na nasze czasy. O wartościach, które daje życie ową regułą, można dowiedzieć się ze świadectw osób próbujących wcielić ją w swoją codzienność.

Poproś chętnego ucznia o przeczytanie krótkiego świadectwa o. Leona Knabita¹ z tej części podręcznika.

¹ Cyt. za: <https://deon.pl/wiara/duchowosc/leon-knabit-osb-sama-modlitwa-to-za-malo-sama-praca-za-malo,1310594> (dostęp: 20.02.2023).

Sama modlitwa to za mało, sama praca za mało – modlitwa i praca, a to znaczy „szanować wszystkich”. Reguła wszędzie to pokazuje, bo obok przepisów pełnych surowości ze względu na zło grzechu i na dobro wspólnoty jest wiele miejsca na wyrozumiałość. W każdym jest Jezus Chrystus – obowiązuje nas poszanowanie każdego człowieka.

Wiemy, że tu rodzi się problem, bo teoretycznie wiemy doskonale, ale wciąż spotykamy nowych ludzi, zmieniamy się, inni też i każdego traktuję inaczej.

Każdy w jakiś inny sposób odbiera nas i my w inny sposób odbieramy drugiego człowieka. Zacząłbym od poszanowania człowieka cierpiącego, od wpatrywania się w cierpiące Oblicze Chrystusa w człowieku.

Kiedyś najzwyczajniej w świecie czekając na pociąg nie wytrzymałem i dałem parę groszy żebrakowi, zafundowałem herbatę i potem przesiedziałem z nim przy stoliku, słuchając jego rozmowy. To była taka mała satysfakcja dana tym wszystkim, których może niesłusznie oceniamy ze zniecierpliwieniem. Niektórzy lekceważą spontaniczną pomoc i tłumaczą: „Pomagamy tam, gdzie jest potrzebne”. Jak widać, nie można dać jakiegoś lekarstwa, jakiejś recepty, tylko receptę od środka – żeby we mnie natychmiast była reakcja wewnętrzna – uszanować człowieka, nawet jeśli nie da się mu pieniędzy.

7. Zapowiedz indywidualną pracę w tekstem. Zadaniem uczniów jest samodzielnie, w oparciu o przeczytany tekst, wypisać wszystkie cechy i wartości, na które zwraca uwagę benedyktyn odnośnie do modlitwy i pracy (mogą notować w „Notatniku”). Po chwili omówcie prawidłowe rozwiązanie – możesz zapisać wnioski na tablicy.

Ora et labora:

- > jest ukierunkowana na szacunek do wszystkich,
- > jest wymagająca ze względu na zło, jakie niesie za sobą grzech,
- > w jej przestrzeganiu jest miejsce na wyrozumiałość,
- > przypomina, że w każdym człowieku jest Jezus i pozwala Go dostrzec,
- > na swojej drodze napotyka trudności,
- > nadaje sens każdym ludzkim czynom,
- > pokazuje, co czynić w zwykłej codzienności, aby dawać innym miłość.

| POZNAJĘ |

8. Poproś o odczytanie fragmentu biblijnego z tej części podręcznika.

*Jeżeli Pan domu się zbuduje,
na próżno się trudzę ci, którzy go wznoszą.
Jeżeli Pan miasta nie ustrzeże
strażnik czuwa daremnie.
Daremny jest dla was
wstawać przed świtem,
wysiadywać do późna –
dla was, którzy jecie chleb zapracowany ciężko;
tyle daje On i we śnie tym, których miłuje.*
Ps 127,1–2

9. Skomentuj. Powiedz, że rozważając ten tekst w temacie modlitwy i czynu, można dojść do wniosku, że każde działanie człowieka, każda jego praca, w której nie ma zamysłu Pana Boga, może okazać się daremna. Czasem nie ma nic bardziej dobijającego niż wysiłek, który idzie na marne. Jeśli działamy, konsultując wszystko z Bogiem, On naturalnie uwalnia nasze działanie od bezsensu i obdarza nas odpowiednimi predyspozycjami, aby był on wykonany ku miłości. Co więcej – Bóg w naszych modlitwie i pracy dla miłości nie da nam się zamęczyć, tylko jeszcze nas wzmocni.

| ODPOWIADAM |

10. Podsumuj katechezę. Powiedz, że „módl się i pracuj” to zasada, która wyrosła z duchowości św. Benedykta z Nursji, założyciela zakonu benedyktynów. Zaznacz, że w *Regule benedyktyńskiej* można wyczytać: „Bezczynność jest wrogiem duszy. Dlatego też bracia muszą się zajmować w określonych godzinach pracą fizyczną i również w określonych godzinach czytaniem duchownym” (48,1).
11. Poproś o odczytanie cytatu z tej części podręcznika.

Dla Benedykta z Nursji nie było rozdźwięku między służbą Bogu i służbą ludziom. Nie widział żadnego przeciwieństwa między bezpośrednim obcowaniem z Bogiem a troską o ziemskie potrzeby. Praca ręczna była dla

niego obok chwały Bożej i duchowej lektury istotnym składnikiem w życiu jego mnichów¹.

12. Rozdaj uczniom kartki A5 i poproś, aby każdy napisał na nich plan swojego kolejnego dnia, uwzględniając w nim czas na modlitwę i na wykonanie swoich obowiązków.

Następnie zachęć uczniów, aby jutro spróbowali przestrzegać stworzonego planu dnia, a wieczorem ocenili, jak im poszło.

| UTRWALAM |

13. Powiedz, że zdanie, które za chwilę wypowiesz, idealnie podsumowuje dzisiejszą katechezę: *Praca i modlitwa połączone w jedno są prostym przepisem na piękne życie z Bogiem, dzięki któremu wszystko staje się wartościowe.*

| MODLĘ SIĘ |

14. Poproś, aby w chwili ciszy uczniowie oddali Panu Bogu swoje dzisiejsze zadania i poprosili, aby były one skierowane ku miłości.

---

¹ E.M. Heufelder, *Rozległość serca*.

80 |

DO CZEGO POTRZEBUJEMY ŚWIĘTYCH?

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: przekonanie uczniów, że historie lub reguły wypracowane przez osoby święte mogą okazać się zbawienne również dla nas.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > tłumaczy, że świętych zauważonych w Kościele jest ogromnie dużo, i że od decyzji człowieka zależy to, czy jakaś osoba święta stanie się dla niego autorytetem,
- > wskazuje współczesne wspólnoty w Kościele, które chcą żyć regułą wypracowaną przez konkretnego świętego,
- > argumentuje, że święci są nam bardzo potrzebni,
- > objaśnia, że kult świętych polega na naśladowaniu życia świętych, a także ich miłości wobec Boga, człowieka i świata.

Postawy: uczeń wzoruje się na świętych i prosi o ich wstawiennictwo.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, gra *Zgadnij kto to?*, miniwykład, rozmowa kierowana, refleksja osobista, ewentualnie film.

Środki dydaktyczne: podręcznik, materiały do gry *Zgadnij, kto to?* (załącznik 1 – wydrukuj egzemplarz tylko dla siebie), zwiastun filmu *Szare Anioły*¹.

---

¹ *Szare Anioły*, reż. Clifford Azize, Joseph Campo, USA 2016. Film można znaleźć w internecie. Warto przygotować go przed katechezą, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.
2. Zaproponuj grę *Zgadnij, kto to?* (załącznik 1). Podziel klasę na dwie drużyny i wytłumacz, że będziesz zadawać zespołom pytania (na zmianę), natomiast zadaniem uczniów jest przygotować odpowiedź w ciągu dwudziestu sekund (odpowiedzi udziela przedstawiciel grupy). Możesz ustawić stoper w telefonie. Dodaj, że za poprawną odpowiedź można otrzymać 2 punkty.
3. Na koniec rozgrywki podsumuj, że kojarzymy świętych (zwłaszcza tych popularnych) przez liczne odniesienia w literaturze, historii, polityce, filmach, dzięki wiedzy zaczerpniętej z internetu i przyswojonej na lekcjach religii. Trzeba jednak mieć na uwadze, że w kulcie świętych nie chodzi jedynie o historyczną pamięć czy ogólną wiedzę, ale o oddaniu im należytej czci.
4. Podsumuj, że w Kościele mamy całe mnóstwo świętych. Niemal w każdej dziedzinie życia ktoś z tego grona może stać się dla nas punktem odniesienia. To od nas zależy, czy pozwolimy się zachwycić jakieś historii lub regule wypracowanej przez konkretną osobę.

| SPOTYKAM |

5. Jeśli masz taką możliwość, wyświetl uczniom zwiastun filmu *Szare Anioły*.
6. Następnie zacznij miniwykład o tzw. Braciach z Bronksu.

Osoby św. Franciszka z Asyżu raczej nikomu nie trzeba przybliżyć. Jest to postać, która od wieków przyciąga rzeszę wierzących zafascynowanych tą postacią, odczuwających pragnienie życia w oparciu o jego drogę do zbawienia. W Kościele widoczne jest to w różny sposób: mamy zakony franciszkańskie, franciszkańskie wspólnoty młodzieżowe czy nawet franciszkański zakon świeckich.

W 1987 roku ośmiu braci należących do zakonu Braci Mniejszych Kapucynów, idąc już i tak wymagającą drogą franciszkańską, zapragnęło czegoś radykalniejszego. Dlatego za zgodą swoich przełożonych postanowili opuścić

swoją dotychczasową wspólnotę, aby podjąć życie, które będzie jeszcze bardziej zgodne z pierwotną regułą św. Franciszka. Obecnie do Franciszkanów Odnowy, tzw. Braci z Bronksu lub Szarych Aniołów, przynależy dziewięćdziesięciu zakonników. Żyją i działają oni na ulicach Nowego Jorku, w Londynie i Hondurasie. Bracia docierają do ludzi najbardziej potrzebujących – chorych, sierot, narkomanów, prostytutek, osób okaleczonych, bezdomnych, gangsterów. Wyrzekając się własnych wygod, zakonnicy niosą pomoc wielu osobom z tak zwanego marginesu społecznego. Z uśmiechem na ustach czynią to w imię miłości, za którą kryje się Bóg odkryty przez św. Franciszka.

7. Następnie poproś o odczytanie krótkiego świadectwa z tej części podręcznika. Poproś, by uczniowie podzielili się swoimi odczuciami i przemyśleniami na temat Braci z Bronksu.

Wieczorem w Wigilię Bożego Narodzenia brat Bernard wsiada do metra, spiesząc się do braci na pasterkę. Nagle wyrasta przed nim jakiś typ, patrzy na jego stopy i głośno obwieszcza na cały wagon:

– Biedny wariat, on nie ma skarpetek!

Bernard patrzy na niego z uśmiechem. Facet ciągnie dalej:

– Zauważyłeś, biedny wariacie, że nie masz skarpetek? Że wyszedłeś boso w sandałach, a na dworze jest minus dziesięć?

Oczywiście wszyscy pasażerowie wbijają wzrok w stopy Bernarda.

– Skąd się wziął, błaznie?

– Z Południowego Bronksu. I tam wracam – odpowiada pokojowo usposobiony Bernard.

– Nie o to pytam, mam na myśli przedtem... z Bieguna Północnego? Jesteś Eskimosem?

Śmiech w wagonie.

– Setki ludzi musiały się dzisiaj z ciebie nabijać!

– Tak. Tak samo, jak się śmiali z Franciszka z Asyżu...

–...?

- I z Jezusa Chrystusa dwa tysiące lat temu, którego narodziny będziemy dzisiaj świętowali – kontynuuje Bernard. – Czy Jezus miał skarpetki?
- No... tego... nie!
- I wybornie się Jego kosztem bawiono, czyż nie?
- No... taaaa... Dobra, okey, przepraszam, posunąłem się za daleko. Jakiej jesteś religii?¹

| POZNAJĘ |

8. Przygotuj uczniów do przeczytania fragmentu biblijnego z tej części podręcznika. Powiedz, że kiedy odczytamy go w kontekście życiorysów znanych nam świętych, zauważymy wiele wspólnych cech. Pan Bóg wskazywał świętym konkretną drogę, posyłał ich zawsze do konkretnych ludzi, dawał im różne wskazania itd. Oni przybliżali światu królestwo Boże – i my także mamy to czynić. Każdy człowiek, który traktuje poważnie nauczanie Jezusa i kroczy drogą wiary, sprawia, że Bóg zaczyna królować w jego życiu. Wówczas możemy powiedzieć, że przybliży się do niego królestwo Boże. Taki ktoś kieruje się sprawiedliwością, jest miłosierny wobec innych i dobry dla siebie.
9. Odczytajcie wspomniany fragment.

Następnie wyznaczył Pan jeszcze innych siedemdziesięciu dwóch i wysłał ich po dwóch przed sobą do każdego miasta i miejscowości, dokąd sam przyjsć zamierzał.

Powiedział też do nich: żniwo wprawdzie wielkie, ale robotników mało; proście więc Pana żniwa, żeby wyprawił robotników na swoje żniwo. Idźcie! Oto posyłam was jak owce między wilki. Nie noście z sobą trzosa ani torby, ani sandałów; i nikogo w drodze nie pozdrawiajcie. Gdy wejdziecie do jakiegoś domu, najpierw mówcie: Pokój temu domowi. Jeśli tam mieszka człowiek godny pokoju, wasz pokój spocznie na nim; jeśli nie, powróci do was. W tym samym domu zostańcie, jedząc i pijąc, co będą mieli: bo zasługuje robotnik na swoją zapłatę. Nie przechodźcie z domu do domu. Jeśli do jakiego miasta wejdziecie i przyjmą was, jedzcie, co wam podadzą; uzdrawiajcie chorych, którzy tam są, i mówcie im: Przybliżyło się do was królestwo Boże.

Łk 10,1–9

---

¹ Luc Adrian, *Bracia z Bronksu*.

10. Zauważ, że kiedy Jezus mówi, że „przybliżyło się do was królestwo Boże”, pragnie być blisko nas, aby królować w naszych sercach. Dzięki temu możemy stać się zdolni do tego, aby po śmierci wejść do rzeczywistości pełnej pokoju i miłości, czyli do królestwa Bożego.

11. Zadaj pytania do osobistej refleksji:

- > Czy chcecie, żeby Pan Bóg był blisko was?
- > Czy się o to staracie?
- > Czy w tych staraniach uwzględnacie świętych?

| ODPOWIADAM |

12. Powiedz, że święci mogą być dla nas wsparciem, punktem odniesienia w naszej drodze do zbawienia. W Kościele wspominamy różnych świętych oraz przybliżamy ich historie – w ten sposób te postaci mogą stać się nam bliskie.

13. Spytaj: *Czy któryś święty jest ci szczególnie bliski? Jeśli tak, to dlaczego?*

14. Poproś o samodzielne odczytanie cytatu z konstytucji o liturgii świętej z tej części podręcznika.

Kościół rozmieścił także w ciągu roku wspomnienia męczenników oraz innych świętych, którzy dzięki wielorakiej łasce Bożej doszli do doskonałości, a osiągnąwszy już wieczne zbawienie, wyśpiewują Bogu w niebie doskonałą chwałę i wstawiają się za nami. W dniu ich narodzin dla nieba Kościół głosi misterium paschalne w świętych, którzy z Chrystusem współcierpieli i zostali z Nim współuwielbieni, przedstawia ich wiernym jako przykład, pociągający wszystkich przez Chrystusa do Ojca, a przez ich zasługi wyjednywa Boże dobrodziejstwa. (*Sacrosanctum concilium*, 104)

| UTRWALAM |

15. Podsumuj, wykorzystując tekst z tej części podręcznika.

Odkrywanie życia świętych wskazuje, że w każdym czasie i dla każdego pokolenia istnieje jedna prawdziwa droga prowadząca do zbawienia.

Ta odkryta droga naturalnie rodzi w ludziach wierzących wdzięczność do Boga za taki przykład życia, za taki punkt odniesienia, za taki autorytet.

Kult świętych nie polega jedynie za zewnętrznych aktach uwielbienia, ale na naśladowaniu w naszym życiu: życia świętych; ich miłości wobec Boga, człowieka i świata.

16. Zachęć uczniów do wykonania poleceń z części „Podejmuję wyzwanie”.

| MODLĘ SIĘ |

17. Na koniec pomódlcie się.

Święta Matka Teresa z Kalkuty powiedziała: „Świętość nie jest luksusem dla nielicznych, ale obowiązkiem dla mnie i dla ciebie”. Poproś Pana Boga, za wstawiennictwem swojego ulubionego świętego (jego imię wpisz tutaj: .....), abyś w swoim życiu z radością chciał spełnić ten obowiązek.

81 |

ROLA KOŚCIOŁA W ŻYCIU NARODU POLSKIEGO

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom, że Pan Bóg kocha nasz kraj i nieustannie się nim opiekuje.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wymienia polskich świętych,
- > objaśnia, jaki wpływ mieli oni na naród polski,
- > tłumaczy, że każdy powinien kochać swoją ojczyznę i o nią dbać.

Postawy: uczeń ma świadomość konieczności oddawania czci i szacunku świętym oraz wykazuje modlitewną troskę o swoją ojczyznę.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, pogadanka, miniwykład, autorefleksja.

Środki dydaktyczne: podręcznik, kartki A4 z wizerunkami świętych¹ w formie prezentacji lub wydruków.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Pomódlcie się.

---

¹ Kartki należy przygotować wcześniej. Wybierz świętych (np. Jan Paweł II, Faustyna Kowalska, Urszula Ledóchowska, Jadwiga Andegaweńska, Rafał Kalinowski, Maksymilian Kolbe), wyszukaj ich wizerunki w internecie, a następnie zapisz je w formie prezentacji (i wyświetl podczas lekcji) lub wydrukuj.

2. Zaczynij pogadankę. Spytaj uczniów, jak im się żyje w kraju, co myślą o Polsce itd. Dopytaj: *Co ma wpływ na naszą ojczyznę?*

Oczywiście odpowiedzi uczniów będą różne – pozytywne i negatywne. Podkreślając różnorodność wypowiedzi, zadaj pytanie: *Czy jesteście w stanie powiedzieć, że kochacie swoją ojczyznę?*

Chętne osoby argumentują swoją odpowiedź.

3. Poproś, aby uczniowie w ciszy odczytali fragment pieśni z tej części podręcznika.

Gdy na ten świat spoglądam, wielki Boże, Coś stworzył go wszechmocnym Słowem Swym, A kiedy znów na te narody spojrzę, Którymi Ty wciąż opiekujesz się, Me serce w uwielbieniu śpiewa Ci: Jak wielkimś Ty, jak wielkimś Ty!¹

4. Następnie zachęć, aby uczniowie na wzór autora tekstu spróbowali spojrzeć na świat, a w nim kraj i jego historię, przez pryzmat wiary. Możesz postawić pytania do prywatnej refleksji (nie zaczynajcie na ich temat pogadanki):

- > Czy uważacie, że Panu Bogu zależy na naszym kraju?
- > Czy Bóg kocha Polskę?

| SPOTYKAM |

5. Zaprezentuj przygotowane wcześniej wizerunki wybranych świętych związanych ściśle z naszą ojczyzną (np. Jana Pawła II, Faustyny Kowalskiej, Urszuli Ledóchowskiej, Jadwigi Andegaweńskiej, Rafała Kalinowskiego, Maksymiliana Kolbego). Zadaniem klasy jest nazwanie tych postaci.
6. Zaznacz, że ogólna wiedza na temat tych świętych jest bardzo ważna na drodze świadomej wiary i patriotyzmu.

Zaczynij mówić o siostrze zakonnej Elżbiecie Siepak ISMM. Pisząc o Faustynie Kowalskiej, przywołała ona świadectwo pewnego młodego chłopaka, który w latach osiemdziesiątych przybył do krakowskich Łągiewnik. Poproś o odczytanie cytatu z tej części podręcznika. Poleć, by uczniowie

---

¹ *Gdy na ten świat spoglądam, wielki Boże*, autor słów: Carl Gustav Boberg, cyt. za: www.wikipedia.org (dostęp: 21.04.2023).

wskazali jak najwięcej cech Boga wynikających z tego tekstu (Bóg działa pomimo braków, uczy miłości do ojczyzny przez innych, kocha Polskę...).

Tak. Święta siostra Faustyna uczy umiłowania ojczyzny, choć nie była pedagogiem, nie miała szlacheckiego rodowodu ani bogactwa, ani stopni naukowych, choć nie dokonała cywilizacyjnych odkryć ani nie zdobyła nagrody Nobla w żadnej dziedzinie, choć nie zapisała się na kartach historii jako wybitny naukowiec, artysta, sportowiec, polityk czy działacz społeczny i nie pełniła żadnych zaszczytnych funkcji, a jej imię i nazwisko, gdy żyła na ziemi, nigdy nie pojawiło się w mediach. Uczy umiłowania ojczyzny, choć prowadziła życie ukryte za murami klasztoru, wykonując najprostsze posługi. Możemy się zdziwić, że w jej *Dzienniczku*, który jest perłą literatury mistycznej, dziełem o tematyce religijnej, duchowej, pojawia się w ogóle temat ojczyzny i to tak często. A co jeszcze dziwniejsze, że o Polsce mówi Jezus i Matka Boża. Słowo „Polska” pojawia się w tym dziele 12 razy, a „ojczyzna ziemska” – aż 15 razy. Najbardziej chyba znanym zdaniem z *Dzienniczka* w tym temacie są słowa Jezusa: „Polskę szczególnie umiłowalem, a jeżeli posłuszna będzie woli Mojej, wywyższę ją w potęgde i świętości. Z niej wyjdzie iskra, która przygotuje świat na ostateczne przyjście Moje” (1732). Te słowa wypowiedział Jezus w maju 1938 roku, a więc niedługo przed wybuchem II wojny światowej, gdy siostra Faustyna modliła się za ojczyznę¹.

| POZNAJĘ |

7. Zwróć uwagę, że kiedy zanurzymy się pamięcią w historię naszego narodu, przypominając sobie różne wydarzenia takie jak rozbiory, II wojna światowa, Holokaust, powstania, komunizm, stan wojenny, możemy zobaczyć ogrom ludzkiego bólu, cierpienia, wysiłku, krwi, strachu. Podkreśl, że bohaterom, którzy kierując się miłością do ojczyzny, walczyli o nią do końca, należy się pamięć i cześć.
8. Dodaj: *W Polsce wiele się wydarzyło, jednak w każdej, nawet najtragiczniejszej historii naszego narodu, kiedy coś obumierało, za sprawą Pana Boga wyrastało coś nowego, równie obfitego. Jezus powiedział kiedyś do swoich uczniów: „Zaprawdę, zaprawdę, powiadam wam: Jeżeli ziarno pszenicy wpadłszy w ziemię nie obumrze, zostanie samo jedno, ale jeśli obumrze,*

---

¹ Elżbieta Siepak.

przynosi plon obfity” (J 12,24). Dzisiaj przyglądając się uważnie temu co działo się w historii naszego narodu, możemy zauważyć, że Bóg zawsze się nami opiekował. Dowodem na to są między innymi świadectwa wiary, a także mądrość, roztropność, męstwo i wiele innych wartości, którymi wyróżniały się święci z naszego kraju.

| ODPOWIADAM |

9. Zauważ, że można powiedzieć, iż ojczyzna jest dla człowieka domem, który należy i warto kochać. Dodaj: *Każdy obywatel powinien znać historię Polski, jej tradycję, język itd. Myśląc o naszym kraju, powinniśmy czuć dumę, szacunek, synowski respekt i oddanie, nierzadko także ofiarność. Przypominał nam o tym papież Jan Paweł II w homilii wygłoszonej w 1984 roku.*
10. Odczytaj cytat z tej części podręcznika:

Ma to wielkie znaczenie dla każdego z nas, dla ludzi żyjących na ziemi polskiej, którzy bardzo miłują swoją ojczyznę, bardzo miłują dziedzictwo doczesne tej ziemi, na której się narodzili, dzieje swojej ojczyzny i dzieje tego królestwa, tego państwa, tego władania doczesnego, które na tej ziemi Polaków zostały ukształtowane od tysiąca lat. I gotowi są dla tej sprawy również wiele cierpieć i śmierć ponosić, jak o tym świadczy tylu ludzi w ciągu dziejów (zwłaszcza w ostatnich stuleciach), a za naszych dni śmierć chociażby tak bliskiego nam ks. Jerzego Popiełuszki. To wszystko świadczy o miłości ojczyzny, która jest ziemskim królestwem człowieka, ziemskim królestwem Polaków. To królestwo nas wiele kosztuje. Stale pragniemy, aby się urzeczywistniło wedle właściwego modelu praw narodu, praw człowieka, wedle ewangelicznych, chrześcijańskich zasad sprawiedliwości, miłości społecznej, prawdy, pokoju. Do tego stale dążymy, tego stale pragniemy, taką chcemy mieć tę naszą ziemską ojczyznę¹.

11. Postaw pytania do refleksji: *Jak jest ze mną? Co o tym myślę?*

| UTRWALAM |

12. W podsumowaniu lekcji przypomnij, że historia Polski to także historia świętych, których wydała ona na przestrzeni tysiącleci, znanych mniej lub

---

¹ Jan Paweł II, *Taką chcemy mieć naszą Ojczyznę*, Watykan, 25.11.1984.

bardziej, którzy współtworzyli – często jako postaci pierwszoplanowe – ojczyście dzieje i udowadniali, że Bóg kocha nasz kraj i opiekuje się nim.

| MODLĘ SIĘ |

- 13.** Zaproponuj modlitwę za ojczyznę za wstawiennictwem polskich świętych i błogosławionych. Wymieńcie ich spontanicznie i pomódlcie się krótko.

Opracowanie redakcyjne | zespół Wydawnictwa Świętego Wojciecha
Projekt okładki i wnętrza | Adam Piasek
Skład i przygotowanie wersji elektronicznej | Stanisław Tuchołka | panbook.pl

Katechezy z działów 1 i 2 zostały opublikowane także w podręczniku ucznia dla klasy 1 liceum i technikum Szukam wolności (Wydawnictwo Świętego Wojciecha, Poznań 2020). Katechezy z działów 2 i 3 opublikowano w podręczniku dla klasy 2 liceum i technikum Szukam dojrzałej wiary (Wydawnictwo Świętego Wojciecha, Poznań 2021); katechezy z działów 3, 4, 6 i 7 ukazały się w podręczniku dla klasy trzeciej liceum oraz trzeciej i czwartej klasy technikum Szukam nadziei (Wydawnictwo Świętego Wojciecha, Poznań 2022), natomiast działy 7 i 8 opublikowano w podręczniku dla klasy czwartej liceum oraz czwartej i piątej klasy technikum Szukam miłości (Wydawnictwo Świętego Wojciecha, Poznań 2023).

© Święty Wojciech Dom Medialny sp. z o.o., Poznań 2023

ISBN 978-83-8065-548-5

Wydawca
Święty Wojciech Dom Medialny sp. z o.o.
Wydawnictwo
ul. Chartowo 5, 61-245 Poznań
tel. 61 659 37 13
wydawnictwo@swietywojciech.pl

Zamówienia
Dział Handlowy
ul. Chartowo 5
61-245 Poznań

Obsługa księgarń i hurtowni
sprzedaz@swietywojciech.pl
tel. 61 659 37 57 (60)

Obsługa zamówień detalicznych
sklep@swietywojciech.pl

tel. 61 659 37 61 (55)

www.swietywojciech.pl